

§ 252

Aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan

KSN-2019-0421

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna förslaget till aktualitetsförklaring enligt **bilaga 1**.

Sammanfattning

Översiktsplan 2016 är ett av de viktigaste styrdokumenterna för kommunen. Den visar hur kommunen planerar att utveckla bebyggelse, trafik och grönområden i hela kommunen fram till 2050. Planen antogs i december 2016.

Kommunfullmäktige beslutade 28 januari 2019 (§ 9) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till aktualitetsförklaring av kommunens översiktsplan. Kommunstyrelsen har 29 maj 2019 (§ 124) beslutat om direktiv för arbetet.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 20 oktober 2020 § 326
- Tjänsteskrivelse daterad 8 oktober 2020
- Bilaga 1, Förslag till aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan, med bilaga
- Bilaga 2, Uppsala kommuns översiktsplan, se [www.uppsala.se\oversiktsplan](http://www.uppsala.se/oversiktsplan)

Yrkanden

Fredrik Ahlstedt (M) och Therez Almerfors (M) yrkar:

- (1) att trafikplanen ska vara en del av aktualisering av översiktsplanen,
- (2) att revidera målsättningarna angående andelen som förväntas vara kollektivtrafik,
- (3) att säkra större beredskap för byggnation i kransorterna,
- (4) att ny bebyggelse tillåts i stadens omland såvida detta inte innebär att större exploateringar i form av nya utvecklingsområden förhindras växa fram i ett planeringsperspektiv till 2030,
- (5) att snarast starta arbetet med en ny översiktsplan

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2020-10-21

samt,
(6) att under särskilda ställningstaganden och preciseringar stryka stycket om Gränby stadsnod (2),
(7) att under särskilda ställningstaganden och preciseringar stryka stycket om Bergsbrunna-Gränbystråket (5),
(8) att under särskilda ställningstaganden och preciseringar ändra skrivningen i avsnitt FÖP Funbo (7) att tillåta exploateringar inom det ”gröna området”
(9) att under särskilda ställningstaganden och preciseringar ändra stycket om Lennabanan (9) så att skrivningen om en eventuell flytt av museijärnvägens station utgår.

Simon Alm (-) yrkar:
att ärendet återremitteras, i andra hand att arbetet med en ny översiktsplan inleds omgående och i tredje hand avslås.

Stefan Hanna (-) yrkar:
(1) att exploateringen av de sydöstrastadsdelarna under planperioden inte ska överstiga 8 500 bostäder,
(2) att betydligt större fokus läggs på att ta fram Fördjupade Översiktsplaner (FÖP) som ska säkerställa för verksamhets- och bostadsexploatering i Uppsalas kransorter,
(3) att värna om Uppsala som staden på slätten och därför inte tillåta utvecklingsområden i direkt anslutning till staden där det finns brukningsvärd jordbruksmark,
(4) att tidigt under planperioden säkerställa tillgången till vatten med kvalitet i befintliga samhällen, inklusive tillgången till vatten för verksamheter samt att tydligare adressera problemet med elbrist,
(5) att addera ett avsnitt i översiktsplanen om nödvändiga expansionsmöjligheter för våra universitet och deras behov av verksamhetslokaler och studentbostäder,
(6) att ingen ytterligare expansion av externa handelsytor tillåts under planperioden och att delar av dessa handelsytor får detaljplaneändras till ändamålet bostäder,
(7) att detaljplaneringen under planperioden för bostadshus inte kräver verksamhetslokaler på bottenplan,
(8) att kraftigt vikta om exploateringen av Uppsala kommun längs Norrlandsbanan,
(9) att Lennabanan i huvudsak ska inriktas mot allmän spårbunden kollektivtrafik,
(10) att en lösning för vattenförsörjning till Uppsala från Dalälven tydligt inkluderas i Översiktsplanen.

Hanna Victoria Mörck (V) yrkar:
att planeringsinriktningen ändras så att minst 50 procent av bostadsbeståndet ska vara hyresrätter och att minst 25 procent av de hyresrätter som byggs ska hålla en sådan prisnivå att även betalningssvaga grupper kan efterfråga dem.

Jonas Segersam (KD) yrkar:
att målsättningen för tillväxt snarare bör vara 320.000 invånare 2050 än 380.000.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2020-10-21

*att genom en omförhandling med staten utbyggnaden i södra och sydöstra staden förskjuts mot Nysala, med lägre bebyggelse och småhus.
att planerna på spårväg mellan Gottsunda/Ultuna och city stryks (Kunskapsspåret).
att en sydvästlänk för biltrafik planeras.
att VA-infrastrukturen sammankopplas med Knivsta kommun.
att en ny bro för alla trafikslag byggs över Fyrisån.
att samplaneringen av infrastruktur med Region Uppsala och Staten förbättras med inriktning enligt ovanstående.
att ny småbåtshamn anläggs i höjd med Kungsängsbron.
att Uppsalas kransorter utvecklas.
att planeringen förskjuts mot fler småhus i kommunen, exempelvis genom anläggande av Stabby Trädgårdsstad mellan Berthåga och Rickomberga, och genom utbyggnad av Gunsta/Marielund.
att minst 30 procent av nyproduktioner av bostäder ska vara småhus.*

Jonas Segersam (KD) yrkar bifall till Fredrik Ahlstedt (M) med fleras första, andra, tredje, fjärde, femte och nionde (1-5, 9) yrkande.

Mohamad Hassan (L) och Therez Almerfors (M) yrkar avslag till Hanna Victoria Mörcks (V) yrkande.

Beslutsgång

Ordförande ställer först yrkanden om återremiss mot ärendets avgörande idag och finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras första (1) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras andra (2) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras tredje (3) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras fjärde (4) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras femte (5) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras sjätte (6) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras sjunde (7) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2020-10-21

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras åttonde (8) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedt (M) med fleras nionde (9) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Hanna Victoria Mörcks (V) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Stefan Hannas (-) sjätte (6) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Stefan Hannas (-) sjunde (7) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Stefan Hannas (-) övriga yrkanden mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Jonas Segersam (KD) yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer slutligen arbetsutskottets förslag mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Reservationer

Fredrik Ahlstedt (M), Therez Almerfors (M) och Christopher Lagerqvist (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för Fredrik Ahlstedt (M) med fleras yrkande med motiveringen: *Vi moderater tror på människan och på tekniken. Elfordon kommer att förändra trafikinfrastrukturen i stor omfattning och människor kommer att hitta nya sätt att vara så mobila som möjligt. Förslaget till aktualisering av översiktsplanen speglar inte det. Kollektivtrafikandelen är för högt räknad sett till de innovationer som framtiden kommer stå för. Dessutom saknar vi ett helhetsgrepp kring trafikinfrastrukturen i stort. Sett till de trafikregleringar som gjorts i kommunen denna mandatperiod, med farliga framkomlighetsförsvårande lösningar, avsmalning av vägar och tilltänkta bilförbud på olika gator, är vi inte beredda att släppa fram det här ärendet utan att en ny trafikplan tagits fram. En ny trafikplan med utgångspunkt i människan och tekniken måste ligga till grund för aktualisering av översiktsplanen och även framtida översiktsplaner. Ärendet remitterades från kommunfullmäktiges senaste sammanträde just för att trafikplanen skulle integreras. Vi kan konstatera att ingen ändring gjorts nu när ärendet är tillbaka i kommunstyrelsens arbetsutskott. Vi kan också konstatera att det faktiskt inte finns någon trafikplan och att beslutet om en ny skjutits fram till mitten av 2021. Detta är nu tredje gången som beslutsdatumet skjuts fram. Behovet av en ny trafikplan är stort när Uppsala beräknas växa i rekordfart. Utan en fungerande trafikplanering går det inte heller att ordentligt planera för nya bostadsområden eller utbyggnader.*

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Vi är mycket kritiska till att detta beslut för aktualisering av översiktsplan kommer fram först nu. Enligt kommunstyrelsens beslut och tidplan skulle kommunfullmäktige avgjort detta ärende under kvartal fyra 2019. Arbetet med detta viktiga dokument är för viktigt för att inte arbetas med kontinuerligt. De förslag till ändringar i översiktsplanen i och med aktualiseringen är på vissa håll stora och skulle höra hemma i nästa helt nya översiktsplan. Därför är vi angelägna om att arbetet med en ny översiktsplan påbörjas omgående.

Vi saknar även beredskap för byggnation i Uppsalas kransorter som kommer att vara avgörande för Uppsalas tillväxt. Vi vill främja småhusbebyggelse och den sker med fördel exempelvis här. Vi är också emot en flytt av museijärnvägens stationshus då detta måste ligga lättillgängligt i så nära anslutning till Resecentrum som möjligt.

Hanna Victoria Mörck (V) och Karolin Lundström (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för Hanna Victoria Mörcks (V) yrkande med motiveringen:

Det kommer alltid att finnas grupper i samhället som har behov av tillgängliga hyresrätter. De som flyttar till stan, de unga, de som inte har egna pengar till kontantinsatser, de som inte får lån, de äldre som behöver färre krav som ett ägt boende genererar, men som inte kvalificerar sig till att bo på äldreboende. Vi har en stor andel Uppsalabor som i dagsläget inte har en rimlig bostad, eller bor för trångt. Det finns också en stor andel som har svårt att efterfråga bostadsrätter eller en nyproducerad hyresrätt med marknadsliknande hyra. Uppsala behöver därför fler bostäder och av ett varierat slag för att möta de mångskiftande behov som finns i kommunen. I dagsläget är det hyresrätter och hyresrätter med rimlig hyra som är den största brisen i Uppsala och därför behöver vi satsa mer på detta.

Jonas Segersam (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Uppsala expanderar alltför snabbt. Infrastruktur, skolor och äldreboenden hinner inte med att byggas, och därför måste vi sakta ner expansionen.

Vänsterstyret har drabbats av hybris. I stället för en statsbidragsbeviljad spårvägslinje ska man nu utöka till tre, och i stället för 320.000 invånare 2050 ska nu planeras för 380.000. I södra Uppsala ska klämmas in 33.000 nya bostäder på 30 år, varav 21.500 i sydöstra delen. Detta kräver 30 förskolor, 10-15 grundskolor och 1-2 gymnasier, samt simhall, ishall och sporthallar.

Genom en omförhandling om Uppsalapaketet med staten kan bebyggelsen i de södra delarna begränsas och styras om. På så sätt kan i stället "Nysala" utvecklas, skogsområdet på kommungränsen mot Knivsta mellan E4 och järnvägen. Knivsta kommun har redan beslutat begära en sådan omförhandling och därför är det i högsta grad aktuellt. Vi kan på så sätt även utveckla VA-infrastruktur med Knivsta kommun, samt begränsa antal tågstopp och E4-påfarter mellan Uppsala och Knivsta.

Över huvud taget måste vi få ett närmare samarbete med staten så att vi kan stärka Uppsalas plats i den storregionala utvecklingen – det behövs exempelvis en ny järnväg mellan Enköping och Uppsala, och flera tågstopp längs Dalabanan.

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2020-10-21

När det gäller spårväg måste styret släppa idén att klämma in spårväg eller BRT mellan Gottsunda och city, och i stället koncentrera sig på att bygga ut infrastrukturen för den nya järnvägsstationen i Bergsbrunna/Uppsala södra. Det behövs här en bro för alla trafikslag över Fyrisån, och omfattande trafikutredningar.

Vi saknar dessutom ett helhetsgrepp kring trafikinfrastrukturen i kommunen efter de senaste årens kraftiga försämringar av våra gatumiljöer, därför har vi påpekat att en trafikplan måste tas fram.

Inte bara Uppsala stad behöver utvecklas, utan även kransorter som Storvreta, Almunge, Björklinge, Vänge och Vattholma. Särskilt där det redan finns infrastrukturinvesteringar gjorda (såsom E4 och järnväg norrut samt VA-ledning österut) måste dessa utnyttjas. Även vattenvägarna behöver tas tillvara – och Fyrisån behöver utvecklas som farled – bland annat genom en ny småbåtshamn i höjd med Kungsängsbron.

Uppsala måste fortsatt kunna vara den trivsamma mindre staden vi är, och inte riskera att utvecklas till en förort till Stockholm. Detta kräver en målmedveten planering, och att man släpper de storvulna planerna till förmån för att utgå från vad människor själva önskar.

Simon Alm (-) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Undertecknad står bakom SD-budgeten med dess förslag om skattesänkning med 30 öre. Av mötestekniska skäl, som aldrig har funnits förr om åren, var jag tvungen att avstå från att delta på mötet fram till punktens behandling för att inte vara i vägen för att en partiansluten SD-företrädares möjlighet att formellt lägga fram budgeten för proposition.

Det är en märklig odemokratisk nyordning att man formellt måste anmäla sina yrkanden inför kommunfullmäktiges avgörande på detta sätt när partier under varje mandatperiod sedan mandatperioden åtminstone 2006-2010 har kunnat lägga fram egna yrkanden på kommunfullmäktige. Förr har man uppmanats att lämna in budgeten innan KS-avgörandet så det kan vara en del av handlingen till kommunfullmäktige så man kan yrka på det därifrån och en del år har man kunnat lägga fram budgeten och yrkanden på sittande möte. Istället borde mötesordförande betrakta varje "otillräckligt berett" förslag som går igenom på kommunfullmäktige som en återremiss till kommunstyrelsen. Styret förtjänar kritik för att ha försvagat demokratin på ett sätt som borde vara i strid med kommunallagens skrivningar om yrkanderätten för ledamot och tjänstgörande ersättare på kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet för att en ny trafikplan och reviderade målsättningar för kollektivtrafiken skulle kunna vara tillgängligt inför ett beslut. Det har inte kommunstyrelsens arbetsutskott lagt fram som förslag att gå till mötes. Det är ett demokratiskt underbetyg eftersom det inte var ett orimligt beslut från kommunfullmäktige när en ny trafikplan kommer att finnas att läsa in sig i inom mycket kort. Det blir därmed något bångstyrt att förvägra fullmäktige den möjligheten när det ändå inte väsentligt försenar en aktualitetsförklaring av översiktsplanen.

Eftersom kommunstyrelsens arbetsutskott inte har förändrat ärendet på något väsentligt

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

sätt i den riktning som undertecknad framförde på föregående kommunstyrelsemöte när frågan hanterades kvarstår mina yrkanden om att komma igång med en ny översiktsplan istället för denna aktualitetsförklaring som fastslår en kurs som varit inaktuell under tre års tid då man tvingades in i ett avtal med staten som ställde långtgående krav som inte nuvarande översiktsplan medgav fullt ut.

Stefan Hanna (-) reserverar sig mot förslaget till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Översiktsplanen ska under planperioden inte sikta på annat än basscenariot. Det är det enda scenario med rimliga möjligheter att säkerställa ett väl fungerande lokalsamhälle. Uppsala kommun ska fokusera på att bygga framgångsrika samhällen. Översiktsplanen behöver göras om i grunden och ta utgångspunkt i ambitionerna att bli ett samhälle med fler växande företag, nyetablerade företag och andra arbetsgivare som netto rekryterar arbetskraft.

För att utveckla ett framgångsrikt samhälle krävs ett större fokus på planberedskap och bygglov för verksamhetsexpansioner och verksamhetsetableringar. Idag är kommunens förmåga att snabbt möta intresse av större nyetableringar eller kraftiga verksamhetsexpansioner dålig. I takt med att kommuninvånarnas betalningsförmåga ökar ska bostäder som befolkningen ekonomiskt kan bära säkerställas. Befolkningstillväxten ska utöver barnafödandet fokusera på kompetensinflyttning till privata och offentliga arbetsgivare. Det är inte en socialt- och ekonomiskt hållbar väg framåt med en ökande andel av befolkningen som är i behov av långvarigt försörjningsstöd.

Uppsala kommun ska inte uppmuntra en befolkningstillväxt som är högre än att behoven av nödvändig infrastruktur som säker vattenförsörjning, elförsörjning, förskolekapacitet, utbildningskapacitet, omsorgskapacitet, vårdkapacitet, poliskapacitet etc är av god kvalitet med rimlig tillgänglighet.

Kommunen ska alltid försvara, och utveckla, de gröna värdena vid bebyggelse. Det är av stort folkhälsovärde och representerar viktiga rekreations- och lektytor både för våra barn, övriga boenden och för en attraktiv arbetsmiljö.

Det är viktigt att Uppsala kommuns fokus är på att bygga samhällen och inte enskilda byggprojekt. I ett samhällsbygge är det viktigt att kommunen inser vilka stora makroekonomiska förändringar som sker i samhället och som starkt påverkar till exempel handelns och kontorsytornas verklighet. Bland annat utvecklingen av E-handel, växande antal arbetstimmar som sker på distans, coworking arbetsplatser, allt fler digitala tjänster och en bilfientlig trafikpolitik i Uppsala stad kräver nytänkande kopplat till externhandel och kraven på verksamhetsytor på bottenplan. För att främja en långvarig livskraft hos Uppsala citys företagare, och därigenom säkerställa en attraktiv mötes- och handelsplats för Uppsalabor och besökare, måste expansionen av externa handelscentra stoppas under planperioden. Stora delar av dessa ytor kan med fördel få ändrade detaljplaner så att bostäder tillåts byggas där. Som en del i politiken att inte skapa dålig bostadsekonomi, samt för att öka överlevnadschanserna hos ett minimalt önskad företagare, ska inte detaljplaner kräva verksamhetslokaler på bottenplan av

bostadshus.

Istället för att fokusera en kraftig verksamhets- och bostadsexpansion till Uppsalas södra stad ska den fortsatta expansionen i mycket större utsträckning genomföras i våra kransorter längs befintliga spårssystem, andra väl utbyggda kollektivtrafikleder och andra redan befintliga nödvändiga infrastrukturer. För att bygga kommunen till mer framgångsrika samhällen ska expansionen i huvudsak ske längs Norrlandsbanan, Lännsbanan och Dalabanan. (Skapa en femkärnig landsbygd.)

Minska kraftigt exploateringsplanerna i Uppsala stads södra och västra delar under planperioden. Utvecklingen av Bergsbrunna, Sävja, Ulltuna, Ulleråker och Gottsunda ska inte bidra till att Uppsala blir en sovstad till Stockholm.

Minska kraftigt förtätningsambitionerna i Eriksberg.

För att möta en ökande efterfrågan på villor är det bland annat viktigt att tillåta byggande av enbostadshus på landsbygden och särskilt tillåta generationsboenden i anslutning till gården. Men även viktigt att bevaka människors frihet till bosättning på fastigheter med godkänd avloppsanläggning på landsbygden. Radien som definieras som Uppsala stadsområde ska minskas för att göra det lättare att genomföra liknande villabebyggelse. Samtidigt behövs en översyn av de olika restriktioner som omger byggande på landsbygden och särskilt i stadens omland, exempelvis tillåta utökningar av befintliga bebyggelsegrupper.

Särskilda yttranden

Mohamad Hassan (L) lämnar ett särskilt yttrande:

Att äga sin bostad har visat sig vara den bästa vägen för integration. Därför måste människor få möjlighet att äga sin bostad. Att öka andelen hyresrätter i Uppsala kommun till 50% lär inte hjälpa de resurssvaga särskilt mycket eftersom hyran/månadsavgift för nyproduktion av hyresrätter med eller utan investeringsstöd i regel ligger högre än bostadsrätter. Politiken, främst staten måste verka för att hitta lösningar för hur personer med svag ekonomi kan låna och äga sin bostad i framtiden.

Jonas Petersson (C) lämnar ett särskilt yttrande:

Centerpartiet förordar en grönare och mer hållbar utveckling av Uppsala kommun än den som föreslås i förslaget till aktualitetsförklaring av kommunens översiktsplan. Staden ska växa och utvecklas på ett sätt som bevarar karaktären som den stora småstaden och staden på slätten, samtidigt som Uppsalas landsbygd måste få ta del av kommunens utveckling. Inom ramen för projektet Uppsalapaketet föreslås en alldeles för aggressiv exploatering i och kring Bergsbrunna, Sävja och Nåntuna. De delar av skogen Lunsen som ligger utanför naturreservatsgränsen föreslås avverkas nästan helt samtidigt som stora arealer produktiv jordbruksmark ska bebyggas. Centerpartiet menar att detta förslag inte tar tillräcklig hänsyn till de natur-, rekreations- och jordbruksvärden som finns i området. Dessutom menar Centerpartiet att det är respektlöst gentemot de närmare 10 000 kommuninvånare som redan bor inom planområdet för att de uppskattar dagens

boendemiljö att på det sätt som föreslås radikalt förändra områdets karaktär. Sverige och Uppsala har vidare dåliga erfarenheter av storskaliga stadsbyggnadsprojekt av detta slag – det var genom liknande grandiosa projekt som Gottsunda byggdes på 60- och 70-talen, liksom Sävja och Stenhagen på 90-talet. Dessa områden har alla sedermera fått allt större problem med utanförskap och otrygghet.

Uppsalapaketet lägger därtill en våt filt över utveckling i resten av kommunen. Flera planarbeten har redan lagts ned eller skjutits på framtiden med hänvisning till att Uppsalapaketet kräver alla tillgängliga planresurser, och plan- och byggnadsnämndens riskanalyser för framtiden visar att Uppsala blivit mindre attraktivt för byggherrar att verka i för att all utveckling fokuseras till de sydöstra stadsdelarna. Centerpartiet vill vända denna utveckling så att hela Uppsala kommun kan leva och utvecklas. Istället för att bygga igen parker och grönområden i staden och förtäta sönder uppskattade mindre orter vill Centerpartiet sprida utvecklingen över kommunens kransorter och landsbygd, med fokus på orterna Vänge, Björklinge, Vattholma och Almunge.

Tyngdpunkten för byggnationen i Uppsala kommun bör enligt Centerpartiet förskjutas norrut, bland annat i syfte att tidigare kunna förverkliga ett Norra Station i höjd med Librobäck samt en järnvägsförbindelse till Enköping och vidare mot Västerås. En sådan förbindelse vore viktig för näringslivet i hela Mälardalsregionen då den skulle koppla ihop Uppsalas universitet och kunskapsintensiva företag med de stora, etablerade och exportinriktade industriföretag som finns i Västerås med omnejd, bland andra ABB, Systemair, AQ Group, Fagersta Stainless och Alstom.

För att hela Uppsala ska kunna utvecklas hållbart är det en prioritet att VA-kapaciteten stärks i kommunens mindre orter och att kommunen tydligare adresserar problemet med elbrist. Flera orter har nått taket för vad befintlig VA-infrastruktur klarar av och fortsatt utveckling av orterna kräver tröskelinvesteringar, och elförsörjningen till kommunen är tidvis ansträngd redan i nuläget samtidigt som kommunen planerar för stor utbyggnad och hela samhället påbörjat en för klimatet nödvändig elektrifiering.

För universitets- och studentstaden Uppsala är studentbostäder en strategiskt viktig tillgång. Centerpartiet anser därför att denna bör adresseras i ett särskilt avsnitt i översiktsplanen.

Centerpartiet saknar möjlighet att yrka och rösta i kommunstyrelsen, men mot bakgrund av ovanstående kommer vi i kommunfullmäktige yrka på:

att av ekologiska, sociala och ekonomiska hänsyn fastställa exploateringen i de sydöstra stadsdelarna till max 12 500 bostäder,

att säkra större beredskap för byggnation i kransorterna Vänge, Björklinge, Vattholma och Almunge,

att förskjuta tyngdpunkten för byggnationerna i Uppsala norrut för att tidigare kunna förverkliga en norra station samt en järnvägsförbindelse till Enköping,

att tidigarelägga byggplanerna för bostäder i Gränby stadsnod,

att bättre beakta tillgången till VA i befintliga samhällen liksom VA till verksamhet och industrier med tidigare tröskelinvesteringar av VA,

att tydligare adressera problemet med elbrist i översiktsplanen,

att addera ett avsnitt i översiktsplanen om studentbostäder då dessa är strategiskt viktiga tillgångar i universitets- och studentstaden Uppsala.

David Perez (SD) lämnar ett särskilt yttrande:

Mittenstyret underminerar återigen den demokratiska processen. Ärendet återremitterades av fullmäktige med motivering att den nya trafikplanen ska ligga till grund för det nya ställningstagandet och att andelen som förväntas vara kollektivtrafik ska revideras. Detta har Mittenstyret helt struntat i. Trots att den nya trafikplanen snart är på plats. Trafikplaneringen i staden är katastrofal sett till hur man försvårar för inte minst blåljuspersonal men även vanlig biltrafik att ta sig fram. En ny trafikplan, där blåljusverksamheterna får vara en stark röst i remissrundan, behöver därför ligga till grund för det beslutet om översiktsplan. Först då kan vi ta ställning till aktualitetsförklaring av översiktsplanen på ett välgrundat sätt.

Förutom trafikplanen väntar även beslut om kapacitetsstark kollektivtrafik, som kommer vara avgörande för stadsplaneringen i staden. Det är många stora beslut som hägrar varför nuvarande plan snart kommer vara inaktuell och Sverigedemokraterna vill därför betona vikten av att en ny översiktsplan arbetas fram.

I förslaget till nuvarande översiktsplan har vi dock en rad synpunkter som vi vill lyfta fram, framförallt gällande Sydöstra stadsdelarna. I området planeras alldeles för många bostäder på för liten yta och för högt. Bostadsformer som dessutom inte är efterfrågade i tillräckligt hög utsträckning. Efterfrågan bör därför i större utsträckning styra planeringen. En tydlig efterfrågan är mer småhus istället för lägenheter (både hyresrätter och bostadsrätter). Utgångspunkten för det nya området bör vara att bygga så att barnfamiljer trivs, vilket är ett riktmärke för områden där övriga invånare också trivs. När man bygger tätt är det svårt att få till tillräckliga grönområden och gröna stråk, något som vi också vill betona vikten av. Därutöver är det olämpligt att Gottsunda föreslås bli Sydöstra stadens kärna, i ett läge där Gottsunda alltfjämt är ett utsatt område.

Vidare vill SD att hela kommunen ska leva, inte bara Sydöstra staden. Det behöver flyttas fokus till kommunens övriga delar och istället för att ha hybris och bygga ett nytt slags "miljonprogram" med tillhörande miljardsatsning på spårväg, behöver vi förvalta och utveckla det vi har, inte minst landsbygden.

§ 318

Aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan

KSN-2019-0421

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna förslaget till aktualitetsförklaring enligt **bilaga 1**.

Sammanfattning

Översiktsplan 2016 är ett av de viktigaste styrdokumenterna för kommunen. Den visar hur kommunen planerar att utveckla bebyggelse, trafik och grönområden i hela kommunen fram till 2050. Planen antogs i december 2016.

Kommunfullmäktige beslutade 28 januari 2019 (§ 9) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till aktualitetsförklaring av kommunens översiktsplan. Kommunstyrelsen har 29 maj 2019 (§ 124) beslutat om direktiv för arbetet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 8 oktober 2020
- Bilaga 1, Förslag till aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan, med bilaga
- Bilaga 2, Uppsala kommuns översiktsplan, se [www.uppsala.se\oversiktsplan](http://www.uppsala.se/oversiktsplan)

Yrkanden

Fredrik Ahlstedt (M) yrkar:

att trafikplanen ska ligga till grund till nya ställningstagandet och vara en del av aktualisering av översiktsplanen och revidera målsättningarna angående andelen som förväntas vara kollektivtrafik

att säkra större beredskap för byggnation i kransorterna

att ny bebyggelse tillåts i stadens omland såvida detta inte innebär att större exploateringar i form av nya utvecklingsområden förhindras växa fram i ett planeringsperspektiv till 2030

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2020-10-13

*att snarast starta arbetet med en ny Översiktsplan
samt,
att under särskilda ställningstaganden och preciseringar stryka stycket om Gränby
stadsnod (2),
att under särskilda ställningstaganden och preciseringar stryka stycket om Bergsbrunna-
Gränbystråket (5),
att under särskilda ställningstaganden och preciseringar ändra skrivningen i avsnitt FÖP
Funbo (7) att tillåta exploateringar inom det "gröna området"
att under särskilda ställningstaganden och preciseringar ändra stycket om Lennabanan
(9) så att skrivningen om en eventuell flytt av museijärnvägens station utgår*

Hanna Victoria Mörck (V) yrkar:

*att planeringsinriktningen ändras så att minst 50 procent av bostadsbeståndet ska vara
hyresrätter och att minst 10 procent av det totala beståndet ska hålla en sådan prisnivå
att även betalningssvaga grupper kan efterfråga dem.*

Jonas Petersson (C) yrkar:

*att av ekologiska, sociala och ekonomiska hänsyn fastställa exploateringen i de sydöstra
stadsdelarna till max 12 500 bostäder
att säkra större beredskap för byggnation i kransorterna
att förskjuta tyngdpunkten för byggnationerna i Uppsala norrut för att tidigare kunna
förverkliga en Norra Station och en järnvägsförbindelse till Enköping
att tidigare lägga byggplanerna för bostäder i Gränby stadsnod
att bättre beakta tillgången till VA i befintliga samhällen liksom VA till verksamhet och
industrier med tidigare tröskelinvesteringar av VA
att tydligare adressera problemet med elbrist,
att addera ett avsnitt i översiktsplanen om studentbostäder då dessa är strategiskt
viktiga tillgångar i universitets- och studentstaden Uppsala*

Jonas Segersam (KD) yrkar:

*att målsättningen för tillväxt snarare bör vara 320.000 invånare 2050 än 380.000.
att genom en omförhandling med staten utbyggnaden i södra och sydöstra staden
förskjuts mot Nysala, med lägre bebyggelse och småhus.
att planerna på spårväg mellan Gottsunda/Ultuna och city stryks (Kunskapsspåret).
att en sydvästlänk för biltrafik planeras.
att VA-infrastrukturen sammankopplas med Knivsta kommun.
att en ny bro för alla trafikslag byggs över Fyrisån.
att samplaneringen av infrastruktur med Region Uppsala och Staten förbättras med
inriktning enligt ovanstående.
att ny småbåtshamn anläggs i höjd med Kungsängsbron.
att Uppsalas kransorter utvecklas.
att planeringen förskjuts mot fler småhus i kommunen, exempelvis genom anläggande
av Stabby Trädgårdsstad mellan Berthåga och Rickomberga, och genom utbyggnad av*

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2020-10-13

Gunsta/Marielund.

att minst 30 procent av nyproduktioner av bostäder ska vara småhus.

Mohamad Hassan (L) yrkar avslag på Hanna Victoria Mörcks (V) yrkande.

Erik Pelling (S) yrkar avslag på Fredrik Ahlstedts (M), Jonas Peterssons (C) och Jonas Segersams (KD) yrkanden.

Beslutsgång

Ordförande ställer först Jonas Peterssons (C) yrkanden mot avslag och finner att arbetsutskottet avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Jonas Segersams (KD) yrkanden mot avslag och finner att arbetsutskottet avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Fredrik Ahlstedts (M) yrkanden mot avslag och finner att arbetsutskottet avslår detsamma.

Ordförande ställer därefter Hanna Victoria Mörcks (V) yrkande mot avslag och finner att arbetsutskottets avslår detsamma.

Ordförande ställer slutligen föreliggande förslag mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Reservationer

Fredrik Ahlstedt (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Vi moderater tror på människan och på tekniken. Elfordon kommer att förändra trafikinfrastrukturen i stor omfattning och människor kommer att hitta nya sätt att vara så mobila som möjligt. Förslaget till aktualisering av översiktsplanen speglar inte det. Kollektivtrafikandelen är för högt räknad sett till de innovationer som framtiden kommer stå för. Dessutom saknar vi ett helhetsgrepp kring trafikinfrastrukturen i stort. Sett till de trafikregleringar som gjorts i kommunen denna mandatperiod, med farliga framkomlighetsförsvårande lösningar, avsmalning av vägar och tilltänkta bilförbud på olika gator, är vi inte beredda att släppa fram det här ärendet utan att en ny trafikplan tagits fram. En ny trafikplan med utgångspunkt i människan och tekniken måste ligga till grund för aktualisering av översiktsplanen och även framtida översiktsplaner. Ärendet remitterades från kommunfullmäktiges senaste sammanträde just för att trafikplanen skulle integreras. Vi kan konstatera att ingen ändring gjorts nu när ärendet är tillbaka i kommunstyrelsens arbetsutskott. Vi kan också konstatera att det faktiskt inte finns någon trafikplan och att beslutet om en ny skjutits fram till mitten av 2021. Detta är nu tredje gången som beslutsdatumet skjuts fram. Behovet av en ny trafikplan är stort när Uppsala beräknas växa i rekordfart. Utan en fungerande trafikplanering går det inte

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

heller att ordentligt planera för nya bostadsområden eller utbyggnader. Vi är mycket kritiska till att detta beslut för aktualisering av översiktsplan kommer fram först nu. Enligt kommunstyrelsens beslut och tidplan skulle kommunfullmäktige avgjort detta ärende under kvartal fyra 2019. Arbetet med detta viktiga dokument är för viktigt för att inte arbetas med kontinuerligt. De förslag till ändringar i översiktsplanen i och med aktualiseringen är på vissa håll stora och skulle höra hemma i nästa helt nya översiktsplan. Därför är vi angelägna om att arbetet med en ny översiktsplan påbörjas omgående.

Vi saknar även beredskap för byggnation i Uppsalas kransorter som kommer att vara avgörande för Uppsalas tillväxt. Vi vill främja småhusbebyggelse och den sker med fördel exempelvis här. Vi är också emot en flytt av museijärnvägens stationshus då detta måste ligga lättillgängligt i så nära anslutning till Resecentrum som möjligt.

Hanna Victoria Mörck (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Jonas Petersson (C) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Centerpartiet förordar en grönare och mer hållbar utveckling av Uppsala kommun än den som föreslås i förslaget till aktualitetsförklaring av kommunens översiktsplan. Staden ska växa och utvecklas på ett sätt som bevarar karaktären som den stora småstaden och staden på slätten, samtidigt som Uppsalas landsbygd måste få ta del av kommunens utveckling.

Inom ramen för projektet Uppsalapaketet föreslås en alldeles för aggressiv exploatering i och kring Bergsbrunna, Sävja och Nåntuna. De delar av skogen Lunsen som ligger utanför naturreservatsgränsen föreslås avverkas nästan helt samtidigt som stora arealer produktiv jordbruksmark ska bebyggas. Centerpartiet menar att detta förslag inte tar tillräcklig hänsyn till de natur-, rekreations- och jordbruksvärden som finns i området. Dessutom menar Centerpartiet att det är respektlöst gentemot de närmare 10 000 kommuninvånare som redan bor inom planområdet för att de uppskattar dagens boendemiljö att på det sätt som föreslås radikalt förändra områdets karaktär. Sverige och Uppsala har vidare dåliga erfarenheter av storskaliga stadsbyggnadsprojekt av detta slag – det var genom liknande grandiosa projekt som Gottsunda byggdes på 60- och 70-talen, liksom Sävja och Stenhagen på 90-talet. Dessa områden har alla sedermera fått allt större problem med utanförskap och otrygghet.

Uppsalapaketet lägger därtill en våt filt över utveckling i resten av kommunen. Flera planarbeten har redan lagts ned eller skjutits på framtiden med hänvisning till att Uppsalapaketet kräver alla tillgängliga planresurser, och plan- och byggnadsnämndens riskanalyser för framtiden visar att Uppsala blivit mindre attraktivt för byggherrar att verka i för att all utveckling fokuseras till de sydöstra stadsdelarna. Centerpartiet vill vända denna utveckling så att hela Uppsala kommun kan leva och utvecklas. Istället för att bygga igen parker och grönområden i staden och förtäta sönder uppskattade mindre orter vill Centerpartiet sprida utvecklingen över kommunens kransorter och landsbygd, med fokus på orterna Vänge, Björklinge, Vattholma och Almunge.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
ProtokollsutdragDatum:
2020-10-13

Tyngdpunkten för byggnationen i Uppsala kommun bör enligt Centerpartiet förskjutas norrut, bland annat i syfte att tidigare kunna förverkliga ett Norra Station i höjd med Librobäck samt en järnvägsförbindelse till Enköping och vidare mot Västerås. En sådan förbindelse vore viktig för näringslivet i hela Mälardalsregionen då den skulle koppla ihop Uppsalas universitet och kunskapsintensiva företag med de stora, etablerade och exportinriktade industriföretag som finns i Västerås med omnejd, bland andra ABB, Systemair, AQ Group, Fagersta Stainless och Alstom.

För att hela Uppsala ska kunna utvecklas hållbart är det en prioritet att VA-kapaciteten stärks i kommunens mindre orter och att kommunen tydligare adresserar problemet med elbrist. Flera orter har nått taket för vad befintlig VA-infrastruktur klarar av och fortsatt utveckling av orterna kräver tröskelinvesteringar, och elförsörjningen till kommunen är tidvis ansträngd redan i nuläget samtidigt som kommunen planerar för stor utbyggnad och hela samhället påbörjat en för klimatet nödvändig elektrifiering.

För universitets- och studentstaden Uppsala är studentbostäder en strategiskt viktig tillgång. Centerpartiet anser därför att denna bör adresseras i ett särskilt avsnitt i översiktsplanen.

Jonas Segersam (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Uppsala expanderar alltför snabbt. Infrastruktur, skolor och äldreboenden hinner inte med att byggas. Vi måste sakta ner expansionen. Vänsterstyret drabbas av hybris – i stället för en statsbidragsbeviljad spårvägslinje ska man nu utöka till tre. I stället för 320.000 invånare 2050 ska nu planeras för 380.000. I södra Uppsala ska klämmas in 33.000 nya bostäder på 30 år, varav 21.500 i sydöstra delen. Vilket bara i sydöstra Uppsala kräver 30 förskolor, 10-15 grundskolor och 1-2 gymnasier, samt simhall, ishall och sporthallar.

Genom en omförhandling av Uppsalapaketet med staten kan bebyggelsen i de södra delarna begränsas och styras om. På så sätt kan i stället "Nysala" utvecklas, skogsområdet på kommungränsen mot Knivsta mellan E4 och järnvägen.

Knivsta kommun har redan beslutat begära en sådan omförhandling och därför är det i högsta grad aktuellt. Vi kan på så sätt även utveckla VA-infrastruktur med Knivsta kommun, samt begränsa antal tågstopp och E4-påfarter mellan Uppsala och Knivsta. När det gäller spårväg måste styret släppa idén att klämma in spårväg eller BRT mellan Gottsunda och city – och i stället koncentrera sig på att bygga ut infrastrukturen för den nya järnvägsstationen i Bergsbrunna/Uppsala södra. Det behövs här en bro för alla Sida 29 (74) Kommunstyrelsen Datum: Protokollsutdrag 2020-09-16 Justerandes signatur Utdragsbestyrkande trafikslag över Fyriskan, och omfattande trafikutredningar.

Över huvud taget måste vi få ett närmare samarbete med staten så att vi kan stärka Uppsalas plats i den storregionala utvecklingen – det behövs exempelvis en ny järnväg mellan Enköping och Uppsala, och flera tågstopp längs Dalabanan.

Inte bara Uppsala behöver utvecklas, utan även kransorter som Storstora, Almunge, Björklinge, Vänge och Vattholma. Särskilt där det redan finns infrastrukturinvesteringar gjorda (såsom E4 och järnväg norrut samt VA-ledning österut) måste dessa utnyttjas.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2020-10-13

Även vattenvägarna behöver tas tillvara – och Fyrisån behöver utvecklas som farled – bland annat genom en ny småbåtshamn i höjd med Kungsängsbron. Uppsala måste fortsatt kunna vara den trivsamma mindre staden vi är, och inte riskera att utvecklas till en förort till Stockholm. Detta kräver en målmedveten planering, och att man släpper de storvulna planerna till förmån för att utgå från vad människor själva önskar.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-10-08

Diarienummer:
KSN-2019-0421

Handläggare:
Göran Carlén, Åsa Dahlin

Aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna förslaget till aktualitetsförklaring enligt **bilaga 1**.

Ärendet

Översiktsplan 2016 är ett av de viktigaste styrdokumenterna för kommunen. Den visar hur kommunen planerar att utveckla bebyggelse, trafik och grönområden i hela kommunen fram till 2050. Planen antogs i december 2016.

Kommunfullmäktige beslutade 28 januari 2019 (§ 9) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till aktualitetsförklaring av kommunens översiktsplan. Kommunstyrelsen har 29 maj 2019 (§ 124) beslutat om direktiv för arbetet.

Beredning

Stadsbyggnadsförvaltningen har berett ärendet tillsammans med kommunledningskontoret, brandförsvaret, miljöförvaltningen, Uppsalahem AB, Uppsala parkerings AB samt Uppsala vatten och avfall AB. Förslaget till aktualitetsförklaring bedöms ge en positiv effekt ur ett näringslivsperspektiv samt ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv då det bidrar till en mångsidigt hållbar utveckling av Uppsala.

Ärendet har en nära koppling till ärendet ”prioritering av samhällsbyggnadsprojekt – balansering av projektportföljen” (KSN-2016-2215).

Kommunfullmäktige beslutade 5 oktober 2020 § 409 att återremittera ärendet med motiveringen:

Att den nya trafikplanen skall kunna ligga till grund för reviderade ställningstaganden

och vara en del av aktualiseringen av översiktsplanen samt möjliggöra revidering av målsättningarna angående andelen kollektivtrafik.

Nytt mobilitets- och trafikprogram och -plan beräknas behandlas av kommunstyrelsen under andra kvartalet 2021, så att programmet kan antas av kommunfullmäktige tidig höst 2021. Att invänta detta skulle göra aktualitetsförklaringen delvis inaktuell och även kräva uppdateringar av sådant som inte har direkt koppling till trafikfrågorna. Samhällsbyggnadsverksamheten skulle fram till hösten 2021 stå med föråldrad vägledning i vissa frågor. Tydliggörandet till externa aktörer om ny utbyggnadsinriktning och beredskap för en högre utvecklingstakt skulle också dröja.

Om målsättningarna i kommande mobilitets- och trafikprogram och -plan i något avseende inte stämmer överens med översiktsplanens mål kan fullmäktige fatta ett separatbeslut om översiktsplanens aktualitet i det avseendet.

Styrdokumentet för mobilitet och trafik kommer att ge underlag till kommande revidering av översiktsplanen. Kommunstyrelsen har uppdragit till stadsbyggnadsförvaltningen att i juni 2021 återkomma med förslag till direktiv för revideringen. Det innebär en god anpassning i tid till behandlingen av mobilitets- och trafikprogram och -plan.

Föredragning

Översiktsplaneringen regleras av plan- och bygglagen (PBL). När kommunfullmäktige gav uppdraget reglerade lagen att kommunen ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet en gång varje mandatperiod. PBL har ändrats 1 april 2020. Istället för en aktualitetsförklaring ska kommunen ta ställning till en planeringsstrategi under första halvan av en mandatperiod. I det här ärendet gäller den äldre lagstiftningen enligt övergångsreglerna.

Länsstyrelsen har i enlighet med PBL-krav och inför aktualitetsprövningen överlämnat en redogörelse avseende statliga intressen och mellankommunala frågor som kan vara av betydelse för kommunens ställningstagande. Kommunen har beaktat innehållet i länsstyrelsen redogörelse.

Stadsbyggnadsförvaltningen har tagit fram ett förslag till aktualitetsförklaring (bilaga 1) som innebär att översiktsplanen bedöms vara aktuell. Hastigheten i omvärldsförändringarna och i samhällsbyggandet motiverar dock att en revidering av den kommuntäckande översiktsplanen bör göras inom nästa mandatperiod.

Aktualitetsförklaringen bidrar med förtydliganden av översiktsplanen samt redovisar vilka avsnitt som saknar aktualitet. Det innebär inte att översiktsplanen ändras i de avsnitt som bedöms sakna aktualitet eftersom det krävs en fullständig översiktsplaneprocess med samråd och granskning för detta. Planeringsåtgärder som strider mot översiktsplanen inom dessa avsnitt kan dock hämta motiv från aktualitetsförklaringen. Vid planläggning i strid mot översiktsplanen ska motiven för avsteg redovisas och detaljplanen antas av kommunfullmäktige, beslutet får inte delegeras till plan- och byggnadsnämnden.

Aktualitetsförklaringen anger också en översiktlig utbyggnadsinriktning till 2050 som successivt kommer att behöva ändras och kompletteras genom beslut i kommunstyrelsen.

Följsamheten mot översiktsplanen redovisas utifrån två aspekter. Det gäller dels om utvecklingen av den byggda miljön och markanvändningen går i översiktsplanens riktning, dels om kommunens beslut om detaljplaner och bygglov ligger i linje med översiktsplanen. I båda avseenden bedöms följsamheten vara god.

Slutligen redovisas även en uppföljning av statusen på aktiva insatser från kommunens sida för att understödja att den fysiska samhällsutvecklingen går enligt översiktsplanens intentioner. De flesta insatser som beslutades 2016 pågår inom ramen för den kontinuerliga översiktsplaneringen. Aktualitetsförklaringen avslutas med förslag till nya insatser för att stärka dialog och kommunikation, områdesplanering samt planeringsunderlag och verktyg.

Ekonomiska konsekvenser

Aktualitetsförklaringen i sig leder inte till några direkta ekonomiska konsekvenser.

Den beredskap som kommunen, enligt aktualitetsförklaringen, behöver ha för en högre utbyggnadstakt innebär dock att investeringsbehoven i teknisk och social infrastruktur kan komma att öka. Det är därför viktigt att effektivisera och samordna investeringarna samt att söka nya lösningar för finansiering. Investeringsbehoven hanteras inom ramen för ordinarie mål- och budgetprocess och det är först i samband med att exempelvis direktiv för specifika projekt fattas som den faktiska ekonomiska konsekvensen beslutas.

Aktivering och finansiering av särskilda insatser för att stödja att den fysiska samhällsutvecklingen går enligt översiktsplanens intentioner behandlas årligen i samband med mål- och budgetprocessen och verksamhetsplaneringen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 8 oktober 2020
- Bilaga 1, Förslag till aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan, med bilaga
- Bilaga 2, Uppsala kommuns översiktsplan, se www.uppsala.se/oversiktsplan

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Mats Norrbom
Stadsbyggnadsdirektör

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
dokumentansvarig

Datum:
2020-08-31

Diarienummer:
KSN-2019-0421

Aktualitetsförklaring av Uppsala kommuns översiktsplan

FÖRSLAG.

Layout och bilder ses över ytterligare inför beslut i Kommunfullmäktige

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Läsanvisning	3
Sammanfattande bedömning om översiktsplanens aktualitet	4
Inledning	5
Aktualitetsprövning enligt PBL	5
Uppdrag om aktualitetsförklaring	6
Uppföljning av ändrade förutsättningar	6
Uppföljning av betydande miljöpåverkan.....	8
Uppföljning av översiktsplanens styrning.....	10
Följer bebyggelseutvecklingen översiktsplanen?	10
Följs översiktsplanen i besluten?	10
Fullföljs angivna insatser?.....	11
Fungerar översiktsplanen som stöd i arbetet?.....	11
Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden.....	12
Särskilda ställningstaganden och preciseringar	13
Nya riksintresseanspråk.....	18
Nya geografiska anspråk och förhållanden	21
Geografisk utbyggnadsinriktning och scenarier.....	22
Scenarier för samhällsbyggandet	22
Förnyad utbyggnadsinriktning.....	23
Insatser som stärker samhällsbyggnadsprocessen	30
Dialog och kommunikation	30
Geografisk områdesplanering.....	30
Analysverktyg och planeringsunderlag.....	31
Bilagedel.....	32

Läsanvisning

Kommunfullmäktiges beslut

Dokumentet utgör Uppsala kommunfullmäktiges ställningstagande till översiktsplanens aktualitet. Kommunfullmäktiges huvudsakliga ställningstaganden har sammanfattats i den *sammanfattade bedömningen* (sid 4). Kommunfullmäktiges beslut i enskilda delar tydliggörs i avsnitten *Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden* (sid 12) *Geografisk utbyggnadsinriktning och scenarier* (sid 21) samt enligt följande rubriker:

- **Ställningstagande till geografisk utbyggnadsinriktning.**
Kommunfullmäktiges syn på den långsiktiga utbyggnadsordningen vid beslutstillfället. Kommunstyrelsen ansvarar för att successivt göra nödvändiga riktningförändringar.
- **Inaktuellt.** Kommunfullmäktiges ställningstagande om att planen i något avseende saknar aktualitet.
- **Precisering.** Kommunfullmäktiges tydliggörande om innebörden i vissa inriktningar med mera i planen.

Avsnitt som kompletterar översiktsplanen

Avsnitten ”Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden”, samt ”Långsiktig utbyggnadsinriktning” kompletterar översiktsplanens vägledning för den fysiska planeringen.

Sammanfattande bedömning om översiktsplanens aktualitet

Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun anses vara aktuell. Skälen till bedömningen har sammanfattats i följande punkter:

- Kommunala beslut, utvecklingen av fysiska strukturer samt var bebyggelseutvecklingen geografiskt tar plats stämmer mestadels överens med översiktsplanens intentioner.
- Översiktsplanens prioriteringar och generella riktlinjer är förenliga med hållbarhetsambitionerna inom Agenda 2030 samt de hållbarhetsprogram som tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå. Både det sociala, det ekologiska och det ekonomiska hållbarhetsarbetet inom fysisk planering kan fortsätta att stärkas med stöd i översiktsplanen.
- Översiktsplanens ställningstaganden till markanvändning och utveckling av den byggda miljön bedöms vara tillräckligt aktuella för att planen ska anses aktuell under denna mandatperiod. Vissa detaljer i planen har dock bedömts inaktuella och redovisas i ett särskilt avsnitt. Vidare görs ett antal förtydliganden samt redovisning av förändrade förutsättningar och anspråk.
- Hastigheten i samhällsutvecklingen motiverar att beredskap bör hållas för en revidering under kommande mandatperiod. I nästa översiktsplan behöver ställningstaganden om hållbar utveckling ses över och stärkas ytterligare i enlighet med Agenda 2030-arbetet. Den väsentliga nivåhöjning i klimatarbetet som behövs för att bidra till att hålla Parisavtalets och kommunens klimatmål behöver avspeglas i översiktsplanen.
- När den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna har antagits, innebär det en ändring av översiktsplanen inom det aktuella området. Det medför också en tyngdpunktsförskjutning av stadens expansion mot sydöst.
- Utbyggnadsinriktningen bör anpassas till beredskap för en högre utbyggnadstakt

Inledning

Aktualitetsprövning enligt PBL

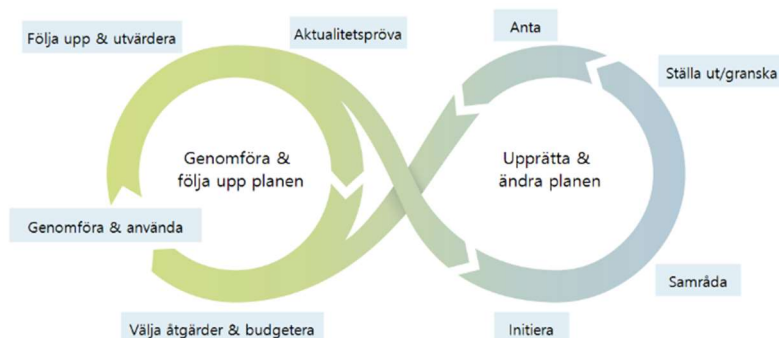
Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen, PBL, ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och bör bygga på analyser av viktiga förutsättningar såsom övergripande mål, förändringar och trender i omvärlden, fysisk struktur och allmänna intressen.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplaneringen har en central roll genom att formulera strategier för en långsiktigt hållbar utveckling.

Minst en gång varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen är aktuell. Processen för hur en aktualitetsprövning ska genomföras är inte reglerad i PBL och kan variera, bland annat beroende på hur ofta en aktualitetsprövning görs och vilka behov kommunen har. Vid aktualitetsprövningen görs en bedömning av om planen uppfyller innehållskraven enligt 3 kap. 5 § PBL¹.

Översiktsplanen ska innehålla aktualitet vad gäller:

- Grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden
- Kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer
- Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen
- Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder
- Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Figur 1 Boverket, PBL Kunskapsbanken, www.boverket.se

¹ Plan- och bygglagen har ändrats från 1 april 2020. Denna aktualitetsförklaring har tagits fram i enlighet med tidigare lagstiftning med stöd av övergångsregler.

Uppdrag om aktualitetsförklaring

Uppsala kommuns översiktsplan anger den långsiktiga inriktningen för den fysiska utvecklingen i staden, landsbygderna och de mindre tätorterna. Nu gällande översiktsplan antogs i december 2016. I översiktsplanen ingår även följande fördjupningar (FÖP): *FÖP Rörken-Hovgården* (1993), *FÖP Funbo* (2011), *FÖP Storvreta* (2012) och *FÖP Södra staden* (2018).

I Uppsala kommun sker kontinuerlig prövning av aktualiteten i översiktsplanen. Det sker bland annat genom uppföljningar med hjälp av en nämndenkät och utifrån ett system av indikatorer, vilka beskrivs närmare i bilaga 4. Utifrån en sådan bedömning beslutade Kommunfullmäktige 28 januari 2019 (§9) att ge kommunstyrelsen i uppdrag att inleda arbetet med en aktualitetsförklaring. En av anledningarna var avtalet som tecknades 2018 mellan kommunen, staten och regionen, det så kallade Uppsalapaketet.

Uppsalapaketet innefattar bland annat två nya spår på ostkustbanan inklusive kapacitetsförstärkningar vid Uppsala station, en ny station i Bergsbrunna samt spårväg på Kunska-spåret-Ultunalänken. Uppsala kommun ska planera för 33 000 bostäder och många arbetsplatser fram till 2050 i södra delen av Uppsala stad. Avtalet ligger i linje med översiktsplanens intentioner men det ger en tyngdpunktsförskjutning eftersom det innebär en väsentligt högre grad av stadsbyggande i de sydöstra stadsdelarna med Bergsbrunna. I översiktsplanens skiss till utbyggnadsordning ligger också genomförandet längre fram i tiden vilket gör att avsnittet behöver aktualiseras.

Kommunstyrelsen har i direktivet angivit att aktualitetsprövningen ska:

- Förnya omvärldsanalysen och identifiera nya utmaningar i den fysiska planeringen
- Följa upp utvecklingen av den fysiska strukturen
- Klara ut i vilka avseenden översiktsplanen inte längre är aktuell
- Ge en mer preciserad tolkning av vissa riktlinjer med mera i översiktsplanen
- Summera vad som nu bedöms vara angelägna frågor att ta in vid en senare revidering av översiktsplanen
- Uppdatera avsnitten om utbyggnadsordning och särskilda insatser de närmaste åren i genomförandekapitlet som inte är en formell del av översiktsplanen utan ska revideras vid behov

Uppföljning av ändrade förutsättningar

Sedan ÖP antogs 2016 har förutsättningarna som då låg till grund för Uppsalas fortsatta utveckling delvis förändrats. Bland annat har nya lagar, nationella och regionala mål samt ett antal kommunala styrdokument tillkommit. Här följer en sammanfattning av de viktigaste förändringarna och hur dessa beaktas i aktualitetsprövningen av ÖP. En mer utförlig redogörelse finns i bilaga 2.

Länsstyrelsen har redovisat sina synpunkter angående statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för ÖP:s aktualitet, bilaga 1. Bland annat påpekas att det saknas tydlig koppling till Agenda 2030 och att ett antal nationella mål och strategier har tillkommit. Till exempel utvärdering av god bebyggd miljö samt

miljökvalitetsnormer (MKN) vad gäller vattenkvalitet och utomhusluft. Förändringar har också skett vad gäller olika riksintressen, till exempel nya gränser för kulturmiljövården.

Nya krav på riskbedömning av skador på bebyggelsen på grund av klimatförändringar har införts i PBL och en ny klimatlag har tagits fram med nya klimatmål. Ändringar i PBL har också gjorts som berör själva översiktsplaneprocessen. Barnkonventionen har blivit lag vilket tydliggör att barnperspektivet alltid ska beaktas inom samhällsbyggandet. Med ett ökat antal äldre i befolkningen har även frågan om äldres behov i den fysiska miljön fått ökad uppmärksamhet. Överlag har folkhälsoperspektivet blivit starkare.

En viktig fråga såväl nationell, regionalt och lokalt är att många hushåll i dagsläget har svårt att efterfråga en lämplig bostad. Ett nytt program för bostadsförsörjning är på gång i Uppsala kommun i nära samverkan med översiktsplaneringen.

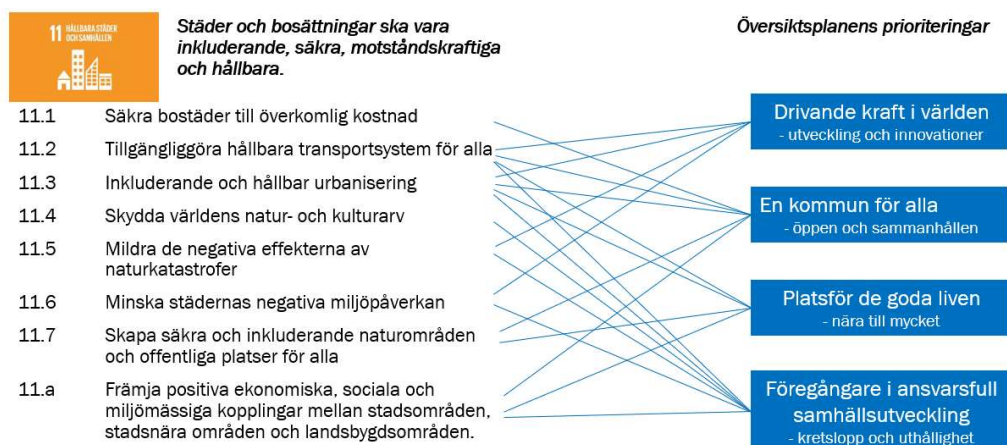
Uppsala kommuns inriktningsmål, uppdrag, politisk plattform och budget presenteras årligen i styrdokumentet *Mål och budget för 2020*. Agenda 2030 är integrerad i de nio inriktningsmål som styr verksamheten och klimatkrisen och de socioekonomiska skillnaderna har fått ett tydligare fokus.

Uppsala kommuns årliga omvärldsanalys syftar till att bevaka och identifiera trender och händelser som påverkar kommunens verksamhet. Här poängteras vikten av att säkerställa en hållbar samhällsbyggnad med ekonomin i balans. Covid-19 kan få konsekvenser för kommunens utveckling. Bland annat påpekas risker för ökad socioekonomisk polarisering, en avmattning inom byggandet och nedprioritering av miljö- och klimatfrågorna.

Uppsalapaketet med dess 33 000 planerade bostäder och ett stort antal arbetsplatser innebär delvis nya förutsättningar att beakta. Vidare har takten i befolkningsutvecklingen höjts tydligt sedan arbetet med översiktsplan 2016 inleddes och befolkningsprognosen har närmast sig översiktsplanens högsta scenario.

Risken för elbrist i Uppsalaregionen har lyfts fram samtidigt som samhället alltmer elektrifieras. Tillgången till el är avgörande för näringslivsutvecklingen och elektrifiering av transportsystemet. En utbyggnad av elnätet är på gång vilket berör översiktsplaneringen och samhällsbyggandet. Svenska kraftnäts planer för en utbyggnad av det nationella stamnätet inom Uppsalaregionen kommer att innebära nya kraftledningskorridorer genom landskapet.

Bedömning: Uppsala kommun står bakom de 17 målen i Agenda 2030 vilka fångas upp i översiktsplanens principer och i andra styrdokument. De nya lagar, nationella mål och strategier samt regionala program och riktlinjer som länsstyrelsen hänvisar till beaktas i den fysiska planeringen och i samband med kommande revidering av översiktsplaneringen.

Figur 2 Kopplingschema över mål 11 Agenda 2030 och översiktsplanens prioriteringar

Översiktsplanens prioriteringar för Uppsalas utveckling till 2050 och de planeringsinsatser som genomförts sedan 2016 bedöms sammantaget vara i linje med inriktningsmålen indikatorer i *Mål och budget 2020*. Samma bedömning görs vad gäller de trender som anges i omvärldsanalysen. Klimatperspektivet är än starkare idag liksom de ökande socioekonomiska skillnaderna. Tillsammans med konsekvenser av covid-19 föranleder detta förstärkta insatser inom olika områden av kommunens arbete, däribland översiktsplaneringen. Det gäller även för att säkerställa utbyggnaden av eleffekt i kommunen.

Uppsalapaketet skapar förutsättningar för en långsiktig och hållbar stadsutveckling i enlighet med översiktsplanens fyra principer som utgör en samlad målbild. Projektet främjar ett ökat bostadsbyggande samt utvecklingen av näringsliv, service, kollektivtrafik och infrastruktur. Den höga takten i befolkningsutvecklingen och avtalet om Uppsalapaketet innebär grovt sett följande ändringar i förutsättningarna för samhällsbyggandet:

- Förändrad utbyggnadsinriktning med tyngdpunktsförskjutning mot sydöstra delen av staden och högt tempo i utbyggnaden i södra Uppsala
- Ökade lägesfördelar för Uppsala som helhet. Det kan öka hastigheten i befolknings- och arbetsplatsutvecklingen.

Uppföljning av betydande miljöpåverkan

Efter att en översiktsplan har antagits ska kommunen göra en uppföljning för att ta reda på vilken betydande miljöpåverkan som genomförandet medför för att kunna vidta lämpliga åtgärder. Uppföljningen är samtidigt ett verktyg i aktualitetsprövningen.

I miljökonsekvensbeskrivningen för Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun sammanfattas samlade konsekvenser av hur planen bidrar till en hållbar utveckling. Där anges krav på efterföljande planering för att översiktsplanens prioriteringar ska kunna uppfyllas och hur miljöpåverkan kan minimeras. Översiktsplanen identifierar ett stort antal lokala och regionala miljömässiga värden, kvaliteter och funktioner för vilka specifika förhållningssätt beskrivs. Kvaliteten och tillgången på vatten framhålls som särskilt viktigt att säkerställa i planeringen, inte minst med anledning av framtida klimatförändringar. Kommunens utveckling bör ske så att miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten inte överskrids. I miljökonsekvensbeskrivningen framhålls att kommande planering och bygglovsprövning på ett systematiskt sätt ska säkerställa att

översiktsplanens förhållningssätt tillämpas. Kommunen bör ha breda och genomarbetade kunskapsunderlag, tydlighet och konsekvens i planeringen samt i efterföljande beslut om investeringar.

Uppföljning av betydande miljöpåverkan sker genom den kontinuerliga översiktsplaneringen och inom ramen för detaljplaneprocessen. Aktuella miljöfrågor fångas upp i program, fördjupningar och styrdokument. Beslutade detaljplaner och bygglov har i stort sett skett i enlighet med översiktsplanens intentioner om en miljömässigt hållbar utveckling. Kommunens samlade tidiga bedömning är att utvecklingen av Uppsala sedan översiktsplanen antogs inte inneburit någon ytterligare betydande miljöpåverkan.

Bedömning: Kommunen arbetar aktivt med att minska negativ påverkan på miljön, bland annat genom att förtäta i stadsnoder och längs stadsstråk i enlighet med översiktsplanen. Antalet transporter ska minskas och användningen av ekosystemtjänster för ökad biologisk mångfald ska stärkas. Ett nytt program och en ny handlingsplan för trafik- och mobilitet är på väg fram.

För att säkra tillgången och kvaliteten på vatten beslutade kommunfullmäktige 2018 om *Riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde*. Syftet är att få en mer långsiktigt hållbar markanvändning ur grundvattensynpunkt. Tillämpningen av riktlinjerna har en central roll i Uppsalas fortsatta utveckling för att skydda de viktiga dricksvattenresurserna.

Vattenprogrammet som beslutades av kommunfullmäktige 2015 är under revidering. Programmet anger mål, förutsättningar, inriktning och strategier för kommunens vattenförvaltning. Naturvårdsprogrammet är ett styrdokument för all kommunal verksamhet. Det beslutades av kommunfullmäktige 2006 och ska revideras.

Sedan översiktsplanen antogs 2016 har de framtida klimatförändringarna blivit än mer aktuella. *Miljö- och klimatprogrammet 2014 – 2023* är en del i arbetet för att möta klimatutmaningarna och främja en ekologiskt hållbar utveckling. Uppsala ska bli fossilfritt 2030, klimatpositivt 2050 och uppnå en giftfri miljö 2050. I maj 2018 fick programmet två nya etappmål med betydelse för byggande avseende plast och byggmaterial till de tidigare åtta etappmålen. Fullmäktige fastställde samtidigt en övergripande styrning för kommunens arbete med anpassning av samhället till effekterna av klimatförändringarna. De långsiktiga miljö- och klimatmålen liksom etappmålen följs upp årligen. *Energiprogram 2050*, fastställdes 2018 och tar sikte på utvecklingen efter 2030.

Genom *Uppsala klimatprotokoll* samverkar cirka 40 olika aktörer inom samhällsutvecklingen för att uppnå Uppsalas långsiktiga klimatmål. *Klimatfärdplan Uppsala* fungerar som en vägledning för kommunens arbete. Det utgör också ett underlag för översiktsplaneringen och kommunens övriga styrdokument. Medlemmarna i Klimatprotokollet minskade de gemensamma utsläppen av växthusgaser med fem procent årligen 2016 och 2017. Syftet med den nya klimatfärdplanen är att möjliggöra en minskning med 10–14 procent årligen. Översiktsplaneringen behöver fortsätta att utvecklas i takt med klimatarbetet.

Uppföljning av översiktsplanens styrning

Uppföljningen av översiktsplan 2016 har skett genom en rad aktiviteter för att ge en samlad bild av styrningen och användbarheten.

Följer bebyggelseutvecklingen översiktsplanen?

Den pågående planläggningen och byggnationen av stora samhällsbyggnadsprojekt i staden stödjer översiktsplanens inriktning.

Bostadsbyggandet, befolkningsutvecklingen och arbetstillfällena på landsbygden har följts upp kontinuerligt sedan översiktsplan 2016 antogs. Sammanfattningsvis kan konstateras att landsbygden och samtliga prioriterade tätorter utom en har fått fler bostäder och ökat sin befolkning fram till 2018. Arbetstillfällena har ökat i cirka hälften av tätorterna och minskat i övriga, liksom på landsbygden. Planläggning för fler bostäder pågår i nästan alla tätorter.

Ett tjugotal indikatorer har tagits fram för att stärka arbetet med uppföljningen av översiktsplanen. De ska ge stöd framåt i bedömningar om det geografiska utfallet av hur markanvändning, byggd miljö och andra förhållanden utvecklas. Indikatorerna ska kunna ge signaler om riktningförändringar i samhällsbyggandet. Se bilaga 4 för mer information om indikatorsystemet.

Bedömning: Bebyggelseutvecklingen följer huvudsakligen översiktsplanens inriktning. Det är angeläget med ett fortsatt fokus på att öka koncentrationen i stadens noder och stråk, för att bland annat öka kontinuitet och blandning i stadsbygden och förstärka utbudet av service. Särskilda insatser bör göras för att understödja utvecklingen i flera av de prioriterade tätorterna.

Följs översiktsplanen i besluten?

Sedan Översiktsplan 2016 antogs har bebyggelseutvecklingen i stort sett skett i enlighet med översiktsplanens intentioner i de områden som har detaljplaner. En enkel uppföljning av samtliga detaljplaner som vunnit laga kraft efter antagandet 2016 visar inga noterade avsteg i de ärenden som plan- och byggnadsnämnden eller kommunfullmäktige antagit fram till årsskiftet 2019/2020.

För bygglovgivning på landsbygden har motsvarande uppföljning gjorts av förhandsbesked. Vissa avvikelser från översiktsplanens riktlinjer förekommer, om än i liten utsträckning. Dessa avvikelser är ofta gränsfallssituationer

År	Givna förhandsbesked totalt	Varav avvikelser i förhållande till översiktsplan	Negativa beslut om förhandsbesked med översiktsplan som avslagsgrund
2017	171	4	14
2018	135	12	3
2019	70	2	4

Figur 3 Uppföljning av bebyggelseutveckling. Siffror motsvarar antal byggnader inom varje kategori

Bedömning: Myndighetsutövningen enligt plan- och bygglagen visar följsamhet mot översiktsplanens inriktning.

Fullföljs angivna insatser?

I Översiktsplan 2016 presenteras ett antal aktiva insatser för att understödja att samhällsbyggandet går i översiktsplaners inriktning och svara upp mot de långsiktiga prioriteringarna. De handlar både om att åstadkomma fysisk förändring och om att utveckla arbetssätt. Många av insatserna förutsätter samverkan med andra aktörer. En uppföljning har gjorts av arbetet med insatserna.

Bedömning: Av de sammanlagt cirka trettio insatser som finns listade i genomförandekapitlet i Översiktsplan 2016, arbetar kommunkoncernen med i princip alla (se bilaga 5). Vissa är klara eller nästan klara, medan andra är påbörjade eller i initieringsfas. En föreslagen insats som ännu inte påbörjats är ambitionen att ta fram en sammanhållen utvecklingsplan för båtliv, friluftsliv och turism på och vid Ekoln och Fyrisån. Däremot görs enskilda insatser som exempelvis att utveckla södra åstråket och Skarholmen.

Insatsen om att utveckla park- och grönområden bör nu inriktas på att ta fram underlag för att utveckla den finmaskiga grönstrukturen på stadsdelsnivå, samt vägledning för rekreation och friluftsliv vid de prioriterade tätorterna. Insatsen om att utveckla långsiktiga lokaliseringsstrategier och grundprinciper för dimensionering av social infrastruktur bör tas vidare genom scenarioarbete för hur de berörda verksamheterna kan utvecklas i ett långsiktigt perspektiv med tidshorisont efter 2050. Insatsen om sociala strategier för minskad segregation bör utvecklas genom geografisk områdesplanering och med redskap för stöd i prioritering av samhällsbyggnadsprojekt.

Dessa och några ytterligare nya insatsbehov som har identifierats under aktualitetsprövningen presenteras i kapitlet *Insatser som stärker samhällsbyggnadsprocessen* (sid 30).

Fungerar översiktsplanen som stöd i arbetet?

Uppföljning med handläggare inom främst planläggning, bygglovgivning och mark- och exploateringsfrågor visar att översiktsplanen huvudsakligen ger ett gott stöd i arbetet.

Mer stöd avseende följande frågor efterfrågas:

- Systematisk tillämpning av de tematiska riktlinjerna i kapitel 3.
- Hantering av konflikter mellan allmänna intressen
- Tolkning av vissa riktlinjer och markanvändningsinriktningar

Det finns också önskemål om ett lättillgängligt kommunikationsmaterial som beskriver översiktsplanens inriktning för samhällsbyggandet och de bakomliggande motiven.

Bedömning: Det behövs en stark och konkret berättelse om inriktningen för samhällsbyggandet och vad det innebär för de som bor och verkar i Uppsala. Det kan bidra till att öka förståelse och tilliten till planeringen samt stärka dialogen för att kunna hämta in lokala kunskaper. Det finns också ett behov av utbildning och ett tydligare forum för rådgivning och diskussion internt i kommunen.

Aktualiteten i översiktsplanens ställningstaganden

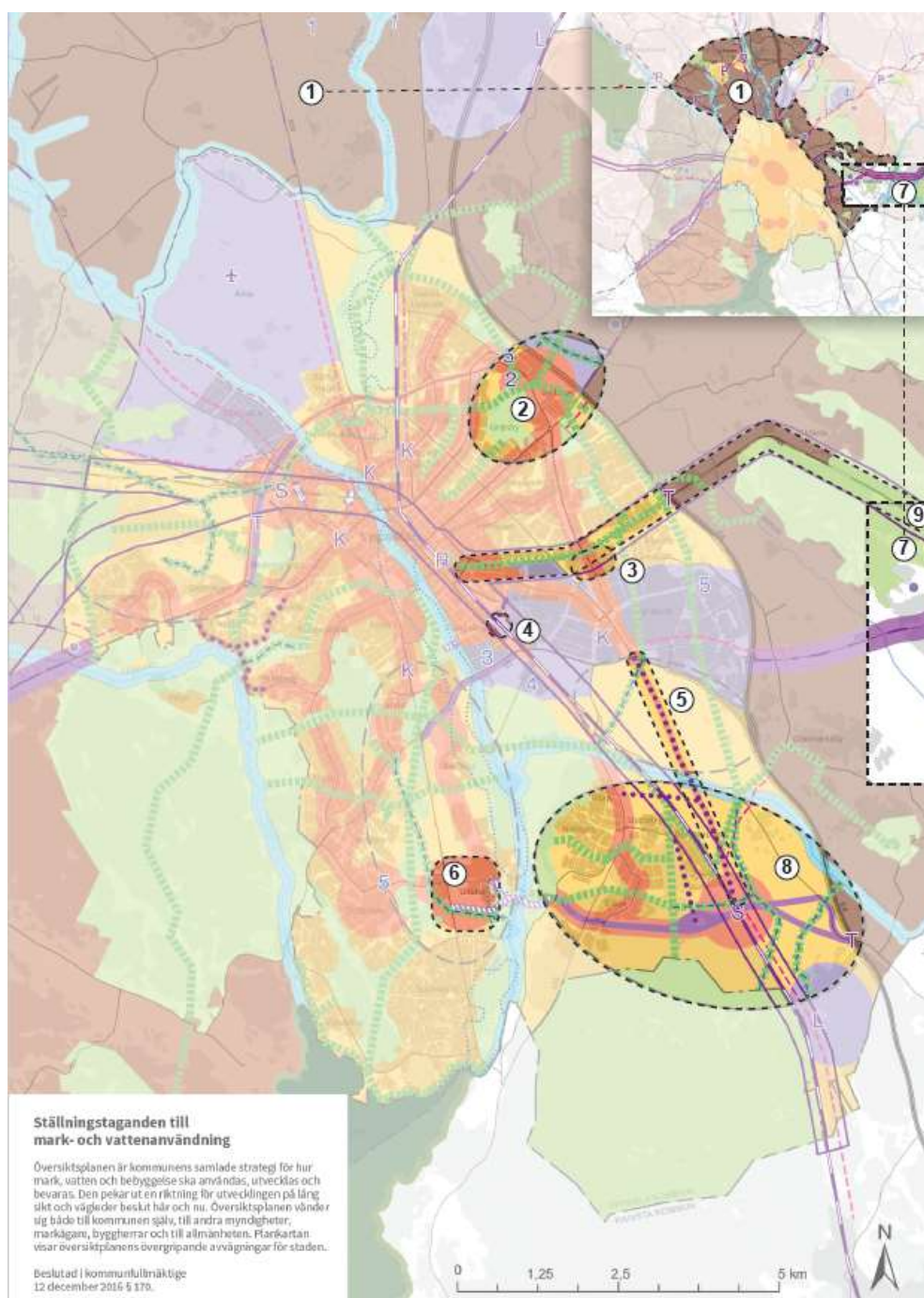
På överordnad nivå synes planens ställningstaganden stå sig givet förändringar som inträffat i omvärlden:

- Översiktsplanens prioriteringar bedöms svara upp mot mål som tillkommit efter översiktsplanens antagande (se avsnittet ”uppföljning av ändrade förutsättningar” och bilaga 2)
- Översiktsplanens generella och tematiska riktlinjer bedöms också svara upp mot nya och förändrade lagar och tematiska styrdokument. Riktlinjerna har utformats bland annat för att ge utrymme för mer detaljerad vägledning i sådana separata styrdokument. De nya/ändrade styrdokument som ska tillämpas framgår nedan. En lista med kortbeskrivning av samtliga styrdokument med bäring på den fysiska planeringen återfinns i bilaga 3.
 - Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (KF 2016)
 - Innerstadsstrategin (KF 2016)
 - Planprogram för Eriksberg och Ekebydalen (PBN 2017)
 - Näringslivsprogram (KF 2017)
 - Arkitekturpolicy (KF 2017)
 - Landsbygdsprogram för Uppsala kommun (KF 2017)
 - Riktlinje för hantering av förorenade områden (KS 2017)
 - Policy för hållbar utveckling (KF 2017)
 - Strukturprogram för Boländerna (PBN 2018)
 - Miljö- och klimatprogram 2014 – 2023 (KF reviderat 2018)
 - Bredbandsprogram 2018 – 2025 och Handlingsplan bredband (KF 2018)
 - Riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt (KF 2018)
 - Riktlinjer för exploateringsavtal (KF 2018)
 - Riktlinjer för markanvisningar (KF 2018)
 - Energiprogram 2050 (KF 2018)
 - Handlingsplan för trygghet och säkerhet 2018 – 2022 (KF 2018)
 - Handlingsplanen för Bostad för alla (KS 2019)
 - Parkeringstal för Uppsala (beslut PBN 2018)
 - Riktlinjer för pendlarparkeringar (beslut KS 2019)
 - Planprogram för Gottsunda (KS 2019)
 - Program för Uppsala kommuns barn- och ungdomspolitik (KF 2019)
 - Program för äldrevänlig kommun (KF 2020)
 - Kulturpolitiskt program (KF 2020).
- Plankartan med inriktningar samt ställningstaganden till riksintressen står sig i huvudsak väl. Följande avsnitt tar upp detaljer som inte är aktuella samt ger vissa förtydliganden. Tolkningen och tillämpningen kan också påverkas av nya och ändrade styrdokument enligt ovan.

Särskilda ställningstaganden och preciseringar

Detta avsnitt lyfter fram vad som är inaktuellt i översiktsplanens markanvändningsavsnitt. Här ges också några preciseringar som stöd i förståelsen av plankartans tillhörande inriktningar med mera. Några nya markanspråk och förhållanden lyfts också fram. Motsvarande görs även för riksintressen som förändrats (översiktsplanens del B).

Avsnittet är avsett att komplettera översiktsplan 2016, som stöd i tillämpningen. Det som här bedömts vara *inaktuellt* innebär inte att översiktsplanen ändras. För att ändra översiktsplanen krävs en fullständig översiktsplanprocess med samråd och granskning med mera. Åtgärder som strider mot översiktsplanen i dessa avseenden kan hämta motiv från aktualitetsförklaringen. Vid planläggning i strid mot översiktsplanen ska motiven för avstegen redovisas och detaljplanen antas av kommunfullmäktige (får inte delegeras till plan- och byggnadsnämnden).

Stadens omland (1)

En redaktionell miss gjorde att det finns en otydlig skrivning i inriktningen för kartans område nr 1 ”Uppsalaslätten”.

Precisering:

Med ”bebyggelsegrupp” avses sammanhållen bebyggelse. Innebörden i inriktningen är densamma som för Mälارlandskapet

Gränby stadsnod (2)

En ambition i översiktsplanen är att Gränby stadsnod ska utvecklas även med bostäder för att erhålla en blandad och sammanhållen stadsmiljö. I och med Uppsalapaketet är det dock rimligt att avvakta med ett mer omfattande bostadsbyggande i Gränby stadsnod. Tills vidare inriktas utvecklingen här på andra ändamål. Gränbyområdet har studerats i särskilt arbete (utvecklingsplan för Gränby, KS 2020).

Precisering:

Bostadsetableringar i större omfattning dröjer till efter 2030. Fokus på idrott, fritid, skola, ambulansstation, ÅVC, expansion av vattenverk med mera i närtid.

Nordvästra Fyrislund (3)

Nordvästra delen av Fyrislunds verksamhetsmiljö har i plankartan givits beteckningen ”Stadsbygd” för att på sikt möjliggöra omvandling till blandad stadsmiljö som inkluderar bostäder. Under åtminstone det närmaste decenniet är detta mindre angeläget.

Precisering:

Det är inte aktuellt med bostadsinslag inom åtminstone det närmaste decenniet. Omvandling med bostäder måste vidare föregås av programarbete för hela det aktuella området och säkerställa att påverkan från verksamheter i omgivningen ligger på en acceptabel nivå.

Planskildhet som ersätter Vimpelgatans plankorsning med järnvägen (4)

Översiktsplanen anger ett brett reservat för en framtida planskild korsning som ska ersätta Vimpelgatans plankorsning med ostkustbanan. En funktionsutredning (2019, se KSN-2018-2917) visar att läget vid Kungsängsesplanadens förlängning ger bäst funktion.

Precisering:

Platsen för planskildheten har preciserats till Kungsängsesplanadens förlängning. Läget vid Vimpelgatan är inte aktuellt.

Figur 4 Planskildhet preciserad till Kungsängsesplanadens förlängning

Bergsbrunna-Gränby-stråket (5)

Länken enligt ÖP16 kan komma att bli inaktuell beroende på utfallet i FÖP-arbetet, där den i samrådsförslaget istället läggs längs järnvägen inom FÖP-området och sedan ansluter till befintligt vägnät norr om Sävjaån. Det ger mindre intrång på jordbruksmark. Trafikstudier har visat att tidsförlusten blir marginell jämfört med att dra sträckningen rakt över slätten enligt översiktsplanens reservat,

Ställningstagande om aktualitet:

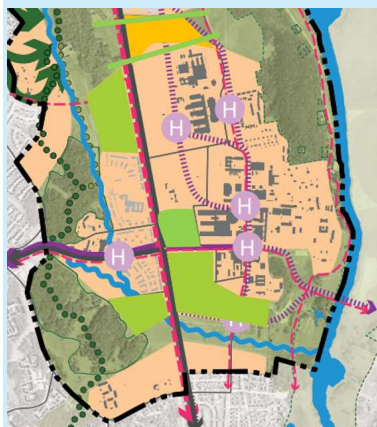
Länkens sträckning över slättlandet mellan Sävjaån och Gnistarondellen saknar aktualitet.

FÖP Södra staden (6)

Markanvändningsinriktningen vid Ultuna är delvis inaktuell. Närmare avvägning mellan intressen visar att viss anpassning i grönstråk och bebyggelseområden kommer att behöva göras. Ljusgrön och gul tonplatta visar var markanvändningskartan är inaktuell. Sammantaget sparar detta mer jordbruksmark och knyter bättre ihop stadsbygderna i Ulleråker och Ultuna. Genom dessa förändringar bedöms det sydliga alternativet för Ultunalänken sakna relevans, eftersom det inte stödjer bebyggelseutvecklingen och skulle skapa intrång i värdefull jordbruksmark.

Ställningstagande om aktualitet:

Grönstråket i norr (gul) är inte aktuellt. Bebyggelse i områden som markerats i ljusgrönt är inte aktuellt. Det sydliga alternativet för Ultunalänken är inaktuellt.

Figur 5 Kartbild från fördjupning Södra staden, precisering markerat med grön och orange färg

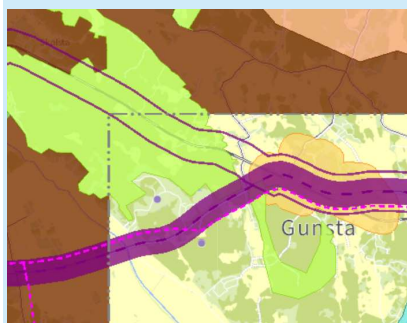
FÖP Funbo (7)

Det har tagits Initiativ till exploatering i det gröna utredningsområdet vid Vedyxatippen. Översiktsplanen anger möjlig expansion med verksamheter intill, men inte inom det gröna området. Läget är gott för verksamheter med viss omgivningspåverkan med hänsyn till verksamhet som redan pågår i närområdet och närheten till staden och E4. Gröna värden och samband måste dock värnas.

Förfrågningar om bostadsutveckling direkt söder om väg 282 har också inkommit, som en tanke om en fortsatt expansion av Gunsta mot väster. Utvecklingen av Gunsta med över tusen ytterligare bostäder väntas ske under lång tid. Det är inte aktuellt att i nuläget förbereda för ytterligare expansion.

Precisering:

Eventuell exploatering för verksamheter i det gröna utredningsområdet måste föregås av en utredning som tydliggör att det är förenligt med att säkerställa viktiga gröna värden inklusive kopplingar.

Figur 6 Utsnitt från översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta

Sydöstra stadsdelarna (8)

I översiktsplanen sägs att området kan utvecklas med minst 10 000 nya bostäder. Den bakomliggande studien var översiktlig då utvecklingsmöjligheterna skulle belysas närmare i ett fördjupat översiktsplanearbete. Siffran i översiktsplanen lades till på en försiktig nivå. Noggrannare studier som lett fram till förslaget till fördjupad översiktsplan (samråd våren 2020) har sedan visat att området bör kunna inrymma ca 20 000 nya bostäder och många arbetsplatser. Därutöver kan det finnas potential för ytterligare bostäder i ett område öster om järnvägen i anslutning till gränsen mot Knivsta. Det fördjupade översiktsplanearbetet får med ledning av samrådsresultatet och ytterligare utredningar klargöra om bedömningen står sig, givet de lokala förhållandena inklusive att tillgodose riksintressen och miljö kvalitetsnormer för vatten.

Den mer preciserade bedömningen bedöms inte medföra särskilda konsekvenser för hela staden eller kommunen än att vikten av kapacitetsstark kollektivtrafik på Ultunalänken understryks ytterligare. Översiktsplanens stadsstruktur togs fram för att vara robust för ytterligare stadsutveckling i framför allt stadsnoderna med anslutande stadsdelar. Området ingår (21 500 bostäder) i avtalet med staten om att bygga 33 000 bostäder fram till 2050 i utbyte mot stora satsningar på ostkustbanan mm. Den fördjupade översiktsplanen innebär, när färdig, att översiktsplanen ändras inom det område som omfattas.

Precisering:

De sydöstra stadsdelarna bedöms kunna inrymma cirka 20 000 nya bostäder.

Lennabanan (9)

Lennabanan är avsatt som reservat för framtida spårburen kollektivtrafik från nuvarande plats vid centralstationen och ut längs sin sträckning fram till Gunsta. Den ombyggnad av Uppsala centralstation som står för dörren kan innebära att museijärnvägens nuvarande station flyttas söder om Strandbodgatan.

Inom FÖP Funbo finns särskilda riktlinjer avseende Lennabanan som tarvar viss precisering.

Precisering:

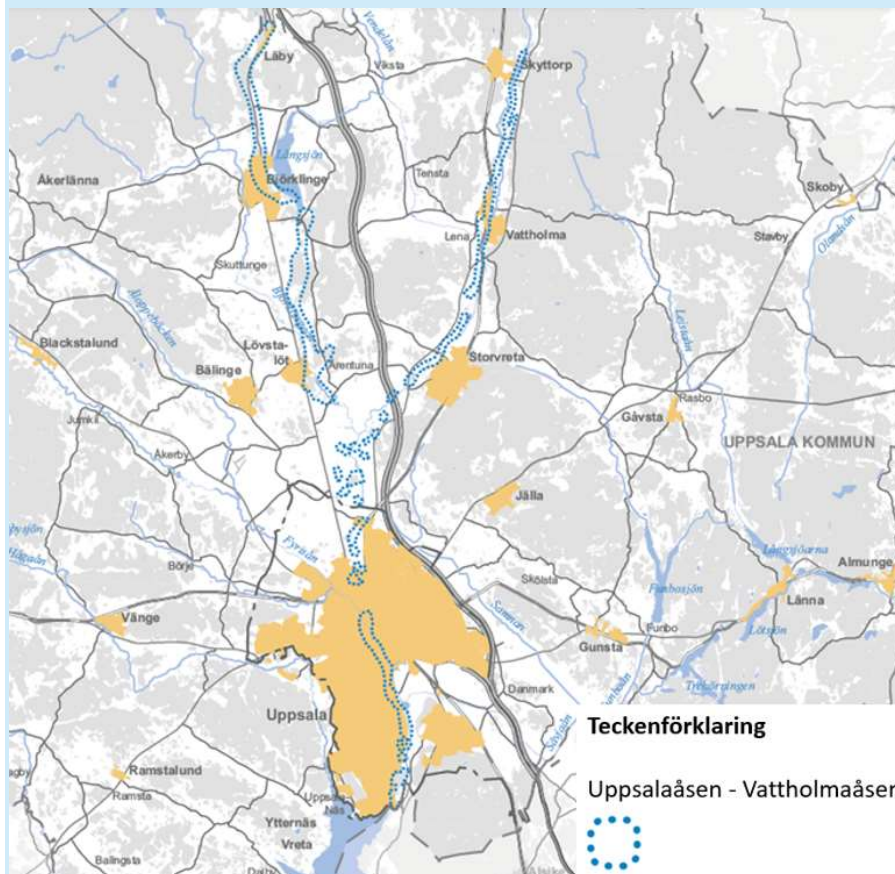
Det minsta avstånd till störningskänslig verksamhet om 50 meter som enligt den fördjupade översiktsplanen för Funbo "bör" hållas ska inte förstås som något oeftergivligt krav, dvs vara i strid med översiktsplanen. Särskilt i tätorter och samlad bebyggelse på ömse sidor längs banan är det angeläget att hålla hög täthet. Sällankaraktären på trafikeringen gör att den extra omgivningspåverkan som kommer av kolrök mm (i förhållande till modern järnvägstrafik) måste kunna tålas.

Viktigt grundvattenavsnitt

Sedan översiktsplanen antogs har kommunfullmäktige angivit mer preciserade riktlinjer.

Precisering:

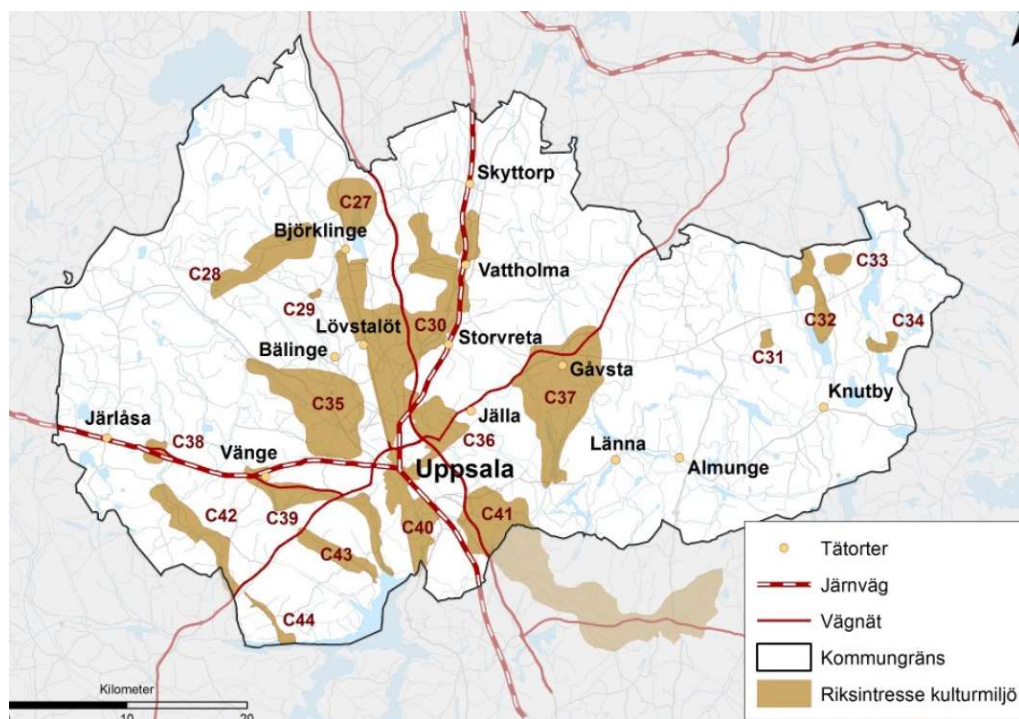
Styrdokumentet "Riktlinje för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt (2018)" ska tillämpas.

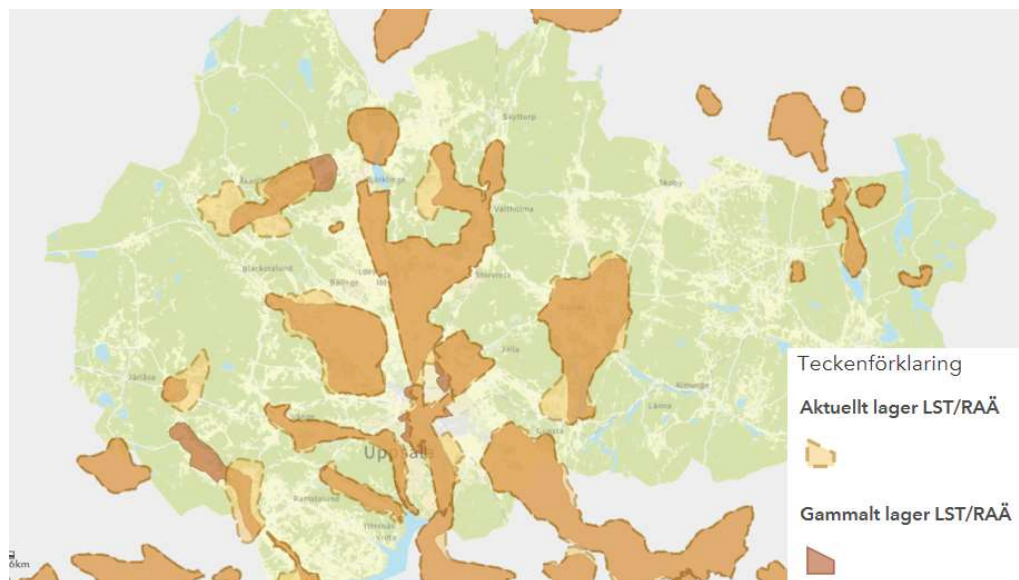
Figur 7 Uppsala-Vattholmaåsen

Nya riksintresseanspråk

Riksintressen för kulturmiljövården

Figur 8 riksintresse för kulturmiljövården

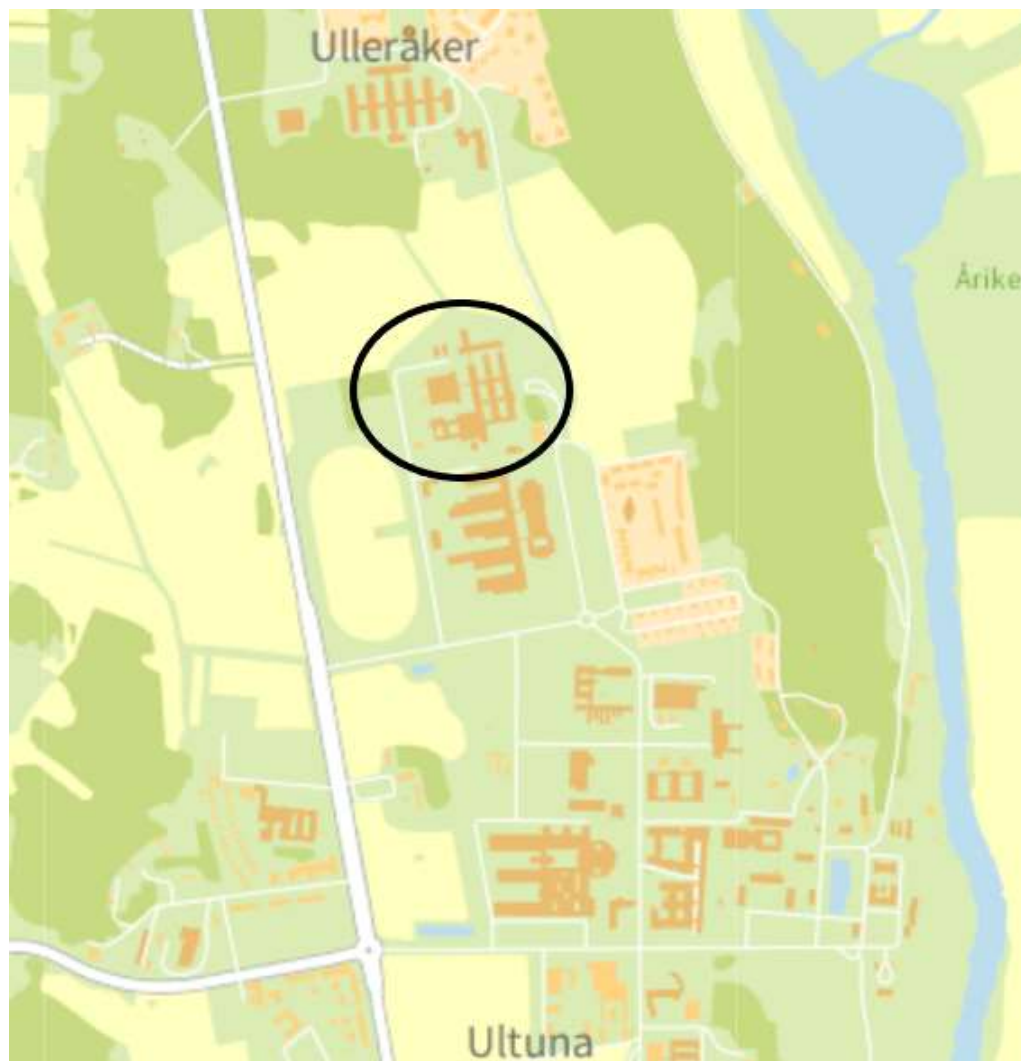
Figur 9 Jämförelse av olika gränsdragningar för kulturmiljövården

Efter utställningen av översiktsplanen har Riksantikvarieämbetet ändrat anspråken på utbredning av vissa riksintressen. De nya gränserna överensstämmer bättre med länsstyrelsens beskrivningar av områdena. De påverkar inte heller översiktsplanens inriktningar i övrigt, men kan i de fall de expanderats påverka enskilda markägares handlingsfrihet negativt. Kommunen avvaktar därför med att ta ställning till de nya gränserna till nästa revidering av översiktsplanen. Kommunens ställningstagande om annan gräns för C36 Vaksala och C41 Långhundradalen kvarstår dock.

Riksintressen för friluftslivet vid ekoln och Fyrisån

Sedan översiktsplan 2016 antogs har rubricerade riksintresseanspråk fastställts av staten. Området var dock föreslaget och togs därför med i översiktsplanens del B, men under rubriken ”Vissa andra intressen av nationell betydelse”.

Nytt riksintresse för totalförsvaret, SVA vid Ultuna

Figur 8 statens veterinärmedicinska anstalt är nytt riksintresse för totalförsvaret

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) beslutade 31 januari 2020 att Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) vid Ultuna är av riksintresse för totalförsvarets civila del. På anläggningen finns laboratorier för analys av smittämnen, anläggning för destruktion samt plats för karantän av smittade djur. Det är MSB:s avsikt att innebörden i termer av hänsyn och ytanspråk kommer att preciseras under år 2020.

Uppsala kommun har i ett yttrande till MSB klargjort vilka skyddsavstånd till störningskänslig verksamhet såsom bostäder kan accepteras: till och med Ulls väg i öster, cirka 50-75 meter i norr (det vill säga norr om den kil som bildas av väg och jordvall), cirka 50 meter från Travvägen i öster samt cirka 80 meter söder om SVA:s sydligaste byggnadskropp.

Övriga nya och ändrade riksintressanspråk

Energimyndigheten har den 15 april 2019 fattat beslut om Riksintresse energiproduktion och energidistribution Forsmark. I beslutet ingår en bedömning att anslutningsledningar till nästa stamnätsstation är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Det innebär att ledningar i Uppsala kommun berörs. Värdebeskrivningen och den geografiska avgränsningen är sekretessbelagd och får begäras ut.

Riksintresset för totalförsvarets militära del har ändrats, men endast så att det marginellt berör Uppsala. Detsamma gäller riksintressena för transportinfrastruktur.

Se vidare länsstyrelsens sammanfattande redogörelse i bilagedelen till aktualitetsförklaringen.

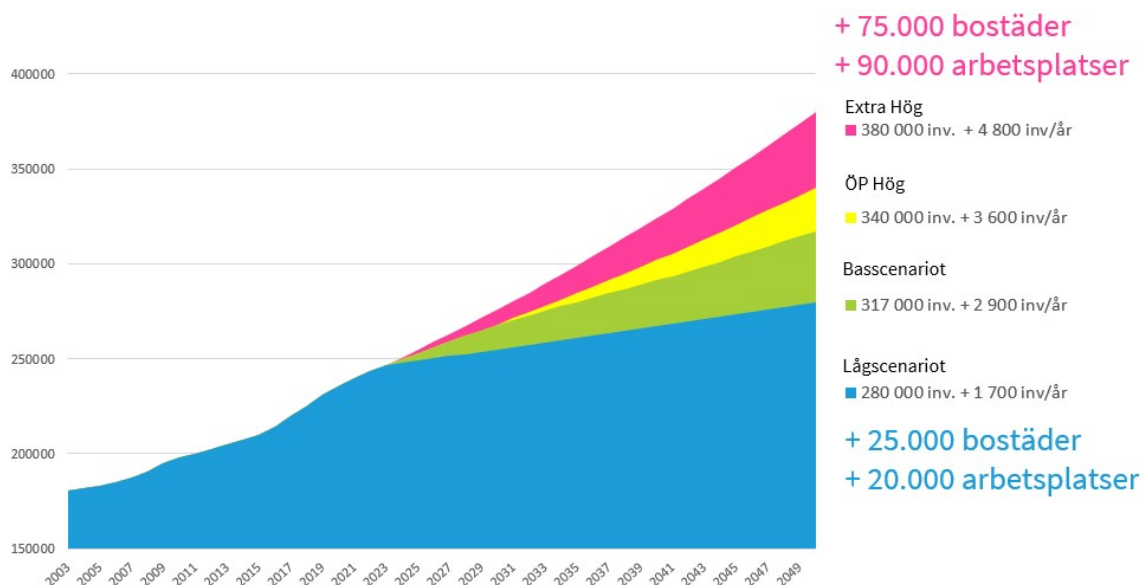
Geografisk utbyggnadsinriktning och scenarier

Utbyggnadsinriktningen har tagits fram efter ett scenarioarbete som belyser skilda utvecklingstakter i samhällsbyggandet.

Scenarier för samhällsbyggandet

Den allt högre takten i befolkningsutvecklingen och avtalet om Uppsalapaketet motiverar en belysning av vad ett högre utbyggnadstempo än översiktsplanens högscenariot kan innebära. Därför har ett antal scenarier för befolknings- och arbetsplatsutvecklingen i Uppsala kommun tagits fram. De visar olika tillväxttakter avseende befolkning och arbetsplatser utifrån frågeställningarna:

- 1) Är det rimligt att ha beredskap även för en betydligt högre utvecklingstakt jämfört med prognoser och tidigare antaganden?
- 2) Vad skulle det innebära om Uppsalapaketet av någon anledning helt uteblir tillsammans med en betydligt lägre utvecklingstakt?

Figur 10 Fyra scenarier för befolknings- och arbetsplatsutvecklingen

Scenarierna visar också var samhällsbyggandet tar plats. Utgångspunkten är pågående stadsbyggnadsprojekt och projektinitiativ samt områden med särskilt god potential. Samhällsbyggnadsscenarierna utgår alltså från givna beslut. En mer utförlig redovisning återfinns i bilaga 6.

Därefter har två typer av modellbaserade kvantitativa analyser gjorts av scenarierna. Extra högscenariot har testats i en trafikmodell och ställts mot utfallen i högscenariot. De kommunalekonomiska förutsättningarna i samtliga scenarier har också belysts.

Slutsatser från scenarierna

De olika scenarierna har analyserats utifrån deras potential och risker. Extra högscenariot bedöms vara väl så bra som bas och hög, utifrån de snäva analyser som nämnts ovan. Utmaningen är att kommunens investeringsverksamhet kan belastas av höga priser, som under de senaste åren (fram till Corona-utbrottet). Den omfattande

investeringsverksamheten bedöms dock också ge rationaliseringspotentialer. Vidare ger behovet av många nya tröskelinvesteringar i infrastruktur möjlighet att pröva nya lösningar som exempelvis svarar upp mot klimatmålen.

Vid sidan av ovannämnda analyser är en uppenbar utmaning med Extra hög att klara kompetensförsörjning till den kommunala verksamheten och att organisatoriskt klara av en stark utvecklingstakt i samhällsbyggandet under lång tid på ett sätt som svarar upp mot hållbarhetsmålen.

Det är viktigt att påpeka att Extra hög-scenariot knappast kommer att inträffa enbart på grund av Uppsalapaketet. Det krävs en omvärldsutveckling som stödjer Uppsalas allt starkare position och konkurrenskraft som nordlig nod i huvudstadsregionen. Vidare krävs ett mycket aktivt arbete för att understödja expansion av exportnäringar som motor för tillväxten, både nyetablering och expansion av befintliga. Att den höga befolkningsutvecklingstakten skulle inträffa utan kraftfull tillväxt i exportnäringarna och andra kunskapsintensiva verksamheter är mindre troligt.

Lågsценariot har inledningsvis ganska gynnsamma förutsättningar genom att investeringarna hålls på låg nivå och de investeringar som görs är förhållandevis överkomliga. Efter ungefär tio år försämras dock bilden, till följd av, relativt sett, allt sämre demografi och svagt skatteunderlag. Effektiviseringstakten i verksamheten behöver ligga ganska högt under hela perioden på grund av svag ekonomi och demografi. Inte heller lågsценariot ser ut att innebära oöverstigliga svårigheter.

Stora tröskelinvesteringar i infrastruktur ger god potential men också ekonomiska och sociala risker som utlöses om befolkningsutveckling och arbetsplatstillväxt kraftigt understiger det utbud som skapas. För de tre högre scenarierna, där Uppsalapaketets infrastrukturinvesteringar ligger med, finns ett uppenbart sådant riskmoment. Om Uppsalapaketet istället uteblir men befolkningsökningen ändå blir kraftig så uppstår en trängselproblematik vad gäller transporter och utrymme för boende och aktiviteter som kan bli svår att hantera.

Förnyad utbyggnadsinriktning

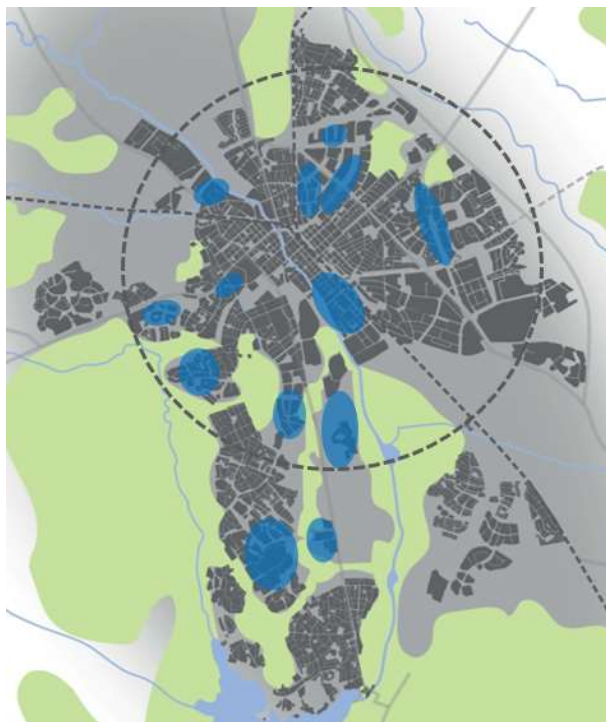
I översiktsplan 2016 skisserades en utbyggnadsordning som skulle vara vägledande vid beslut om investeringar och utbyggnadsprojekt. Ändringar i utbyggnadsordningen ska kunna ske successivt och tydliggöras exempelvis i samband med kommunfullmäktiges beslut om Mål och budget. När avtalet om Uppsalapaketet tecknats gjordes en sådan notering i Mål och budget för 2019–21.

Kommunstyrelsen har de senaste åren fattat årliga beslut om en portfölj av samhällsbyggnadsprojekt. Dessa beslut innefattar också en geografisk utbyggnadsinriktning av långsiktig karaktär. Årets (2020) portföljbeslut har samordnats med aktualitetsförklaringen. Utbyggnadsläge, närtidsinriktning och geografisk inriktning finns mer detaljerat beskrivet i nämnda portföljbeslut (bilaga 7). För kommunfullmäktiges ställningstagande bedöms det inte vara motiverat att teckna en detaljerad utbyggnadsordning. Här sammanfattas istället en långsiktig geografisk utbyggnadsinriktning med vissa inslag av turordning

Mot bakgrund av slutsatserna i scenariokapitlet ovan har utbyggnadsinriktningen anpassats för att ge beredskap för en högre hastighet i befolknings- och arbetsplatsutveckling än vad som tidigare antagits i översiktsplan och prognoser. Samtidigt behöver handlingsfrihet finnas för även ett betydligt lägre utbyggnadstempo.

Utbyggnadsläge och närtidsinriktning

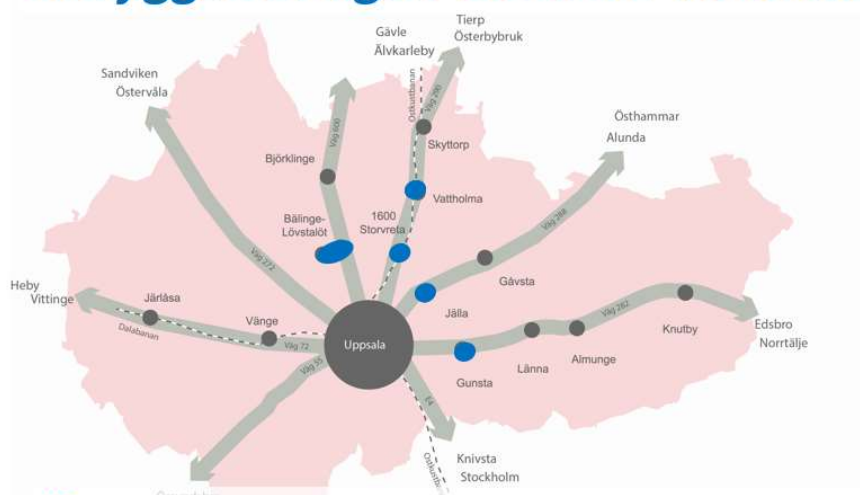
Läget avseende planläggning för bostäder är i huvudsak tillfredsställande när det gäller kvantitet, cirka 25 000 bostäder är under genomförande eller ligger i färdiga detaljplaner eller pågående planarbeten. Tillsammans med färdiga fördjupade översiktsplaner eller godkända planprogram där planläggning sker successivt, ser den geografiska bilden ut som visas nedan.

Blåa = pågående projekt eller initiativ i olika områden, ca 27.000

Omarkerade i övriga staden = 5.000

Utbyggnadsläget: Bostäder i tätorter

Blåa = pågående större projekt (mer än 100 bostäder).

Tillsammans med små projekt i andra tätorter ca 5000 bostäder totalt

Figur 11 Områden där utbyggnad med ett större antal bostäder pågår eller planeras. Totalt sett ca 37 000 bostäder. Det blir en teoretisk räckvidd i tid om 16 år enligt Extra hög-scenariot, 22 år enligt ÖP-hög samt 27 år enligt basscenariot.

Cirka hälften av bostäderna bedöms tillkomma på mark som kommunen har rådighet över. I förhållande till bedömt behov och efterfrågan (se bilaga 7) behöver andelen småhus öka. Ett sätt att skapa fler markbostäder kan vara att infoga sådana även i

flerbostadshusstrukturer. Det är också angeläget att skapa fler tillkommande hyresbostäder med relativt sett lägre hyresnivåer.

Cirka 85 procent av bostäderna tillkommer inom stadsområdet, främst inom fyra km-zonen från centralstationen. Bostadsprojekt pågår för närvarande i anslutning till i stort sett alla översiktsplanens utpekade noder i staden. Framöver behövs fler planstarter inom Uppsalapaketetets delområden i södra Uppsala, så att infrastruktur- och bostadsbyggande går i takt.

Planläggning pågår, eller väntas starta under året, i stort sett i samtliga prioriterade tätorter, med undantag för Knutby, Vänge och Järlåsa. Det är angeläget att denna goda utveckling kan fortsätta med ytterligare projektstarter. Det är främst i Gunsta, Jälla (Lindbacken), Storvreta och Bälinge/Lövstalöt som större utbyggnader pågår eller planeras.

När det gäller behovet av nya lokaler för näringslivet och andra offentliga aktörer än kommunen är läget mer svårbedömt. Det beror delvis på att avgångar till följd av omvandling av äldre verksamhetsmiljöer och enstaka byggnader inte kartlagts. Näringslivets efterfrågan på typer av byggda miljöer, lägen, lokalstorlekar och beskaffenhet i övrigt är svårare att förutse än bostadsbehoven. Det behövs därför en helt annan bredd i utrymmesberedskapen för näringslivet.

Grovt sett bedöms detaljplaner under genomförande och pågående planarbeten ge en teoretisk räckvidd på åtminstone 10–15 år med behov enligt Extra hög-scenariot för kontor, industri/logistik samt handel och service. Det är angeläget att pågående planläggning för industri- och logistikmiljöer snabbt kan gå i mål och ytterligare planläggning för sådana ändamål kan starta. Pågående omvandlingar i befintliga industrimiljöer accentuerar detta behov.

Geografiskt är planläggningen koncentrerad till stadsområdet, men nya verksamhetsområden väntas även tillkomma vid Fullerö söder om Storvreta. Det är angeläget att utrymmesberedskap för verksamheter av skilda slag också tillskapas i de prioriterade tätorterna.

Långsiktig utbyggnadsinriktning

Samhällsbyggandet inom stadsområdet behöver successivt inriktas på att stödja utvecklingen i de områden som ingår i Uppsalapaketet. Kommunens åtagande är att de 33 000 bostäderna ska vara färdigställda till år 2050. Siktet är inställt på att investeringarna i transportinfrastruktur ska vara huvudsakligen färdigställda omkring år 2030. Bebyggelseutvecklingen bör planeras för att dra nytta av och stödja dessa investeringar. Det innebär att stadsutveckling, byggande och kommunala investeringar inom stadsområdet i hög grad behöver fokuseras till lägen utmed den tänkta spårvägen och inom upptagningsområdet för den nya järnvägsstationen. Detta får dock inte innebära att nödvändig utveckling avstannar i andra delar av staden.

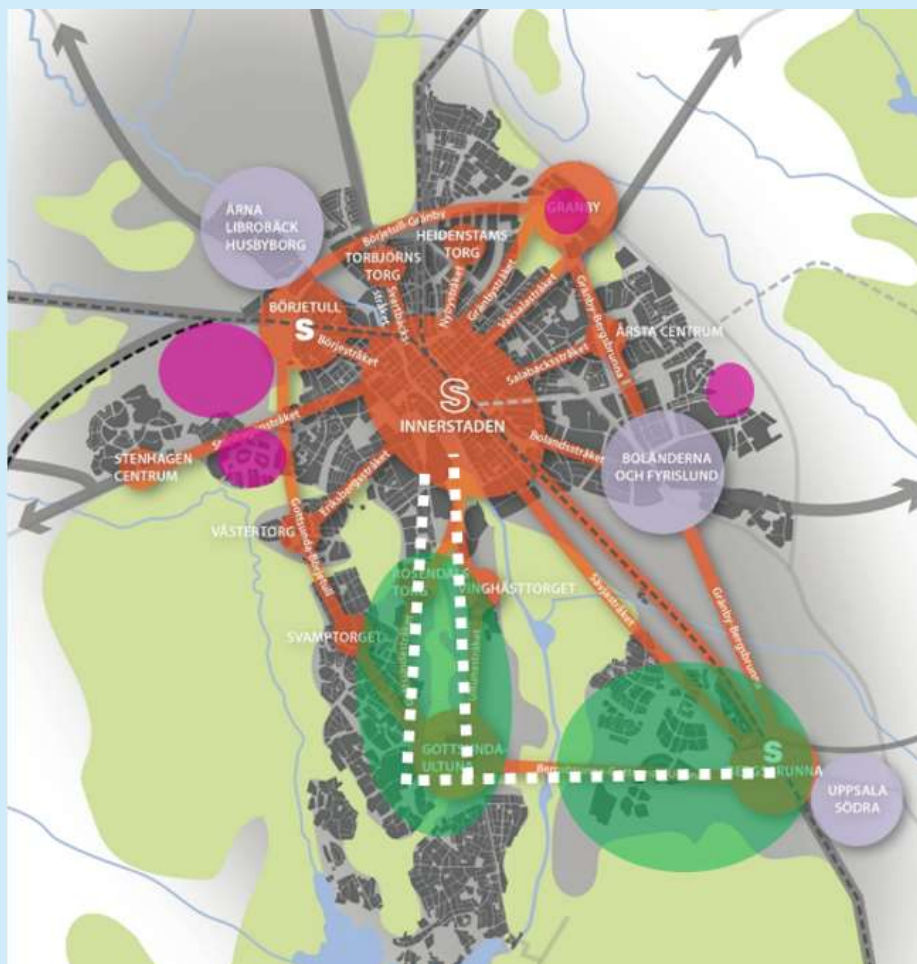
Utvecklingen i de prioriterade tätorterna bör åtminstone fram till 2030 ske utan stora tröskelinvesteringar, utom där sådana redan har beslutats.

En utbyggnadsordning för Uppsalapaketet ska tas fram under år 2020. Där tidsätts olika huvudetapper inom Uppsalapaketet. För att befintlig infrastruktur ska kunna nyttjas, inleds byggandet längs väg 255, vid Sävja och Nåntuna. Under slutet av 2020-talet läggs fokus på de områden som ligger nära de nya infrastrukturinvesteringarna. Detta gäller såväl etapper i Ultuna som invid den tänkta Uppsala S och söder om Sävja.

Med utgångspunkt i samhällsbyggnadsscenarierna föreslås grovt sett följande geografiska samhällsbyggnadsinriktning för kommunen som helhet.

Ställningstagande till geografisk utbyggnadsinriktning: bostäder

Kommunfullmäktiges syn på den långsiktiga utbyggnadsordningen vid beslutstillfället. Kommunstyrelsen ansvarar för att successivt göra nödvändiga riktningförändringar.

Grönt Uppsalapaketet ska genomföras i någorlunda jämnt tempo över tid, men med sannolikt stigande antal bostäder per år. Därutöver prioriteras pågående etablerade projekt i andra områden. Det är viktigt att vidmakthålla utbud av nyproduktionslägen i skilda delar av staden, all efterfrågan på nyproduktion riktas sannolikt inte enbart mot Uppsalapaketets delområden.

Orange Nya små bostadsprojekt i övriga delar av staden kan därför prioriteras om de stödjer stadsdelsnoder och stadsstråk och inte genererar stora tröskelinvesteringar.

Rosa Först efter 2030 kan det bli aktuellt att tillskapa beredskap för större utbyggnader i Stabby och Gränby för stadsnodsutvecklingen. Även Flogsta och marken vid Slavsta kan komma i fråga. Sannolikt kan alla dessa utbyggnader genomföras med begränsade tröskelinvesteringar.

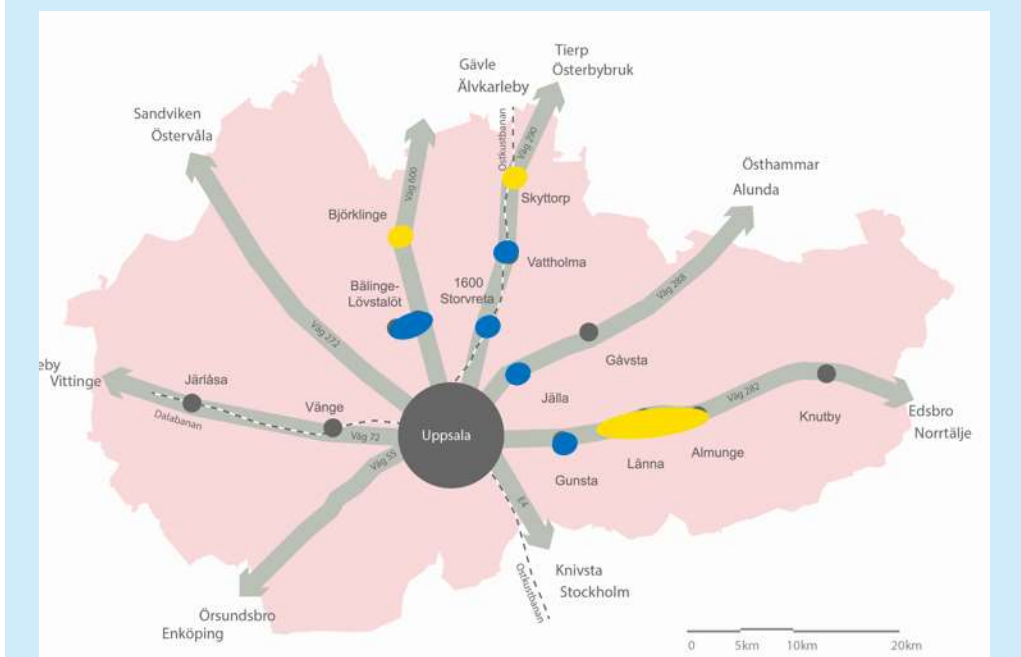
Övriga områden:

I stadens västra delar och Bälinge/Lövstalöt är kapaciteten i VA-systemet en begränsande faktor. Inga nya bostäder, utöver de cirka 5000 som ryms inom pågående utbyggnader och givna planuppdrag, kan tillkomma innan kapaciteten höjs. En sådan investering kan komma att ligga långt fram i tiden, med hänvisning till den stora

investeringsstyngd för kommunkoncernen som ligger i Uppsalapaketet under perioden fram till cirka 2030.

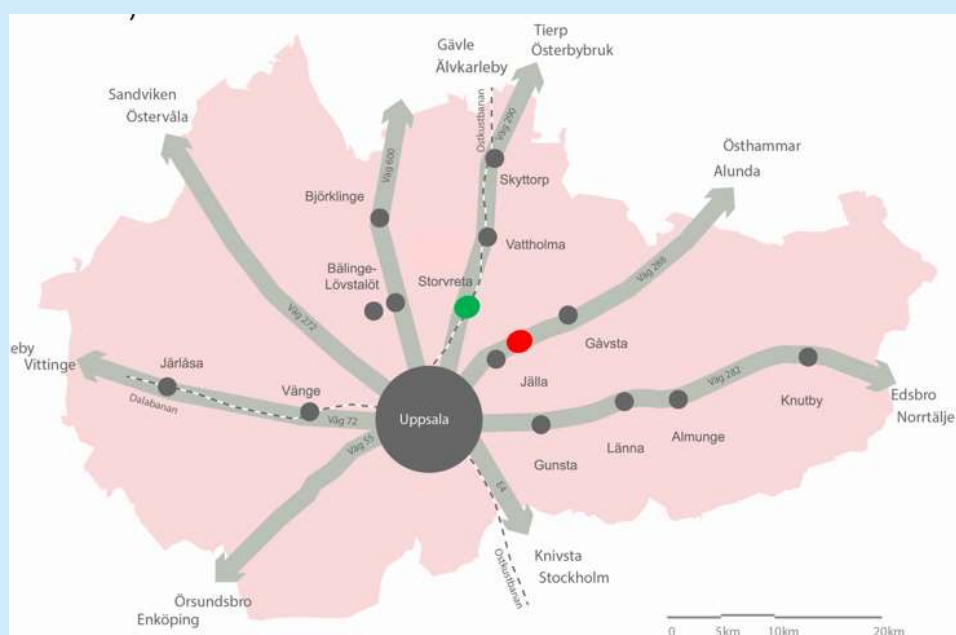
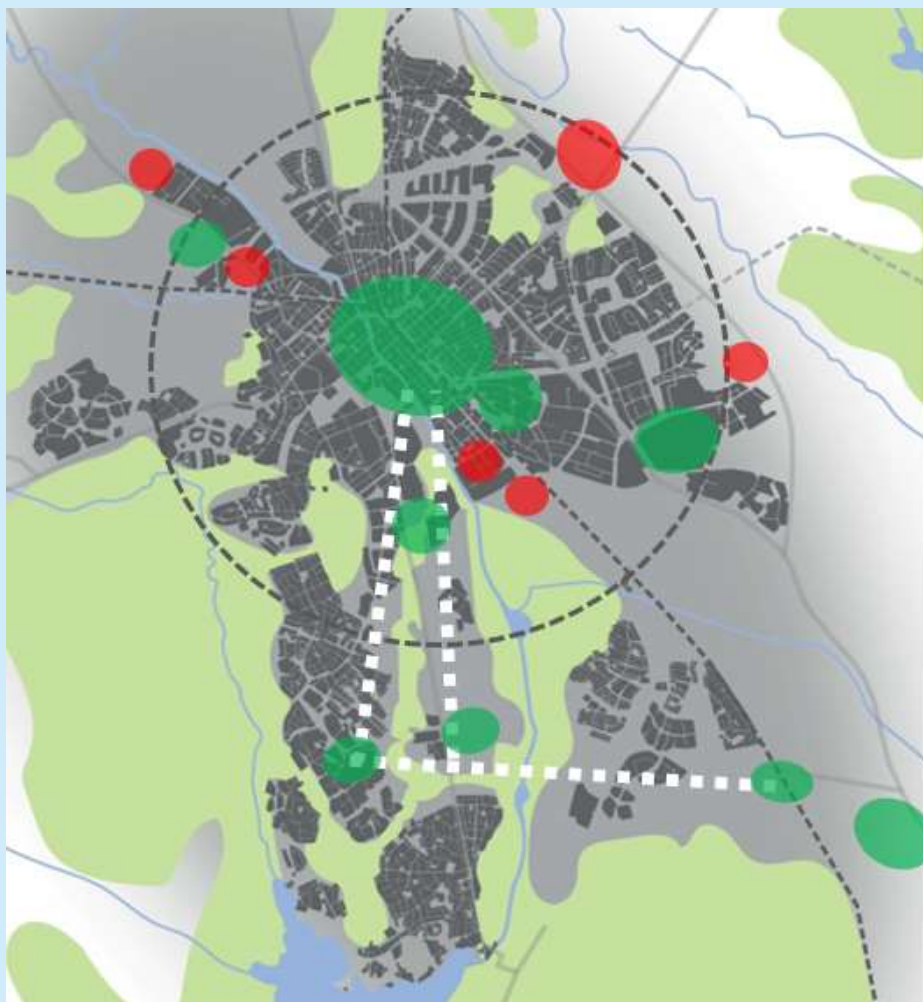
För bostadsprojekt som kommunkoncernen har rådighet över behöver det finnas lätttrörliga etapper som snabbt kan sättas igång, men beredskap behöver också finnas för att *inte* dra igång utbyggnad enligt projektens tidplaner. Etapper som bedöms konkurrera med Uppsalapaketet kan behöva stå tillbaka. Omvänt behöver det finnas beredskap att skjuta etapper inom Uppsalapaketet framåt i tiden om exempelvis statens infrastrukturåtgärder försenas. Etapper behöver om möjligt utformas så att investeringar kan göras successivt i takt med utbyggnader för att motverka att stora tröskelinvesteringar måste tas tidigt.

För de prioriterade tätorterna är fokus att genomföra de stora utbyggnader som redan pågår eller börjat förberedas. Det kan också bli aktuellt att initiera större utbyggnader (mer än 100 bostäder) längs väg 282 samt i Björklinge och eventuellt Skyttorp. I övriga prioriterade tätorter förbereds för utveckling som inte genererar stora följdinvesteringar före 2030.

Ställningstagande till geografisk utbyggnadsinriktning: verksamhetsmiljöer

Många verksamhetslokaler planeras integrerat med bostäder i stadsutvecklingen. Vidare finns möjlighet till vissa expansionsmöjligheter inom befintliga verksamhetsmiljöer. Det finns också ett antal platser som kan vara lämpliga för mer begränsade nyetableringar. Sådana initiativ tas och hanteras löpande. För större verksamhetsmiljöer gäller följande (se nedan lista).

Grönt Följande områden har högsta prioritet för att ge plats för nya verksamhetsmiljöer, expansion eller omvandling till ny karaktär.

- *Innerstaden.* Här behöver ständigt finnas ett brett utbud av etablerings- och expansionsmöjligheter för verksamheter som är starkt beroende av personkontakter på global till regional och lokal nivå. Särskilt fokus på främre Boländerna och centralstationsområdet, som står inför omvandling.
- *Stadsnoder:* I Gottsunda-Ultuna kommer planläggning för expansion av verksamhetsmiljöerna att initieras inom kort. För Ultuna gäller det expansion för universitetsnära verksamheter och för universitetets egna behov. I Bergsbrunna sker planläggning i flera steg så fort de yttre förutsättningarna med fördjupad översiktsplan och stationsutveckling är stabila. I Gränby fortsätter stadsnodsutveckling med regional handel och service, idrott, fritid, vattenverk, ambulansstation och kontor.
- *Verksamhetsområden:* Områden runt Science park, BMC och Ångström behöver planläggas huvudsakligen för expansion av universitets- och universitetsnära verksamhet. Västra Librobäck planläggs och färdigställs för etablering. I Fyrislund initieras planläggning för att förstärka produktionskapaciteten i Business park. I Storstora/Fullerö pågår planläggning för ett område nära trafikplatsen och bör även komma igång för ett område strax söderut för bland annat järnvägsdepå. Verksamhetsområdet nära E4 i sydöstra stadsdelarna enligt förslag till fördjupad översiktsplan behöver öppnas tidigt för att understödja utbyggnad av dessa stadsdelar.

Rött Tillgång på en mångfald av lägen i det samlade utbudet behöver säkerställas. Därför ska möjligheterna till utveckling i följande områden prövas i en ordning som får avgöras av successiva matchningsbedömningar.

- *Stadsnod:* I Börjetull kan området mellan Librobäcken och Bärbyleden, norr om Börjegatan omvandlas till tätare verksamhetsmiljöer, som stödjer stadsnodsutvecklingen.
- *Verksamhetsområden:* För Librobäck finns stöd i översiktsplanen för ytterligare expansion västerut. ÖP ger också stöd för området ”Nordöstra stadsgränsen”, som ligger inneslutet av E4 och väg 288. I Nordöstra Fyrislund finns ett utredningsområde, enligt planprogrammet för Östra Fyrislund, som eventuellt lämpar sig för expansion av Fyrislunds verksamhetsmiljö. I södra Kungsängen kan området mellan Kungsängsesplanaden och Stallängsgatan omvandlas till tätare verksamhetsmiljöer. Kungsängens gård kan fortsätta att expandera med verksamheter som har omgivningspåverkan. Hovgården har stöd i ÖP för expansion med omgivningspåverkande verksamhet.

Insatser som stärker samhällsbyggnadsprocessen

Utifrån uppföljningen, scenarioarbetet samt läget i samhällsbyggandet presenteras här ett antal insatser som kompletterar och stärker den kontinuerliga översiktsplaneringen och arbetet med balansering av portföljen för samhällsbyggnadsprojekt.

Insatserna ska stödja att stadsbyggandet går i översiktsplanens riktning samt bidra med underlag inför kommande revidering av översiktsplanen. Aktivering av dessa insatser sker delvis i den löpande verksamheten. Insatser som bör formuleras som uppdrag hanteras i den årliga mål- och budgetprocessen och verksamhetsplaneringen

Dialog och kommunikation

Det omfattande samhällsbyggandet innebär stora förändringar i människors livsmiljö i Uppsala kommun. Dialoger hålls inom olika samhällsbyggnadsprojekt men tilliten och förståelsen för den långsiktiga samhällsplaneringen behöver öka. Berättelsen om översiktsplanen bör därför konkretiseras och förankras med både interna och externa.

- Återuppta och utveckla utbildningar om målen för översiktsplanen och tillämpningen av den. Det kan till exempel ske genom en webbutbildning som är tillgänglig för tjänstepersoner, politiker, byggaktörer, akademi, civilsamhällets aktörer och medborgare.
- Stärk dialogarbetet för att öka kontinuitet och delaktighet i det långsiktiga samhällsbyggandet för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i enlighet med Agenda 2030. Lokal kunskap behöver tas om hand för att öka tilliten till planeringen och öka engagemanget för hållbarhetsfrågorna.

Geografisk områdesplanering

Den höga takten i samhällsbyggandet ställer krav på ökad helhetssyn och samordning för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling i kommunens alla delar i enlighet med delmål 11 i Agenda 2030. Genom att utveckla områdesplaneringen till en del av den kontinuerliga översiktsplaneringen skapas möjligheter att öka kunskapen om lokala förutsättningar och behov, fördjupa samverkan och dialogen mellan samhällsbyggandets aktörer samt konkretisera översiktsplanens principer inom geografiskt avgränsade områden.

- Ta fram förstudier som visar utvecklingspotential utifrån lokala kvaliteter, identifiera behov av utbyggd kommunal service samt genomföra riktade dialogaktiviteter med boende och verksamma. Förstudierna bör belysa en bredd av geografiska områden, såväl stadsbygd, tätorter som landsbygd och kan knytas till pågående stadsbyggnadsprojekt.
- Utveckla metoder så att områdesplanering bidrar till att uppfylla miljö- och klimatmålen samt till ökad trygghet, minskad segregation och socialt värdeskapande kompletteringar i samhällsbyggandet.

-

Analysverktyg och planeringsunderlag

Översiktsplaneringens analysverktyg behöver utvecklas för att stärka möjligheterna till ställningstagande om mark- och vattenanvändning på ett sätt som stämmer med hållbarhetsmålen och Agenda 2030. Kunskaps- och planeringsunderlag behöver också pågående tas fram.

- Utveckla och komplettera översiktsplanens indikatorsystem för ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet med ett utvecklat GIS-stöd. Komplettera modellen för långsiktiga kommunalekonomiska analyser med samhällsekonomiska hållbarhetsanalyser.
- Följ och analysera de storregionala och lokala bostads- och etableringsmarknaderna för att kunna göra bättre prioriteringar av samhällsbyggnadsprojekt som ligger i linje med Uppsalas roll som nordlig nod i huvudstadsregionen.
- Förnya analysen av förutsättningarna i omvärlden och utveckla scenarier för den långsiktiga samhällsutvecklingen till år 2050 med utblick till 2100 för att kunna svara upp mot miljö- och klimatmålen samt ekonomiska och sociala utmaningar. Systembrytande studier av transportsystem, teknisk försörjning, livsmedelsförsörjning, materialförsörjning, social service, kulturliv, boende och näringslivsaktiviteter ingår. Utrymmesbehov och lokaliseringsprinciper belyses. Breda risk- och hållbarhetsanalyser ansätts.
- Ta fram en ett underlag till finmaskig grönstruktur på stadsdelsnivå, som visar behov av åtgärder och strategiska val för att bibehålla, stärka och utveckla stadens gröna och blå strukturer med fokus på sociala värden. Belys förutsättningar för natur-, rekreations- och friluftsliv vid de prioriterade tätorterna, med ledning av naturinventeringen och karteringen av ekosystemtjänster som gjorts.
- Ta fram en sammanhållen utvecklingsplan för båtliv, friluftsliv och turism på och vid Fyrisån och Ekoln med dess kopplingar längs Mälaren till Stockholm, Håbo (Gorran) och Enköping (Lårstaviken). Arbetet ska bland annat utgå från och utveckla de värden som lyfts upp i riksintresset för friluftsliv ("Ekoln") samt riksintresset för friluftsliv och turism ("Mälaren med öar").
- Ta fram en vägledning för att hantera initiativ till exploatering av jordbruksmark. Modellen ska ge stöd för systematisk analys av exploaterings samhällsintresse och av alternativa platser för exploatering, i enlighet med översiktsplanens riktlinje och Miljöbalken.
- I nästa revidering av ÖP: integrera relevanta delar av nya styrdokument och underlag i huvuddokumentet samt se över relationen mellan översiktsplanen och andra kommunala styrdokument som vägleder fysisk planering.

Bilagedel

1. Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse
2. Förändrade förutsättningar
3. Styrdokument med djupare vägledning som berör fysisk planering
4. Indikatorer för Uppsala kommuns översiktsplanering
5. Uppföljning av insatser enligt översiktsplan 2016
6. Scenarier för samhällsbyggandet till 2050
7. Kommunstyrelsens beslut om projektportföljen (dess bilaga 2,)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Bilaga 1

SAMMANFATTANDE REDOGÖRELSE

1(34)

2019-07-04

401-1147-2019

Uppsala kommun

E-post: uppsala.kommun@uppsala.se

Samhällsavdelningen
Plan- och bostadsenheten
Ida Karlsson
Planhandläggare

Sammanfattande redogörelse Uppsala kommun, Uppsala län

Inledning

Enligt 3 kap. 28 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska Länsstyrelsen minst en gång varje mandatperiod redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet.

Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunerna inför aktualiseringen av översiktsplanen.

Den sammanfattande redogörelsen redovisar relevanta planeringsunderlag som kan underlätta kommunens arbete vid aktualitetsprövningen av gällande översiktsplan.

Kommunfullmäktige ska minst en gång per mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Läsanvisning till yttrandet

Yttrandet ska läsas tillsammans med Länsstyrelsens publikation *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, publicerad år 2018. Sammanställningen presenterar statliga intressen, mellankommunala frågor och allmänna intressen för hela länet. Denna sammanfattande redogörelse är specifik för Uppsala kommun. Yttrandet ska också läsas tillsammans med inkomna synpunkter från statliga myndigheter, se bilagor till yttrandet.

Innehåll

1. ÖVERSIKTSPLANEN	4
1.1. AKTUALITETSPRÖVNING AV ÖVERSIKTSPLAN	4
1.2. ÖP-MODELLEN	5
2. LÄNSSTYRELSENS SYN PÅ ÖVERSIKTSPLANENS AKTUALITET	5
3. NATIONELLA OCH REGIONALA MÅL, PLANER OCH PROGRAM	7
3.1. AGENDA 2030 OCH HÅLLBARHETSMÅL	7
3.2. REGIONALA ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR MILJÖMÅLEN	7
3.3. REGIONAL HANDLINGSPLAN FÖR KLIMATANPASSNING	8
3.4. GOD BEBYGGD MILJÖ	8
3.5. INFRASTRUKTUR.....	8
3.6. REGIONAL KLIMAT- OCH ENERGISTRATEGI.....	11
3.7. EU:S DIREKTIV OM BYGGNADERS ENERGIPRESTANDA, EPBD.....	11
3.8. HAVSPPLAN	11
3.9. REGIONALA TILLVÄXT- OCH UTVECKLINGSPROGRAM	11
3.10. SOCIAL HÅLLBARHET I PLANERING	12
4. RIKSINTRESSEN	15
4.1. ÖVERBLICK RIKSINTRESSEN UPPSALA KOMMUN	15
4.2. RIKSINTRESSEN 3 KAP. MILJÖBALKEN	15
4.3. RIKSINTRESSEN 4 KAP. MILJÖBALKEN	18
5. MILJÖKVALITETSNORMER (MKN)	18
5.1. MKN FÖR VATTENKVALITET – YT- OCH GRUNDVATTEN	19
5.2. DAGVATTNET	19
5.3. MKN FÖR LUFT	19
6. LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN (LIS)	20
7. MILJÖ, HÄLSA, SÄKERHET OCH RISK FÖR OLYCKOR	20
7.1. DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING	20
7.2. RISKER FARLIG VERKSAMHET OCH TRANSPORTER FARLIGT GODS	21
7.2. FÖRORENAD MARK	21
7.3. RISK FÖR ÖVERSVÄMNING, RAS, SKRED OCH ANDRA NATURHÄNDELSER	21
7.4. ELEKTROMAGNETISKT FÄLT, UV-STRÅLNING OCH RADON	23
7.5. BULLER	24
8. HUSHÅLLNING MED MARK- OCH VATTENOMRÅDEN	25
8.1. JORDBRUKSMARK	25
9. BOSTADSBESTÅND OCH BOSTADSFÖRSÖRJNING	26
10. SOCIALT GOD LIVSMILJÖ	26
10.1. BROTTSFÖREBYGGANDE GENOM ARKITEKTUR OCH STADSPLANERING	26
11. MELLANKOMMUNAL PLANERING	27
11.1. REGION STOCKHOLM – RUF S OCH ÖMS	27
12. KULTURMILJÖ OCH FORNLÄMMNINGAR	28

12.1.	KOMMANDE UNDERLAG KULTURMILJÖ	28
13.	NATURVÄRDEN OCH NATURRESERVAT	28
13.1.	EU-FÖRORDNING NR 1143/2014	29
13.2.	EKOSYSTEMTJÄNSTER	29
13.3.	GRÖN INFRASTRUKTUR	29
13.4.	EKOLOGISK KOMPENSATION	29
13.5.	SKYDDADE ARTER OCH SKYDDSVÄRDA TRÄD	30
13.6.	GENERELLT BIOTOPSKYDD	30
14.	MARKAVVATTNING OCH MARKAVVATTNINGSFÖRETAG	30
14.1.	VATTENVERKSAMHET	31
15.	HÖGA OBJEKT OCH MOBILMASTER	31
15.1.	PÅVERKAN RADIOSIGNALER	31
16.	ÖVRIGA UPPLYSNINGAR SOM BERÖR ÖVERSIKTSPLANERING	31
16.1.	LAGÄNDRINGAR	31
BILAGOR	34

1. Översiktsplanen

1.1. Aktualitetsprövning av översiktsplan

Enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. För att översiktsplanen ska fungera som ett strategiskt styrdokument och underlätta för efterföljande beslut om lovgivning, arbetet med att ta fram eventuella regionplaner, fördjupade översiktsplaner, detaljplaner eller områdesbestämmelser, krävs att den är aktuell. Minst en gång varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen är aktuell.

Processen för hur en aktualitetsprövning ska genomföras kan se olika ut bland annat beroende på hur ofta en aktualitetsprövning görs och vilka behov kommunen har. Det är inte reglerat i plan- och bygglagen hur en aktualitetsprövning ska gå till, mer än att det ska ske minst en gång per mandatperiod.

Länstyrelsen ska minst en gång under mandattiden redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Vid aktualitetsprövningen ska en bedömning göras om översiktsplanen är aktuell utifrån de krav som anges i plan- och bygglagen. Det är översiktsplanen i sin helhet som ska bedömas, vilket omfattar översiktsplanen tillsammans med eventuella ändringar.

Vid aktualitetsprövningen gör kommunen en bedömning om planen uppfyller innehållskraven i plan- och bygglagen enligt 3 kap. 5 § PBL. Enligt 5 § ska det av översiktsplanen framgå:

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder, och
6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

1.1.1. Uppföljning av betydande miljöpåverkan

I samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen är det lämpligt att undersöka vilken betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt har medfört.

Syftet med uppföljningen av betydande miljöpåverkan är att kommunen ska kunna upptäcka oförutsedd negativ påverkan på miljön och skapa förutsättningar för att vidta lämpliga avhjälpande åtgärder. Bestämmelsen ställer inga preciserade krav på hur uppföljningen ska gå till. Det är antagligen oftast lämpligt att integrera uppföljningen i den normala planeringsprocessen. Uppföljningen kan med fördel sammanfalla med den ordinarie översynen av en plan (jfr prop. 2003/04:116 sid. 68). Läs mer om uppföljning och övervakning i Naturvårdsverkets vägledning om strategisk miljöbedömning:

- [https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Miljobedomningar/Strategisk-miljobedomning/Uppfoljning/](https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Miljobedomningar/Strategisk-miljobedomning/Uppfoljning/)

1.2. ÖP-modellen

Boverket har arbetat fram ett förslag till hur kommunernas översiktsplaner kan utformas, den s.k. ÖP-modellen. De utgår från tre aspekter; utvecklingsstrategi, användning samt värden och hänsyn. Avsikten är att modellen ska vara flexibel, att alla kommuner och nivåer på den översiktliga planeringen, inklusive regional fysisk planering ska kunna använda sig av modellen. Uppsala kommun har använt flera element i modellen. Boverket har publicerat ÖP-modellen 1.0 i juni 2018 läs mer här:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/oversiktsplanen/utformning/model1/>

2. Länsstyrelsens syn på översiktsplanens aktualitet

Nya lagrum har tillkommit sedan kommunen antog ÖP i december 2016. Det har kommit ett nytt 6 kap i miljöbalken om miljöbedömningar och det har införts krav på riskbedömning i översiktsplan för att hantera klimatförändringar. Förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar har ersatts med miljöbedömningsförordningen och en ny klimatlag har införts. Även strålskyddslagen har ändrats vilket har påverkat referensvärden för radon. Det har också skett en ändring i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader där det införts nya riktvärden.

Det har tillkommit några nationella mål och strategier, så som målet för folkhälsa och livsmedelsstrategin. Det finns nya underlag gällande god bebyggd miljö, miljö kvalitetsnormer för utomhusluft och inom flera andra områden. Flera nya regionala strategier och åtgärdsprogram har tillkommit, exempelvis regional cykelstrategi och åtgärdsprogram för miljömålen. Det har också kommit en handlingsplan för Grön infrastruktur. Medan andra arbeten precis har startat och förväntas tas fram under kommande år. Regionen har t.ex. påbörjat arbete med en ny regional utvecklingsstrategi som förväntas vara klar 2020 och Länsstyrelsen har påbörjat ett underlag om jordbruksmark i fysisk planering.

Sedan 2018 har en ny nationell plan för transportinfrastruktur antagits av regeringen. I den finns beslut om en utbyggnad av Ostkustbanan med två spår mellan Uppsala

Resecentrum och länsgränsen mot Stockholm. Kommunen har dessutom ingått avtal med staten om byggande av bostäder i samband med infrastrukturprojektet.

Region Uppsala har också skapat riktlinjer för pendlarparkeringar och en regional cykelstrategi.

Vissa av de underlag som nämns har även funnits sedan tidigare. Dessa har lyfts fram i den sammanfattande redogörelsen då det saknas koppling till dem i kommunens ÖP, t.ex. Agenda 2030 och mänskliga rättigheter.

Förändringar har skett vad gäller riksintressena friluftsliv, totalförsvarets militära och civila delar, energiproduktion/distribution, kommunikationer och Natura 2000. Översyn sker gällande riksintresse för yrkesfiske. Länsstyrelsens översyn av riksintresse för kulturmiljövård färdigställdes för Uppsala kommun precis innan ÖP 2016 fastställdes. De nya gränserna för kulturmiljövården har inte förts in i ÖP 2016.

Dricksvattenförsörjningen och grundvattnets status och miljökvalitetsnormerna är aktuella frågor där kommunen, sedan ÖP antogs, har tagit fram en riskbedömning för grundvattnets känslighet som ger stöd för lämplig markanvändning. Underlaget har en påverkan på översiktsplanens aktualitet då föreslagen markanvändning kan behöva revideras, samt även åtgärder och strategier för att uppnå miljökvalitetsnormerna för grundvatten och ytvatten.

Kommunen har tidigare inte pekat ut några områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Om kommunen överväger att peka ut LIS områden så bör kommunen ta detta i beaktande vid aktualitetsprövningen.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att det är angeläget att det finns en koppling till kommunens bostadsförsörjningsprogram samt till planer och program som berör bostadsförsörjningen, så som lokal- och bostadsförsörjningsplaner samt handlingsplan bostad för alla.

Det är således både lagändringar, nya mål, planer och program och andra underlag som tillkommit sedan kommunen antog ÖP 2016 och som kommunen bör beakta i aktualitetsprövningen.

3. Nationella och regionala mål, planer och program

En översiktsplan ska redovisa hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål samt planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling.

Enligt 3 kap 5 § 4 p. PBL ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Läs mer om nationella mål och regionala mål, planer och program i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, se bilaga. Sammanställningen finns även att ladda ner från Länsstyrelsens hemsida:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/sammanstallning-av-statliga-och-mellankommunala-intressen---underlag-for-oversiktsplanering-i-uppsala-lan.html>

3.1. Agenda 2030 och hållbarhetsmål

I agenda 2030 finns flera mål som är direkt kopplade till samhällsplaneringen, bland annat om hållbara städer och samhällen, jämställdhet, hållbar konsumtion och produktion, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, rent vatten och sanitet för alla, för att nämna några. Länsstyrelsen hänvisar kommunen till Agenda 2030:

- <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Länsstyrelsen hänvisar också till miljömålen på naturvårdsverkets och regeringens hemsida:

- <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/>
- <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/miljo-och-klimat/mal-for-miljo/>

Samt till Boverkets vägledning om översiktsplanering för minskad klimatpåverkan:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/klimatpaverkan-och-oversiktsplanering/>

3.2. Regionala åtgärdsprogram för miljömålen

Länsstyrelsen ska i bred samverkan med länets aktörer ta fram åtgärdsprogram för miljömål inom de fyra ämnesområdena klimat och energi, ekosystem och biologisk mångfald, vatten samt samhällsutveckling. Under 2018 påbörjades arbetet inom området klimat och energi genom framtagandet av det första åtgärdsprogrammet *Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för minskad klimatpåverkan*, se publikation:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/fardplan-for-ett-hallbart-lan---atgarder-for-minskad-klimatpaverkan.html>

För att driva genomförandet av programmets åtgärder framåt uppmanas länets aktörer att teckna hållbarhetslöften med Länsstyrelsen. Ett hållbarhetslöfte innebär att göra ett

åtagande att genomföra ett urval av programmets åtgärder under programperioden på fyra år. Under 2019 tas nästa åtgärdsprogram fram inom området ekosystem och biologisk mångfald vilket planeras färdigställas 2020.

3.3. Regional handlingsplan för klimatanpassning

Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län reviderades år 2015/2016, se handlingsplan:

- <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e59fa/1526554411964/regional-handlingsplan-for-klimatanpassning-i-uppsala-lan-del1.pdf>

3.4. God bebyggd miljö

Under 2019 har Boverket publicerat en rapport gällande *Fördjupad utvärdering av God bebyggd miljö*.

- <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2019/fordjupad-utvardering-av-god-bebyggd-miljo/>

Boverket har också en vägledning för översiktsplaneringen för minskad klimatpåverkan, som ett led i arbetet att nå miljömålet God bebyggd miljö:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/klimatpaverkan-och-oversiktsplanering/>

Läs mer om God bebyggd miljö på Naturvårdsverket och Boverket:

- <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/God-bebyggd-miljo/>
- <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationella-mal-for-planering/miljomalsarbete/god-bebyggd-miljo/>

3.5. Infrastruktur

3.5.1. Nationell infrastrukturplan och länstransportplan

Planering, finansiering och tidsplan för genomförande av om- och nybyggnadsåtgärder på det statliga vägnätet och järnväg styrs av *Nationell infrastrukturplan för transportsystemet 2018–2029* samt *Länstransportplan 2018–2029*. Länstransportplanen i Uppsala län omfattar även statlig medfinansiering till kommunala åtgärder i form av cykelvägar, kollektivtrafik samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder.

I den nationella planen finns beslut om en utbyggnad av Ostkustbanan med två spår mellan Uppsala Resecentrum och länsgränsen mot Stockholm. Kommunen har dessutom ingått avtal med staten om byggande av bostäder i samband med infrastrukturprojektet.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på Trafikverkets yttrande gällande funktionellt prioriterat vägnät samt nationell och regional plan. Trafikverket har pekat ut vilka vägar som är viktigast för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv, så kallat funktionellt prioriterat vägnät (FVP). Detta kommer att fungera som ett

planeringsunderlag i samhällsplaneringen och som stöd för prioriteringar av insatser. För Uppsala kommun är följande vägar utpekade: E4, 55, 72, 255, 272, 273, 282, 288, 290 och 600. Trafikverket arbetar nu med en översyn, som görs vart fjärde år.

I den nationella planen är objekten *Uppsala plankorsningar* och *Ostkustbanan, fyrspår*, med som namngivna objekt för Uppsala kommun.

Gällande den regionala planen tar Region Uppsala fram förslag. För Uppsala kommun är *Väg 55 Örsundsbro-Kvarnbolund* och *GC-väg samt kollektivtrafikåtgärder Uppsala-Björklinge* med i planen.

Se vidare i Trafikverkets yttrande.

3.5.2. SOFT – Samordnad omställning till fossilfri transportsektor

Energimyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att samordna omställningen av transportsektorn till fossilfrihet. Samordningsuppdraget, SOFT, pågår 2016-2019 och genomförs tillsammans med Transportstyrelsen, Trafikverket, Trafikanalys, Naturvårdsverket och Boverket. I uppdraget ingick bland annat att ta fram en strategisk plan, vilken överlämnades till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) den 28 april 2017, se planen på Energimyndighetens hemsida:

- <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=5642>

I den strategiska planen pekas åtaganden ut för olika myndigheter för att kunna nå målet om 70 procent fossilfria transporter år 2030, samt för att skapa förutsättningar inom transportsektorn för att nå klimatmålet 2045. Samhällsplanering identifieras som en nyckelkomponent i omställning till fossilfria transporter. Kommunen bör ta i beaktande att transportsektorn ställer om till fossilfritt i översiktsplaneringen.

Utöver den strategiska planen har tre delrapporter överlämnats till regeringen den 16 juni 2017, om luftfart, sjöfart samt utvärdering och uppföljning av omställningen, se rapporter inom uppdraget på Energimyndighetens hemsida:

- <http://www.energimyndigheten.se/klimat--miljo/transporter/samordningsuppdrag-for-omstallning-av-transportsektorn/nationell-strategi-for-att-stalla-om-till-en-fossilfri-transportsektor/>

I koppling till SOFT-projektet har Boverket tagit fram en vägledning om flexibla parkeringstal, som slutrapporterades i oktober 2018. Vägledningen handlar om varför parkering för cykel och bil kan vara en viktig del i kommunens arbete med att skapa en mer hållbar stadsutveckling. Flexibla parkeringstal lyfts som en metod för kommunen att skapa förutsättningar för ett hållbart resande och effektivare markutnyttjande, som i sin tur kan leda till en mer attraktiv stadsmiljö:

- https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/parkering_hallbarhet/verktyg/

3.5.3. Regional plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon

På uppdrag av Länsstyrelsen Uppsala och Region Uppsala har BioDriv Öst tagit fram en regional plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon, publicerad i februari

2019. Huvudsyftet med planen är att den ska fungera som vägledning i arbetet med att bygga ut infrastruktur i form av tankstationer för förnybara drivmedel samt laddstationer för elfordon. Planen finns att ladda ner på Länsstyrelsens hemsida, se dokument under Relaterad information:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/stat-och-kommun/miljo/energi-och-klimat.html>

3.5.4. Riktlinjer för pendlarparkering

Den 23 april 2019 antog Region Uppsala *Riktlinjer för pendlarparkering i Uppsala län*. Riktlinjerna ska vara ett verktyg för att förenkla och förtydliga planeringsprocessen av pendlarparkeringar samt ge direktiv för finansiering av pendlarparkering genom statlig finansiering i länsplan. Riktlinjerna ska vara vägledande för var parkeringarna lokaliseras, hur de utformas och vilken standard de ska ha. De ska också ange ansvarsfördelning.

3.5.5. Regional cykelstrategi

Region Uppsala har tagit fram en regional cykelstrategi, fastställd i december 2017, för att främja cykling i länet samt ge underlag för prioritering av cykelvägsprojekt i länstransportplanen.

Den regionala cykelstrategin finns på Region Uppsalas hemsida:

- <https://www.regionuppsala.se/sv/Regional-utveckling/Infrastruktur/Infrastrukturplanering/Regional-cykelstrategi-for-Uppsala-lan/>

3.5.6. Digitalisering och bredband

Regeringen presenterade den 18 december 2016 en ny bredbandsstrategi för Sverige, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*. Enligt denna är målet att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. Till 2025 är målet 98 procent, och hastigheten är höjd till 1 Gbit/s. I målet lyft även tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet i områden där människor normalt befinner sig som ett mål till 2023, se Regeringens hemsida:

- <https://www.regeringen.se/4b00e7/contentassets/a1a50c6a306544e28ebaf4f4aa29a74e/sverige-helt-uppkopplat-2025-slutlig.pdf>

På den regionala nivån finns mål för bredband i den Regionala utvecklingsstrategin (RUS). Region Uppsala har även en digital agenda, del 1 och del 2. Del 1 och 2 av den digitala agendan kan laddas ned från Region Uppsalas hemsida:

- <http://www.lul.se/sv/Regional-utveckling/Infrastruktur/Digital-infrastruktur/>

Läs mer om digitalisering och bredband i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*.

3.6. Regional klimat- och energistrategi

I juni 2019 har Länsstyrelsen uppdaterat klimat- och energistrategin för Uppsala län – *Tillsammans för ett fossilfritt Uppsala län*. Strategin ska utgöra underlag för prioriteringar och vara en vägledning i arbetet för minskad klimatpåverkan i länet. Strategin finns publicerad på Länsstyrelsens hemsida:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/tillsammans-for-ett-fossilfritt-uppsala-lan---klimat--och-energistrategi.html>

3.7. EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda, EPBD

EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda, EPBD, har funnits sedan 2002. Det omarbetades 2010 och har nu omarbetats ytterligare en gång under våren 2018. Det nya direktivet godkändes den 14 maj 2018 och ska implementeras svensk lagstiftning 2019. Det nya direktivet ställer krav på laddpunkter och tomrör på parkeringar vid nyproduktion och omfattande renoveringar. Kravet på laddpunkter gäller vid nyproduktion av flerbostadshus både om parkeringen ligger i eller i anslutning till byggnaden. Kommunen bör ta detta i beaktande och förbereda för en utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon. Läs mer på Boverket:

- <https://www.boverket.se/sv/byggande/bygg-och-reovera-energieffektivt/nyheter-inom-energiomradet/vad-innebar-det-omarbetade-eu-direktivet-epbd/>

3.8. Havspan

Havspanen har varit på granskning under våren 2019. I slutet av 2019 ska Havs- och vattenmyndigheten lämna ett förslag på havspaner till regeringen som ska fatta beslut. Havspanerna täcker området som är en nautisk mil utanför baslinjen i territorialhavet till och med den ekonomiska zonen. Kommunala översiktsplaner och de nationella havspanerna kommer därför, för större delen (11 sjömil) av territorialhavet, att överlappa varandra. Havspanen har en indirekt betydelse för inlandskommunerna genom kopplingarna land-hav, exempelvis vägar till hamnar, infrastrukturstråk etc. Läs mer om havspanering på Boverkets hemsida:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hav/>
- <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planering-av-mark-och-vatten/havspanering/>

3.9. Regionala tillväxt- och utvecklingsprogram

Region Uppsala har påbörjat arbetet med att utforma nästa regionala utvecklingsstrategi. Revideringsprocessen sträcker sig fram till november 2020, då strategin planeras att beslutas i Region Uppsalas regionfullmäktige. Följ arbetet på Region Uppsala hemsida:

- <http://www.lul.se/sv/Regional-utveckling/regional-utvecklingsstrategi-uppsala-lan/Uppsala-lans-regionala-utvecklingsstrategi-revideras/>

3.10. Social hållbarhet i planering

Länsstyrelsen arbetar med att uppdatera *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, med ett avsnitt som behandlar frågor kopplade till social hållbarhet mer ingående. Avsnittet beräknas vara klar till nästa uppdatering under hösten 2019.

I detta kapitel lyfter Länsstyrelsen ett urval av ämnen som berör social hållbarhet så som, folkhälsa, jämställdhet, barnperspektivet, integration och funktionshinderspolitiken. Utöver detta hänvisar länsstyrelsen till Länsstyrelsen Västra Götalands arbete med social hållbarhet i planeringen:

- <http://extra.lansstyrelsen.se/op-portalen-vastra-gotaland/sv/sammanfattande-redogorelser/nationella-mal-planer-och-program/Sidor/default.aspx>

3.10.1. Mänskliga rättigheter

En stor del av Sveriges efterlevnad av konventionen för mänskliga rättigheter är avhängig ett samordnat och systematiskt arbete med mänskliga rättigheter inom offentlig förvaltning. Samhällsplanering rör ytterst invånarens rätt till en skälig levnadsstandard, i vilken rätten till bostad ingår. En fungerande bostadsförsörjning påverkar också individens rätt till privatliv, utbildning, hälsa och kultur med mera. Översiktsplaneringen aktualiserar dessutom rättigheter som rör icke-diskriminering, tillgänglighet, personlig säkerhet, delaktighet och inflytande.

2016 fastslog regeringen mål för att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, i den nationella strategin för mänskliga rättigheter (2016/17:29). Av strategin framgår att både myndigheter och domstolar är skyldiga att så långt det är möjligt tolka svenska rättsregler på ett sådant sätt att de blir förenliga med Sveriges konventionsåtaganden. Läs mer om regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter:

- <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/10/skr.-20161729/>

3.10.2. Folkhälsa

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt övergripande mål och en ny målstruktur för folkhälsopolitiken. Målet är att hälsan ska vara mer jämlikt fördelad och att hälsoklyftorna i samhället ska minska. Syftet med folkhälsopolitiken är också att skapa en mer långsiktig och förebyggande struktur för folkhälsoarbetet.

- <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/folkhalsopolitiska-mal/>

Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting driver ett samarbetsprojekt kallat ”Mötesplats social hållbarhet”, vilket är en plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. I mötesplatsen samlas frågor som rör den sociala dimensionen i hållbar utveckling och som ytterst handlar om att bidra till att utjämna de hälsoskillnader som finns mellan olika grupper i befolkningen:

- <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/motesplats-social-hallbarhet/>

3.10.3. Jämställdhet i planering

I Sverige finns målet för jämställdhetspolitiken, vilket är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Området omfattar bland annat frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att arbeta med att ta fram perspektiv som belyser olika gruppers behov i samhället, för att nå regeringens mål om jämställdhet. Det är också viktigt att säkerställa att en bred representation av erfarenheter finns med under hela planprocessen, från politiker till medborgardialoger. För mer information om jämställdhetsmålen och jämställdhet i planeringen hänvisar Länsstyrelsen till regeringens mål för jämställdhetspolitiken:

- <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

På regional nivå har Länsstyrelsen tagit fram en strategi för jämställdhet i samarbete med bland annat länets kommuner. En redovisning av arbetet finns på Länsstyrelsens hemsida:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/redovisning-av-regional-strategi-for-jamstallldhet-2018-2020.html>

Länsstyrelsen Skånes vägledning för jämställd fysisk planering:

- <https://www.lansstyrelsen.se/skane/tjanster/publikationer/vagledning-for-jamstallld-fysisk-planering.html>

Boverkets vägledning om jämställdhet i samhällsplanering:

- <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationella-mal-for-planering/jamstallldhet-i-samhallsplaneringen/>

3.10.4. Barnrättsperspektivet

Enligt artikel 2 och 12 i Barnkonventionen kan rättigheten för unga människor innebära en skyldighet för beslutsfattare och planerare att inhämta underårigas synpunkter i samband med upprättande av detaljplan, översiktsplan samt miljöbedömning (MKB) då barn särskilt berörs. En metod kan vara att använda sig av Barnkonsekvensanalyser (BKN) Boverket har också tagit fram allmänna råd för barns utemiljö, se:

- <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/barns-och-ungas-utemiljo/>

Studie av skolors friytor samt karttjänst

Statistiska Centralbyrån har, på Boverkets uppdrag, studerat skolornas friytor, det vill säga den yta där barnen på egen hand kan vara utomhus och leka. I rapporten studeras regionala variationer, hur friytorna är utformade och hur skolgårdens storlek förändrats under de tre läsåren som undersökningen gjorts. Studien har gjorts i samarbete med Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Skolverket, Tankesmedjan Movium och Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Till rapporten finns en karttjänst för Grundskolor och friytor, se:

- <https://gis2.boverket.se/apps/js/www/friytorgrundskolor/>

3.10.5. Funktionshinderspolitiken och universell utformning

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas. Arbetet med genomförandet av funktionshinderspolitiken är inriktat mot fyra områden: principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet, och att förebygga och motverka diskriminering (Prop. 2016/17:188). Läs om nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken:

- https://www.regeringen.se/49aa12/contentassets/0571a7504d49428292a6ab114e4b0263/nationellt-mal-och-inriktning-for-funktionshinderspolitiken-prop-2016-17_188.pdf

Principen om universell utformning utgör en central del av hållbar stadsplanering för att skapa en stad för alla. I ett universellt utformat samhälle planeras och skapas miljöer, produkter och tjänster utifrån vetskapen att människor är olika och har olika förutsättningar. Läs om *Hållbara städer och universell utformning*, 2018, på Myndigheten för delaktighet:

- <http://www.mfd.se/globalassets/dokument/publikationer/pm-och-skrivelser/2018/pm-hallbara-stader-och-universell-utformning.pdf>

3.10.6. Integration och etablering

Det nationella målet för integrationspolitiken är att tillgodose lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Målet ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för att nyanlända och andra utrikes födda ska komma i arbete eller utbildning och etablera sig i samhället. Läs om mål och inriktning för nyanländas etablering:

- <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nyanlandas-etablering/>

Uppsala län har sedan hösten 2018 en regional överenskommelse för integration och etablering som signerats av länets samtliga kommuner, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan, SLU, Uppsala universitet samt Region Uppsala. Överenskommelsen har tre tematiska områden där bosättning och mottagande utgör en utav dem. Där har parterna kommit överens om att skapa långsiktiga lösningar i boendefrågor för målgruppen nyanlända. Överenskommelsen sträcker sig fram till 2021 och kompletteras med en handlingsplan med tillhörande aktiviteter som syftar till att nå upp till överenskomna målen. För 2019 står erfarenhetsutbyte i fokus när det gäller bosättning och mottagande i länet, med ett särskilt fokus på kvotflyktingar. Kvotflyktingar anvisas inom ramen för kommuntalen och i takt med att antalet asylsökande till Sverige minskar så ökar också andelen kvotflyktingar. För år 2019 har regeringen beslutat att Sverige ska ta emot 5 000 kvotflyktingar som sedan fördelas mellan Sveriges kommuner enligt Migrationsverkets beräkningsmodell. Den regionala överenskommelsen är beslutad av Råd för Social hållbarhet och kommer finnas att tillgå på Länsstyrelsens hemsida under sommaren 2019.

4. Riksintressen

Läs om syftet med riksintressen och riksintressesystemet i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, se bilaga.

4.1. Överblick riksintressen Uppsala kommun

Riksintressena finns i 3 och 4 kap. miljöbalken. I tabellen nedan redovisas enbart de riksintressen som berör Uppsala kommun och om de har förändrats sedan översiktsplanen för kommunen antogs den 12 december 2016 eller om någon revidering eller översyn pågår eller ska ske inom kort.

<i>Riksintresse</i>	<i>Lagrum</i>	<i>Berör Uppsala</i>	<i>Förändring</i>
Friluftsliv	3 kap. 6 § MB	Ja	Ja
Försvarsmakten	3 kap. 9 § MB	Ja	Ja
Energiproduktion/energidistribution	3 kap. 8 § MB	Ja	Ja
Kommunikationer*	3 kap. 8 § MB	Ja	Ja
Kulturmiljövård	3 kap. 6 § MB	Ja	Nej
Natura 2000	4 kap. 8 § MB	Ja	Ja
Naturvård	3 kap. 6 § MB	Ja	Nej
Rörligt friluftsliv	4 kap. 2 § MB	Ja	Nej
Värdefulla ämnen och material	3 kap. 7 § MB	Ja	Nej
Yrkesfiske	3 kap. 5 § MB	Ja	Översyn pågår
*Järnvägar, vägar samt luftfart			

4.2. Riksintressen 3 kap. miljöbalken

De riksintresseanspråk som kan ställas finns angivna i 3 kap miljöbalken och kan gälla s.k. bevarandentressen eller s.k. exploateringsintressen. I kapitlet anges bara allmänt de ändamål, till exempel naturvård eller kommunikationsanläggning, som gör att ett område kan vara av riksintresse. Statliga myndigheter med ansvar för olika sektorer har fått i uppgift att för sina respektive sektorer ange geografiska områden som myndigheterna anser rymmer värden, funktioner eller framtida exploateringsvärden av riksintresse. Hur ansvaret är fördelat mellan de olika myndigheterna framgår av förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. Syftet är att hävda det riksintressanta i den fysiska planeringen.

Till varje riksintresseområde ska det höra en värdebeskrivning som beskriver värdena eller funktionen och ibland anger vad som påtagligt kan skada dessa.

4.2.1. Riksintresse kommunikationer

Läs om riksintressen för kommunikationer i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, se bilaga.

Väg och järnväg

Trafikverket har uppdaterat riksintressen i februari 2017, se bilaga från Länsstyrelsen *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, se bilaga.

Luftfart

Trafikverket arbetar med en översyn av riksintresset för Arlanda flygplats. I de förslag som finns framtagna påverkas Uppsala kommun endast marginellt i den södra delen av kommunen.

Luftfartsverket bevakar den civila luftfartens intressen. Inom 60 km radie från civila flygplatser, t.ex. Arlanda och Uppsala, bevakar även flygplatsen civilfartens intressen och dessa ska därför remitteras.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på rutiner för remisser av höga objekt kopplade till den civila luftfarten. Det är inte bara Försvarets intressen som kan påverkas negativt av höga objekt utan även den civila luftfarten. Höga objekt kan exempelvis vara byggnader, master, ton, skyltar, vindkraftverk.

Rutiner för remisser av höga objekt framgår av Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen* sid. 44. Ytor för hinderfrihet kring civila flygplatser av riksintresse framgår av Trafikverkets underlag:

- <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/luftfart-i-samhallsplaneringen/Hinderfrihetsytor-vid-riksintresseflygplatser/>

Luftfartsverket (LFV) påpekar att flyghinderrisken med höga objekt nämns i översiktsplanen, men att den civila luftfarten också påverkas av elektromagnetisk strålning. Detta bevakas också genom remissförfarande, se mer i LFV:s yttrande.

4.2.2. Riksintresse för totalförsvarets militära del

Försvarmakten har uppdaterat riksintressekatalogen sedan Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen* publicerades. Den 17 december 2018 fattade Försvarmakten beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB. Se Försvarmaktens yttrande för detaljer om nuvarande gällande områden.

Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen på att det tydligt ska framgå att hela landet är samrådsyta för höga objekt. Vid planering av höga byggnadsverk som är högre än 20 meter utanför och högre än 45 meter innanför sammanhållen bebyggelse ska ärendet remitteras till försvarmakten, i enlighet med Försvarmaktens yttrande, se bilaga. Länsstyrelsen har fått uppgifter från Försvarmakten att det inte pågår något arbete med att se över stoppområdena för höga objekt.

4.2.3. Riksintresse för totalförsvarets civila del

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016-2021 ska planeringen för civilt försvar återupptas. Planeringsarbetet ska utgå från förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid samt ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvarar för utpekandet av riksintressen för totalförsvarets del. MSB arbetar under år 2018/2019 med en analys av huruvida det finns mark- och vattenområden av riksintressen för totalförsvarets civila del. Beslut om detta kommer att fattas tidigast under år 2019. Läs mer om riksintresse civilt försvar på MSB:s webbplats:

- <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/samhallsplanering/riksintresse/>

4.2.4. Riksintresse energiproduktion och energidistribution

Energimyndigheten har den 15 april 2019 (Energimyndighetens dnr 2019-3306) fattat beslut om Riksintresse energiproduktion och energidistribution Forsmark. I beslutet ingår en bedömning att anslutningsledningar till nästa stamnätsstation är av riksintresse enligt 3 kap. 8 § MB. Det innebär att ledningar i Uppsala kommun berörs. Värdebeskrivningen och den geografiska avgränsningen är sekretessbelagd och får begäras ut.

Energimyndigheten har publicerat en sektorsbeskrivning för energiproduktion som ger underlag om värdena och hur de kan omhändertas i fysisk planering, se Energimyndighetens hemsida:

- http://www.energimyndigheten.se/globalassets/fornybart/riksintressen/energiproduktion/sektorsbeskrivning-energimyndigheten-ri_energiproduktion-och-energidistribution-20190415.pdf

4.2.5. Riksintresse friluftsliv

Naturvårdsverket har den 22 december 2016 beslutat om ett nytt riksintresseområde för friluftsliv i Uppsala kommun. Området kallas, FC 06 norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån.

Naturvårdsverket har tagit fram en metod för kartläggning av områden för friluftsliv. En kartläggning av områden för friluftsliv ger kunskap om hur och var friluftsliv bedrivs i kommunen, vilka områden som har potential att utvecklas och lyfter fram känslighet av olika slag. Friluftsliv är ofta en mellankommunal fråga varför kartläggningen kan användas i samverkan mellan flera kommuner. En kartläggning blir ett av flera underlag för kommunens fysiska planering, se mer på Naturvårdsverkets hemsida:

- <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Friluftsliv/Kartlagga-naturomraden/>

4.2.6. Riksintresse kulturmiljövård

Länstyrelsen har gjort en översyn för riksintressen för kulturmiljövård i Uppsala län. Syftet med översynen har varit att aktualisera och uppdatera motiv och värdetexter samt att se över gränsdragningarna. Översynen av riksintresseområdena i Uppsala kommun var

färdig innan översiktsplanen antogs 2016. Kommunen hann dock inte samråda om de nya gränsdragningar som föreslagits. Samtliga nya gränser ska införas i kommande ÖP.

4.2.7. Riksintresse yrkesfiske

Översyn av riksintresse för yrkesfiske pågår. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) är den myndighet som beslutar om områden av riksintresse för yrkesfisket. I remissen önskar de ta emot synpunkter på vilka inlandsvatten som ska anses uppfylla kriterierna för att vara av riksintresse. Mälaren är i dagsläget utpekad som fångstområde av riksintresse. Mer information om översynen finns på HaVs webbplats.

4.3. Riksintressen 4 kap. miljöbalken

I miljöbalkens 4 kapitel finns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa geografiskt angivna områden. Områdena pekades ut i början på 1970-talet inom den så kallade fysiska riksplaneringen som bedrevs fram till början av 1980-talet i ett samspel mellan riksdag, regering, länsstyrelser och kommuner. Riksplaneringen handlade om att se långsiktigt på anspråken, konflikter och dra upp riktlinjer för hushållningen med naturresurserna. Riktlinjerna formulerades för att hushålla med värdefulla resurser och områden som var utsatta för starkt exploateringstryck.

4.3.1. Natura 2000

Länsstyrelsen har uppdaterat bevarandeplaner för Natura 2000-områden vid två tillfällen sedan kommunens ÖP antogs den 12 december 2016. Ett beslut om att fastställa nya bevarandeplaner för 84 natura 2000-områden fattades den 15 december 2016, se bilaga. Det andra beslutet om att fastställa bevarandeplanerna togs den 31 mars 2017 och då var det 80 Natura 2000-områden som fick uppdaterade bevarandeplaner, se bilaga.

5. Miljökvalitetsnormer (MKN)

I översiktsplanen ska det, enligt 3 kap. 5 § PBL, framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen ska under samrådet verka för att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. MB följs (3 kap. 10 § PBL). Miljökvalitetsnormerna ska ange:

1. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter och som inte får överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,
2. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som skall eftersträvas eller som inte bör överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,
3. högsta eller lägsta förekomst i yt- och grundvatten av organismer som kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön, eller
4. de krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

EU-domstolen har i ett så kallat förhandsbesked (dom C-461/13) tagit ställning till vilka skyldigheter vattendirektivet medför för medlemsstater vid tillståndsprövningar av enskilda verksamheter eller projekt och om hur begreppet försämring av status ska tolkas. Begreppet ska tolkas på så sätt att, det sker en försämring så snart statusen hos minst en kvalitetsfaktor försämras en klass, exempelvis från god till måttlig eller från måttlig till otillfredsställande. Detta gäller även om den sammanvägda statusen inte försämras. Förbudet mot försämring av status gäller alltså på kvalitetsfaktornivå. Om en kvalitetsfaktor däremot redan är klassad som dålig, d.v.s. den sämsta statusklassen, är ingen ytterligare försämring tillåten ens på parameternivå.

5.1. MKN för vattenkvalitet – yt- och grundvatten

Sedan kommunen antog ÖP 2016 har följande uppdateringar gjorts som kommunen behöver ta i beaktande:

- Kommunen har tagit fram underlag gällande grundvatten för Uppsala åsen kallad, "MÅsen", vilken bör implementeras i översiktsplanen.
- Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten har ny version där nya miljögifter ingår.
- Statusklassningen cykel 3 finns nu i VISS.
- Uppsalas egna arbeten med LÅP Fyrisån och dagvattenplan

Utöver ovanstående underlag ska kommunen beakta MKN för alla yt- och grundvattenförekomster i kommunen. De bör också ta fram riktlinjer i översiktsplanen för hur MKN för vattenförekomsterna inte ska försämras. Fyrisån och andra sjöar och vattendrag i kommunen tål generellt ingen ytterligare belastning av föroreningar och övergödning från dagvatten.

5.2. Dagvattnet

Länstyrelsen vill påminna om att det är viktigt att i ett tidigt skede i planeringen skapa förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten i större skala, t.ex. genom att peka ut ytor som är reserverade för dagvattenhantering eftersom det är svårt att skapa plats för nya dagvattenlösningar i efterhand.

En ökad mängd dagvatten innebär med hänsyn till klimatförändringarna en ökad översvämningsrisk med risk för skador på bebyggelse, vilket kommunen bör ta i beaktande.

5.3. MKN för luft

Frågor om luftkvalitet bör integreras tidigt och systematiskt i planprocessen för att så långt det är möjligt undvika en försämrad luftkvalitet. Kommunen bör redan i översiktsplanen utreda vad som kommer att behöva göras för att säkerställa att normerna inte överskrids. Naturvårdsverket har uppdaterat sin handbok om miljökvalitetsnormer för utomhusluft *Luftguiden, version 4*, i januari 2019, se länk nedan.

- <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/0100/978-91-620-0182-7/>

6. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen har tidigare inte pekat ut några områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Om kommunen överväger att peka ut LIS områden så bör kommunen ta detta i beaktande vid aktualitetsprövningen.

Regler om vägledning för strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen framgår av Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen* sid. 31-33. Notera Länsstyrelsens syn på Mälaren på sid. 33.

7. Miljö, hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Miljö, hälsa, säkerhet och risk för olyckor är centrala begrepp i samhällsplaneringen och samhällsbyggandet och lyfts fram i PBL och MB samt lagen om skydd mot olyckor (LSO). Olika miljö- och riskfaktorer kan påverka människors hälsa och säkerhet eller miljön. Det kan ske direkt genom en olycka eller indirekt genom t.ex. miljöskador på lång sikt. Miljö- och riskfaktorer kan också påverka människor indirekt genom oro för hälsa och säkerhet och därmed medföra försämrad livskvalitet. Länsstyrelsen upplyser om Boverkets nya vägledning, se länk nedan. Boverket har även fortsatt uppdrag på området.

- <http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2017/vagledning-halsa-sakerhet-och-risker-i-pbl.pdf>

7.1. Dricksvattenförsörjning

I översiktsplanen är det viktigt att kommunen beaktar vattenskyddsområden och viktiga vattenresurser, så att hänsyn kan tas i detaljplanering och vid lovgivning. Grundvattenresurserna bör beskrivas med avseende på, i första hand läge, vattenkvalitet och sårbarhet. Läs mer i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*.

Efter regeringens SOU 2016:32, *En trygg dricksvattenförsörjning*, har regeringen satsat på att höja skyddet för dricksvatten bland annat genom att ge länsstyrelserna utökade medel för att fastställa nya vattenskyddsområden samt revidera vattenskyddsområden. En förutsättning för länsstyrelsernas arbete med fastställande är att kommunerna arbetar med ta fram underlag för både nya vattenskyddsområden och för sådana som är i behov av revidering. Uppsala kommun bör därför i sin översiktsplan, utöver att ta hänsyn till befintliga vattenskyddsområden, ta fram tillräckligt underlag för att kunna ta hänsyn till nya vattenskyddsområden och revideringar av vattenskyddsområden. För att så på sätt säkra dricksvattentillgången och inte anta en översiktsplan som motarbetar arbetet med dricksvatten och vattenskyddsområden.

Länsstyrelsen driver 2017-2020 ett projekt med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län. Målsättningen är att ta fram ett underlag som är till nytta för kommunerna och länsstyrelsen i det fortsatta arbetet mot en långsiktig säker dricksvattenförsörjning, se Länsstyrelsens hemsida för mer information:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/regional-vattenforsorjningsplan.html>

Boverket publicerade en rapport gällande dricksvattenförsörjning 2018, *Fysisk planering för en trygg dricksvattenförsörjning – behov och möjligheter*. Läs mer på Boverket:

- <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2018/fysisk-planering-for-en-trygg-dricksvattenforsorjning--behov-och-mojligheter/>

Boverket har också tagit fram en vägledning för översiktsplanering i kust och hav, men avsnitten om dricksvatten är tillämplig på hela landet.

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmannaintressen/hav/struktur/vattenforsorjning/>

Ett förändrat klimat kan ha stor påverkan på råvatten och dricksvattenförsörjningen. Livsmedelsverket har tagit fram en handbok och vägledning för klimatanpassad dricksvattenförsörjning:

- https://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/dricksvattenproduktion/kaskad-handbok-for-klimatanpassning_dricksvattenproduktion

7.2. Risker farlig verksamhet och transporter farligt gods

I Uppsala kommun finns idag tre Sevesoverksamheter nära varandra: GE Health Care, Vattenfall och Recipharm. GE Health Care är numera en Sevesoverksamhet av den högre kravnivån, samtidigt har Recipharm tillkommit som en ny verksamhet, enligt den lägre kravnivån. Recipharm är beläget på samma område som GE Health Care i Boländerna. Detta bör tas hänsyn till i ÖP.

Läs mer om risker transporter farligt gods och farlig verksamhet (SEVESO) i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, s. 36.

7.2. Förorenad mark

I översiktsplanen bör kommunen visa samtliga områden som är utpekade som eventuellt förorenade. I ÖP:n nämns inget om markföroreningar i Länna.

Läs mer om förorenad mark i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, s. 37.

7.3. Risk för översvämning, ras, skred och andra naturhändelser

7.3.1. Lagändring – Krav på riskbedömning i översiktsplan

Den 1 augusti 2018 infördes ändringar i PBL, 3 kap. 5 §, Lag om ändring i PBL, SFS 2018:1732, för att hantera klimatförändringar. Enligt 3 kap 5 § PBL punkt 7 ska det av översiktsplanen nu framgå, *"kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra"*.

Lagändringen innebär ett krav på att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Läs mer på Boverkets hemsida:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/nyheter-pa-pbl-kunskapsbanken/lagandringar-i-pbl-och-pbf-1-augusti/>

7.3.2. Vägledning ras, skred och erosion

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att SGI i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl.a. MSB och Sveriges geologiska undersökning (SGU), har tagit fram en vägledning kring ras, skred och erosion:

- <http://www.swedgeo.se/globalassets/publikationer/sgi-vagledning/sgi-v1.pdf>

SGI har även en kartvisningstjänst där underlag för ras, skred och erosion finns samlade och som uppdateras årligen. Tjänsten har utökats med flera nya kartunderlag sedan den första utgåvan 2015. Bland annat så har Skogsstyrelsen kompletterat med information om områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar. Se kartvisningstjänsten:

- <http://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/>

Mer information finns i SGI:s yttrande, se bilaga.

7.3.3. Tillsynsvägledning naturolyckor

På regeringens uppdrag har Boverket tagit fram en tillsynsvägledning för naturolyckor gällande översvämning, ras, skred och erosion. Den nya tillsynsvägledningen riktar sig i första hand till länsstyrelser men även kommunala planerare kan finna stöd i frågor om hur översvämning, ras, skred och erosion kan hanteras utifrån PBL. Tillsynsvägledningen redogör bland annat för vad PBL föreskriver kopplat till naturolyckor och klimatanpassning samt innehåller stöd för att bedöma risker för översvämning, ras, skred och erosion vid planläggning, läs mer på Kunskapsbanken PBL:

- https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

Tillsynsvägledning för översvämningsrisk finns sedan tidigare, se Boverket:

- https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

7.3.4. *Nedladdningsbar lågpunktskartering*

Lågpunktskartering för Uppsala län är nu nedladdningsbar och finns tillgänglig för nedladdning på Geodataportalen, sök på lågpunkt Uppsala:

- <https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

7.3.5. *Klimatanpassningsportalen*

Länsstyrelsen hänvisar också kommunen till den myndighetsgemensamma sidan om anpassning till ett förändrat klimat, klimatanpassningsportalen:

- <http://www.klimatanpassning.se>

7.3.6. *Översvämningskartering*

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) översvämningskarteringar visar de områden som hotas av översvämning när vattenflödena uppnår en viss nivå. I MSB:s portal för översvämningshot går det både att titta på och ladda ned data om översvämningskartering, exempelvis GIS-skikt och rapporter. Översyn av översvämningskartering pågår och beräknas vara klar i början av 2020. Se MSB översvämningskartering:

- <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamning/oversvamningskarteringar-och-samordning/>

7.4. **Elektromagnetiskt fält, UV-strålning och radon**

Läs om risker kopplade till elektromagnetiska fält, UV-strålning och radon i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, s 40.

7.4.1. *Elektromagnetiska fält*

Gällande elektromagnetiska risker ska samråd hållas med Svenska Kraftnät om åtgärder planeras inom 250 m från transmissionsnätledning (tidigare kallade stamnätledning) och stationer. Schablonavstånd för ny bebyggelse för att undvika för höga elektromagnetiska fält framgår av Svenska Kraftnäts yttrande, se bilaga.

Svenska kraftnäts har en vägledning gällande *Samhällsplanering vid svenska kraftnäts stamnätanläggningar*, som bl.a. informerar om när Svenska kraftnät ska höras i ärenden enligt PBL:

- https://www.svk.se/contentassets/6a6447eac77848bdb900a1c6883178bf/kommunal_samhallsplanering_vid_stamnatsanlaggningar_2018_a5_webb.pdf

7.4.2. Lagändring Strålskyddslagen - påverkan referensvärden för radon

Strålskyddslagen SFS 2018:396, trädde i kraft 1 september gällande vissa kapitel och i övrigt 1 juni 2018. Den nya lagen, förordningen och föreskrifterna genomför tillsammans EU:s strålskyddsdirektiv (2013/59/Euratom). I och med ikraftträdande den 1 juni infördes ett nytt referensvärde för radon i bostäder, lokaler som allmänheten har tillträde till samt för arbetsplatser. Det nya referensvärdet ligger på 200 becquerel per kubikmeter luft (Bq/m³). Det är samma värde som Boverkets redan existerande gränsvärde för nya byggnader och Folkhälsomyndighetens riktvärde för bostäder. Referensvärdet är inte ett gränsvärde som inte får överskridas, utan en nivå som man ska försöka komma under och helst så långt under som möjligt. Se mer på Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida:

- <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/regler/foreskrifter/oversyn-av-vara-foreskrifter/>

7.5. Buller

7.5.1. Ändring i förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader

Ändring i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader, SFS 2017:359, av vissa riktvärden för trafikbuller. Ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Regeringen beslutade att höja riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik. Höjningen innebär inte ändrade krav för ljudmiljön inomhus. Regeringen höjde riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spårtrafik och vägar enligt följande:

- en höjning av det befintliga riktvärdet 55 dBA ekvivalent ljudnivå till 60 dBA ekvivalent ljudnivå
- en höjning av det befintliga riktvärdet 60 dBA ekvivalent ljudnivå för bostäder upp till 35 kvm till 65 dBA ekvivalent ljudnivå.

Läs mer om regler och riktvärden för buller på Boverket:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/buller-vid-detaljplanering/regler-och-riktvarden-for-buller/>

Se förordningen på Sveriges Riksdags hemsida:

- https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015216-om-trafikbuller-vid_sfs-2015-216

7.5.2. Åtgärdsprogram för buller

Ett åtgärdsprogram för buller finns som underlag till översiktsplanen som omfattar åtgärder 2013–2018. Åtgärdsprogrammet kommer att ersättas med ett nytt för perioden 2019 – 2023 som det bör hänvisas till. Programmet är upprättat med stöd av förordningen mot omgivnings-buller (SFS 2004:675), som fastställer att alla kommuner med minst 100000 invånare vart femte år ska upprätta strategiska bullerkartor, beräkna hur många invånare som exponeras för buller från väg, järnväg, flyg och industrier samt utifrån de resultaten ta fram ett åtgärdsprogram.

8. Hushållning med mark- och vattenområden

Länsstyrelsen har under 2019 påbörjat ett arbete med att ta fram ett underlag gällande jordbruksmark för Uppsala län. Underlaget förväntas vara klart under våren 2020.

8.1. Jordbruksmark

I 3 kap. 4 § MB, anges följande om jord- och skogsbruk,

”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.”

All brukningsvärd jordbruksmark, ska i största möjliga utsträckning, skyddas från exploatering enligt hushållningsbestämmelserna. Enligt Jordbruksverket minskar den brukningsbara arealen jordbruksmark både globalt och lokalt för varje år, vilket gör att bevarande av jordbruksmark är av stor betydelse för den fortsatta livsmedels- och energiförsörjningen i landet. Den brukningsvärda jordbruksmarken anses därmed mycket värdefull att bevara för framtida generationer att odla till förmån för livsmedelsproduktion och foder för livsmedelsproducerande djur. Sveriges jordbruksmark är idag för liten för att kunna försörja vår befolkning och större delar av den befintliga marken finns belägen i andra områden än där merparten av befolkningen bor, t.ex. som i Mälardalsregionen.

Regeringen beslutade 2017 om en livsmedelsstrategi för Sverige (prop. 2016/17:104) där målet är att, *”öka livsmedelsproduktionen i Sverige, stödja svensk och miljöinriktad matkonsumtion och skapa sysselsättning på svensk landsbygd”*. Även miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap, talar om behovet att skydda jordbruksmark, *”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”*

I de fall där kommunen än dock vill ta jordbruksmark i anspråk för exploatering för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och detta behov inte kan tillgodoses på ett, från allmän synpunkt, tillfredsställande sätt, på någon annan mark så bör detta ske med så lite intrång som möjligt i det befintliga jordbruket. Se Jordbruksverkets rapporter och vägledningar om exploatering på jordbruksmark:

- <https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/vasentligt-samhallsintresse-jordbruksmarken-i-kommunernas-fysiska-planering.html>
- <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ettriktodlingslandskap/sejordbruksmarkensvarden.4.466f6a9c14e2f0659bbc544.html>
- <https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/ovr357.html>

9. Bostadsbestånd och bostadsförsörjning

Målet med bostadssociala insatser är att säkerställa att alla ska få tillgång till en bostad, även de som av olika anledningar inte har möjlighet att få en bostad på den reguljära bostadsmarknaden. I en del fall kan det behövas ett individuellt utformat stöd för att kunna klara sitt boende. Den som har ett större behov av stöd kan behöva en bostad i en särskild boendeform/omvårdnadsboende anpassad till sitt behov.

Tillgången till bostäder, främst hyresrätter, är avgörande för att det bostadssociala arbetet (inklusive flyktingmottagande) ska kunna bedrivas med framgång. Läget på bostadsmarknaden i länet med få lediga hyreslägenheter innebär svårigheter att tillgodose behovet av lägenheter.

Länstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att det är angeläget att det finns en koppling till kommunens bostadsförsörjningsprogram samt till de planer och program som berör bostadsförsörjningen, så som lokal- och bostadsförsörjningsplanerna samt handlingsplan bostad för alla.

10. Socialt god livsmiljö

I samhällsplaneringen ska kommunen främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

Länstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på Boverkets vägledning om socialt god livsmiljö som t.ex. kan handla om att det finns god tillgång till service, arbetsplatser, utbildning, kollektivtrafik, rekreationsområden, kultur, fritidsaktiviteter och mötesplatser. Den goda livsmiljön främjar vardagslivet för medborgarna och ger goda förutsättningar för social sammanhållning, integration, trygghet, rekreation och fysisk aktivitet.

I översiktsplanen kan kommunen t.ex. lyfta fram frågor som rör trygghet, tillgänglighet, integration, jämställdhet, barnperspektivet m.m. för att belysa den från social synpunkt goda livsmiljön. Se mer under tidigare avsnitt *Social hållbarhet*.

10.1. Brottsförebyggande genom arkitektur och stadsplanering

Redan i översiktsplanering är det viktigt att arbeta in trygghetsskapande riktlinjer och situationell prevention, om hur kommunen vill planera för en tryggare,

brottsförebyggande och attraktiv stad. Detta för att i senare skeden underlätta för genomförande av brottsförebyggande.

En inriktning av situationellt brottsförebyggande arbete, som handlar om hur fysiska miljöer kan utformas för att förebygga brott och öka tryggheten i samhället, kallas Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED). CPTED bygger på att en specifik plats eller situation kan påverka en person att begå brott, och genom arkitektur och byggnation på rätt sätt, eller genom att förändra den fysiska omgivningen via olika åtgärder, kan man försvåra för potentiella gärningspersoner och på så sätt förebygga brottslighet. CPTED handlar även om hur man gör platser attraktiva och hur man uppmuntrar till ett positivt användande av det offentliga rummet. Läs mer på Brottsförebyggande rådets (BRÅ:S) hemsida:

- <https://www.bra.se/forebygga-brott/forebyggande-metoder/situationell-prevention.html>

11. Mellankommunal planering

Alla kommuner är skyldiga att samordna sig på ett lämpligt sätt i beslut gällande regleringen av mark- och vattenområden, som angår flera kommuner. Länsstyrelsen har sedan till uppgift att granska kommunernas samordning av dessa mellankommunala frågor. Detta tar sig uttryck både i översiktsplanesammanhang i 3 kap. 10§ PBL och i överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser enligt 11 kap. 10§ PBL. Läs mer om mellankommunal planering i Länsstyrelsens *Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen*, se bilaga.

11.1. Region Stockholm – RUF5 och ÖMS

En ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050 vann laga kraft i oktober 2018. RUF5 2050 ska väga samman regionala behov, uttrycka Stockholmsregionens samlade vilja och den ligger till grund för regionens utveckling i ett långt perspektiv, läs mer på Region Stockholm:

- <https://www.sll.se/verksamhet/Regional-utveckling/utvecklingsplaner-och-strategier/rufs-2050/>

Parallellt med att ta fram RUF5 2050 pågick ett arbete om den långsiktiga storregionala utvecklingen i östra Mellansverige. Under 2018 antogs ÖMS 2050, vilket är ett gemensamt underlag för storregional samhällsplanering i östra Mellansverige och vägledande för regioner och kommuner. Uppsala län, där Uppsala kommun ingår, berörs av ÖMS 2050, se Region Stockholm:

- <https://www.sll.se/verksamhet/Regional-utveckling/utvecklingsplaner-och-strategier/oms-2050/>

12. Kulturmiljö och fornlämningar

Kunskapen om Gamla Uppsala har ökat genom arkeologiska undersökningar de senaste åren. Rapporter som nu är sammanställda visar att fornlämningarna från järnålder och medeltid är mer omfattande än vad som tidigare varit känt. Lämningar efter långa stolprader i det öppna landskapet runt Gamla Uppsala visar också platsens storskalighet. De undersökta fornlämningarna har inte syns ovan mark.

Resultaten visar att gränsbestämningen av fornlämningsområdet i Gamla Uppsala är väl motiverad för området vars fornlämningar och landskap hör samman.

Det stärker också Gamla Uppsalas betydelse som ett av uttrycken för riksintresse för kulturmiljö C30, Gamla Uppsala samt Fyrisåns och Björklingeåns dalgångar.

12.1. Kommande underlag kulturmiljö

Länsstyrelsen har upprättat en databas och ett GIS-skikt över samtliga byggnader i Uppsala län som är skyddade i detaljplan med olika typer av kulturmiljömotiverade bestämmelser. Detta underlag kommer att göras tillgängligt för kommunen under året.

13. Naturvärden och naturreservat

Sedan Uppsala kommun antog sin nuvarande ÖP har det bildats 13 nya naturreservat, ett interimistiskt förbud och fyra skogliga biotopskyddsområden i kommunen. Naturreservatet Svanhusskogen hette tidigare Ola och har utvidgats två gånger, varav den senaste 2017. Högstaåsen utvidgades 2018, se bilaga *Skyddade områden i Naturvårdsregistret*.

Länsstyrelsen vill också uppmärksamma kommunen på att det finns ett kort naturvårdsavtal (5 år) för en fastighet i Fjällnora, som kommer att förlängas om kommunen inte bildar reservat innan avtalet löper ut. Länsstyrelsen har även ett pågående ärende kring Rungarn, där Länsstyrelsen i nuläget utför en värdering för att undersöka möjligheterna till att skapa naturvårdsavtal. Det planeras även ett beslut avseende naturreservatet Älvgärde under 2019. Länsstyrelsen har därutöver fått in en intresseanmälan från markägare om att bilda ett reservat vid Bångmossen (se Figur Bångmossen).

Figur – Bångmossen, markerat lila område

13.1. EU-förordning nr 1143/2014

Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om EU:s förordning nr 1143/2014 gällande förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. För arter som finns upptagna på den s.k. unionsförteckningen som invasiva främmande arter inom EU finns särskilda bestämmelser för att hindra introduktion och spridning.

Länk till mer information:

- <https://www.naturvardsverket.se/Amnen/Invasiva-frammande-arter/>

13.2. Ekosystemtjänster

I översiktsplanering bör de ekosystemtjänster som kan påverkas av planeringen beskrivas och exploateringen anpassas därefter. För mer information om ekosystemtjänster i översiktsplanering se Boverkets hemsida:

- <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/>

13.3. Grön infrastruktur

Länsstyrelsen har tagit fram handlingsplanen Grön infrastruktur i Uppsala län, vilken beslutades 2019. Handlingsplanen är ett regionalt planeringsunderlag och kommer att publiceras på Länsstyrelsen hemsida under juni 2019. Handlingsplanen pekar ut fyra insatsområden där arbetet med grön infrastruktur bör koncentreras under kommande år. Till handlingsplanen finns även planeringsunderlag i form av GIS-skikt vilka kommer att nås via Länsstyrelsens webb-GIS under våren 2019.

Enligt regeringsuppdraget ska planerna identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden, och redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bland annat kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering. Handlingsplanen för grön infrastruktur är ett viktigt kunskapsunderlag som ligger till grund för olika aktörers planering av insatser och åtgärder i landskapet. Handlingsplanen indikerar vart olika former av statligt stöd till värdefulla naturområden ska riktas. Se mer om grön infrastruktur, ladda ner rapport och kartunderlag, på Länsstyrelsens hemsida:

- <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/stat-och-kommun/natur/gron-infrastruktur.html>

13.4. Ekologisk kompensation

Länsstyrelsen vill påminna kommunen om att det är viktigt att kommunen i samband med fysisk planering arbetar med kompensationsåtgärder för grönområden. Kompensationsprincipen är tänkt att tillämpas i planprocessen vilket innebär att negativa konsekvenser vid en exploatering i första hand ska undvikas eller minimeras, i andra hand mildras. Länsstyrelsen vill lyfta att det finns en möjlighet att peka ut områden i en översiktsplan för ekologisk kompensation.

13.5. Skyddade arter och skyddsvärda träd

I samhällsplaneringen är det viktigt att ta hänsyn till hotade arter. Länsstyrelsen vill påminna om artportalen och trädportalen för skyddade arter och skyddsvärda träd.

- <https://www.artportalen.se/>
- <https://www.tradportalen.se/>

13.6. Generellt biotopskydd

Kommunen redogör för vilka områden som omfattas av det generella biotopskyddet. Skyddet syftar till att bevara småbiotoper i landskapet. Kommunen kan med fördel ange riktlinjer i översiktsplanen för hur det generella biotopskyddet ska hanteras i detaljplaneprocesser. Biotopskyddet är en förbudslagstiftning och Länsstyrelsen får i enskilda fall medge undantag från det generella biotopskyddet men bara om det finns *särskilda skäl*. Möjligheten till undantag är till för situationer då andra intressen att nyttja mark- eller vattenområden kan anses vara mer angelägna än intresset av att behålla enstaka, skyddade biotoper. Dispens ska dock ges restriktivt. Vid bedömningen av om särskilda skäl finns ska Länsstyrelsen även väga in skadans omfattning på biotopen liksom om skadan är bestående eller inte. Länsstyrelsen anser att möjligheten att bevara biotopen alltid ska utredas i första hand vid detaljplanering av ett område. För mer information om biotopskydd hänvisar Länsstyrelsen till Naturvårdsverkets vägledning:

- <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Biotopskyddsomraden/>

14. Markavvattning och markavvattningsföretag

Inom områden för planerad utveckling enligt översiktsplan 2016 finns i dagsläget flertalet markavvattningsföretag. Markavvattningsföretag är att betrakta som juridiska personer och det är viktigt att inkludera dem i fortsatt planläggning. Markavvattningsföretagen kan ha stor betydelse för kommande planering då både bebyggelse, avlopp och dagvattenhantering många gånger är beroende av väl fungerande markavvattningssystem i landskapet. Befintliga anläggningar är i regel inte anpassade för ytterligare belastning och det kan komma att kräva flertalet åtgärder för att anpassa och upprätthålla befintlig avvattningen i landskapet för framtida behov. I många fall kan juridiska processer vara nödvändiga för att komma till rätta med ansvar, utformning och underhåll.

Vad gäller underlaget som utgör bakgrundsdata för översiktsplanen kan poängteras att den våtmarksinventering som utförts och finns i kartunderlag enbart utgörs av tillräckligt stora våtmarker enligt en fjärranalys eller våtmarker med redan kända värden. Det innebär att mindre våtmarker i t.ex. kuperade skogslandskap m.m. inte ingått i inventeringen. I samband med exploatering kan dessa våtmarker komma att försvinna. Detta behöver hanteras juridiskt och det är viktigt att lämna utrymme för kompensationsåtgärder och värdesätta de lågpunkter i terrängen dit vattnet naturligt rör sig.

14.1. Vattenverksamhet

Lagstiftningen som rör vattenverksamhet (11 kap. miljöbalken) har uppdaterats vad gäller omprövning av moderna miljövillkor för dammar med vattenkraftsproduktion. Syftet med ändringen i lagstiftningen är att uppnå MKN för våra vattendrag och ytterligare arbeta med fria vandringsvägar. Ändringen kan få betydelse i detaljplaneringen i närområden till dammanläggningar som utgör vandringshinder, vilket kommunen bör ha i åtanke vid översiktsplanering. För vissa åtgärder kan det komma att behövas större ytor för att utföra lämpliga åtgärder.

15. Höga objekt och mobilmaster

Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om att höga byggnadsobjekt, t.ex. byggnader, master, torn, pyloner osv., kan orsaka störningar för både Försvarmakten och civil luftfart, se tidigare stycke under Riksintresse kommunikationer civil luftfart och riksintresse för totalförsvarets militära del.

Mobilmaster kan beroende på hur de placeras påverka landskapsbild, natur- och kulturvärden i olika omfattning. Länsstyrelsen anser att det är lämpligt att ange kommunens riktlinjer för placering av mobilmaster i översiktsplanen.

15.1. Påverkan radiosignaler

Om översiktsplanen berör vindkraftverk, så kan uppförandet av dessa riskera att störa radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. Post- och telestyrelsen (PTS) rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

16. Övriga upplysningar som berör översiktsplanering

16.1. Lagändringar

16.1.1. Nytt 6 kapitel i miljöbalken

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt 6 kapitel i MB om miljöbedömningar. Läs mer på Naturvårdsverkets hemsida om strategiska miljöbedömningar samt se deras vägledning om strategisk miljöbedömning:

- <http://www.naturvardsverket.se/miljobedomningar>

16.1.2. Miljöbedömningsförordning införs

2018 ersattes förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar med Miljöbedömningsförordningen (2017:966):

- https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/_sfs-2017-966

16.1.3. Klimatlag

Den 1 januari 2018 trädde den nya klimatlagen (2017:720) i kraft. Riksdagen fattade under 2017 beslut om ett klimatpolitiskt ramverk. Det klimatpolitiska ramverket består av nya klimatmål, en klimatlag samt ett klimatpolitiskt råd. Mer finns att läsa på Regeringskansliet:

- <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/01/fran-och-med-idag-har-sverige-en-klimatlag/>
- <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/01/fran-och-med-idag-har-sverige-en-klimatlag/>

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av t.f. chef för plan- och bostadsenheten Märta Alsén med planhandläggare Ida Karlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också planhandläggare Åsa Blomster, handläggare bostadsförsörjning Karin Lindeberg, vattenskyddshandläggare Annika Lindblad, handläggare vatten- och naturtillsyn Helena Holmberg, naturvårdshandläggare Emilia Wolfhagen, handläggare enheten för jordbrukskontroll Ulf Rosendahl, chef för kulturmiljöenheten Roger Edenmo, bebyggelseantikvarie Henrik Gartz, chef för miljöstrategienheten och t.f. chef naturvårdsenheten Helena Brunnkvist, handläggare miljöstrategienheten Gunilla Lindgren och Aino Inkinen, klimatanpassningssamordnare Daniel Öman, handläggare social hållbarhet Averhed Yevgeniya, Janni Bohman och Mattias Lindh medverkat.

Inkomna yttranden från statliga myndigheter och bolag samt bilagor från Länsstyrelsen.

Ärendet har hanterats med digital signering och har därför inga underskrifter.

Märta Alsén

Ida Karlsson

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

Inkomna yttranden

Luftfartsverket (LFV), 2019-03-30
Statens Geotekniska institut (SGI), 2019-05-09
Svenska kraftnät, 2019-05-24
Trafikverket, 2019-05-16
Försvarsmakten, 2019-05-17
Skogsstyrelsen, 2019-05-15
Sjöfartsverket, 2019-05-17
Länstyrelsen Stockholms län, 2019-05-06

Övriga

Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen, Länstyrelsen, publicering 2018.

Skyddade områden i naturvårdsregistret, Länstyrelsen Uppsala län.

Beslut om fastställande av bevarandeplaner för Natura 2000, 2017-03-31, Länstyrelsen Uppsala län.

Beslut om fastställande av bevarandeplaner för Natura 2000, 2016-12-15, Länstyrelsen Uppsala län.

SÄNDLISTA

1. Luftfartsverket (LFV), lfv@lfv.se
2. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), registrator@ssm.se
3. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), registrator@msb.se
4. Sveriges geologiska undersökningar (SGU), sgu@sgu.se
5. Statens geotekniska institut (SGI), sgi@swedgeo.se
6. Svenska kraftnät, registrator@svk.se
7. Post- och telestyrelsen (PTS), pts@pts.se
8. Trafikverket, eskilstuna@trafikverket.se
9. Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se
10. Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
11. Riksantikvarieämbetet (RAÄ), registrator@raa.se
12. Energimyndigheten, registrator@energimyndigheten.se
13. Fortifikationsverket, fortv@fortv.se
14. Boverket, registraturen@boverket.se
15. Lantmäteriet (LM), registrator@lm.se
16. Länstyrelsen Stockholms län, lansstyrelsen@stockholm.se

Stadsbyggnadsförvaltningen
Rapport

Datum:
2020-MM-DD

Diarienummer:
NNN-20##-####

Handläggare:
Göran Carlén, Åsa Dahlin, Marie Nenzén

Version/DokumentID: 1

Aktualitetsförklaring av Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun.

Bilaga 2: Förändrade förutsättningar

Innehåll

Förändrade förutsättningar	3
Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter	3
Nationella och regionala mål	3
Lagändringar	3
Målförändringar på flera nivåer	4

Förändrade förutsättningar

Sedan översiktsplanen antogs 2016 har förutsättningarna som då låg till grund för Uppsalas fortsatta utveckling delvis förändrats. Bland annat har nya lagar, nationella och regionala mål och program samt ett antal kommunala styrdokument tillkommit. Här följer en sammanfattning av Länsstyrelsens synpunkter inför aktualitetsprövningen av ÖP och de viktigaste förändringarna och hur dessa beaktas. Avslutningsvis finns en sammanställning av de kommunala styrdokument och planeringsunderlag som har störst relevans för översiktsplaneringen.

Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 28 § PBL minst en gång under mandatperioden redovisa sina synpunkter angående statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för ÖP:s aktualitet. I juli 2019 inkom Länsstyrelsen med en sammanfattande redogörelse där det anges ett antal lagändringar, nya mål, planer och program samt andra underlag som tillkommit sedan kommunen antog ÖP 2016. De synpunkter som är av störst betydelse för aktualitetsprövningen redovisas kortfattat nedan. Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter kan läsas i sin helhet i bilaga 1.

Nationella och regionala mål

Länsstyrelsen anger ett antal nationella mål och strategier som har tillkommit sedan ÖP antogs samt betonar att det saknas tydlig koppling till Agenda 2030.

Nya underlag finns för utvärdering av miljömålet god bebyggd miljö samt för miljö kvalitetsnormer (MKN) vad gäller vattenkvalitet och utomhusluft. Flera nya regionala strategier och åtgärdsprogram har tillkommit, exempelvis regional cykelstrategi och åtgärdsprogram för miljömålen. En regional handlingsplan för grön infrastruktur pekar ut olika insatsområden. Förändringar har också skett vad gäller riksintressena friluftsliv, totalförsvarets militära och civila delar, energiproduktion/distribution, kommunikationer samt Natura 2000. Länsstyrelsen påpekar att nya gränser för riksintresseområden för kulturmiljövården ska föras in i ÖP.

Sedan 2018 har en ny nationell plan för transportinfrastruktur antagits som innehåller beslut om en utbyggnad av Ostkustbanan med två spår mellan Uppsala Resecentrum och länsgränsen mot Stockholm. Kommunen har i samband med detta ingått avtal med staten om byggande av bostäder genom Uppsalapaketet. Region Uppsala har också tagit fram riktlinjer för pendlarparkeringar.

Regionen har påbörjat arbete med en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) som bedöms vara klar 2020 och Länsstyrelsen har påbörjat ett underlag om jordbruksmark i fysisk planering.

Lagändringar

Sedan 2016 har det gjorts ändringar i lagar och förordningar som påverkar den fysiska planeringen. Ett nytt 6 kap i miljöbalken om miljöbedömningar har införts som bland annat reglerar processen för miljöbedömningar av översiktsplaner. Krav på riskbedömning i översiktsplan har införts i PBL för att hantera klimatförändringar. Det

innebär att kommuner ska bedöma och värdera risken för skador på den bebyggda miljön på grund av klimatförändringar. Vidare har förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar ersatts med miljöbedömningsförordningen. En ny klimatlag har införts med nya klimatomål och ett klimatpolitiskt råd har inrättats.

Strålskyddslagen har ändrats vilket har påverkat referensvärden för radon. Det har också skett en ändring i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader där det införts nya riktvärden. FN:s barnkonvention infördes som svensk lag den 1 januari 2020. Den 1 april infördes ändringar i PBL för att säkerställa en bättre kontinuitet i översiktsplaneringen. Bland annat ska kommunen anta en planeringsstrategi inom 24 månader efter ordinarie val. Planeringsstrategin ersätter aktualitetsprövningen och enligt förändringen av lagen ska den första planeringsstrategin antas senast september 2024.

Målförändringar på flera nivåer

Här anges övernationella, nationella, regionala och kommunala målförändringar och hur de förhåller sig till ÖP:s prioriteringar.

Agenda 2030

År 2015 antog FN 17 globala mål och en agenda för att nå en social, ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling. Alla länder ska fram till år 2030 sträva efter en hållbar, rättvis och jämlik framtid utan fattigdom och hunger.

Uppsala kommun står bakom de globala målen och Agenda 2030 genomsyrar kommunens styrdokument, policys och program. 2017 fattade kommunfullmäktige beslut om *Policy för hållbar utveckling i Uppsala kommun*. Policyn är ett vägledande dokument som beskriver hur kommunens framtid är beroende av den globala utvecklingen och förhållningssätt i arbetet med olika åtgärder och aktiviteter. Konkreta steg för att nå resultat på lokal nivå redovisas i kommunens *Mål och Budget*, vilken beskrivs närmare nedan.

Regional utvecklingsstrategi (RUS)

Region Uppsala arbetar med revidering av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som kommer att skickas på remiss under våren/sommaren 2020 med beslut i november 2020. Uppsala kommun har följt revideringsprocessen bland annat genom deltagande i det förberedande dialogarbetet.

Mål och budget 2020 med plan för 2021-2022

Inriktningsmål, uppdrag, politisk plattform och budget för kommunens hela organisation presenteras årligen i styrdokumentet; *Mål och budget*. Kommunfullmäktige fattar beslut i slutet av varje år och *Mål och budget 2020 med plan för 2021 – 2022* antogs i november 2019.

De 17 målen för hållbarutveckling i Agenda 2030 är integrerade i kommunfullmäktiges nio inriktningsmål som styr den kommunala verksamheten och strävar mot att skapa en gemensam riktning och förändring i hela den kommunala verksamheten.

I Mål och budget för 2020 anges nio inriktningsmål:

1. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi
2. Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i
3. Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande
4. Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet
5. Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete
6. Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande
7. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet
8. Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället
9. Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Uppsala kommuns omvärldsanalys 2019

Uppsala kommun gör varje år en omvärldsanalys i syfte att bevaka och identifiera trender och händelser som påverkar kommunens verksamhet. Omvärldsanalysen är ett viktigt planeringsunderlag inför mål- och budgetprocessen samt för den rullande översiktsplaneringen. Tre tongivande förändringstryck lyfts fram:

- Stärka framtidstron och öka inkluderingen bland unga
- Säkerställa en hållbar samhällsbyggnad med ekonomin i balans
- Våga tänka nytt och vara nyskapande i välfärden

Ett ökat fokus på livsmiljö och boende är en trend som påverkar Uppsala starkt. Takten i befolkningsutvecklingen har ökat markant. En hög befolkningsökning förutsätter en fortsatt utbyggnad av kommunens verksamhet, arbetsplatser, bostäder och infrastruktur. I den utvecklingen är det viktigt att säkerställa en hållbar samhällsbyggnad med ekonomin i balans. För att säkra en långsiktigt hållbar samhällsbyggnad och klara finansieringen krävs god ekonomisk hushållning, stärkt fokus på näringslivstillväxt, planering och samverkan såväl inom kommunkoncernen som med externa aktörer.

Vikten av att säkra en bostadsförsörjning som omfattar alla framhålls också. Det finns därför behov av ett utökat utbud av boendeformer och fler bostäder med lägre boendekostnader. Kommunen behöver säkerställa detta genom sin planeringsverksamhet, markpolitik, sina bolag och genom samverkan med andra aktörer.

Attraktiviteten behöver öka i hela Uppsala, bland annat genom hög lokal och regional tillgänglighet. Därför ska utvecklingen av bostadsbyggande, näringslivsutveckling, service, kollektivtrafik och infrastruktur med hög kvalitet till platser med goda förutsättningar prioriteras.

Samhällsutvecklingen och teknikutvecklingen innebär nya möjligheter och utmaningar. Kommunen behöver därför i sin planering och förvaltning säkerställa en hållbar bebyggd miljö som har en hög flexibilitet i förhållande till framtida förändrings- och utvecklingsbehov.

I samband med covid-19 har ett tillägg gjorts till omvärldsanalysen som beskriver epidemins möjliga konsekvenser för kommunens utveckling. Här lyfts bland annat fram risk för ökad socioekonomisk polarisering, ökad arbetslöshet, en avmattning inom byggandet och risk för att frågor som rör miljö- och klimatomställningen nedprioriteras.

Uppsalapaketet

Staten, region Uppsala och Uppsala kommun slöt i december 2017 en överenskommelse om ett investeringspaket med omfattande kapacitetsförstärkningar i transportinfrastrukturen kopplat till bostadsutveckling, det så kallade "Uppsalapaketet". Överenskommelsen innebär bland annat två nya spår på ostkustbanan inklusive kapacitetsförstärkningar vid Uppsala station, en ny station i Bergsbrunna samt spårväg på Kunskapsspåret-Ultunalänken. Inom ramen för överenskommelsen ska Uppsala kommun planera för 33.000 bostäder och en stor mängd arbetsplatser fram till 2050. Uppsalapaketet ska bidra till en väl genomtänkt och långsiktigt hållbar stadsutveckling. Genom innovativa lösningar som skapar goda livsmiljöer, minskad klimatpåverkan och en anpassning till ett förändrat klimat kan projektet utgöra förebild för hållbar stadsutveckling.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Rapport

Datum:
2020-08-31

Diarienummer:
KSN-2019-0421

Handläggare:
Göran Carlén, Fredrik Jensen

Aktualitetsförklaring av Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun. Bilaga 3: Styrdokument

Innehåll

Styrdokument.....	2
Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och områdesprogram.....	2
Andra överordnade kommunala styrdokument med särskild bäring på sakfrågor inom fysisk planering	2
Nya eller reviderade styrdokume.....	nt
.....	3
Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och områdesprogram.....	3
Andra överordnade kommunala styrdokument med särskild bäring på sakfrågor inom fysisk planering	3

Styrdokument

Nedan anges de styrdokument som redovisas i översiktsplan 2016 och som fortfarande är relevanta.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och områdesprogram

- FÖP Rörken-Hovgården (KF 1993)
- FÖP Funbo (KF 2011)
- FÖP Storvreta (KF 2012)
- Program för Librobäck (PBN 2006)
- Program för Östra Fyrislund (KS 2007)
- Program för Kungsängen (KS 2009)
- Program för Östra Sala backe (KS 2011)
- Program för Boländerna (KF 2014)
- Program för Södra Åstråket (PBN 2015)
- Program för Ulleråker (KS 2016)

Andra överordnade kommunala styrdokument med särskild bäring på sakfrågor inom fysisk planering

- Avfallsplan o Renhållningsordning (KF) /Avfallsplan för Uppsala kommun 2014-2022
- Cykelpolicy (KF 2013), Riktlinjer för cykeltrafik (KS 2013)
- Dagvattenprogram (KF 2014)
- Ekologiskt ramverk för planer och program (KF 2014)
- Idrotts- och fritidspolitiskt program (KF 2015)
- Mål och riktlinjer för Uppsalas parker (KS 2013), parkplan (GSN 2013)
- Naturvårdsprogram (KF 2006)
- Policy och riktlinjer för parkering i Uppsala kommun (KF 2014)
- Riktlinjer för bostadsförsörjning 2016-2019 (KF 2016)
- Vattenprogram (KF 2015)

- Åtgärdsprogram för omgivningsbuller (KF 2015)
- Åtgärdsprogram för luft 2014-2021 (KF 2014)

Nya eller reviderade styrdokument

Sedan översiktsplanen antogs 2016 har ett antal nya styrdokument av betydelse för den fysiska planeringen tillkommit som påverkar tillämpningen av ÖP. Här följer en sammanställning av de som har relevans för den fysiska planeringen.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och områdesprogram

- **Planprogram för Eriksberg och Ekebydalen (beslut PBN 2017).** Programmet beskriver hur Eriksberg kan utvecklas med ny bebyggelse och hur parker, platser, gator och service kan utvecklas. Ekebydalen utvecklas för idrott och rekreation.
- **Strukturprogram för Boländerna (beslut PBN 2018)** Programmet är en utveckling och precisering av programmet för Boländerna som antogs 2014. Syftet är att klargöra förutsättningarna för en omvandling till intensivare markanvändning med innerstadskaraktär.
- **Planprogram för Gottsunda (beslut KS 2019).** Programmet beskriver stadsutveckling i Gottsundaområdet med minst 5 000 nya bostäder, nya arbetsplatser, parker och torg samt ett nytt stadsstråk med spårväg.

Andra överordnade kommunala styrdokument med särskild bäring på sakfrågor inom fysisk planering

Till vissa *program* enligt nedan hör också en handlingsplan med konkreta åtgärder

- **Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (beslut KF 2016).** Programmet beskriver strategin för funktionshinderpolitiken. Programmet ska användas i arbetet med att förbättra och utveckla tillgänglighet och delaktighet.
- **Innerstadsstrategin (beslut KF 2016).** Innerstadsstrategin beskriver hur stadens centrala delar bör utvecklas. Målet är att strategin ska stödja en tillväxt med fortsatt god service, tillgänglighet och attraktionskraft.
- **Näringslivsprogram (beslut KF 2017).** Programmet ska skapa förutsättningar för att företag ska utvecklas och etableras inom kommunen. Detta för att möta befolkningsökningen och samtidigt behålla balansen mellan dag- och nattbefolkning.

- **Arkitekturpolicy (beslut KF 2017).** Arkitekturpolicyn innehåller riktlinjer kring arkitektur- och gestaltungsfrågor. Policyn ska bidra till att skapa en levande, hållbar och vacker stad.
- **Landsbygdsprogram för Uppsala kommun (beslut KF 2017).** Syftet är att bidra till att Uppsala kommun ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner. Programmet sätter ramarna för och anger prioriteringar inom kommunens arbete med landsbygdsfrågor.
- **Riktlinje för hantering av förorenade områden (beslut KS 2017).** Riktlinjerna beskriver hur misstankar om föroreningar i mark, vatten och anläggningar ska hanteras inom kommunens verksamheter.
- **Policy för hållbar utveckling (beslut KF 2017).** Policyn syftar till att beskriva hur Uppsala kommun ska arbeta för att kommunen och ska utvecklas hållbart.
- **Miljö- och klimatprogram 2014 – 2023 (beslut KF, reviderat 2018).** Syftet är att skapa en sammanhållen och övergripande plattform för det strategiska arbetet med giftfri miljö och klimat och på så sätt uppnå kommunens långsiktiga miljö-, klimat- och utvecklingsmål.
- **Bredbandsprogram 2018 – 2025 (beslut KF 2018).** Programmet utgör en grund för att öka samverkan mellan olika parter. Syftet är att tydliggöra kommunens ambitioner gällande utbyggnaden av bredband. I handlingsplanen beskrivs hur programmet ska genomföras, vem som har ansvaret och hur uppföljning ska ske.
- **Riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt (beslut KF 2018).** Riktlinjen ska användas vid bedömning av markens förutsättningar för ny verksamhet, exploatering och planläggning utifrån risker för grundvattnet. Riktlinjen ska också användas vid bedömning av åtgärdsbehov inom befintlig markanvändning.
- **Riktlinjer för exploateringsavtal (beslut KF 2018).** Riktlinjerna syftar till att skapa en tydlighet för byggaktörer och fastighetsägare gällande under vilka förutsättningar och med vilka krav som kommunen ingår exploateringsavtal.
- **Riktlinjer för markanvisningar (beslut KF 2018).** Syftet är att skapa en tydlighet och förutsägbarhet kring kommunens arbetssätt vid anvisning och försäljning av kommunal mark för exploatering.
- **Energiprogram 2050 (beslut KF 2018).** Programmet beskriver visionen för den långsiktiga utvecklingen av energisystemet. Energiprogrammet är en hörnsten i arbetet med att göra Uppsala fossilfritt och förnybart år 2030 och klimatpositivt år 2050.

- **Handlingsplan för trygghet och säkerhet 2018 – 2022 (beslut KF 2018).** Planen innehåller målområden och åtgärder som ska stärka kommunens arbete för ökad trygghet och säkerhet.
- **Parkeringstal för Uppsala (beslut PBN 2018).** Riktvärden och vägledning för planering av parkering för bil och cykel på kvartersmark vid planläggning och bygglovsärenden
- **Handlingsplanen för Bostad för alla (beslut KS 2019).** Syftet med handlingsplanen är att underlätta och påskynda tillgången på bostäder till lägre kostnad.
- **Riktlinjer för pendlarparkeringar (beslut KS 2019).** Vägledning för planering av pendlarparkeringar på landsbygden och i kommunens mindre tätorter
- **Program för Uppsala kommuns barn- och ungdomspolitik (beslut KF 2019).** Programmet innehåller kommunens mål och vad de olika verksamheterna ska tänka på för att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor för barn och unga samt för att stärka deras delaktighet och inflytande.
- **Program för äldrevänlig kommun (beslut KF 2020).** Programmet sätter ramarna för och prioriterar hur kommunens äldrepolitik ska stärkas och utvecklas. Programmet ska främja äldres delaktighet, motverka särlösningar samt fungera som ett verktyg för att stödja, genomföra, följa upp och utveckla det löpande arbetet.
- **Kulturpolitiskt program (beslut i KF 2020).** Mål och inriktningar för kulturpolitiken, bland annat om kulturplaneringen som en integrerad del av samhällsplaneringen

INDIKATORER FÖR UPPSALAS ÖP

INNEHÅLL

Inledning	3	Regional tillgänglighet till arbetsplatser	28
INDIKATORER	6	Socialt blandade stadsrum	29
Indikatorlista	7	Socialt aktiva gaturum	30
Bostadsbestånd	9	SCENARIO	31
Upplåtelsevariation	10	Scenario 2030, 2040 och 2050	32
Bebyggelsevariation	11	Koncentration i scenario	33
Närhet till vardagsfunktioner	12	Regional tillgänglighet scenario: arbetskraft	34
Närhet till livsmedelsbutik	13	Regional tillgänglighet scenario: arbetsplatser	35
Tillgång till kommersiell service	14	DISKUSSION	36
Koncentration	15	Tät, grön och gångvänlig stad	37
Arbetandetäthet	16	Samband mellan koncentration och andra indikatorer	38
Blandning	17	METOD OCH DATAKÄLLOR	41
Urban kontinuitet	18	Metodbeskrivning för indikatorer	42
Friytetillgång	19	Datakällor	45
Grönområde per boende	20		
Närhet till grönområde	21		
Grönyta	22		
Jordbruksmark	23		
Trafikyta per capita	25		
Korsningstäthet	26		
Regional tillgänglighet till arbetskraft	27		

MEDVERKANDE

UPPSALA KOMMUN

Göran Carlén, projektansvarig
Henrik Robertsson
Åsa Wennblom

Åsa Dahlin
Karl Nygren
Örjan Trapp
Björn Sigurdsson
Ola Karlström
Ingrid Anderbjörk

www.uppsala.se

SPACESCAPE

Alexander Ståhle, alexander.stahle@spacescape.se
Ida Wezelius
Helena Lundin Kleberg
Oskar Sirland

www.spacescape.se

INLEDNING

Uppsalas översiktsplan (ÖP) antogs i slutet av år 2016. Kommunens avsikt är att inom den kontinuerliga översiktsplaneringen systematiskt följa upp översiktsplans styrverkan och aktualitet. Följande frågor ska besvaras och ge underlag till riktningförändringar och nya insatser:

1. Stämmer den (fysiska) samhällsutvecklingen i kommunen överens med översiktsplanens intentioner?
2. Följs översiktsplanen i besluten?
3. Är översiktsplanens utgångspunkter aktuella?
4. Fullföljs de insatser som skilda nämnder fått i uppdrag?

Föreliggande uppdrag har sitt fokus på punkten 1 ovan. Syftet är varit att ta fram indikatorer och metoder som belyser detta och göra en första uppföljning på området.

Utgångspunkten för att söka lämpliga indikatorer har tagits ifrån översiktsplanens prioriteringar, principer, tematiska riktlinjer samt inriktningarna för mark- och vattenanvändning.

Fokus ligger på den fysiska samhällsutvecklingen och dess geografiska utfall. Indikatorerna ger stöd för att besvara frågor om rätt saker inträffar på rätt plats i rätt tid. De ger en kartbaserad bild av utvecklingen tillsammans med diagram som sammanfattar utvecklingen på ett aggregerat sätt. Översiktsplanen spänner över mycket. För att uppföljningen

ska vara praktiskt genomförbar har vi sökt indikatorer med bred träffbild och sovrat för att fånga de viktigaste i ett översiktsplaneperspektiv. Vissa indikatorer kan också användas som planindikatorer i efterföljande planering, till exempel i arbeten med fördjupade översiktsplaner, områdesplaner och stadsdelssanalyser.

Resultatet är ett tjugotal indikatorer. Än så länge finns tidsserier för bara några av indikatorerna. Det innebär att det för flera indikatorer är svårt att dra slutsatser avseende utvecklingsriktningen. Kortfattade kommentarer ges i anslutning till varje indikator. En diskussion om samband mellan indikatorer finns på slutet.

En första rapport togs fram under 2018. I denna rapport har ytterligare några indikatorer tillkommit. Tidsserier bakåt finns för några indikatorer, men utvecklingen efter översiktsplan 2016 kan ännu inte skönjas. Översiktsplan 2016 bygger dock i hög grad på strukturinriktningar med mera som etablerats i tidigare översiktsplaner från 2002 och framåt.

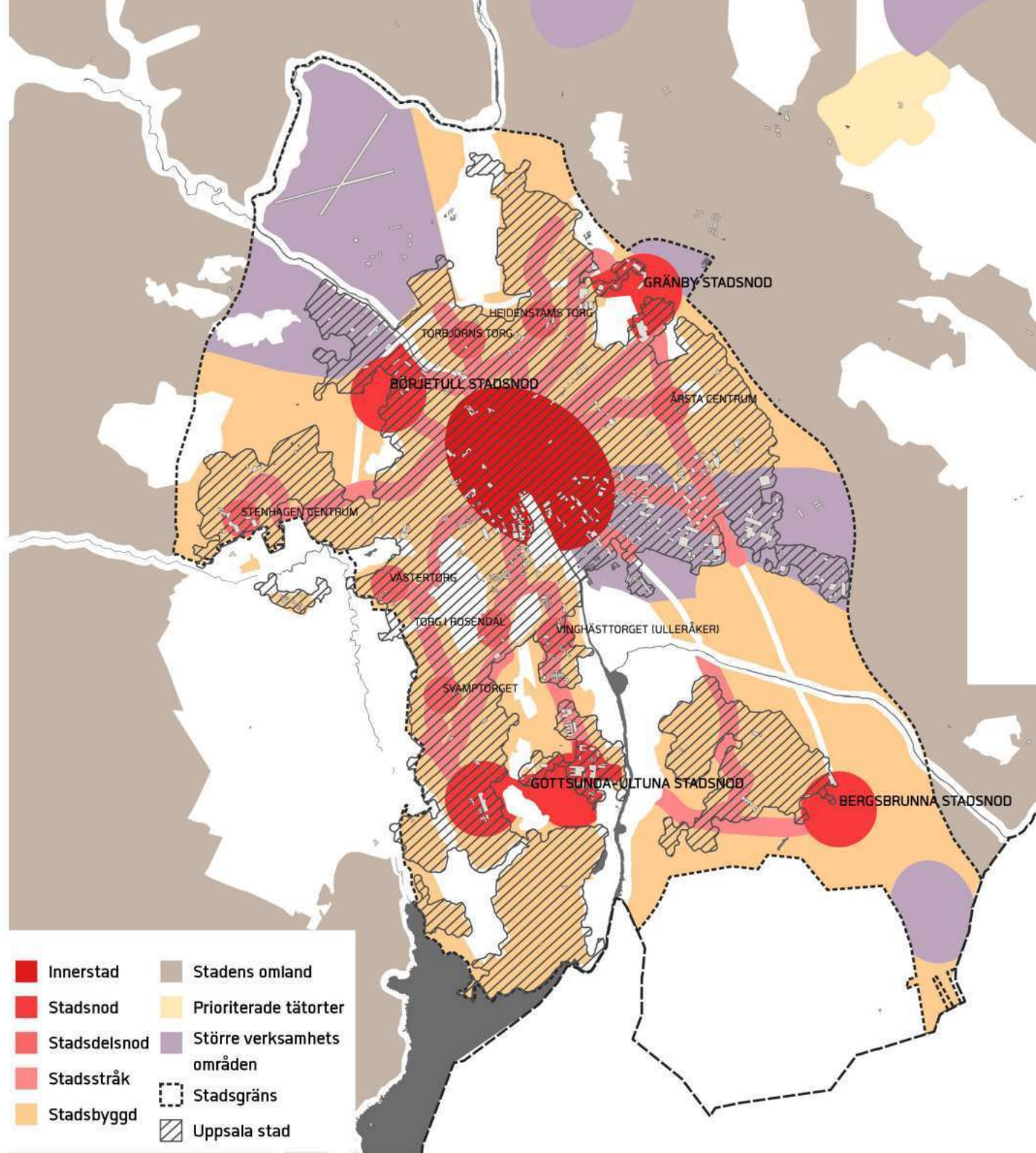
Vid nästa uppdatering är ambitionen att förlänga tidsserien framåt för flertalet indikatorer, så att det går att se utvecklingen efter 2016.

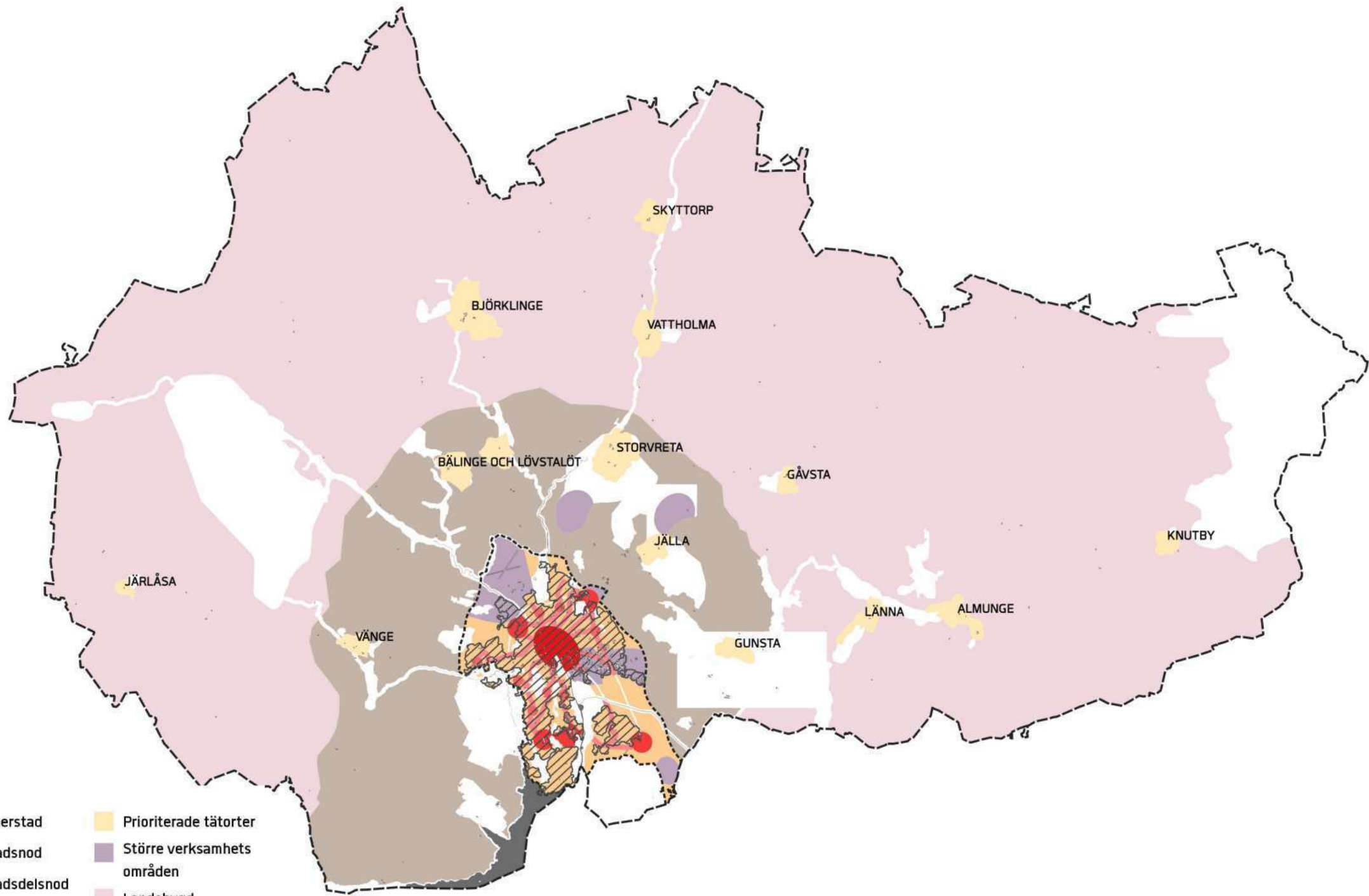
ANALYSERADE OMRÅDEN

Indikatorerna analyseras var för sig för hela kommunen, hela staden och för några av de markanvändningskategorier som finns i översikts-planen. De analyserade områdena är följande:

- Uppsala kommun
- Uppsala stad (tätorter)
- Innerstaden
- Stadsnoder
- Stadsdelsnoder
- Stadstråk
- Stadsbygden
- Prioriterade tätorter
- Landsbygden
- Stadens omland
- Större verksamhetsområden

Till höger visas analysområdena på en karta för staden med omland, och på nästa sida visas hela kommunen.

■ Innerstad	■ Prioriterade tätorter
■ Stadsnod	■ Större verksamhets områden
■ Stadsdelsnod	■ Landsbygd
■ Stadsstråk	□ Stadsgräns
■ Stadsbyggd	□ Uppsala stad
■ Stadens omland	

INDIKATORER

INDIKATORLISTA

Indikatorerna har valts ut i ett antal workshops och arbetsmöten på kommunen. Indikatorerna fokuserar på den fysiskt rumsliga utvecklingen och utgår från översichtsplanens mål och prioriteringar. Viktigt vid valet av indikatorer är också tillgången till data och i vilken mån som denna data uppdateras. Målet är att arbeta med data som kan uppdateras årligen.

Indikatorerna är följande (beskrivs på nästa sida):

- Bostadsbestånd
- Upplåtelsevariation
- Bebyggelsevariation
- Närhet till vardagsfunktioner
- Närhet till livsmedelsbutik
- Tillgång till kommersiell service
- Koncentration
- Arbetandetetäthet
- Blandning
- Urban kontinuitet
- Friytetillgång
- Grönområde per boende
- Närhet till grönområde
- Grönyta
- Jordbruksmark
- Trafikyta per capita
- Korsningstäthet
- Regional tillgänglighet till arbetskraft
- Regional tillgänglighet till arbetsplatser
- Socialt blandade stadsrum
- Socialt aktiva gaturum

INDIKATORNAMN	INDIKATORMÅTT	SVARAR PÅ FRÅGAN	PRIORITERINGAR I ÖP	DATAKÄLLA
Bostadsbestånd	Antal bostäder	Hur många bostäder finns? Hur många har tillkommit?	Bostadsbyggande för att möta behoven	SCB
Upplåtelsevariation	Andel hyresrätter av alla bostäder	Hur stor är andelen hyresrätter av alla bostäder?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	SCB
Bebyggelsevariation	Andel småhus av alla bostäder	Hur stor är andelen småhus av alla bostäder?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	SCB
Närhet till vardagsfunktioner	Antal servicekategorier inom 500 meters radie	Hur är tillgång till vardagsservice lokalt?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	Tillväxtverket och Uppsala kommun
Närhet till livsmedelsbutik	Avstånd till närmaste livsmedelsbutik	Hur är närheten till livsmedelsbutiker?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	Tillväxtverket
Tillgång till kommersiell service	Antal verksamheter inom kommersiell service inom 500 meters radie	Hur är tillgången till kommersiell service lokalt?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	SCB
Koncentration	Boende och arbetande per hektar	Hur stort är serviceunderlaget? Hur har tätheten förändrats?	Koncentration och blandning	SCB
Arbetandtäthet	Arbetande per hektar	Hur är tillgången till den lokala arbetsmarknaden?	Koncentration och blandning	SCB
Blandning	Andel arbetande av totalbefolkning	Hur blandad är staden? Hur har blandningen förändrats?	Koncentration och blandning	SCB
Urban kontinuitet	Antal sammanlänkade "urbana rutor" i det centrala stadsområdet	Hur sammanhängande är stadsområdet?	Koncentration och blandning	SCB
Friyretillgång	Andel offentlig friyta av landytan	Hur mycket yta finns för rekreation och utvistelse? Hur har den förändrats?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta
Grönområde per boende	Kvadratmeter grönområde per boende	Hur är det potentiella besökstrycket på grönytorna?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta / SCB
Närhet till grönområde	Avstånd till närmaste grönområde	Hur är närheten till grönområden?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta
Grönyta	Andel grönyta av landytan	Hur stor del av landytan är vegetationstäckt och biologiskt aktiv? Hur har den förändrats?	Kretslopp, ekosystemtjänster och minimerat resursbehov	Nationella marktäckedata
Jordbruksmark	Hektar jordbruksmark	Hur mycket jordbruksmark finns det?	Kretslopp, ekosystemtjänster och minimerat resursbehov	Nationella marktäckedata
Trafikyta per capita	Kvadratmeter trafikyta per boende och arbetande	Hur mycket gata finns per invånare? Hur effektivt är gatunätet?	Robusta transport och försörjningssystem	Nationella marktäckedata / SCB
Korsningstäthet	Gatukorsningar per kvadratkilometer	Hur tätt är det mellan gatukorsningar och hur finmaskigt är gatunätet?	Robusta transport och försörjningssystem	Fastighetskartan (Lantmäteriet)
Regional tillgänglighet till arbetskraft	Förvärvsarbetande nattbefolkning inom 60 minuter med kollektivtrafik	Hur ser företagens tillgång till arbetskraft ut? I vilka delar av Uppsala når man arbetskraft utanför kommunen?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	WSP
Regional tillgänglighet till arbetsplatser	Arbetsplatser inom 60 minuter med kollektivtrafik	Hur ser tillgång till arbetsplatser ut? I vilka delar av Uppsala når man arbetsplatser utanför kommunen?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	WSP
Socialt blandade stadsrum	Entropiindex för socioekonomiska grupper	Hur ser blandningen av socioekonomiska grupper ut?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	SCB och Uppsala kommun
Socialt aktiva gaturum	Stadsgatuindex på kvarter	I vilken grad aktiveras gaturummen av bebyggelse med utåtriktade entréer?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	Fastighetskartan (Lantmäteriet) och Uppsala kommun

BOSTADSBESTÅND

MÅTT: ANTAL BOSTÄDER

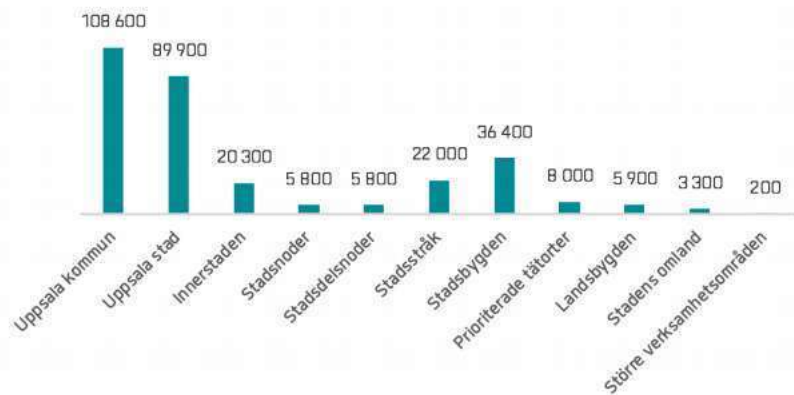

DIAGRAM 1.
Antal bostäder inom utvalda områden.

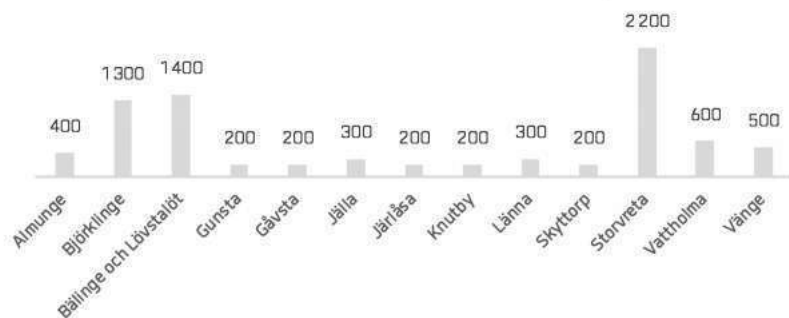
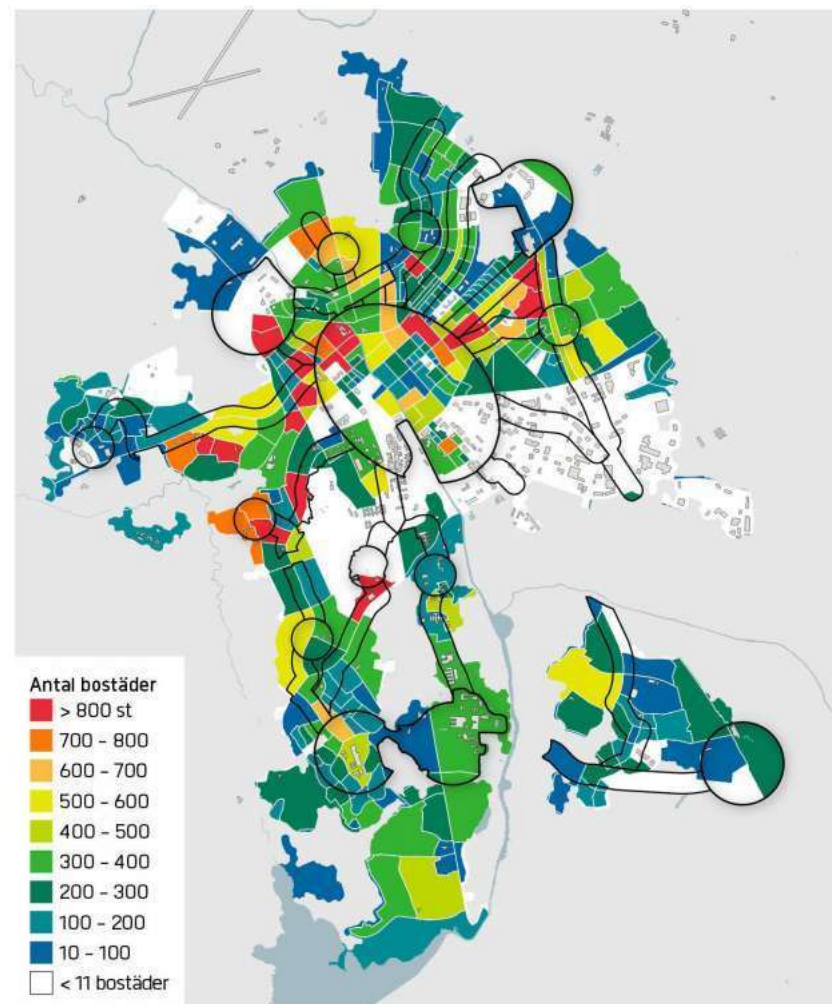

DIAGRAM 2.
Antal bostäder inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar antalet bostäder inom ett givet område. Indikatorn beskriver hur bostadsbeståndet fördelas mellan olika områden i kommunen och kan användas för att följa upp bostadsbyggandet, både vad gäller kvantitet och den geografiska fördelningen.

I Uppsala kommun finns 108 586 bostäder, varav 90 173 i staden. Flest bostäder i Uppsala stad finns inom stadsbygden. I de utpekade stadsnoderna finns knappt 5 500 bostäder. Det finns fler bostäder i de prioriterade tätorterna än i stadsnoderna och stadsdelsnoderna. ÖP anger bostadsutveckling främst i stadsbygden, i stadens noder och stråk samt i prioriterade tätorter.

ANTAL BOSTÄDER INOM NYKO 5-OMRÅDEN.

UPPLÅTELSEVARIATION

MÅTT: ANDEL HYRESRÄTTER AV ALLA BOSTÄDER

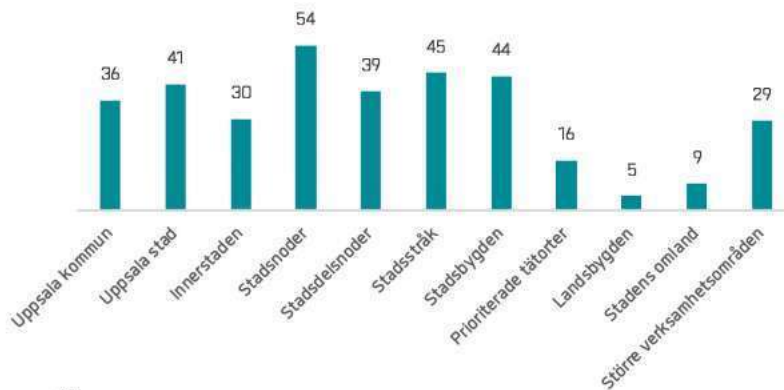

DIAGRAM 3.

Andel hyresrätter av alla bostäder inom utvalda områden.

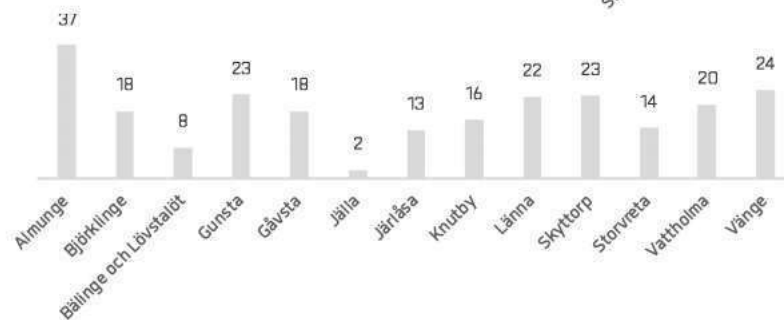

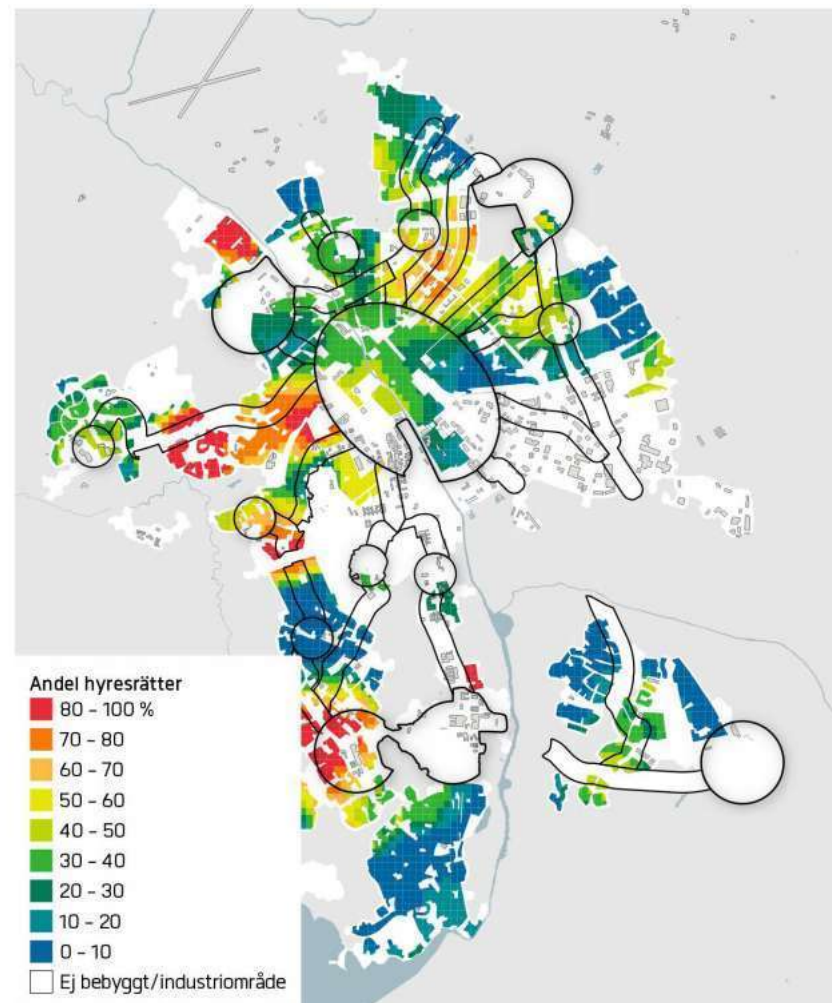
DIAGRAM 4.

Andel hyresrätter av alla bostäder inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar fördelningen mellan hyresrätter och bostadsrätter/ägarbostäder. Indikatorn innefattar även till exempel specialbostäder för studenter. Både flerbostadshus och småhus ingår.

I ÖP eftersträvas en blandning av upplåtelseformer i alla delar av staden samt i de prioriterade tätorterna. Andelen hyresrätter varierar stort i staden. Flera tätorter har ett kraftigt underskott på hyresrätter.

I Uppsala kommun som helhet är andelen hyresrätter 36 procent vilket kan jämföras med Stockholms stad med 43 procent, Göteborgs stad med 54 procent, Malmö stad med 46 procent.

ANDEL HYRESRÄTTER AV ALLA BOSTÄDER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

BEBYGGELSEVARIATION

MÅTT: ANDEL SMÅHUS AV ALLA BOSTÄDER

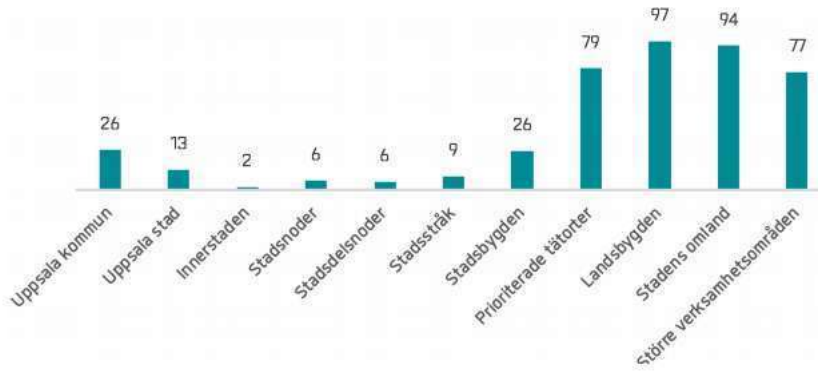

DIAGRAM 5.

Andel småhus av alla bostäder inom utvalda områden.

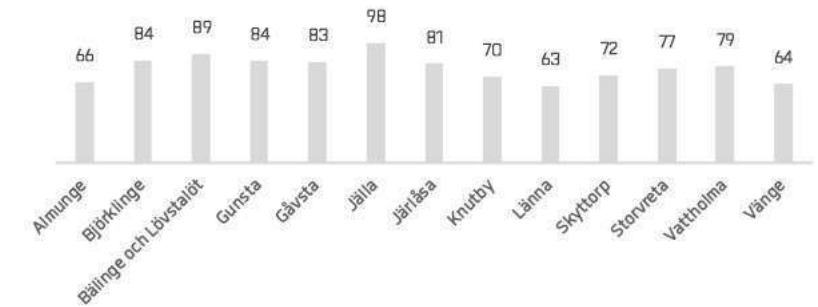

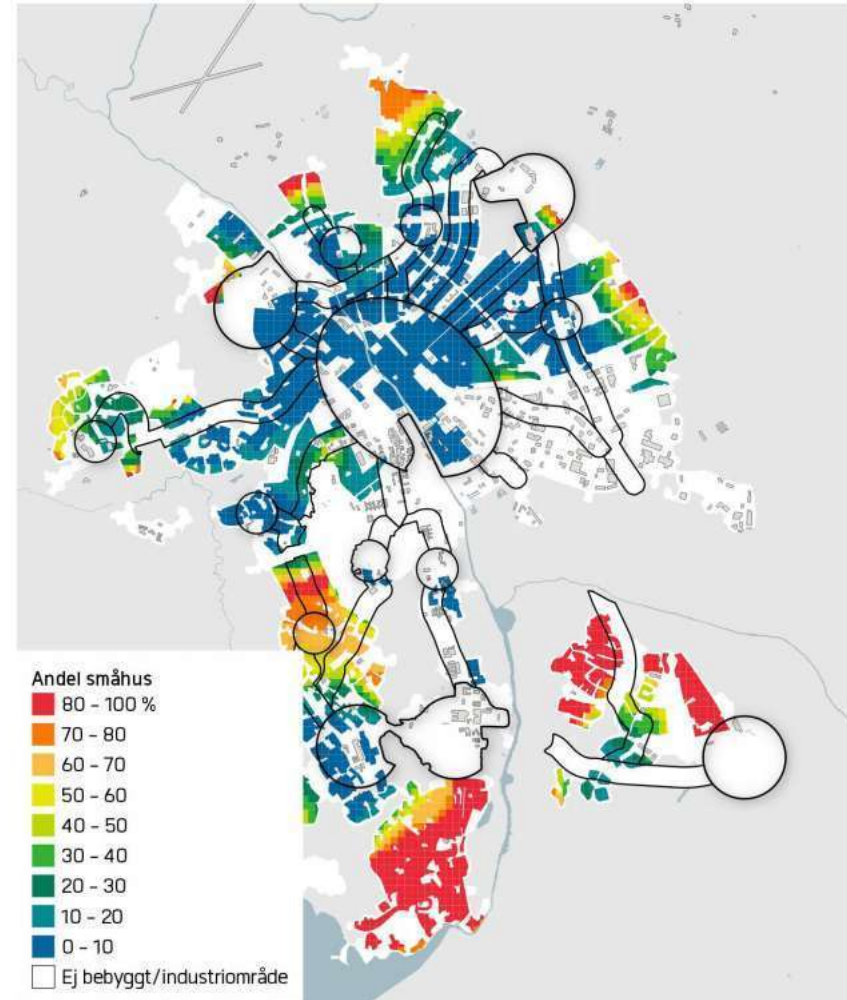
DIAGRAM 6.

Andel småhus av alla bostäder inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar fördelningen mellan småhus och flerbostadshus. ÖP anger blandning mellan småhus och flerbostadshus främst i stadsbygden och i de prioriterade tätorterna. Andelen småhus i stadsbygden är 26 procent. Kartan visar dock en stor variation där delar av stadsbygden domineras av småhus och andra av flerbostadshus. Utveckling i stadsstråken kan vara ett medel för att åstadkomma blandning i områden som domineras av antingen småhus eller flerbostadshus.

Flera av tätorterna har mycket kraftig småhusdominans.

Hela kommunen har 26 procent småhus vilket kan jämföras med Stockholms stad med 9 procent, Göteborgs stad med 19 procent, och Malmö stad med 17 procent.

ANDEL SMÅHUS AV ALLA BOSTÄDER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

NÄRHET TILL VARDAGSFUNKTIONER

MÅTT. ANTAL SERVICEKATEGORIER INOM 500 METERS RADIE

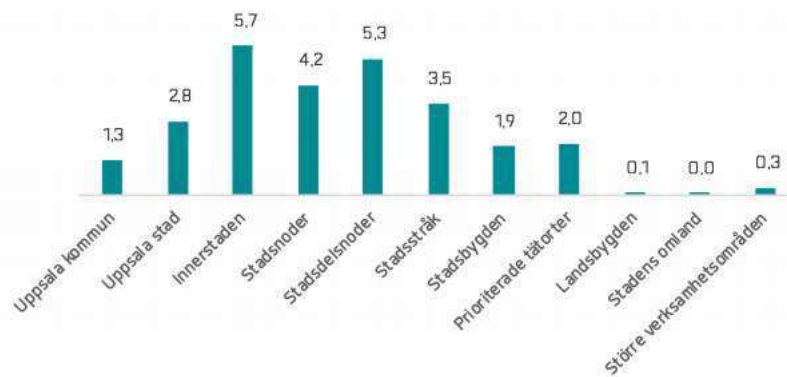

DIAGRAM 7.
Genomsnittligt antal servicekategorier inom 500 meters radie i utvalda områden.

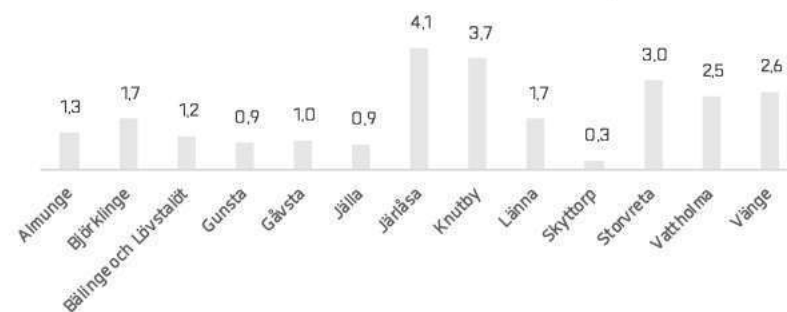
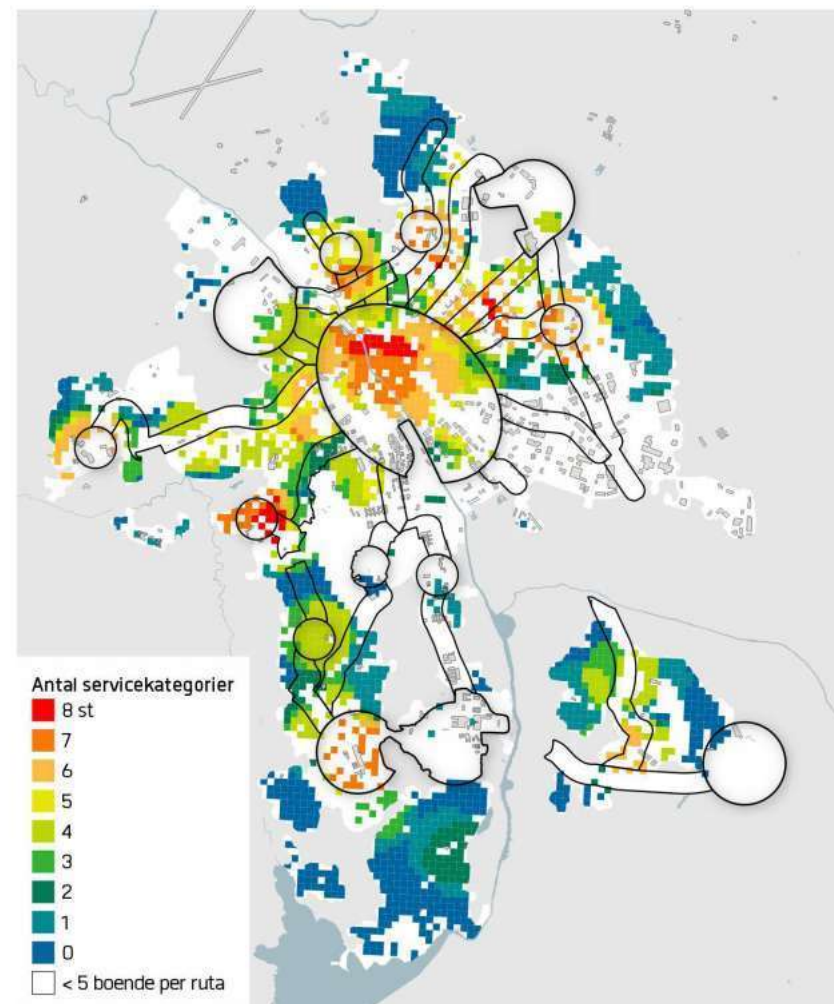

DIAGRAM 8.
Genomsnittligt antal servicekategorier inom 500 meters radie i prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar närheten till vardagsservice, både offentlig och kommersiell, genom antalet servicetyper (0–8) som nås inom 500 meters radie. De servicetyper som ingår är apoteksvaror, dagligvaror, drivmedel, kontantuttag, postombud, bibliotek, skolor och vårdcentraler.

Enligt ÖP bör viktiga vardagsfunktioner kunna nås inom 10 minuter med gång, cykel eller kollektivtrafik om man bor i staden eller en prioriterad tätort. 500 meter motsvarar omkring 5–10 minuters gångväg, vilket kan vara rimligt om man bor i stadens stråk- och nodsystem. Bilden visar att innerstaden är välförsedd, liksom flera av stadsdelsnoderna. Stadsnodernas låga tal beror på att vissa av dem knappt finns ännu. Flertalet av de prioriterade tätorterna ligger under genomsnittet för Uppsala stad. Detta beror delvis på stuktur, vilket skapar stora avstånd. Detta gäller till exempel Almunge.

ANTAL SERVICEKATEGORIER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR, ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS.

NÄRHET TILL LIVSMEDELSBUTIK

MÅTT: AVSTÅND TILL NÄRMASTE LIVSMEDELSBUTIK

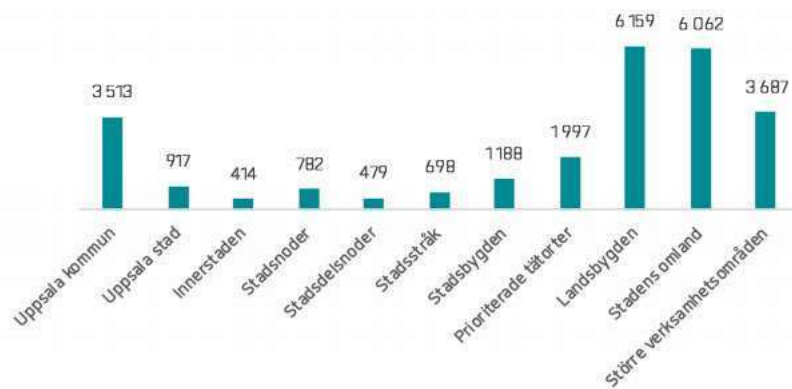

DIAGRAM 9.
Genomsnittligt avstånd till närmaste livsmedelsbutik inom utvalda områden.

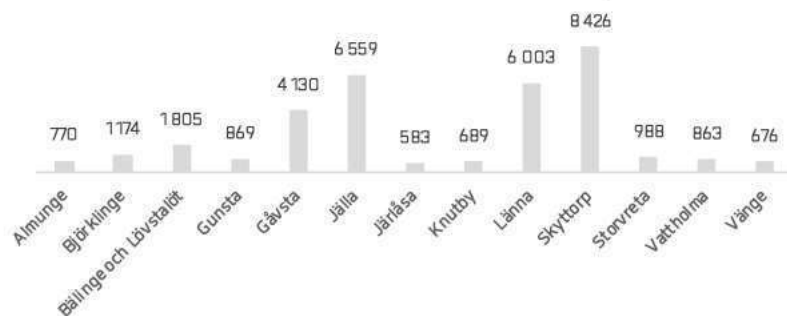
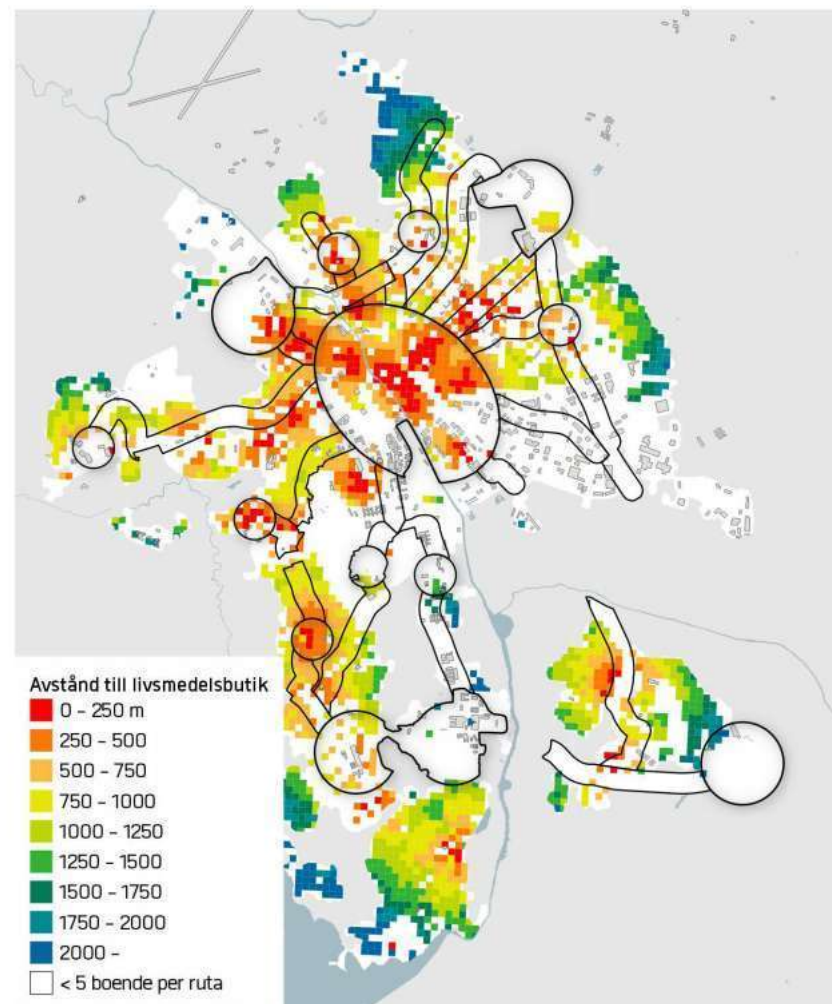

DIAGRAM 10.
Genomsnittligt avstånd till närmaste livsmedelsbutik inom prioriterade tätorter.

Denna indikator beskriver avståndet till närmaste livsmedelsbutik, den kanske enskilt viktigaste kommersiella servicefunktionen. Avståndet mäts i gångnätetoch tar hänsyn till barriärer.

De kortaste avstånden till en livsmedelsbutik finns i innerstaden, stadsdelsnoderna och tätorterna Järlåsa, Vänge och Knutby. Här är snittavståndet 500–700 meter, vilket motsvarar 5–10 minuters promenad. Några av tätorterna saknar livsmedelsbutik (Gävsta, Länna och Skyttorp). Jälla har fått en butik som inte inkluderas i analysen.

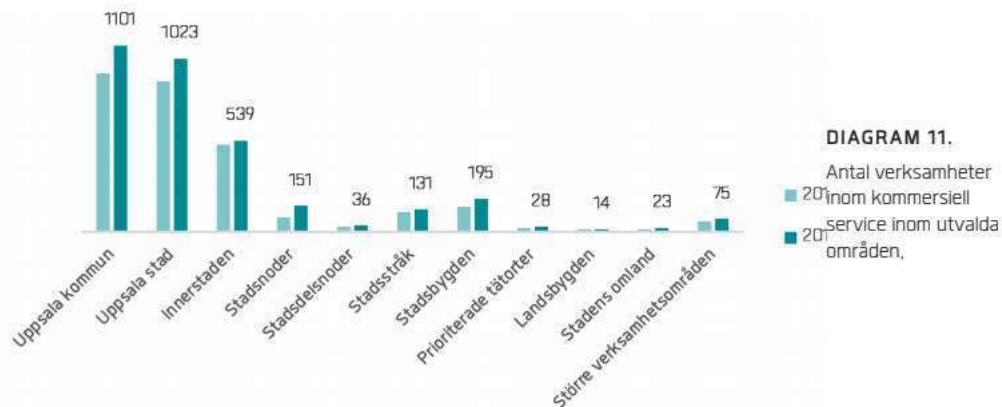
I stadsbygden är snittavståndet drygt 1 kilometer. På landsbygden är avstånden långa, i snitt omkring 6 kilometer.

AVSTÅND TILL NÄRMASTE LIVSMEDELSBUTIK FRÅN 100-METERSRUTOR, AVSTÅNDET MÄTS I GÅNGNÄTET. ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS.

TILLGÅNG TILL KOMMERSIELL SERVICE

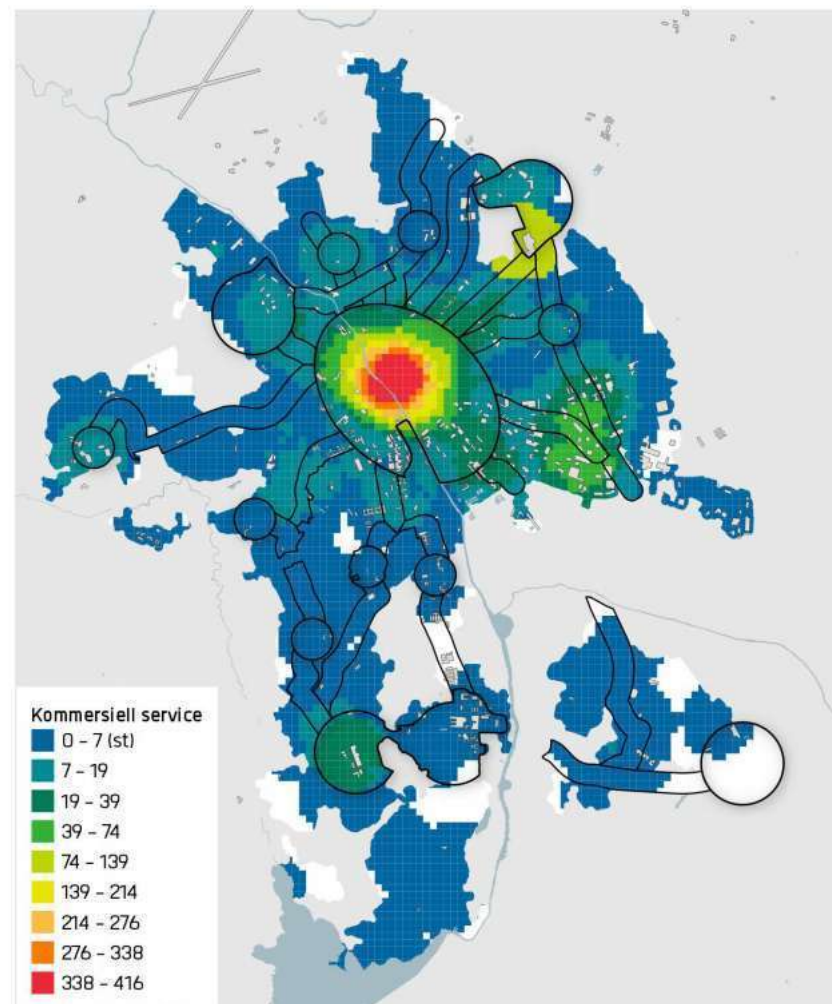
MÅTT: ANTAL VERKSAMHETER INOM KOMMERSIELL SERVICE INOM 500 METERS RADIE

Indikatorn beskriver antal verksamheter inom kommersiell service och inkluderar kategorierna detaljhandel (exklusive livsmedel), restauranger och caféer samt övrig kommersiell service som till exempel frisörer, gym och kemtvätt. Kartan visar en kraftig koncentration i innerstaden. I Gränby finns också ett visst kluster, liksom i Boländerna.

Sedan 2011 har det skett en ökning i samtliga analysområden, störst ökning i antal verksamheter har skett i stadsnoderna. I Gränby är ökningen störst medan ingen förändring har skett i Bergsbrunna. Analysen visar att utvecklingen går i rätt riktning i noder och stråk.

De prioriterade tätorterna redovisas inte enskilt för denna indikator eftersom antalet verksamheter inom kommersiell service är så få så att det är svårt att kvalitetssäkra analysen.

ANTAL VERKSAMHETER INOM KOMMERSIELL SERVICE INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERS RUTOR.

KONCENTRATION

MÅTT: BOENDE OCH ARBETANDE PER HEKTAR

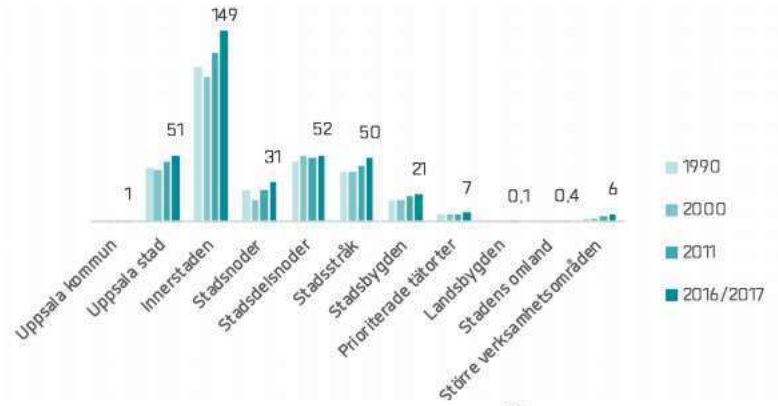

DIAGRAM 12.

Boende och arbetande per hektar inom utvalda områden.

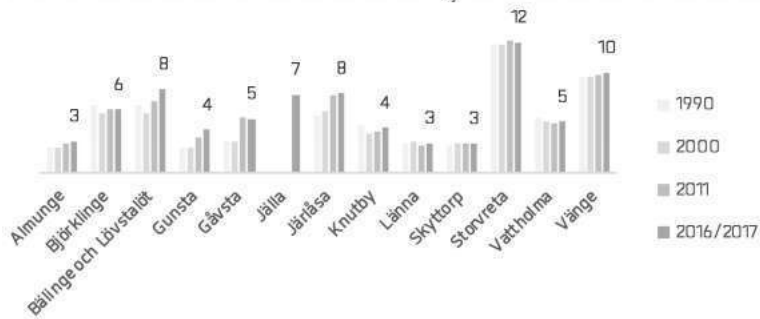
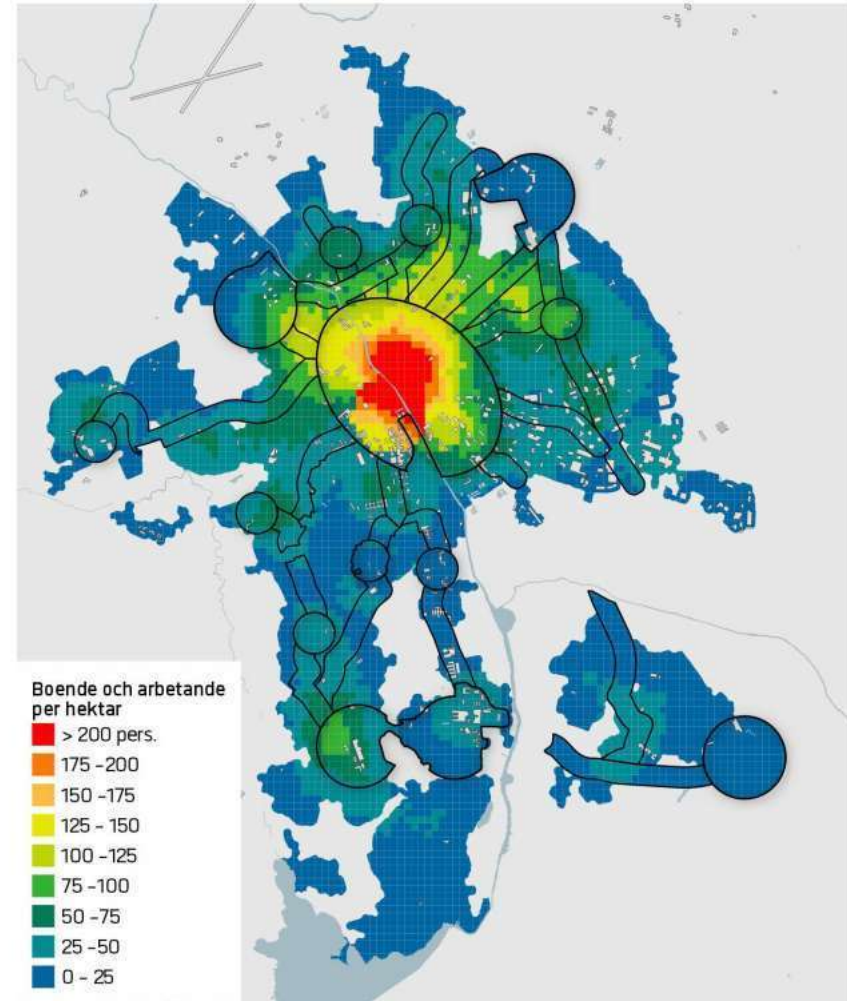

DIAGRAM 13.

Boende och arbetande per hektar inom prioriterade tätorter.

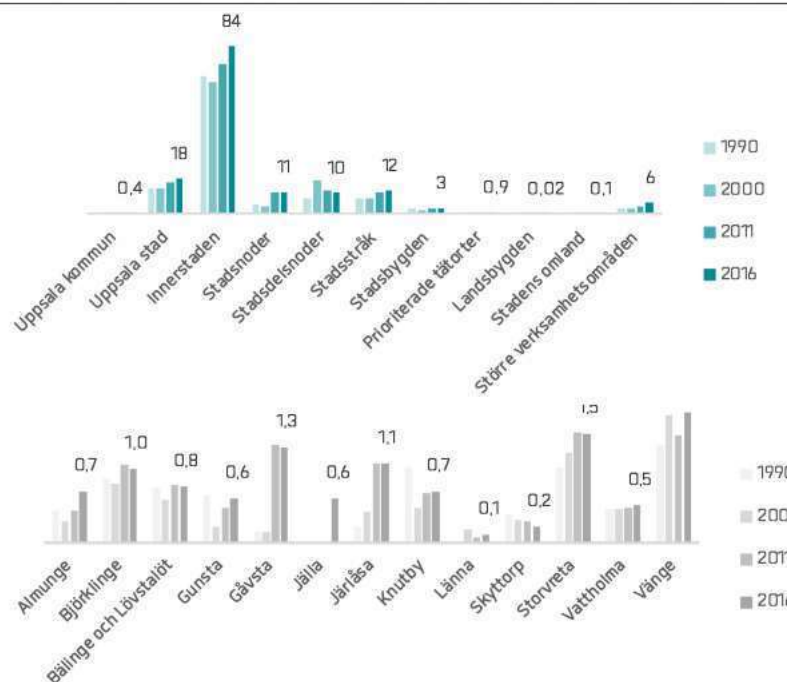
Denna indikator fångar hur tätbefolkat ett område är. Analysen görs med en radie på 500 meter, vilket motsvarar 5–10 minuters gångavstånd. ÖP:s inriktning är att hela stadsområdet ska få ökad koncentration, särskilt i noderna och stråken. Utvecklingen över tid har gått i denna riktning. Stadsnoderna ska på sikt få mycket hög koncentration, men ligger idag på blygsamma nivåer. Högst är koncentrationen i innerstaden med över 200 personer per hektar i vissa delar, vilket liknar tätheten i de centrala delarna av våra tre svenska storstäder. Stockholms innerstad har 200–400 boende och arbetande per hektar. Göteborgs och Malmös innerstad har 150–300.

BOENDE OCH ARBETANDE PER HEKTAR INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

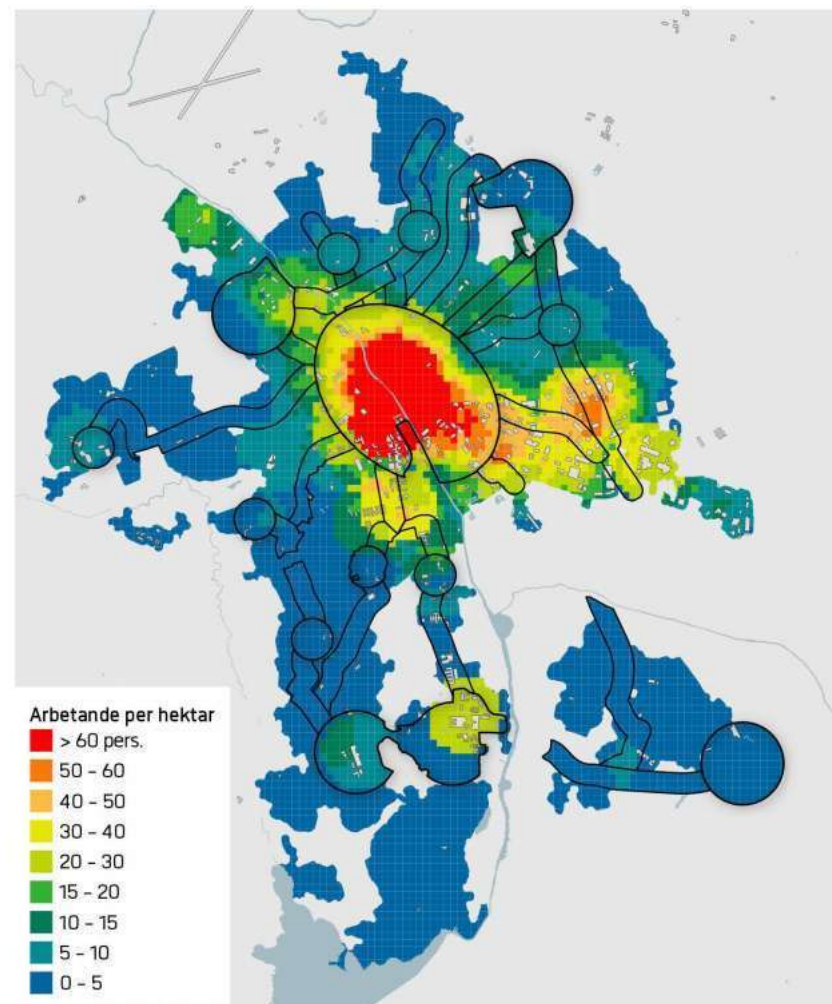
ARBETANDETÄTHET

MÅTT: ARBETANDE PER HEKTAR

Denna indikator fångar arbetsplatskluster genom tätheten av arbetande inom 500 meters radie, vilket motsvarar omkring 5-10 minuters gångavstånd.

Översiktsplanen pekar ut stadens noder och stråk, verksamhetsområden samt prioriterade tätorter som områden för ökande koncentration av arbetsplatser. Innerstaden sticker ut som det absolut starkaste arbetsplatsklustret. Boländerna har också en tydlig koncentration av arbetsplatser. Utvecklingen har huvudsakligen gått i ÖP:s riktning. Nedgången i stadsdelsnoder kan åtminstone delvis förklaras av evakueringen av verksamheten i Ulleråker för att möjliggöra etablering av ny stadsdelsnod i samband med omvandlingen av stadsdelen.

ARBETANDE PER HEKTAR INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

BLANDNING

MÅTT: ANDEL ARBETANDE AV TOTALBEFOLKNING

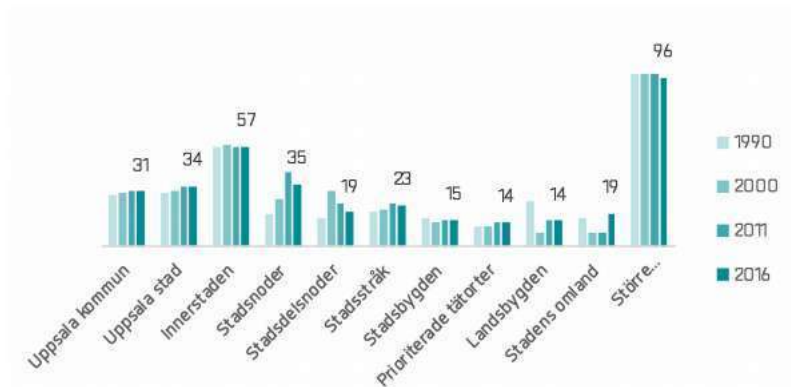

DIAGRAM 16.

Andel arbetande av totalbefolkning inom utvalda områden.

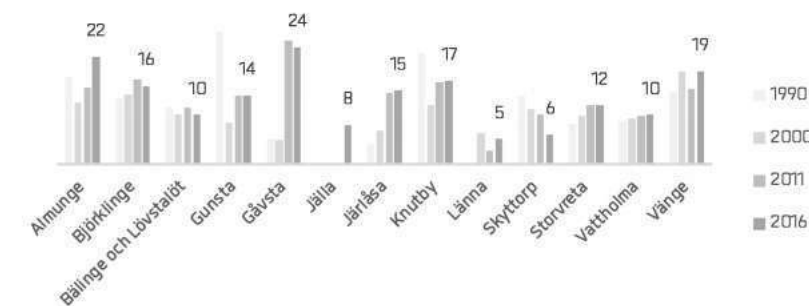
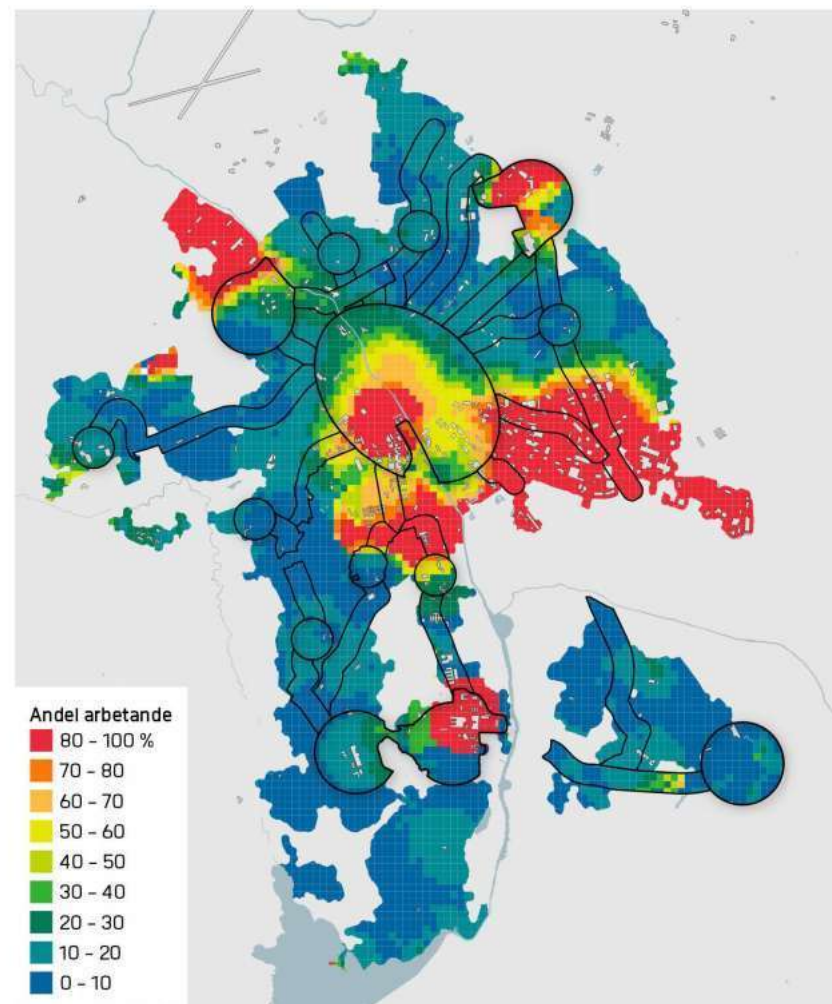

DIAGRAM 17.

Andel arbetande av totalbefolkning inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar fördelningen mellan boende och arbetande i ett område. UN Habitat rekommenderar 40–60 procent arbetande, vilket sällan uppnås i svenska tätorter. Snarare verkar blandade stadsdelar i Sverige återfinnas i spannet 30–70 procent arbetande.

ÖP anger vikten av blandning i främst noderna och stråken i staden samt i de prioriterade tätorterna. Andelen arbetande är i innerstaden drygt 50 procent, vilket liknar situationen i till exempel Stockholms innerstad. Andelen arbetande är omkring 20–25 procent i stadsstråk och stadsnoder, något lägre i stadsdelsnoder och prioriterade tätorter.

ANDEL ARBETANDE AV TOTALBEFOLKNING INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100 METERSRUTOR.

URBAN KONTINUITET

MÅTT: ANTAL SAMMANLÄNKADE "URBANA RUTOR" I DET CENTRALA STADSOMRÅDET

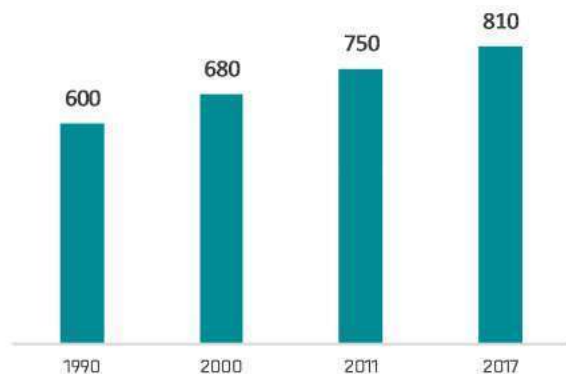
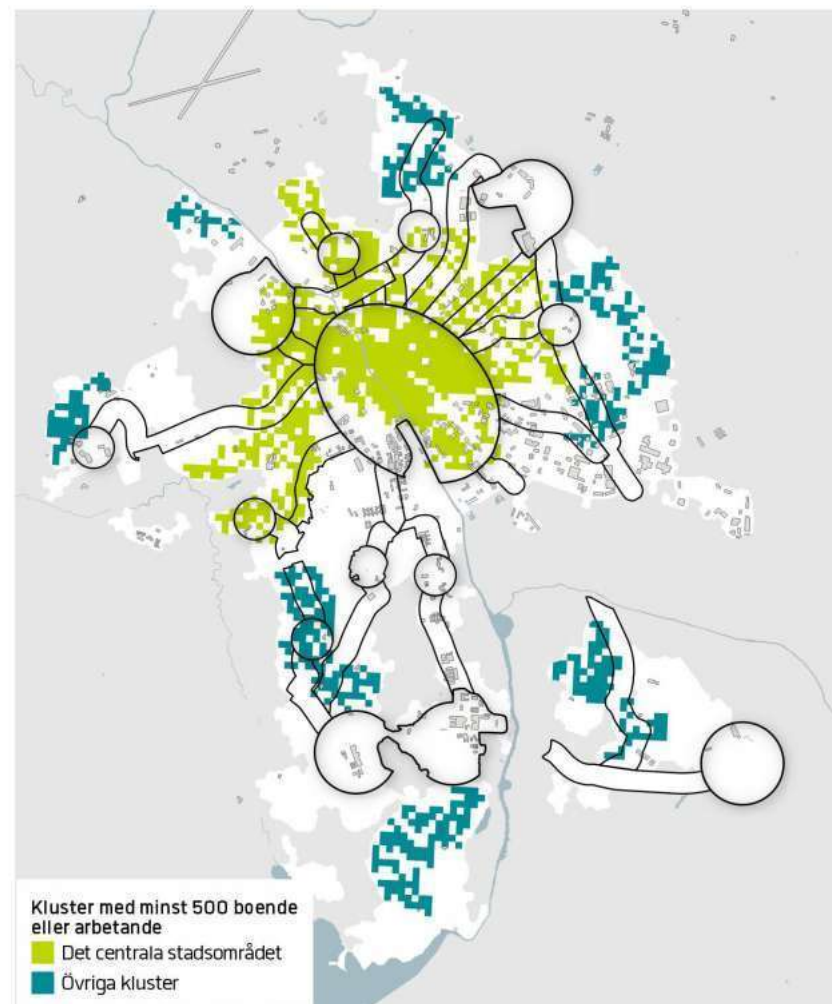

DIAGRAM 18.
Utveckling av antal sammanlänkade "urbana rutor" inom det centrala stadsområdet.

En tydlig ambition i översiktsplanen är att stadens olika delar ska sammanlänkas till en kontinuerlig stadsbygd. Denna indikator fångar denna kontinuitet, genom att beräkna antalet sammanlänkade "urbana rutor" i det centrala stadsområdet. 100-metersrutor med minst 25 boende och arbetande räknas som urbana.

I Uppsala stad finns 11 kluster av sammanlänkade "urbana rutor" med minst 500 boende och arbetande, där det centrala stadsområdet är det absolut största med omkring 140 000 boende och arbetande (2017). Det centrala stadsområdets utbredning, eller kluster av rutor, har växt från 603 till 809 sammanlänkade "urbana rutor" sedan 1990. Utanför stadsgränsen är det endast i Storvreta som ett kluster med minst 500 boende och arbetande finns. Kartan visar tydliga potentialer för sammanlänkning som finns genom utbyggnad i de ännu oetablerade delarna av stadsstråken och noderna.

100-METERSRUTOR SOM BILDAR KLUSTER MED MINST 500 BOENDE OCH ARBETANDE.

FRIYTETILLGÅNG

MÅTT: ANDEL OFFENTLIG FRIYTA AV LANDYTAN

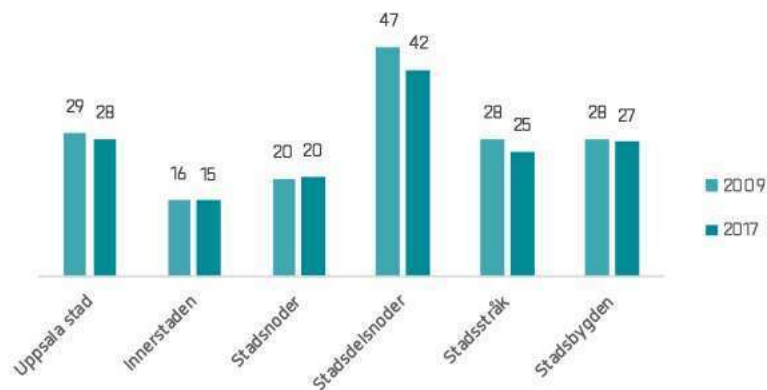
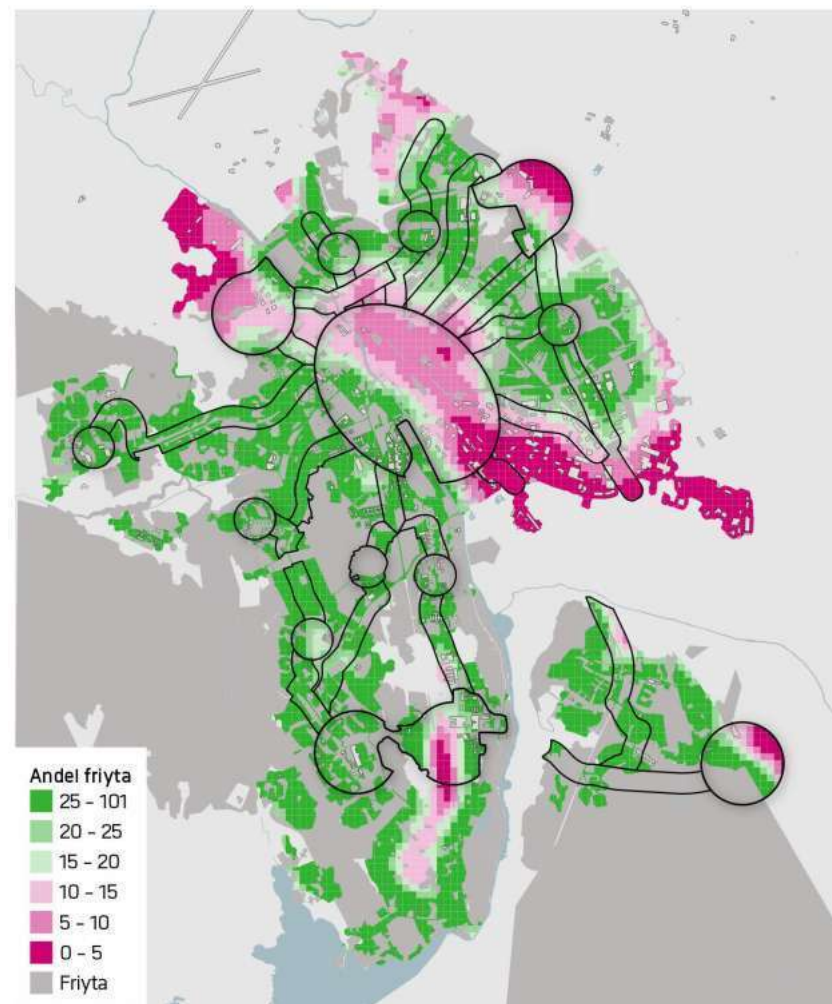

DIAGRAM 19.
Andel offentlig friyta av landytan inom utvalda områden.

Denna indikator fångar hur mycket offentlig rekreativ friyta som nås inom 500 meters radie. UN Habitat rekommenderar minst 15 procent offentlig friyta för att klara behovet av sociala och rekreativa platser i staden.

Innerstaden har lägst friytetillgång med ett snittvärde på omkring 15 procent. Lägst är friytetillgången i de norra delarna av innerstaden där andelen offentlig friyta ligger på 5–10 procent. Innerstaden har också flest besökare, vilket i sig blir en kvalitet. De offentliga friytorna behöver dock utformas och skötas för att klara det höga besöksstrycket. Detta bör även gälla stadsnoderna där besöksstrycket på sikt kommer att öka när områdena förtätas.

Övriga delområden har mycket god friytetillgång, ofta över 25 procent, dock med lokala variationer. Till exempel är andelen offentlig friyta under 15 procent i delar av Gränby och Börjetull.

ANDEL OFFENTLIG FRIYTA AV LANDYTAN INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

GRÖNOMRÅDE PER BOENDE

MÅTT: KVADRATMETER GRÖNOMRÅDE PER BOENDE

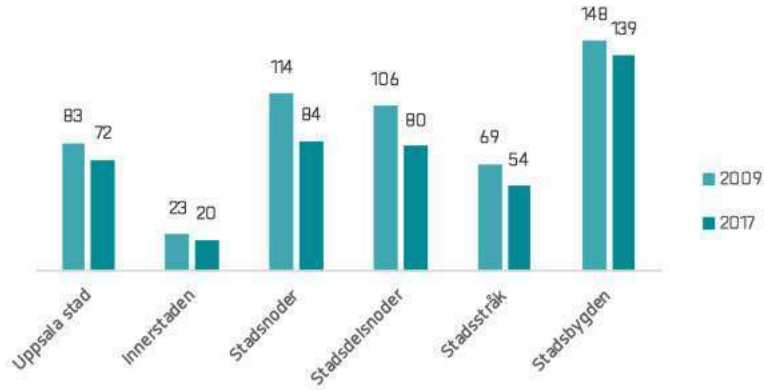
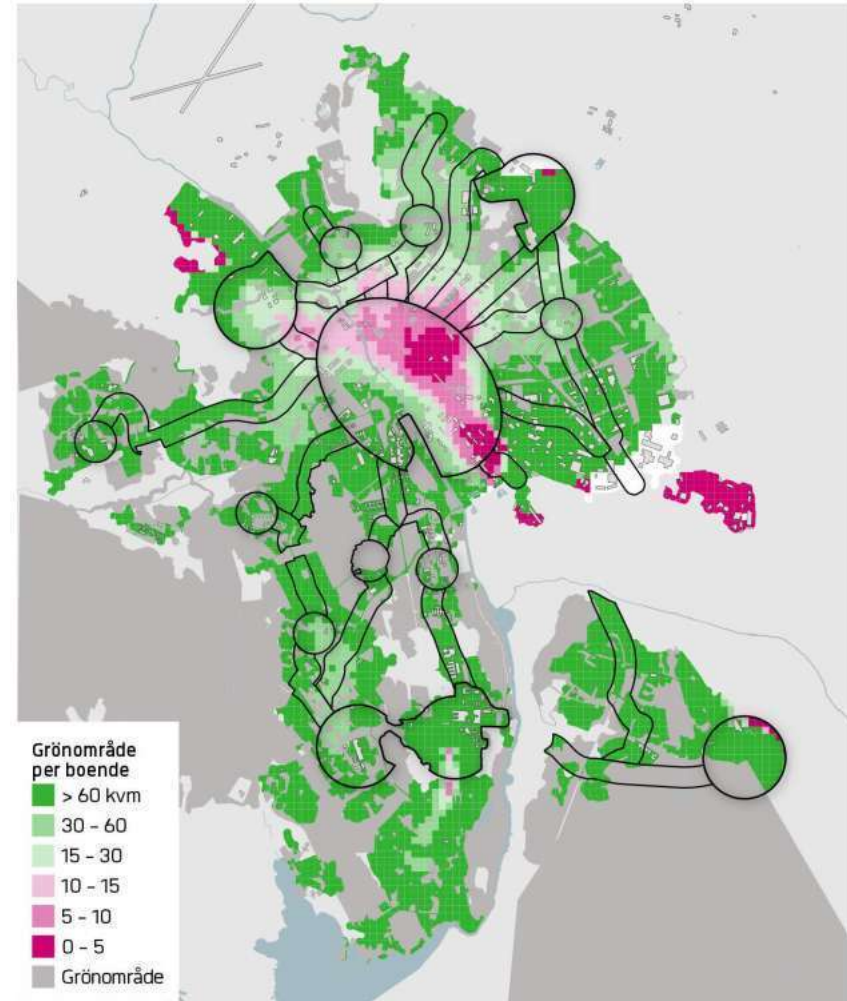

DIAGRAM 21.
Kvadratmeter grönområde per boende inom utvalda områden.

Denna indikator fångar det potentiella besöksstrycket på stadens grönområden, de gröna offentliga friytorna. Erfarenhet från Stockholms stad visar att mindre än 5–10 kvadratmeter grönområde per boende ofta innebär ett högt tryck på ytorna, och att material och utformning behöver anpassas för att hålla god kvalitet. Det kan till exempel vara svårt att ha gräsmattor på grund av slitage.

Det högsta besöksstrycket återfinns i innerstaden. I norra delen av innerstaden är mängden grönyta per boende särskilt liten, i vissa delar så liten som 5 kvadratmeter grönområde per boende. Innerstaden har även många besökare, vilket kan leda till trängsel och slitage.

KVADRATMETER GRÖNOMRÅDE PER BOENDE INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

MÅTT: AVSTÅND TILL NÄRMASTE GRÖNOMRÅDE

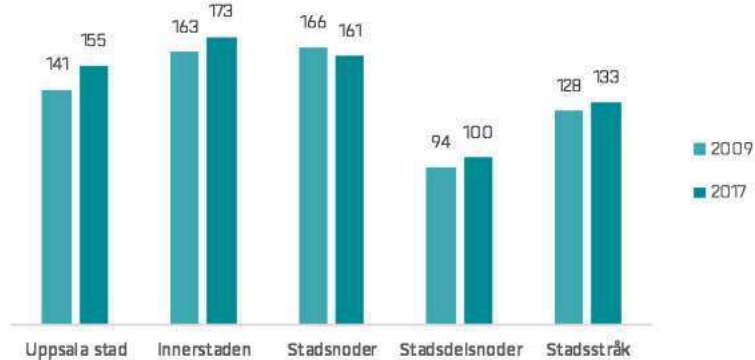
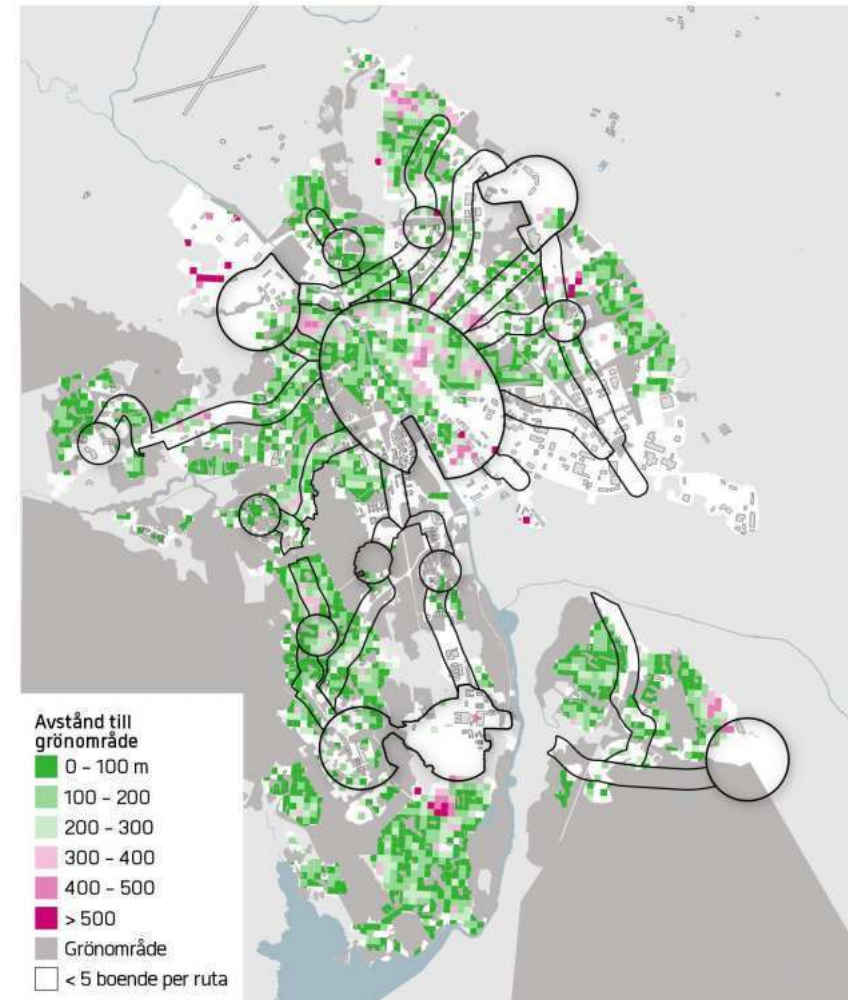

DIAGRAM 23.
Genomsnittligt avstånd till närmaste grönområde inom utvalda områden.

Denna indikator fångar avståndet till närmaste offentligt tillgängliga grönområde. Svensk forskning (Grahn & Stigsdotter) har visat att 200–300 meter är en gräns för hur långt man är villig att gå i vardagen. Boverket föreslår 300 meter som riktlinje, vilket är en gräns som många kommuner också har antagit.

ÖP:s sociotopsnurra anger 300 meter som maxavstånd till närmaste grönområde. Snittavståndet är i Uppsala stad 155 meter. I innerstaden är det 173 meter och i stadsdelsnoderna omkring 100 meter.

Glappen i kartan, där avstånden är längre än 300 meter, kan användas vid utformning av grönstrategier.

AVSTÅND TILL NÄRMASTE GRÖNOMRÅDE FRÅN 100-METERSRUTOR, AVSTÅNDET MÄTS I GÅNGNÄTET. ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS.

GRÖNYTA

MÅTT: ANDEL GRÖNYTA AV LANDYTAN

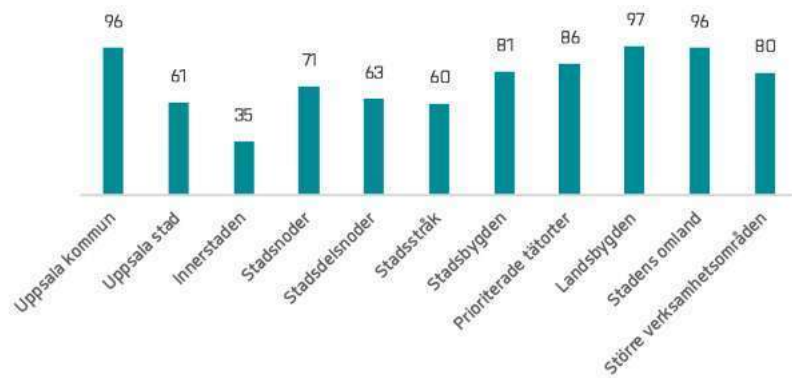

DIAGRAM 25.

Andel grönyta av landytan inom utvalda områden.

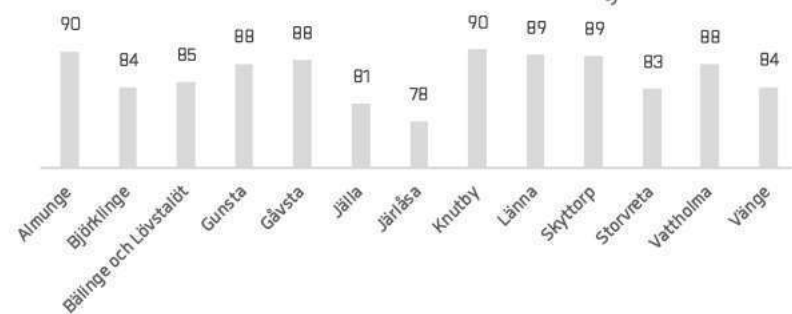
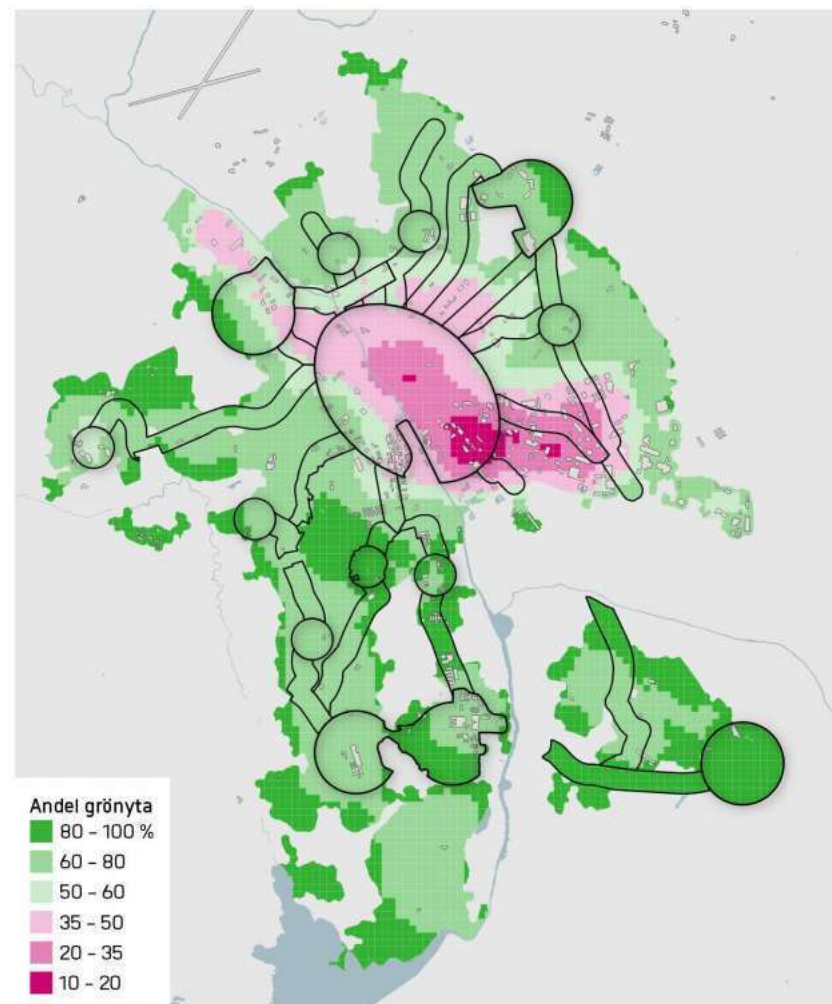

DIAGRAM 26.

Andel grönyta av landytan inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar hur stor andel av markytan som är vegetationstäckt. I analysen ingår all mark, både privat och offentlig. Detta mått brukar i planeringssammanhang kallas för grönytefaktor. Svenska tätorter har 40–70 procent grönyta (Grönytor och grönområden i tätorter 2010, SCB 2010). Globala världsstäder har 5–50 procent (travelbird.nl/green-cities-index-2018).

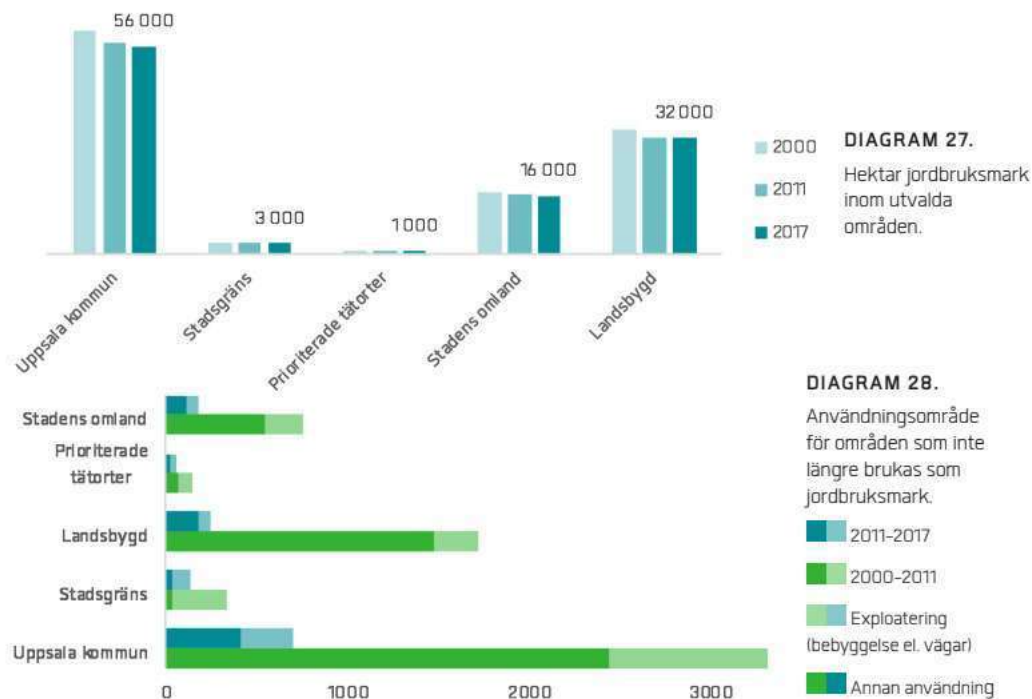
Uppsalas ÖP har inte angett inriktningen på detta sätt men betonar grönytas betydelse. Innerstaden har 35 procent grönyta, men i vissa delar är andelen under 20 procent. Övriga delar av kommunen har över 50 procent grönyta, bortsett från de befintliga verksamhetsområdena. Analysen skulle kunna användas som underlag för en strategi för grönare kvartersmark.

ANDEL GRÖNYTA AV LANDYTAN INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

JORDBRUKSMARK

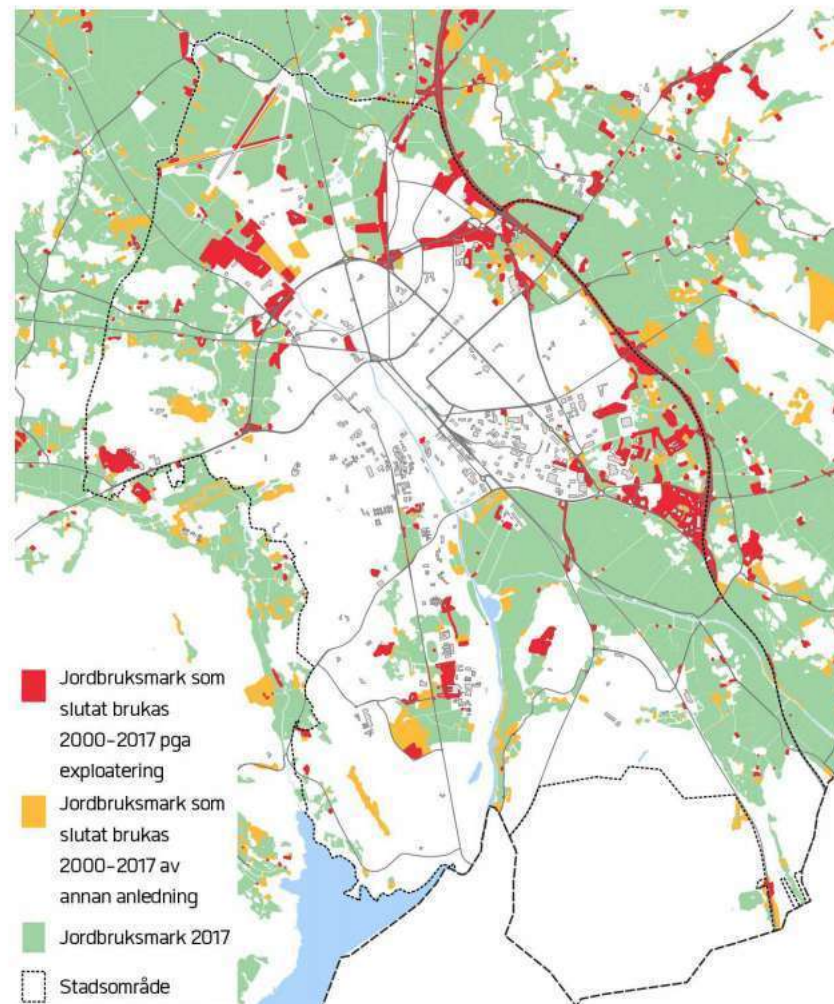
MÅTT: HEKTAR JORDBRUKSMARK

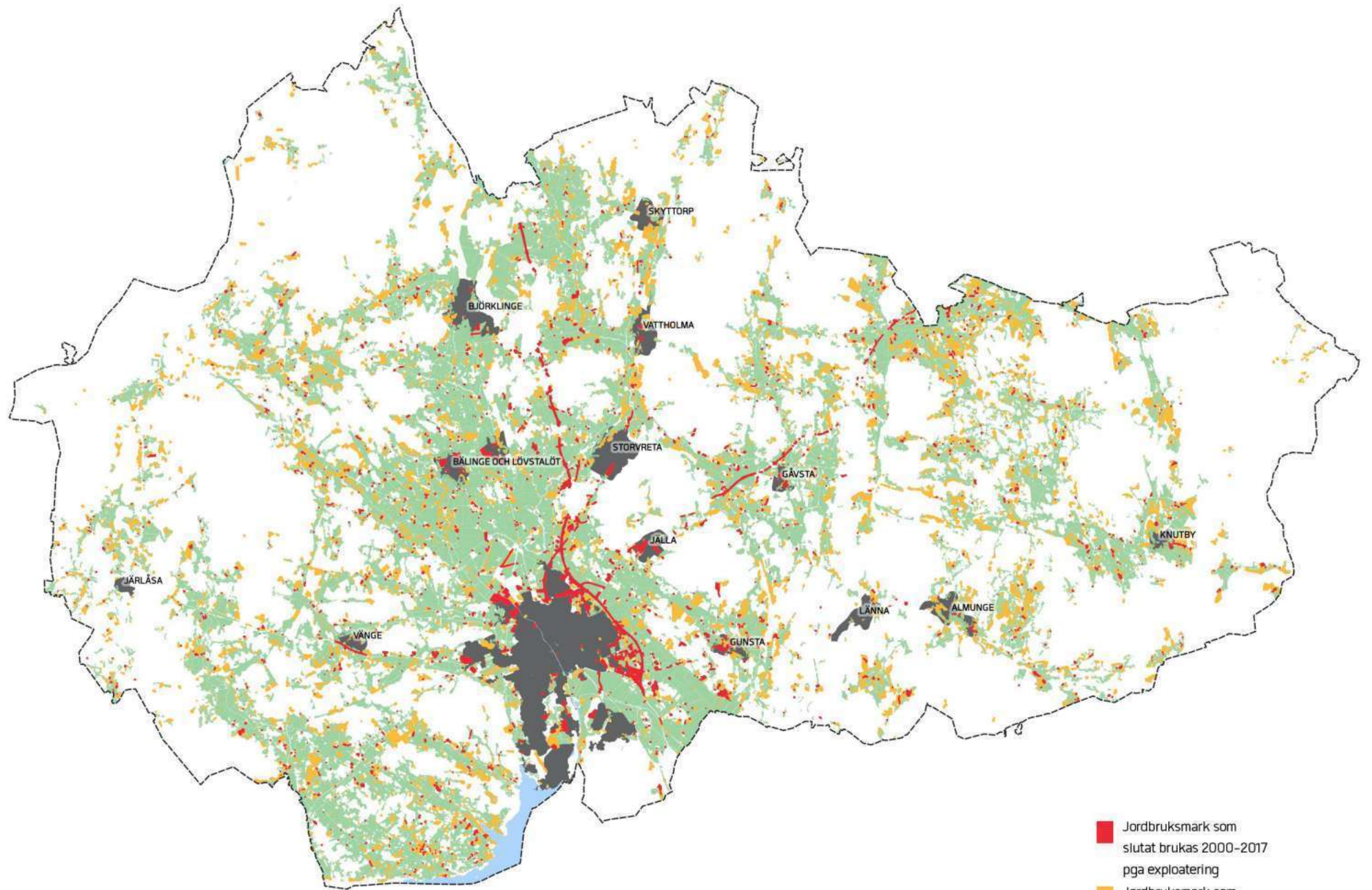
Denna indikator fångar mängden jordbruksmark inom ett område. Jordbruksmarken är i expanderande regioner ofta utsatt för ett exploateringstryck. Inom Uppsala kommun finns drygt 56 000 hektar jordbruksmark. Majoriteten återfinns på landsbygden och i stadens omland.

Mellan 2000 och 2011 slutade 3300 hektar jordbruksmark att brukas i kommunen, en minskning med 6 procent. Knappt en tredjedel (900 hektar) av jordbruksmarken användes för exploatering (bebyggelse eller vägar). Mellan 2011 och 2017 minskade jordbruksmarken med 700 hektar (1 procent). 300 hektar jordbruksmark användes för exploatering.

Siffrorna visar att avgångarna på grund av exploatering har minskat ordentligt. Infrastrukturbyggen står för en del av avgångarna. Notera att avgångarna genom exploatering på landsbygden också har varit förhållandevis stora. Framåt är det viktigt att följa ÖP och utveckla verktyg för bedömning.

JORDBRUKSMARK SOM SLUTAT BRUKAS 2000-2017. EN KARTA FÖR HELA KOMMUNEN VISAS PÅ SIDAN 24.

JORDBRUKSMARK SOM SLUTAT BRUKAS 2000-2017.

- Jordbruksmark som slutat brukas 2000-2017 pga exploatering
- Jordbruksmark som slutat brukas 2000-2017 av annan anledning
- Jordbruksmark 2017
- Uppsala tätort och prioriterade tätorter

TRAFIKYTA PER CAPITA

MÅTT: KVADRATMETER TRAFIKYTA PER BOENDE OCH ARBETANDE

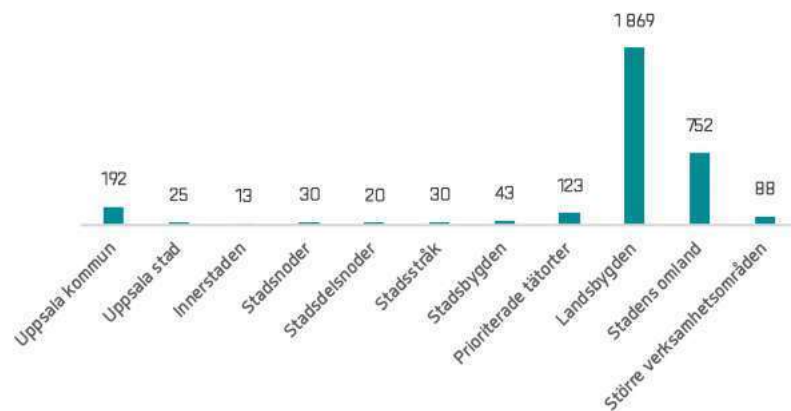

DIAGRAM 29.

Kvadratmeter trafikyta per boende och arbetande inom utvalda områden

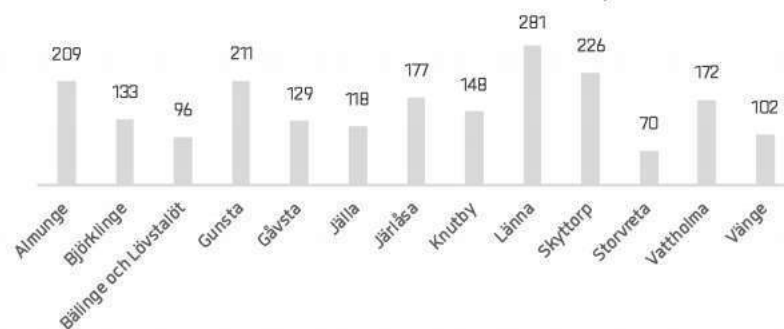
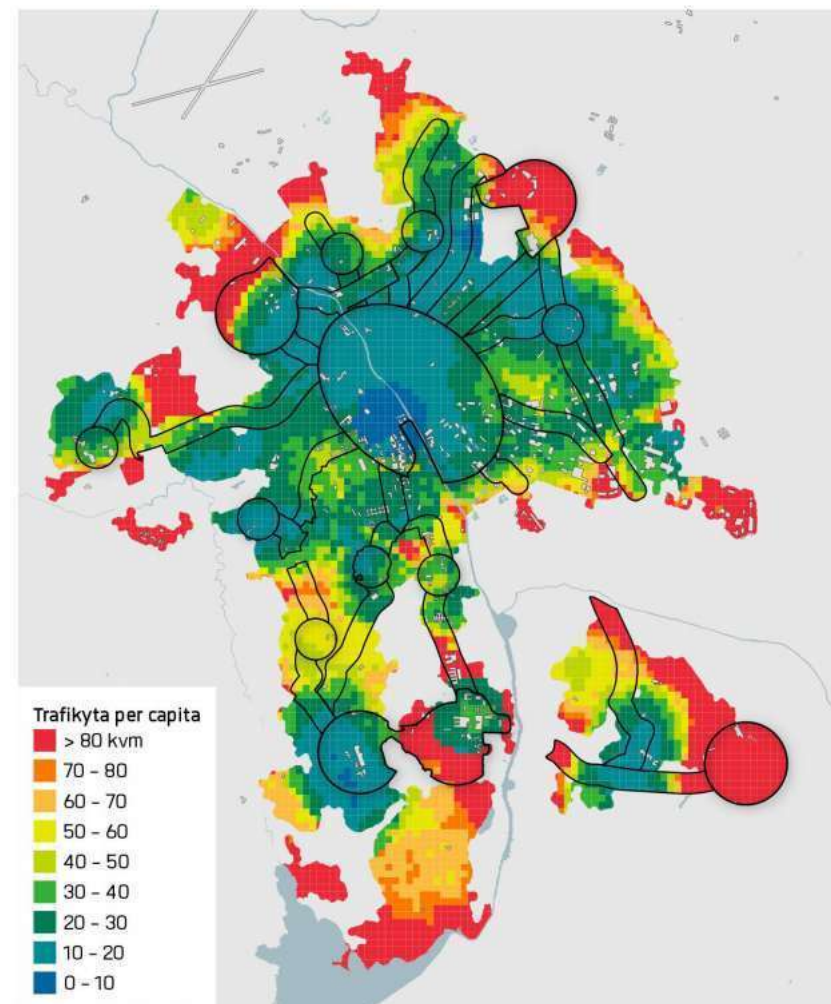

DIAGRAM 30.

Kvadratmeter trafikyta per boende och arbetande inom prioriterade tätorter.

Denna indikator mäter mängden trafikyta per capita inom ett område. Det ger en indikation på effektiviteten i markanvändningen, men också på det potentiella trycket på trafikinätet.

I innerstaden finns det 13 kvadratmeter trafikyta per capita, medan det i stadsnoderna, stadsstråken och stadsbygden finns tre gånger mer. Stadsdelsnoderna har 20 kvadratmeter per capita. I prioriterade tätorter är trafikytan per capita i snitt tio gånger högre än i innerstaden. Översiktsplanens inriktning är att trafikytan per capita inte ska öka i staden. Detta kan vara svårt att uppnå med de stora utbyggnaderna som Uppsala står inför, i och med att vissa huvudgator måste anläggas i tidiga skeden. Även av investeringskäl är det viktigt med små utbyggnadsetapper av lokalgatorna.

KVADRATMETER TRAFIKYTA PER BOENDE OCH ARBETANDE INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

KORSNINGSTÄTHET

MÅTT: GATUKORSNINGAR PER KVADRATKILOMETER

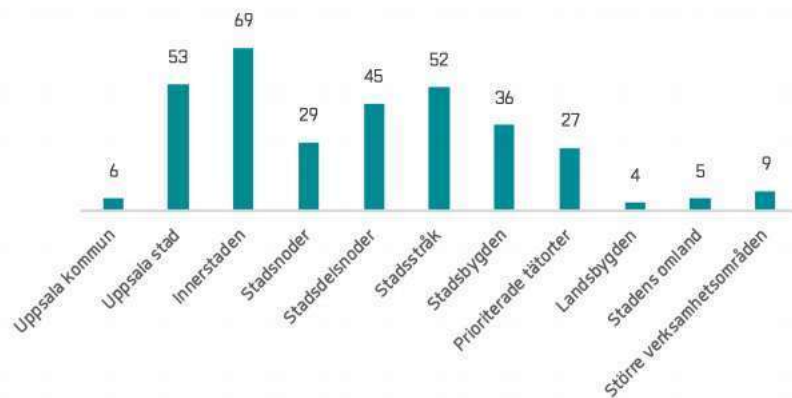

DIAGRAM 31.

Gatukorsningar per kvadratkilometer inom utvalda områden.

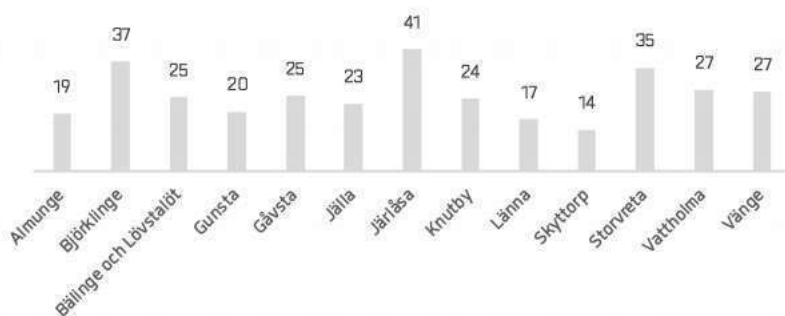
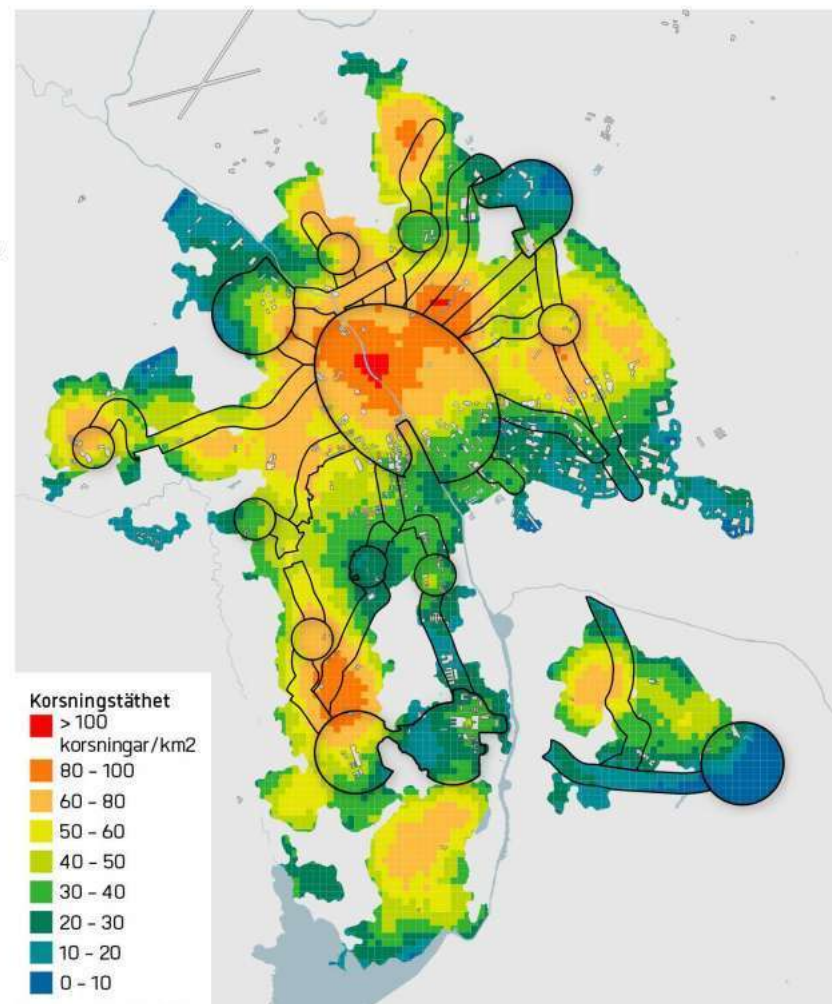

DIAGRAM 32.

Gatukorsningar per kvadratkilometer inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar hur väl sammankopplat gång- och gatunätet är, genom att beräkna antalet korsningar per kvadratkilometer. Detta mått har i forskning visat sig påverka hur mycket som invånare i en stadsdel går och cyklar. Det amerikanska certifieringssystemet för hållbara stadsdelar, LEED Neighborhood, kräver minst 54 korsningar per kvadratkilometer. Det finns dock tekniska svårigheter med att mäta denna indikator på ett likartat sätt mellan olika städer, så jämförelsesiffran ska ses som en grov indikation.

Korsningstätheten är högst i innerstaden, i snitt 69 korsningar per kvadratkilometer. Stadsdelnsnoder och stadsstråk har omkring 50. De noder och stråk som idag har ett mindre sammankopplat gatunät står alla inför utveckling.

GATUKORSNINGAR PER KVADRATKILOMETER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR.

REGIONAL TILLGÄNGLIGHET TILL ARBETSKRAFT

MÅTT: FÖRVÄRVSARBETANDE NATTBEFOLKNING INOM 60 MINUTER MED KOLLEKTIVTRAFIK

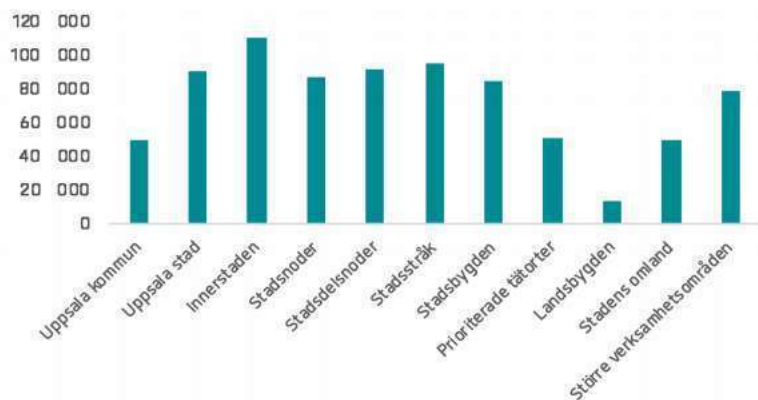

DIAGRAM 33.
Genomsnittligt antal förvärvsarbetande inom 60 minuter med kollektivtrafik inom utvalda områden.

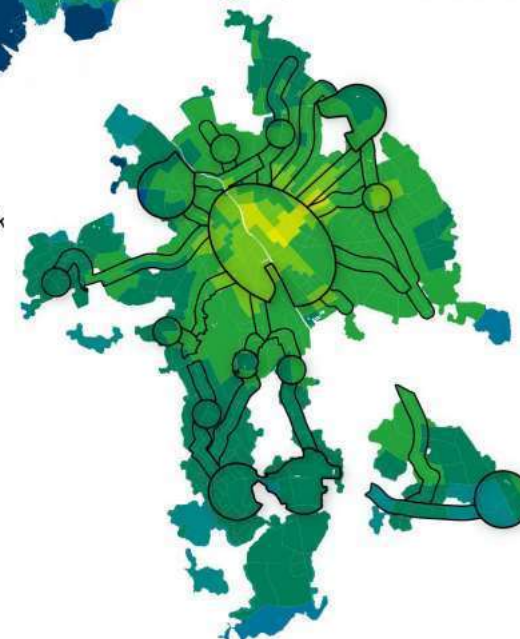
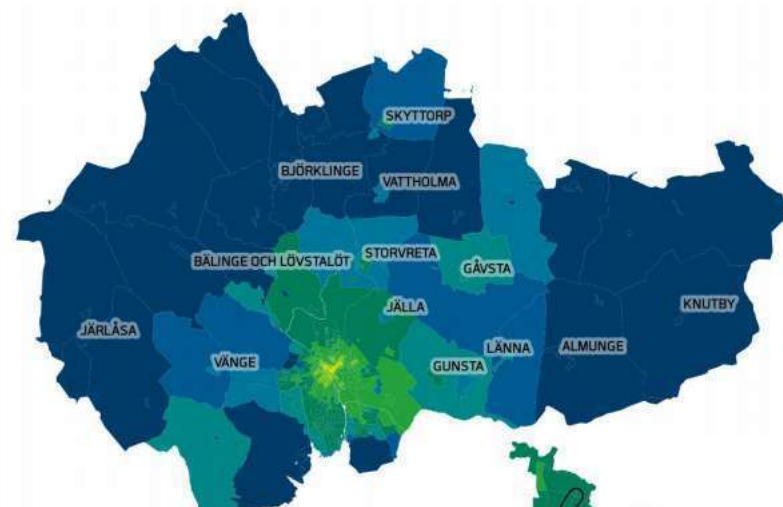

DIAGRAM 34.
Genomsnittligt antal förvärvsarbetande inom 60 minuter med kollektivtrafik inom prioriterade tätorter.

Denna indikator fångar tillgången till arbetskraft inom 60 minuter med kollektivtrafik.

Innerstaden har störst tillgång till arbetskraft, främst givet närheten till stationsområdet. Tillgången i stadsnoderna kommer på sikt att öka.

I de mer perifera tätorterna är tillgången till arbetskraft liten.

REGIONAL TILLGÄNGLIGHET TILL ARBETSPLATSER

MÅTT: ANTAL ARBETSPLATSER INOM 60 MINUTER MED KOLLEKTIVTRAFIK

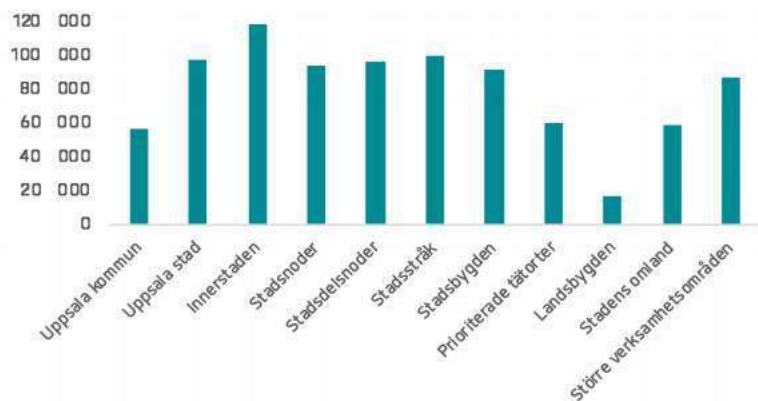
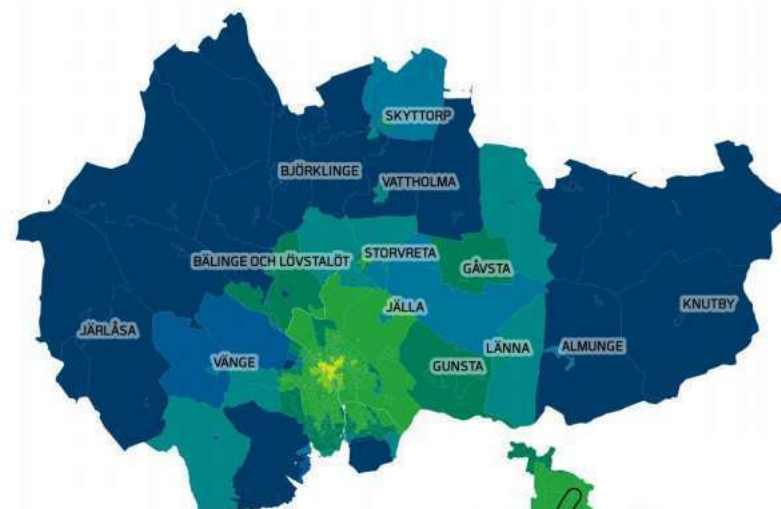

DIAGRAM 35.
Genomsnittligt antal arbetsplatser inom 60 minuter med kollektivtrafik inom utvalda områden.

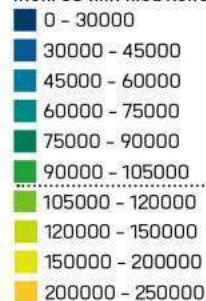

DIAGRAM 36.
Genomsnittligt antal arbetsplatser inom 60 minuter med kollektivtrafik inom prioriterade tätorter.

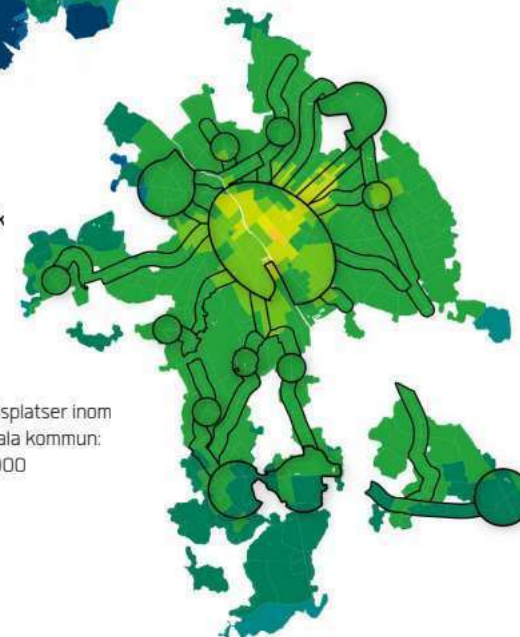
Denna indikator fångar tillgången till arbetsplatser inom 60 minuter med kollektivtrafik. Denna analys uppvisar samma mönster som föregående analys.

Arbetsplatser nåbara inom 60 min med kollektivtrafik

Arbetsplatser inom Uppsala kommun: 100 000

SOCIALT BLANDADE STADSRUM

MÅTT: ENTROPIINDEX FÖR SOCIOEKONOMISKA GRUPPER

DIAGRAM 37.
Genomsnittligt entropiindex inom utvalda områden.

Denna indikator fångar blandningen av socioekonomiska grupper i staden. De socioekonomiska grupperna är hämtade ur ett socioekonomiskt index som Uppsala kommun har tagit fram.

Uppsala kommuns socioekonomiska index baseras på tre oviktade variabler:

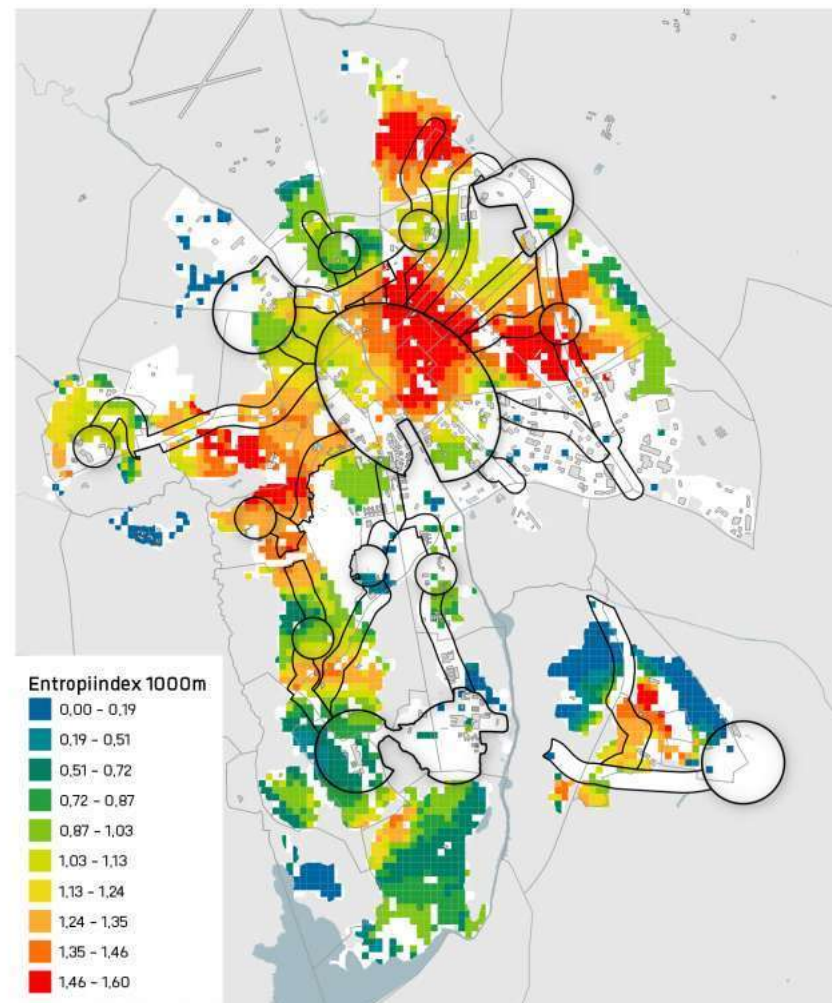
1. Medianinkomst
2. Andel som arbetar eller studerar
3. Andel som har gymnasieutbildning eller högre utbildning

Socioekonomiska grupper hämtade ur Uppsala kommuns socioekonomiska index

- Grupp 1: Indexvärde 3–10
Grupp 2: Indexvärde 10–15
Grupp 3: Indexvärde 15–20
Grupp 4: Indexvärde 20–25
Grupp 5: Indexvärde 25–30

Entropiindexet fångar blandningen av de fem socioekonomiska grupperna inom 1 kilometers gångavstånd. Ett högt värde innebär att de fem grupperna är jämnt fördelade. Teoretiskt är det högsta möjliga indexvärdet 1,61.

Analysen visar tydligt att det finns ensidiga områden, som delvis samvarierar med upplåtelsevariationen. För vissa stadsområden som saknar direkt anslutning till andra stadsdelar blir detta extra tydligt.

ENTROPIINDEX FÖR SOCIOEKONOMISKA GRUPPER INOM 1 KILOMETER. MÄTT I GÅNGNÄTET. ENBART 100-METERS RUTOR MED FOLKBOKFÖRD BEFOLKNING VISAS.

SOCIALT AKTIVA GATURUM

MÅTT: STADSGATUINDEX PÅ KVARTER

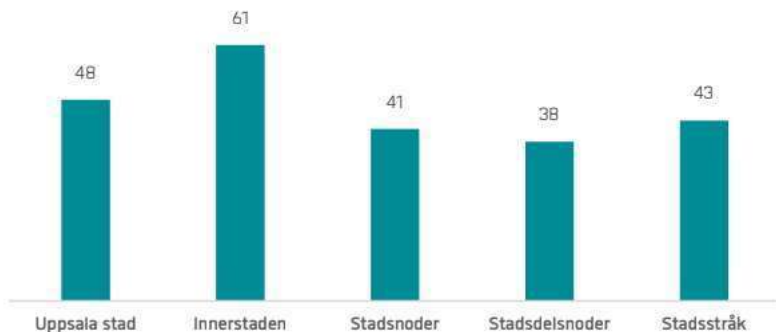
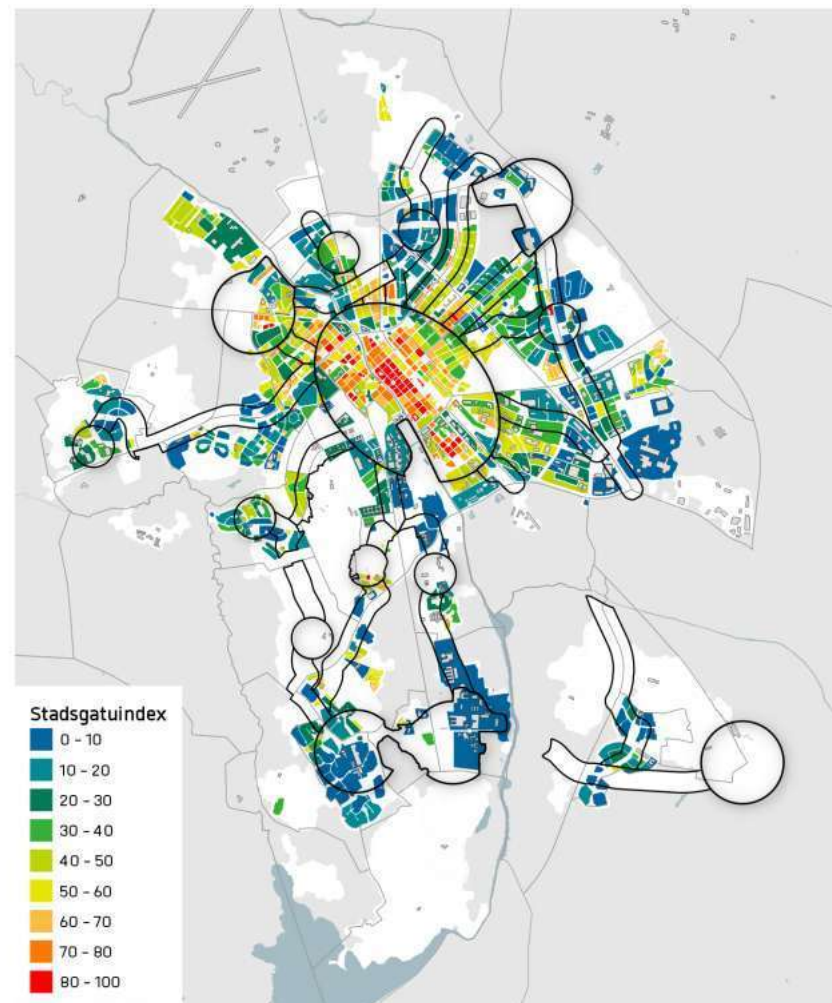

DIAGRAM 38.
Genomsnittligt stadsgatuindex inom utvalda områden.

Denna indikator beskriver i vilken grad kvarteren kantas av bebyggelse med utåtriktade entréer. Måttet är ett index bestående av två delanalyser. Dels beräknas hur stor andel av kvarterets ytterkant som är bebyggd, i en skala från 0–100 procent. Dels beräknas hur stor andel av kvarterets entréer som ligger i ytterkant, också i en skala från 0–100 procent. Dessa två mått viktas sedan jämnt i indexet. Enbart kvarter i stadsdelar som domineras av flerbostadshus visas eftersom bra data för småhusentréers läge saknas.

I innerstaden kantas en majoritet av gatorna av sluten bebyggelse utåtriktade entréer. Noder och stadsstråk ska utvecklas med samma kvalitet som målsättning. Projekt i bland annat Östra Salabacke, Börjetull, Gottsunda, Eriksberg kommer att höja värdena.

STADSGATUINDEX PÅ KVARTER.

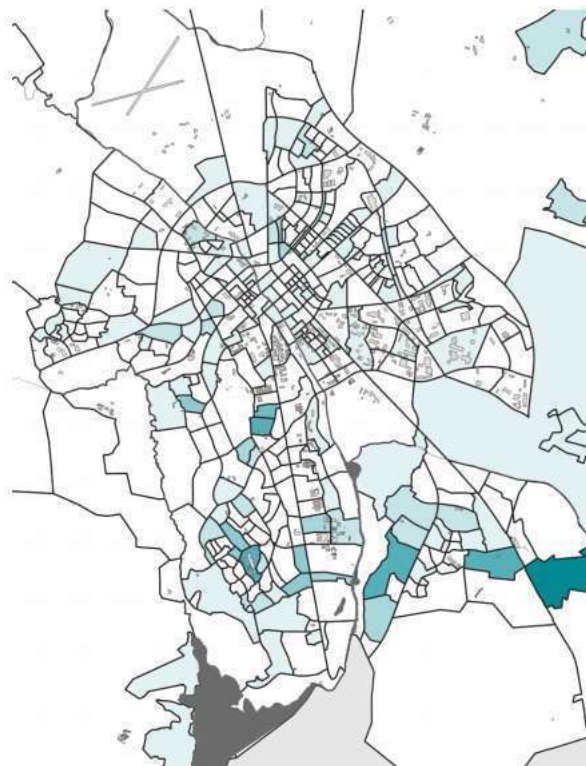
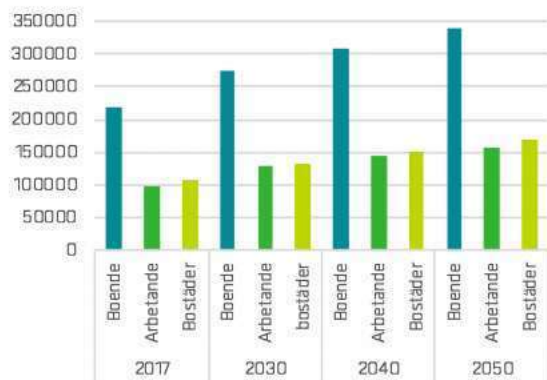
SCENARIO

SCENARIO 2030, 2040 OCH 2050

Med avstamp i översiktsplanens högscenari för befolkningsutvecklingen har nya bostäder och arbetsplatser lagts ut i enlighet med översiktsplanen samt redan pågående projekt, inklusive Uppsalapakets 33.000 bostäder. Resultat visas för indikatorn koncentration inom stadsområdet (nästa sida).”

DIAGRAM 39.

Boende, arbetande och bostäder inom kommunen idag och i scenario

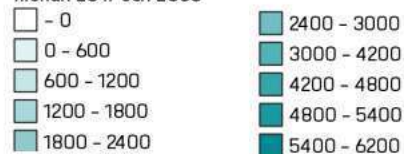

BOENDE

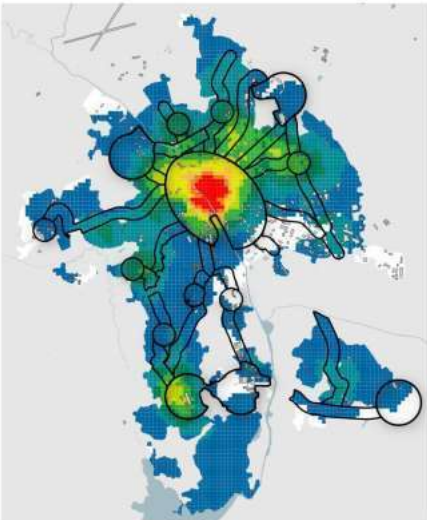

ARBETANDE

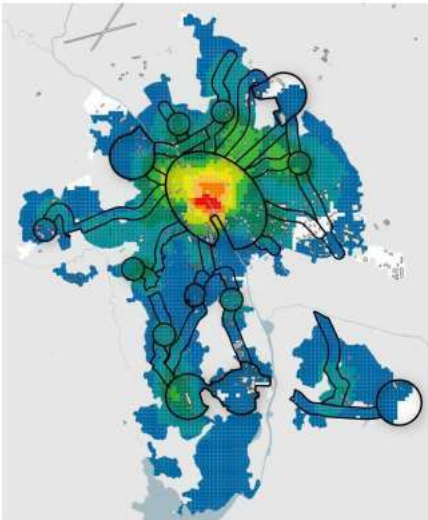
Befolkningsökning mellan 2017 och 2050

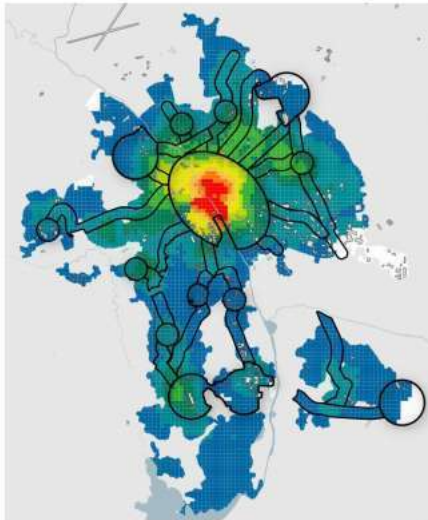
KONCENTRATION I SCENARIO

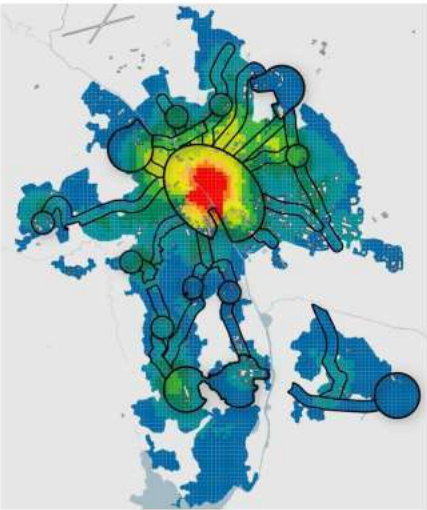
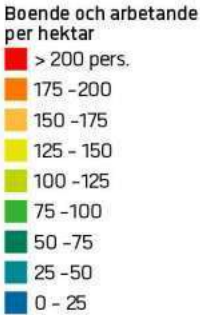
1990

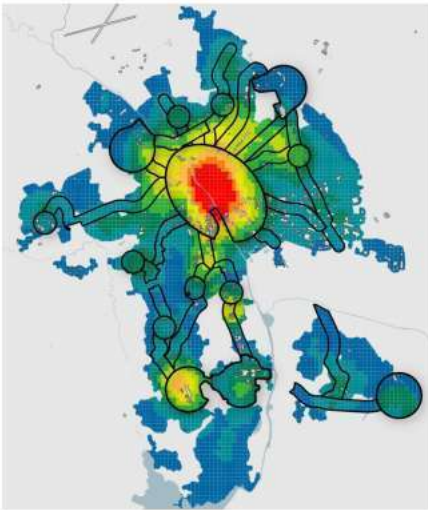
2000

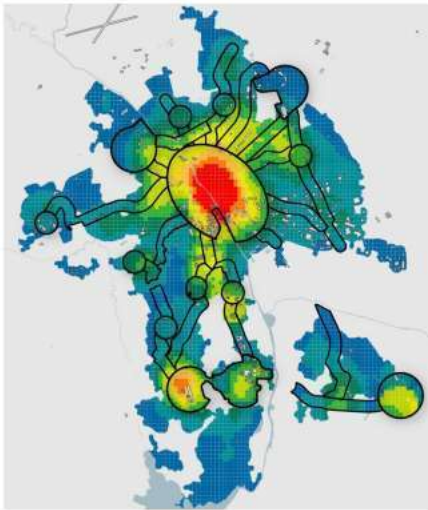
2011

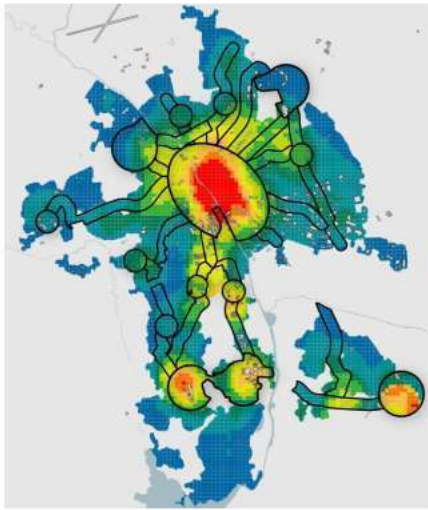
2016/2017

2030

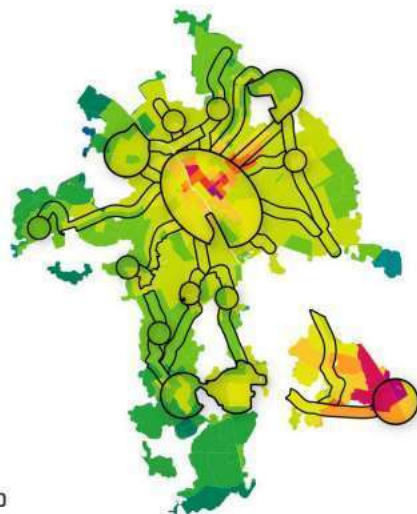
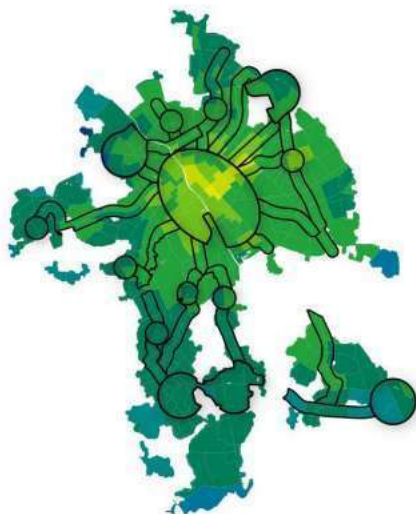
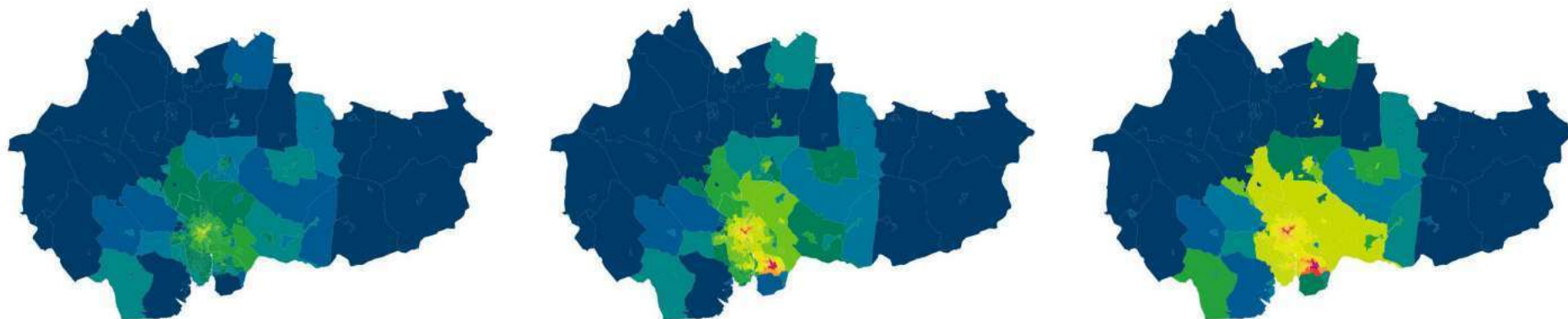

2040

2050

REGIONAL TILLGÄNGLIGHET SCENARIO: ARBETSKRAFT

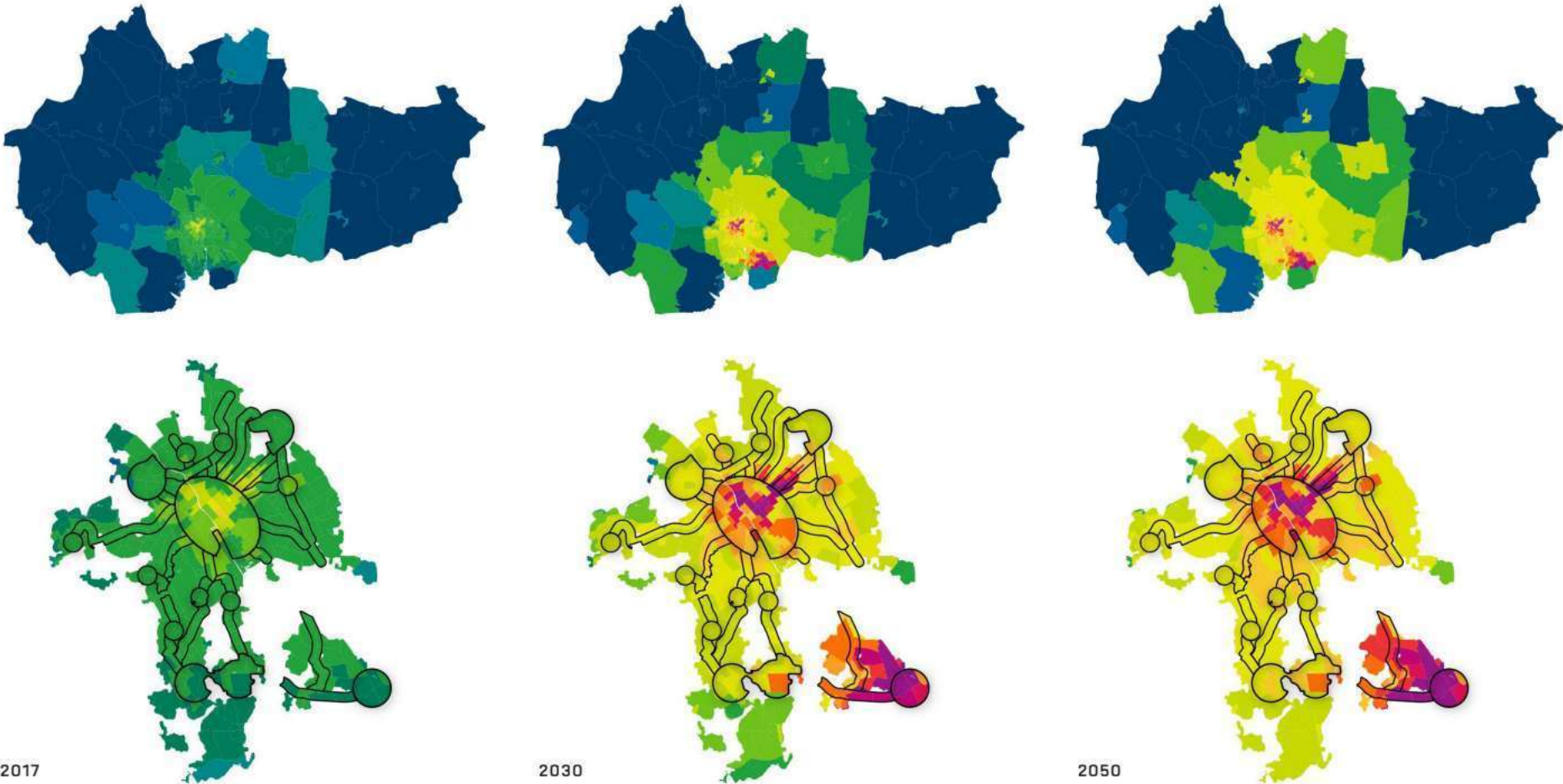
2017

2030

2050

Arbetskraft nåbar
inom 60 min med kollektivtrafik

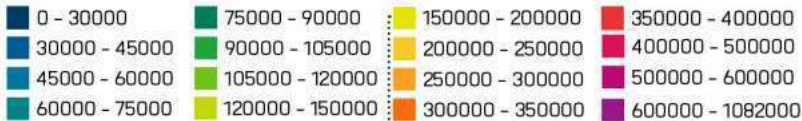
REGIONAL TILLGÄNGLIGHET SCENARIO: ARBETSPLATSER

2017

2030

2050

Arbetsplatser inom Uppsala kommun
2030: 129 000

Arbetsplatser inom Uppsala kommun
2030: 158 000

DISKUSSION

TÄT, GRÖN OCH GÅNGVÄNLIG STAD

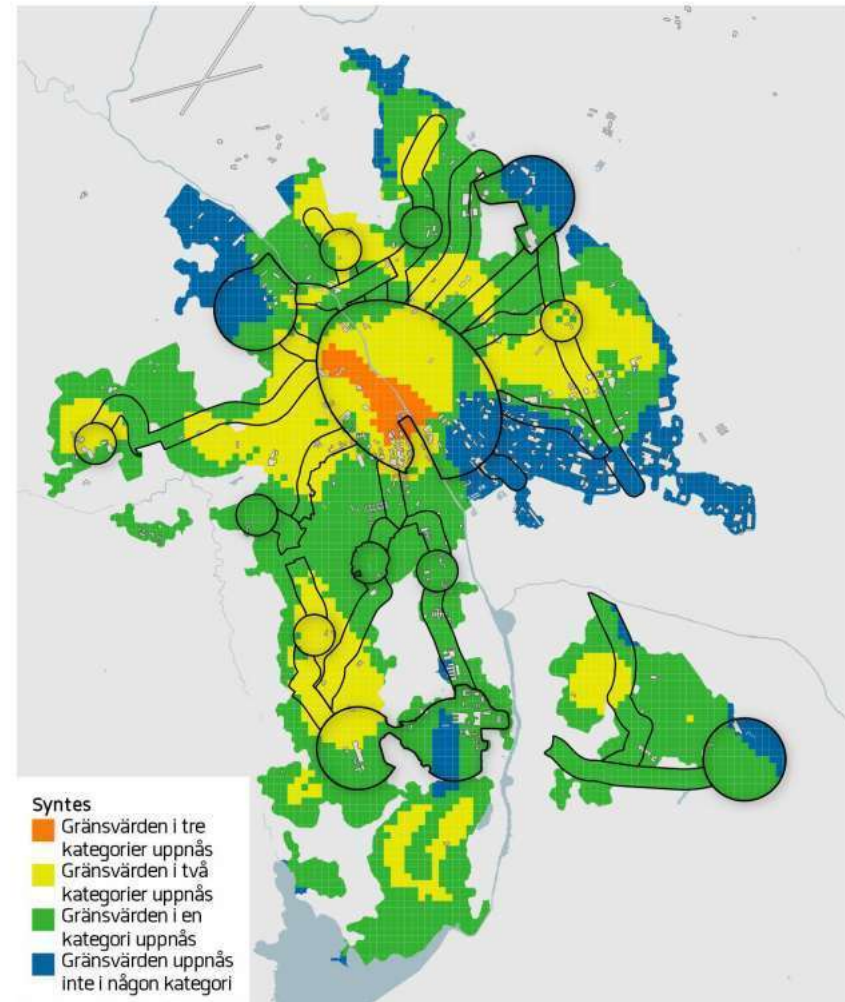
Kartan visar en syntes av tre indikatorer som fångar några grundläggande stadsbyggnads-mått: täthet, friyretillgång och gatunätets struktur. De tre indikatorerna som har valts ut är koncentration, tillgång till offentlig friyta samt korsningstäthet. Gränsvärden för dessa mått har valts ut baserat på andra policydokument men också baserat på analysresultatet. Kartan visar sedan i hur många kategorier gränsvärdena uppnås. Kartan ger en fingervisning om vilka delar av Uppsala som är täta, gröna och gångvänliga. Gränsvärdena för samtliga tre indikatorer uppnås i ett mindre område väster om ån. I övriga delar av innerstaden är det gränsvärdet för friyretillgång som inte uppnås. När två gränsvärden uppnås utanför innerstaden är det täthet som inte uppnås. Pågående projekt kommer att förstärka noder och stråk.

Gränsvärden

Täthet: 125 pers/ha vilket motsvarar den lägsta tätheten i innerstaden

Andel friyta: 15 % vilket rekommenderas av bland annat UN Habitat

Korsningar per km²: 54 st vilket utgör lägsta nivån i LEED Neighborhoods, det amerikanska certifieringssystemet för hållbara stadsdelar.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH ANDRA INDIKATORER

Koncentration, det vill säga många människor på samma yta, är en grundläggande kvalitet hos städer. Graden av koncentration skapar olika förutsättningar för hur vi använder oss av staden.

I det här kapitlet studeras statistiska samband mellan koncentration och andra indikatorer. Indikatorerna har aggregerats på NYKO 5-områden. Enbart områden inom stadsgränsen och med bebyggelse ingår i sambandsanalyserna.

KONCENTRATION OCH TILLGÅNG TILL SERVICE

I analyserna av Uppsala är det tydligt att staden fungerar mycket likt andra städer, stora som små. Med ökad koncentration av dag- och nattbefolkning ökar tillgången till vardagsfunktioner, livsmedelsbutik och vardagsservice.

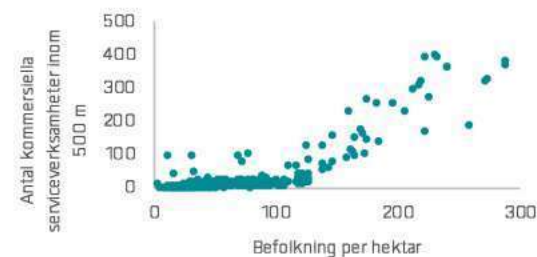
När det gäller kommersiell service (detaljhandel exklusive livsmedel, restauranger och övrig service som till exempel frisörer och gym), är sambandet tydligast för områden med innerstadstäthet (över 125 personer per hektar). Ju mer människor man når inom 500 meter desto mer kommersiell service når man inom samma avstånd.

Indikatorn tillgång till vardagsservice, som inkluderar både offentlig och kommersiell service visar också samband med koncentration. Det finns inga täta miljöer med få vardagsfunktioner. Däremot finns det enstaka glesa miljöer som har många

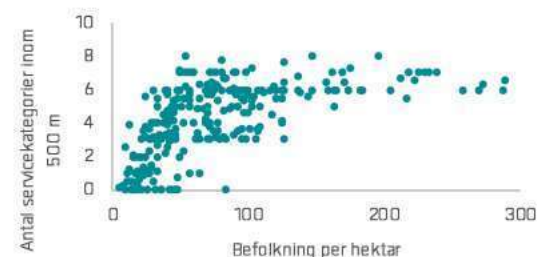
vardagsfunktioner vilket kan bero på till exempel lokala köpcentrum.

Även avståndet till närmsta livsmedelsbutik minskar när koncentrationen ökar. I områden med

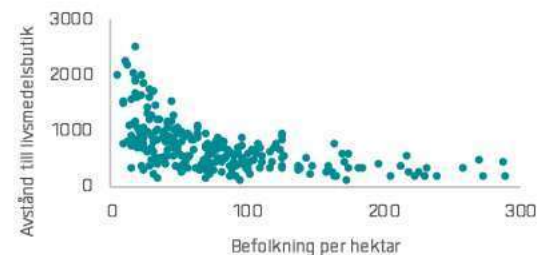
En ökning av koncentrationen av boende och arbete innebär således mycket sannolikt en större närhet till service. Att förtäta nära lokala centrum som redan har ett stort utbud av service är också ett sätt att öka befolkningens närhet till vardagsfunktioner.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH TILLGÅNG TILL KOMMERSIELL SERVICE

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH TILLGÅNG TILL VARDAGSFUNKTIONER

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH AVSTÅND TILL LIVSMEDELSBUTIK

KONCENTRATION OCH BLANDNING

I stadsbyggande i allmänhet och i översiktsplanen i synnerhet eftersträvas en blandning av bostäder och arbetsplatser, av boende och arbetande, för att skapa en levande stadsmiljö och en effektiv användning av bebyggelse och trafiksystem. De stadsdelar med omkring 30–70 procent arbetande är inte så många i Uppsala och de har olika koncentration. Det finns både täta och glesa miljöer som också är blandade.

KONCENTRATION OCH GATUNÄT

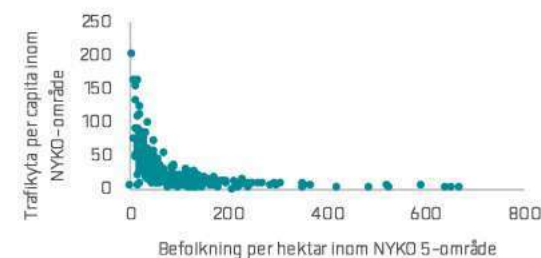
Trafikytan upptar en stor andel av stadens landarea. Att minska denna men öka tillgängligheten och framkomligheten i staden är ett viktigt hållbarhetsmål, som handlar om effektiv markanvändning, vilket betonas i översiktsplanen. Med en ökad koncentration så ökar sannolikt trycket på trafiknätet och eventuell trängsel, såvida inte en större andel av befolkningen går eller cyklar. Detta är ofta fallet. En högre koncentration skapar större närhet som ger underlag för tätare kollektivtrafik. I Uppsala finns, som i andra städer, således ett starkt samband mellan koncentration och trafikyta per capita. De tätaste miljöerna har omkring 10 kvadratmeter trafikyta per capita. Tack vare investeringar i infrastruktur för gående, cyklister och kollektivtrafik så kan trafikytan hållas lägre i tätare bebyggelse.

Det finns också vissa samband mellan korsningstäthet och koncentration. Korsningstäthet indikerar ett finmaskigt gatunät med förutsättningar för gena vägar för gående och cyklister.

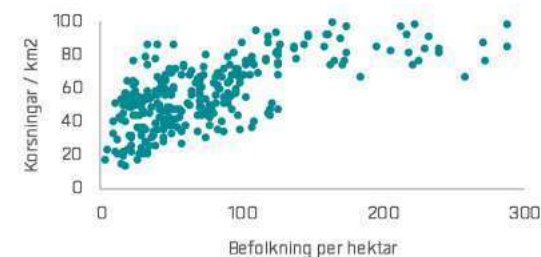
I Uppsala stad har de täta stadsdelarna också hög korsningstäthet, medan många glesa stadsdelar har låg korsningstäthet. Det finns dock undantag, ett antal småhusområden som till exempel Valsätra och Sunnersta har hög korsningstäthet men låg täthet.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH BLANDNING

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH TRAFIKYTA PER CAPITA

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH KORSNINGSTÄTHET

KONCENTRATION OCH GRÖNYTA

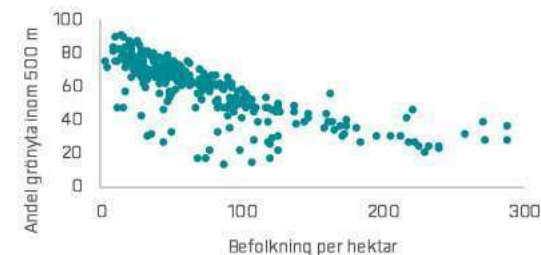
Det finns ett tydligt mönster i relationen mellan koncentration och grönyta. I grönyta inbegrips här alla grönytor i staden, både privata och offentliga ytor. Ju högre koncentration, desto större sannolikhet för att grönytan minskar. Det finns dock stadsdelar, företrädesvis arbetsplatsområden, med låg täthet och liten grönyta.

KONCENTRATION OCH FRIYTETILLGÅNG

Med friyta menas här offentligt tillgänglig mark som har något socialt eller rekreativt värde (även kallad sociotop). Här är mönstret inte lika tydligt som med grönyta. Glesa miljöer kan ha både mycket och litet tillgång till offentlig friyta. Det finns täta miljöer som har upp till 40 procent offentlig friyta och som därmed med råge klarar UN Habitats rekommendationer om minst 15 procent offentlig friyta.

KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

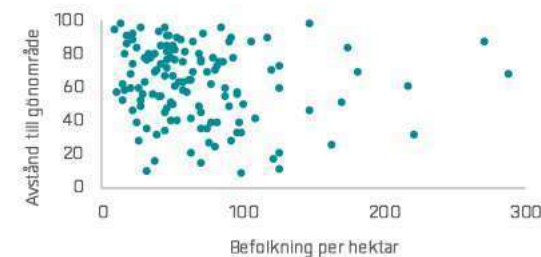
Hur är relationen mellan koncentration och närheten till gröna offentliga friytor? I jämförelse med indikatorerna ovan, grönyta och friytetillgång, så finns här inget samband över huvudtaget med koncentration. Både täta och glesa miljöer har nära och långt från grönområden. Då forskningen visar att närheten till grönt är minst lika viktig som själva ytan för upplevelsen av gröntillgång, så visar analysen att det går att uppnå en stor närhet även vid höga tätheter. Allt handlar om stadsbyggnadsstrukturen och parkplaneringen.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH GRÖNYTA

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH FRIYTETILLGÅNG

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

METOD OCH DATAKÄLLOR

METODBESKRIVNING FÖR INDIKATORER

För att möjliggöra uppföljning är det viktigt att indikatorerna analyseras på samma sätt framöver. Därför följer här en detaljerad beskrivning av analysmetoder. På sidan 45 finns en tabell som beskriver datakällor för varje indikator.

BOSTADSBESTÅND, UPPLÅTELSEVARIATION OCH BEBYGGELSEVARIATION

Antal bostäder per NYKO-område nivå 5 för 2017 har levererats av Uppsala kommun. Bostäderna är uppdelade efter upplåtelseform och bebyggelsetyp. Antal bostäder fördelas jämnt på adresspunkter inom respektive NYKO-område. Från adresspunkterna summeras antalet bostäder inom respektive analysområde.

NÄRHET TILL VARDAGSFUNKTIONER

Verksamheter inom olika kategorier har levererats som punkter på adressnivå. På kartan redovisas antal kategorier inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan. Genomsnittligt antal kategorier för rutorna inom respektive analysområde presenteras som stapeldiagram.

NÄRHET TILL LIVSMEDELSBUTIK

Verksamheter inom detaljhandel med livsmedel har levererats som punkter på adressnivå. Verksamheterna innehåller både livsmedelsbutiker och andra verksamheter med livsmedelsförsäljning som

bensinstationer. Avstånd till närmsta verksamhet har analyserats med GIS. Avståndet mäts från rutor med minst fyra boende och mäts i gångnätet. Som gångnät har en så kallad axialkarta använts. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver genomsnittligt avstånd för de rutor som ligger inom analysområdet. På kartan visas värdet för varje ruta.

TILLGÅNG TILL KOMMERSIELL SERVICE

Arbetsställen inom ett urval av SNI-koder har levererats som punkter på adressnivå. Enbart arbetsställen med anställda ingår i analysen. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver antal arbetsställen inom respektive analysområde. På kartan redovisas antal arbetsställen inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan.

KONCENTRATION OCH ARBETANDETÄTHET

Dag- och nattbefolkning har levererats på 100-meters rutor. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver antal personer dividerat med analysområdets yta. På kartan redovisas antal personer inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan, dividerat med buffertens yta.

BLANDNING

Dag- och nattbefolkning har levererats på 100-meters rutor. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver andel arbetande av totalbefolkning inom analysområdet. På kartan redovisas andel arbetande av totalbefolkning inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan.

URBAN KONTINUITET

Dag- och nattbefolkning har levererats på 100-meters rutor. Sammanhängande rutor med fler än 25 boende och arbetande, som totalt har mer än 500 boende och arbetande och är större än 20 hektar utgör kluster i analysen. I stapeldiagrammet presenteras antal sammanlänkande rutor i det största klustret.

FRIYTETILLGÅNG

Analysen utgår från sociotopkartan, en kartering av offentligt tillgängliga friytor med sociala värden. I analysen ingår inte sociotopytor som i karteringen saknar värden eller som utgörs av vattenytor.

Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver mängden offentlig friyta dividerat med analysområdets yta. På kartan redovisas mängden offentlig friyta inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan, dividerat med buffertens yta.

GRÖNOMRÅDE PER BOENDE

Analysen utgår från sociotopkartan, en kartering av offentligt tillgängliga friytor med sociala värden. Sociotopytor med värdet Grönska väljs ut. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver mängden grön sociotopyta inom analysområdet dividerat med antal boende inom samma område. På kartan redovisas mängden grön sociotopyta inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan, dividerat med antal boende inom samma yta.

Mängden boende beräknas på samma sätt som under Koncentration ovan.

NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

Analysen utgår från sociotopkartan, en kartering av offentligt tillgängliga friytor med sociala värden. Sociotopytor med värdet Grönska väljs ut och ytor under 0,2 ha tas bort.

Avstånd till närmsta grönområde har analyserats med GIS. Avståndet mäts från rutor med minst fyra boende och mäts i gångnätet. Som gångnät har en så kallad axialkarta använts. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver genomsnittligt avstånd för de rutor som ligger inom analysområdet. På kartan visas värdet för varje ruta.

GRÖNYTA

Gröna ytor väljs ut från Nationella marktäckedata utifrån koder i dataunderlaget. Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver mängden grönyta inom analysområdet. På kartan redovisas mängden grönyta inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan.

JORDBRUKSMARK

Jordbruksmark kommer från Jordbruksverkets register över så kallade jordbruksblock. Registret innehåller all mark som det söks jordbruksstöd, vilket i princip motsvarar all jordbruksmark i Sverige. Jordbruksblocken har överlagrats med ytor från Nationella marktäckedata för att identifiera ytor som har exploaterats. I vissa fall har bara en viss del av ytan använts för exploatering men hela ytan har slutat brukas som jordbruksmark. Dessa ingår också i kategorin exploaterad jordbruksmark.

TRAFIKYTA PER CAPITA

Trafikyta väljs ut från Nationella marktäckedata med hjälp koder i dataunderlaget. Antal boende och arbetande beräknas på samma sätt som under Koncentration ovan.

Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver mängden trafikyta inom analysområdet, dividerat med antal boende och arbetande inom samma område. På kartan redovisas mängden trafikyta inom NYKO-områden nivå 5, dividerat med antal boende och arbetande inom samma ruta.

KORSNINGSTÄTHET

Analysen baseras på Fastighetskartans väglager. Motorvägar är inte med i analysen. Punkter där minst tre linjer korsas, och det är minst 15 meter till nästa korsning, identifieras.

Statistiken som presenteras i stapeldiagram beskriver antal korsningspunkter inom analysområdet dividerat med analysområdets yta. På

kartan redovisas antal korsningspunkter inom en 500-meters buffert kring varje 100-meters ruta på kartan, dividerat med buffertens yta.

REGIONAL TILLGÄNGLIGHET

Analysen av regional tillgänglighet har levererats på så kallade NYKO-plan-områden, NYKO-områden på nivå 5 som justerats för pågående stadsutvecklingsprojekt. Värdena har förts över till rutnät med boende eller arbetande. Snittvärdet för dessa rutor inom respektive analysområde har därefter tagits fram.

SOCIALT BLANDADE STADSRUM

Analysen baseras på ett socioekonomiskt index på NYKO 5-områden som Uppsala kommun har tagit fram. Indexet beräknas med hjälp av tre oviktade variabler:

1. Medianinkomst
2. Andel som arbetar eller studerar
3. Andel som har gymnasieutbildning eller högre utbildning.

Indexet ger fem socioekonomiska grupper:

Grupp 1: Indexvärde 3–10

Grupp 2: Indexvärde 10–15

Grupp 3: Indexvärde 15–20

Grupp 4: Indexvärde 20–25

Grupp 5: Indexvärde 25–30

Värdena förs över från NYKO 5-områden till adress-

punkter. Antalet adresspunkter i respektive grupp som nås inom 1 kilometers gångavstånd beräknas. Andelen adresspunkter i respektive grupp som nås inom 1 kilometers gångavstånd beräknas därefter.

Ett entropiindex som beskriver blandningen av de socioekonomiska grupperna beräknas slutligen med följande formel:

$$(IF("Andel adresspunkter i grupp 1" =0, 0, ("Andel adresspunkter i grupp 1" * \ln("Andel adresspunkter i grupp 1")))) +$$
$$IF("Andel adresspunkter i grupp 2" =0, 0, ("Andel adresspunkter i grupp 2" * \ln("Andel adresspunkter i grupp 2")))) +$$
$$IF("Andel adresspunkter i grupp 3" =0, 0, ("Andel adresspunkter i grupp 3" * \ln("Andel adresspunkter i grupp 3")))) +$$
$$IF("Andel adresspunkter i grupp 4" =0, 0, ("Andel adresspunkter i grupp 4" * \ln("Andel adresspunkter i grupp 4")))) +$$
$$IF("Andel adresspunkter i grupp 5" =0, 0, ("Andel adresspunkter i grupp 5" * \ln("Andel adresspunkter i grupp 5")))) * -1$$

Teoretiskt är det högsta möjliga indexvärdet 1,61.

SOCIALT AKTIVA GATURUM

Analysen baseras på bebyggelse från Lantmäteriets fastighetskarta och entréer från Uppsala kommun. Dels beräknas hur stor andel av kvarterets ytterkant (10 meter) som är bebyggd, i en skala från 0–100 procent. Dels beräknas hur stor andel av kvarterets entréer som ligger i ytterkant, också i en skala från 0–100 procent. Dessa två mått viktas sedan jämnt i indexet. Enbart kvarter i stadsdelar som domineras av flerbostadshus visas eftersom bra data för småhusentréers läge saknas.

DATAKÄLLOR

INDIKATORNAMN	DATA	DATAKÄLLA	ÅR	AJOURHÅLLNING
Bostadsbestånd	Antal bostäder på NYKO 5-område	Uppsala kommun	2017	-
	Adresspunkter	Uppsala kommun	2017	-
Upplåtelsevariation	Antal bostäder på NYKO 5-område, uppdelat efter upplåtelseform	Uppsala kommun	2017	-
	Adresspunkter	Uppsala kommun	2017	-
Bebyggelsevariation	Antal bostäder på NYKO 5-område, uppdelat efter bebyggelsestyp	Uppsala kommun	2017	-
	Adresspunkter	Uppsala kommun	2017	-
Närhet till vardagsfunktioner	Utvalda verksamheter på adressnivå	Tillväxtverket och Uppsala kommun	2017	-
Närhet till livsmedelsbutik	Utvalda verksamheter på adressnivå	Tillväxtverket	2017	-
	Axialkarta	Spacescape	2017	Vid behov
Tillgång till kommersiell service	Urval av företag från företagsregistret, på adressnivå	SCB	2017	Årligen
Koncentration	Antal boende (nattbefolkning) och antal arbetande (dagbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	1990, 2000, 2011, 2016/2017	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Arbetandtäthet	Antal arbetande (dagbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	1990, 2000, 2011, 2016	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Blandning	Antal boende (nattbefolkning) och antal arbetande (dagbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	1990, 2000, 2011, 2016/2017	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Urban kontinuitet	Antal boende (nattbefolkning) och antal arbetande (dagbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	1990, 2000, 2011, 2016/2017	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Friytillgång	Urval från sociotopkartan	Uppsala kommun	2009, 2017	Ej fastställt

Grönområde per boende	Urval från sociotopkartan	Uppsala kommun	2009, 2017	Ej fastställt
	Antal boende (nattbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	2011, 2017	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Närhet till grönområde	Urval från sociotopkartan	Uppsala kommun	2009, 2017	Ej fastställt
	Axialkarta	Spacescape	2017	Vid behov
Grönya	Nationella marktäckedata	Naturvårdsverket	2018	Var femte år
Jordbruksmark	Jordbruksblock	Jordbruksverket	2000, 2011, 2017	Uppdateras kontinuerligt
Trafikyta per capita	Nationella marktäckedata	Naturvårdsverket	2018	Var femte år
	Antal boende (nattbefolkning) och antal arbetande (dagbefolkning) på 100-meters rutor	SCB	2017	Årligen, publiceras i februari året därpå.
Korsningstäthet	Vägar från Fastighetskartan	Lantmäteriet	2017	Uppdateras kontinuerligt
Regional tillgänglighet till arbetskraft	Förvärvsarbetande nattbefolkning inom 60 min m kollektivtrafik, på NYKO-5-områden	WSP	2017	-
Regional tillgänglighet till arbetsplatser	Arbetsplatser inom 60 min m kollektivtrafik, på NYKO-5-områden	WSP	2017	-
Socialt blandade stadsrum	Socioekonomiskt index på NYKO 5-område	SCB och Uppsala kommun	2017	-
Socialt aktiva gaturum	Bebyggelse från Fastighetskartan	Lantmäteriet	2017	Uppdateras kontinuerligt
	Adresspunkter	Uppsala kommun	2017	-

Bilaga 5 till aktualitetsförklaring av ÖP

Uppföljning 2019 av insatser som lanserades i Översiktsplan 2016

Bakgrund

För att utvecklingen ska gå i översiktsplanens riktning behöver kommunen och andra aktörer göra aktiva insatser inom en rad områden. Under arbetet med översiktsplanen togs ett antal insatser fram. Insatserna bedöms som viktiga att arbeta med de närmaste åren, för att utvecklingen ska gå i översiktsplanens riktning och svara upp mot de långsiktiga prioriteringarna (se Öp2016, kapitel 2). Insatserna handlar både om att åstadkomma fysisk förändring och att utveckla arbetssätt. Några kan ses som mer tillfälliga medan andra handlar om kontinuerliga arbeten. Många av insatserna bör göras – eller kräver – samverkan med andra aktörer.

Listan med insatser var en ögonblicksbild, den kommer att förändras över tid och kompletteras i den rullande översiktsplaneringen, genom att frågor väcks i bokslut, mål- och budgetarbetet samt i den årliga verksamhetsplaneringen. I denna uppföljning redovisas enkelt om arbeten med de skilda insatserna kommit igång eller inte. För varje insats anges också skilda delar inom kommunkoncernen som har del i arbetet med insatsen, liksom eventuell koppling till inriktningsmål och uppdrag i innevarande Mål och budget.

Övergripande bedömning

Sammanfattningsvis kan det konstateras att arbete pågår, eller väntas påbörjas inom kort, med i princip alla insatser.

Det kan det fastställas att insatserna i sin helhet fullföljs. Vissa är i princip klara medan andra är påbörjade eller i initieringsfas. Av de fem prioriterade insatserna i närtid är samtliga påbörjade och det pågår flera aktiviteter kopplat till Mål och Budget. Flera av uppdragen kopplat till de prioriterade insatserna har nyligen startats och beräknas pågå i flera år. Därmed ger det en indikation på att insatserna i nuläget ännu inte åstadkommit alla de *fysiska förändringarna* som de prioriterade insatserna innebär. Om aktiviteterna kopplat till insatserna fullföljs innebär det, i ett längre perspektiv, att även de fysiska förändringarna kommer att åstadkommas.

Antalet aktiviteter kopplat till de olika insatserna skiljer sig i antal beroende på flera orsaker. En av orsakerna är att det krävs olika former av handlingar, en del innebär specifikt att ta fram en handlingsplan medan andra handlar om att *verka, bedriva, utveckla* inom olika områden. En bedömning är även att fokus riktats mot vissa teman, till exempel finns det många aktiviteter kopplat till *cykelsatsningar*. En slutsats av det är att vissa insatser har en stark förankring medan andra kan behöva skjuts framåt:

- Ett undantag som ännu inte landat i ett *systematiskt arbete* är ambitionen att ta fram en utvecklingsplan för båtliv, friluftsliv och turism på och vid Ekoln och Fyrisån. Däremot har insatsen bäring på utveckling av Skarholmen vid Ekoln (insats nr 27).
- Insatsen om att utveckla park- och grönområden bör nu inriktas på att ta fram en grönstrukturplan för staden.
- Insatsen om att utveckla långsiktiga lokaliseringstrategier och grundprinciper för dimensionering av social infrastruktur bör tas vidare genom scenarioarbete för hur de berörda verksamheterna kan utvecklas i ett långsiktigt perspektiv med tidshorisont efter 2050.
- Insatsen om sociala strategier för minskad segregation bör kompletteras med utveckling av redskap för stöd i prioritering av samhällsbyggnadsprojekt mm.

Insatserna

Fem viktiga närtidsfrågor lyftes fram separat i översiktsplanen:

1. Fler bostäder – 3 000 nya bostäder per år med mångfald i utbudet, i täta blandade miljöer med närhet till hållbara transporter.
2. Mer plats för ett breddat näringsliv – 2 000 fler jobb per år, minst hälften inom kunskapsintensiva näringar.
3. Fyra spår till Stockholm – ökad kapacitet på Ostkustbanan med två nya spår, och beredskap för att svara upp mot statliga investeringar.
4. Hållbara transporter – prioritera gång, cykel och kollektivtrafik, som tillsammans ska utgöra minst 75 procent av resandet inom staden år 2050.
5. Ta tillvara naturen – lyft fram och använd ekosystemtjänster för en bättre miljö, för att berika människors upplevelser och för minskad klimatpåverkan.

Dessa 5 närtidsfrågor dubblerade delvis insatser i den längre listan och har införlivats i tabellen nedan. Det finns en markering inom parentes (närtidsfråga XX) som talar om när insatsen har bäring på detta.

INSATS FRÅN ÖP2016 (kap 4.3)	PÅGÅR?
1.Fler bostäder och arbetsplatser för att möta behoven (närtidsfråga 1 och 2) Möjliggör för 3000 nya bostäder och 2000 nya arbetsplatser per år	X
2. Ostkustbanan Uppsala/Arlanda/Stockholm (närtidsfråga 3) Fortsätt det gemensamma arbetet för att utveckla kapaciteten och tillgängligheten i kommunikationerna till Stockholm och Arlanda.	X
3. Skapa miljöer av hög lokal och internationell klass (närtidsfråga 2) Verka för en utveckling av arbetsplatser och innovations- och utbildningsmiljöer av hög lokal och internationell klass.	X
4. Aktiv näringslivs-, bostads- och markpolitik (närtidsfråga 1–2) Vidareutveckla kontinuerligt en aktiv närings-, bostads- och markpolitik, samt verka för en ytterligare breddning av näringslivsstrukturen.	X
5. Stimulera och synliggör innovationer inom stads- och bebyggelseutveckling Stimulera innovativa lösningar och testbäddar vid planering och byggande som synliggörs globalt.	X
6. Trendspaning och benchmarking Bedriv samordnad och systematisk trendspaning, omvärldsanalys och benchmarking i syfte att öka förmågan att hantera förändringar och för att hålla en långsiktigt hög kvalitet och effektivitet i planering och byggande.	X
7. Öka kunskapen om och bredda kvaliteter i kulturmiljöer Ta till vara karaktärsdrag i bebyggelsen och landskapet som helhet, som resurs för utveckling och stöd vid lokalisering och utformning samt belys möjligheterna att bevara genom att använda och befolka kulturmiljöer. Öka attraktionskraften i de historiska delarna av Uppsala genom breddat utbud av kultur och upplevelser. Linnés historiska landskap utvecklas till en resurs för lokal och regional utveckling.	X
8. Bredda möjligheterna till medskapande Underlätta delaktighet och medskapande i planering, utformning och användning av den egna närmiljön inklusive konstnärlig gestaltning.	X

<p>9. Öka kunskap om inkluderande fysiska miljöer Ta fram sociala strategier för minskad segregation och ökad inkludering på kommunövergripande nivå som kan kombineras med insatser för fysisk förändring på lokal nivå. Ta också fram underlag för hur den fysiska miljön kan utvecklas för att upplevas som inkluderande och välkomnande för alla och hur investeringar kan balansera socioekonomiska förutsättningar i olika områden.</p>	X
<p>10. Säkerställ kapacitetstark kollektivtrafik (närtidsfråga 4) Säkerställ långsiktigt kapacitetsstarka kollektivtrafiklösningar med hög framkomlighet i stadsstråken.</p>	X
<p>11. Säkra tillgång och utveckling av bredband Säkerställ att tillgången till internetanslutning, med hög kapacitet och tillförlitlighet, är god i alla kommundelar.</p>	X
<p>12. Cykelsatsningar (närtidsfråga 4) Genomför en långsiktig cykelsatsning med utveckling av ett låne-/hyrcykelsystem, utbyggda snabbcykelvägar, cykelvägar från tätorter till Uppsala stad, ett ökat antal cykelparkeringar i centrala och andra strategiska lägen, vid hållplatser samt vid målpunkter och besöksmål inom kvartersmark.</p>	X
<p>13. Analys och prioritering av planläggning och markförvärv Genomför kontinuerligt analyser och utredningar för att kunna prioritera och välja områden för planläggning och strategiska markförvärv. Förbättra de kommunalekonomiska utfallen i expansionen av byggd miljö i kommunen. Öka de strategiska markförvärven och säkerställ en långsiktig buffert för exploatering, friluftsliv, rekreation, biologisk mångfald och hänsyn till vattenresurser – samt för markbyten till nämnda ändamål.</p>	X
<p>14. Utveckla park- och grönområden Utveckla befintliga och nya park- och grönområden, som en viktig del av livskvalitet och attraktivitet i och i anslutning till bebyggelsemiljöer. Här ingår att planera, och avsätta utrymme för, framtida stadsparker med tillräcklig yta (cirka 4–10 ha), som kan utvecklas över tid. Park- och friluftsområden utvecklas med fokus på en sammantaget stor bredd av upplevelsevärden. Grönområden förvaltas långsiktigt och ges formella skydd om det finns behov av det. (Områden som är prioriterade för insatser i närtid framgår i ÖP kapitel 3.3.8, avsnittet Natur, park och vatten.</p>	X
<p>15. Grundprinciper för lokalisering och utveckling av social infrastruktur inklusive fritidsanläggningar Utveckla långsiktiga lokaliseringsstrategier samt grundprinciper för lokal- och anläggningstyper på kommun-, stadsdels-, och närområdesnivå. Upprätta prioriteringsordning för anläggningar av fritids- och motionskaraktär.</p>	X
<p>16. Stärk och utveckla ekosystemtjänster och gröna strukturer (närtidsfråga 5) Ta fram ett övergripande kunskapsunderlag för att ta tillvara potentialen att kompensera, stärka, utveckla och uthålligt använda ekosystemtjänster både lokalt och på övergripande systemnivå vid mark- och bebyggelseutveckling. Det bidrar till att skapa goda stads- och tätortsmiljöer, minska klimatpåverkan och mildra effekter av klimatförändringar.</p>	X
<p>17. Ökad återanvändning och återvinning samt avfallshantering som genererar innovationer Utveckla hanteringen av avfall och återvinning så att kommunens anläggningar håller världsklass. Det bidrar till nya innovationer, exportmöjligheter och arbetstillfällen.</p>	X
<p>18. Skapa förutsättningar för nya samordnade lösningar för samhällstekniska försörjningsystem Utveckla tekniska system som effektivt utnyttjar synergier mellan energi, VA och avfall, där nya lösningar successivt fasas in vid ny bebyggelse under planperioden, vilket säkrar långsiktigt balanserade investeringar. Ledningsstråk för kapacitetshöjning i VA-systemet behöver lokaliseras.</p>	X
<p>19. Utvecklingsplan för energidistribution Ta fram en utvecklingsplan för energidistribution (värme, kyla, el, gas) för att 1) skapa ett flexibla och öppnare nät som kopplar ihop små- och storskalig energiproduktion 2) skapa förutsättningar för att utnyttja överskottseffekter så som spillvärme</p>	X

3) skapa utrymmen för kapacitetshöjande ledningsstråk i staden.	
20. Handlingsplaner för Fyrisån och andra ytvatten Ta fram handlingsplaner för att klara miljökvalitetsnormerna för våra sjöar och vattendrag. Den första planen ska hantera Fyrisån.	X
21. Analysera och samordna tunga transporter Verka för samordning av tunga transporter för att effektivisera och minska det totala transportarbetet, både kollektiva person- och godstransporter samt samordning av transporter av gods- och restprodukter.	X
22. Säkra sekundära avrinningsvägar Ta fram ett övergripande kunskapsunderlag och förslag till åtgärder för att långsiktigt säkra sekundära avrinningsvägar som en del i en robust dagvattenhantering.	(X, initieringsfas)
23. Långsiktigt värna Uppsalaåsens grundvatten Gör en sammanvägd riskbedömning för hela Uppsalaåsen med en strategi för markanvändning i syfte att bevara åsen som vattenreservoar.	Färdig
24. Övergripande trafikstrategi Ta fram en övergripande mobilitets- och trafikstrategi med den övergripande strukturen i översiktsplanen som grund. Strategin ska utgå från ett sektorsövergripande synsätt på transportsystemet och redovisa hur kommunala, nationella och övernationella mål kan nås. I Uppsala stad ska 75 procent av resandet år 2050 ske med gång, cykel och kollektivtrafik	X
25. Pendlarparkeringar på landsbygden Ta fram en strategi för pendlarparkeringar på landsbygden i enlighet med översiktsplanen. Strategin ska lägga fast ramar för genomförande och ansvarsfördelning mellan berörda aktörer.	X
26. Samverka med grannkommuner Sök, eller utveckla befintlig, samverkan med grannkommuner i frågor där det finns potential till kvalitetsvinster eller kostnadsbesparingar, exempelvis inom teknisk försörjning, social service, räddningstjänst, vatten- och naturvård. Samverkan ska också ske i strategiska utvecklingsfrågor och bevarandefrågor som är av gemensamt intresse eller kan förväntas ge stor påverkan på en grannkommun.	X
27. Utvecklingsplan för båtliv, friluftsliv och turism på och vid Ekoln och Fyrisån	nej

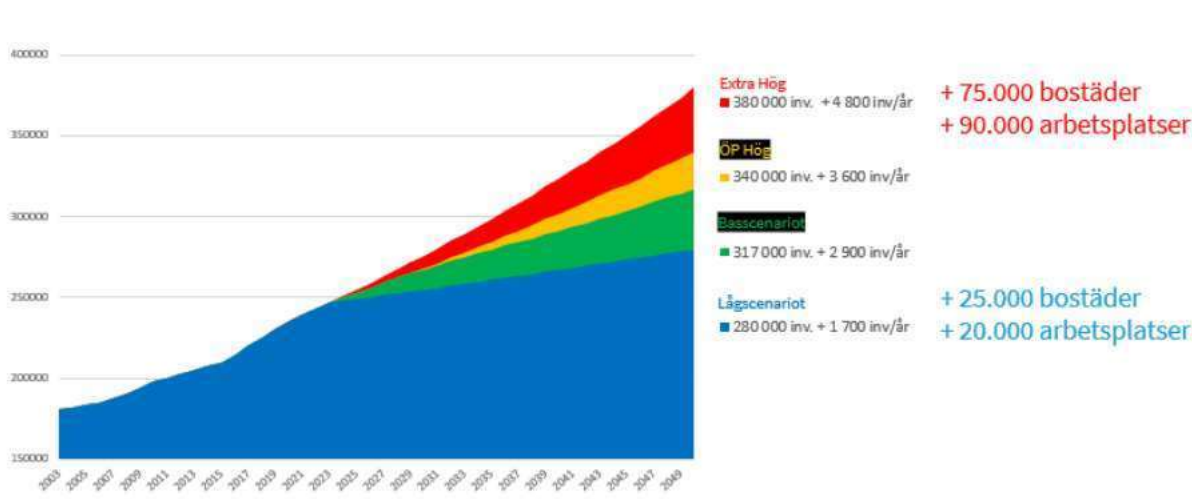
Bilaga 6 till aktualitetsförklaring av ÖP

Scenarier för samhällsbyggandet

Den allt högre takten i befolkningsutvecklingen och avtalet om Uppsalapaketet motiverar en belysning av vad ett högre utbyggnadstempo än översiktsplanens högscenario kan innebära. Därför har ett antal scenarier för befolknings- och arbetsplatsutvecklingen i Uppsala kommun tagits fram. Sådan tillväxt brukar betraktas som positivt för ett samhälle eftersom det kan ge vissa möjligheter:

- 1) Det ger ofta högre andelar invånare i arbetsför ålder, vilket kan ge en bättre balans i försörjningsbördan.
- 2) Det ger ofta möjligheter till skalfördelar, alltså att fler människor kan dra nytta av de investeringar som görs.
- 3) Ökad specialisering. Större bredd och djup i t ex service, kultur och arbetsmarknad.
- 4) Stora utbyggnadsvolymer med omfattande investeringar i infrastruktur kan ge ekonomiska möjligheter att utveckla nya hållbara systemlösningar för till exempel energi och transporter
- 5) Utbyggnader med hus, infrastruktur och anläggning av parker och annan grönstruktur kan användas för att förstärka kopplingar, tillföra funktioner och höja attraktiviteten i skilda befintliga bebyggelsemiljöer. Rätt utnyttjat kan detta underlätta och höja kvaliteten vardagslivet, bidra till minskad segregation mm.

En mycket hög nivå på befolknings- och arbetsplatsutveckling och därmed samhällsbyggande kan dock ge oönskade bieffekter. Avsikten här har varit att testa betydelsen av en betydligt högre eller lägre utvecklingstakt än vad som ligger i linje med nuvarande befolkningsprognos och den något högre utvecklingstakt som översiktsplanen haft som utgångspunkt. Frågeställningen som skulle belysas var: är det rimligt att ha beredskap även för en betydligt högre utvecklingstakt? Och vad skulle det innebära om Uppsalapaketet av någon anledning helt uteblir tillsammans med en betydligt lägre utvecklingstakt?

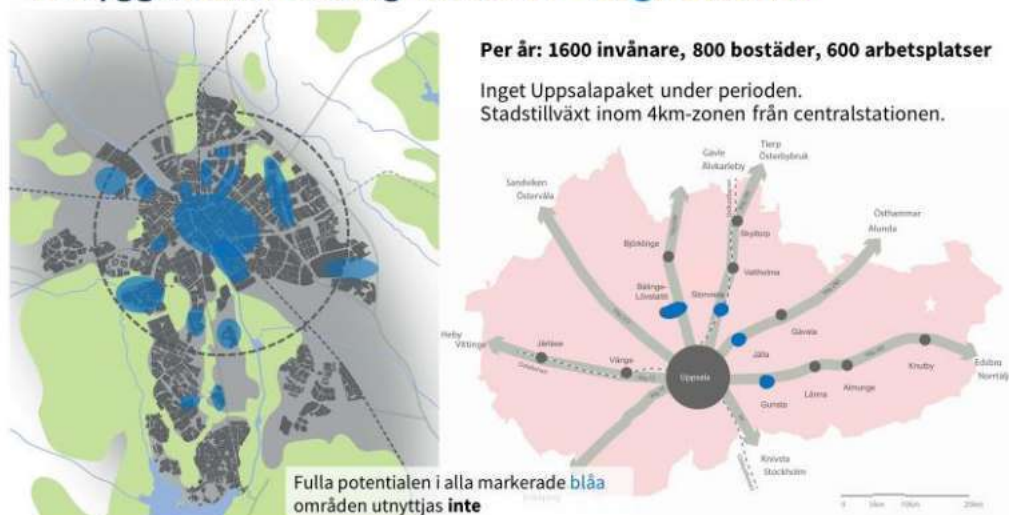

Figur 1: Fyra scenarier för befolkningsutvecklingen. Faktisk utveckling 2000-2018. Scenarier 2019-2050

Samtliga scenarier följer prognosen de kommande 5 åren. "Extra hög" tar sin utgångspunkt i ett högscenari avseende befolkningstillväxten i "östra Mellansverige" 2017, som med antagande om viss omfördelning av tillväxten till Uppsala här skruvats upp ytterligare något till 380.000 invånare år 2050. Lågscenariot landar på 280.000 invånare år 2050 vilket är samma som dåvarande prognos när arbetet med översiktsplan 2016 påbörjades. Som kuriosa kan nämnas att om den utvecklingstakt vi haft de senaste tre-fyra åren skulle hålla i sig så har vi över 450.000 invånare år 2050.

Scenarierna har också klätts i termer av samhällsbyggande. De visar ett möjligt utfall i respektive befolkningsscenario. Inom översiktsplanens ram finns möjlighet till många varianter. Utgångspunkten här är pågående stadsbyggnadsprojekt och projektinitiativ samt områden med särskilt god potential. Samhällsbyggnadsscenarierna utgår alltså från givna beslut.

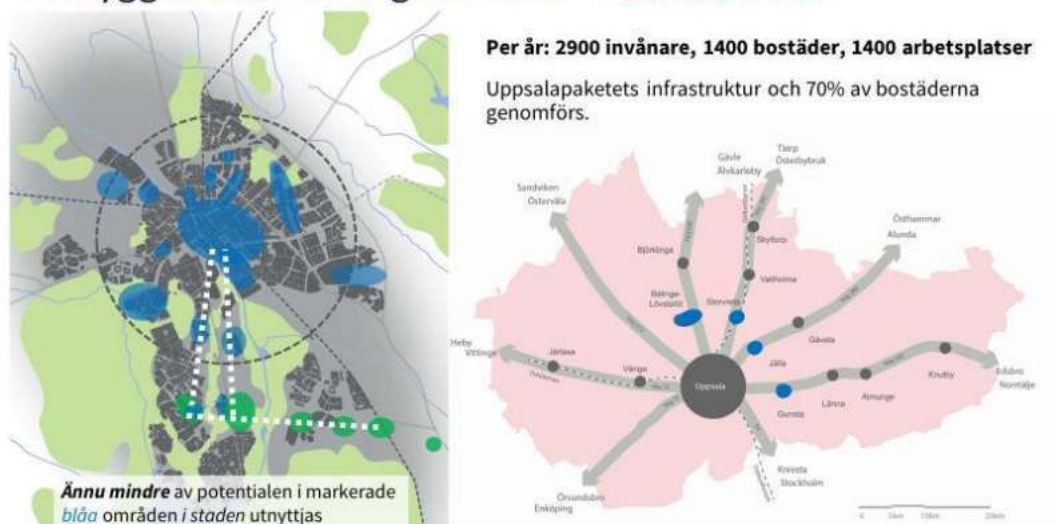
Bebyggelseutveckling till 2050 – Lågscenariot

Figur 2. Lågscenariot: Upp till 280' inv 2050 (= KP 2010). Upp till +25' bostäder, +55' invånare, +20' arbetsplatser 0,7% årlig befolkningsökning (0,5 % från år 2024). 1700 inv/år i genomsnitt. Knappt 800 bostäder/år. 600 arbpl/år.

Lågscenariot är ett referensscenario där Uppsalapaketet inte genomförs. Sverige och Europa tappar växkraft, långvarig svacka. Offentliga investeringar hålls nere. Stockholm stärker sin ställning på den gemensamma arbetsmarknaden. Det exportbaserade näringslivet i Uppsala växer knappt alls. Flyttnettot minskar, vilket på sikt även påverkar födelsenettot nedåt. Pendlingsberoendet mot Stockholm ökar. Bildelning och bussystem kompletterar tågsystemet. Utbyggnaden inom 4 km-zonen ger låg bilanvändning, så trafiksystemet klarar sig ungefär som nu. Nu pågående projekt räcker väl för utrymmesbehoven.

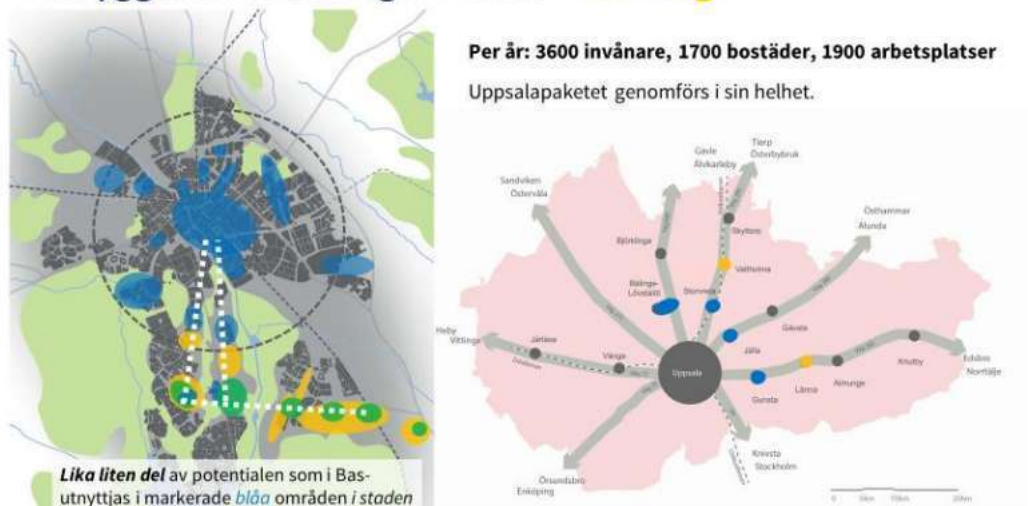
Bebyggelseutveckling till 2050 – Basscenario

Figur 3. Basscenario: 316' inv 2050. +44' bostäder, +93' invånare, +44' arbetsplatser
 1,1% årlig befolkningsökning (0,9%/år från 2024). 2 900inv/år i genomsnitt. 1350 bostäder/år. 1350 arbpl/år.

Sverige och Europa har *god* ekonomi. Uppsala fortsätter att ta något mer än sin andel av rikets förväntade folkökning (SCB riksprogno), men i en genomsnittlig takt som är något lägre än vad som har varit gällande under 2010-talets andra hälft. Näringslivetableringar och födelse- och flyttningsnetton ligger ungefär på historiska snitt. Utbyggnad längs spårvägen fördröjer vissa andra bostadsprojekt.

Bebyggelseutveckling till 2050 – ÖP hög

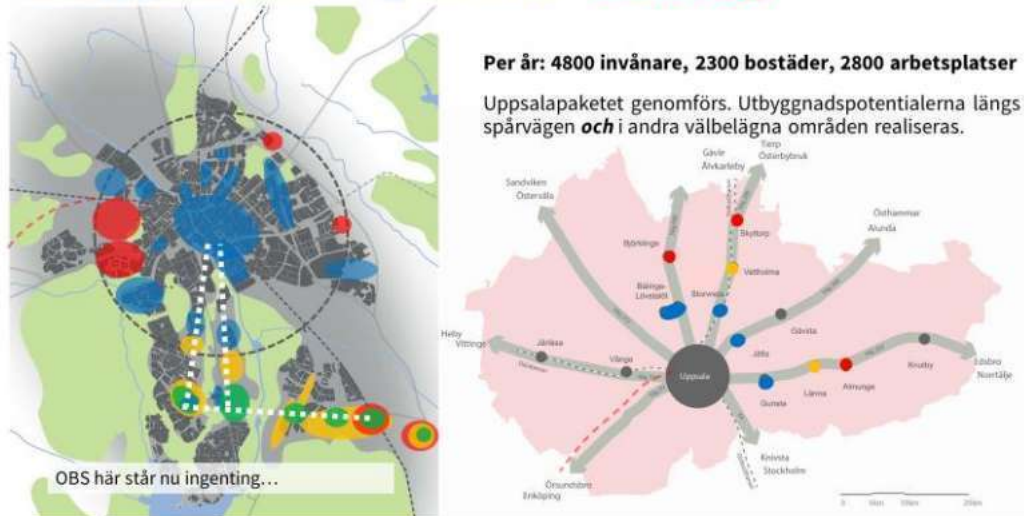

Figur 4. ÖP Hög-scenariot: 340' inv 2050. +55' bostäder, +115' invånare, +62' arbetsplatser (enligt tillväxtscenario som låg till grund för översiktsplan 2016)
 1,3% årlig befolkningsökning (1,2 % fr 2024). 3600 inv/år i genomsnitt. 1700 bostäder/år, 1900 arbpl/år

Sverige och Europa har *god* ekonomi. Uppsala lyckas *väl* med att attrahera näringslivetableringar och bosättning. Exportnäringarna ökar mest. Uppsala växlar upp sin tillväxttakt visavi riket genom ett högre flyttningsnetto än i basscenario. Viktigaste drivkrafterna väntas vara en "utträngning" från Stockholm,

en större andel än idag av invandringen till riket tillfaller Uppsala, samt ett ökat kvarboende bland utexaminerade studenter. Födelsenettet förväntas öka på sikt, till följd av det högre flyttnettet. Utbyggnad längs spårvägen fördröjer vissa andra bostadsprojekt.

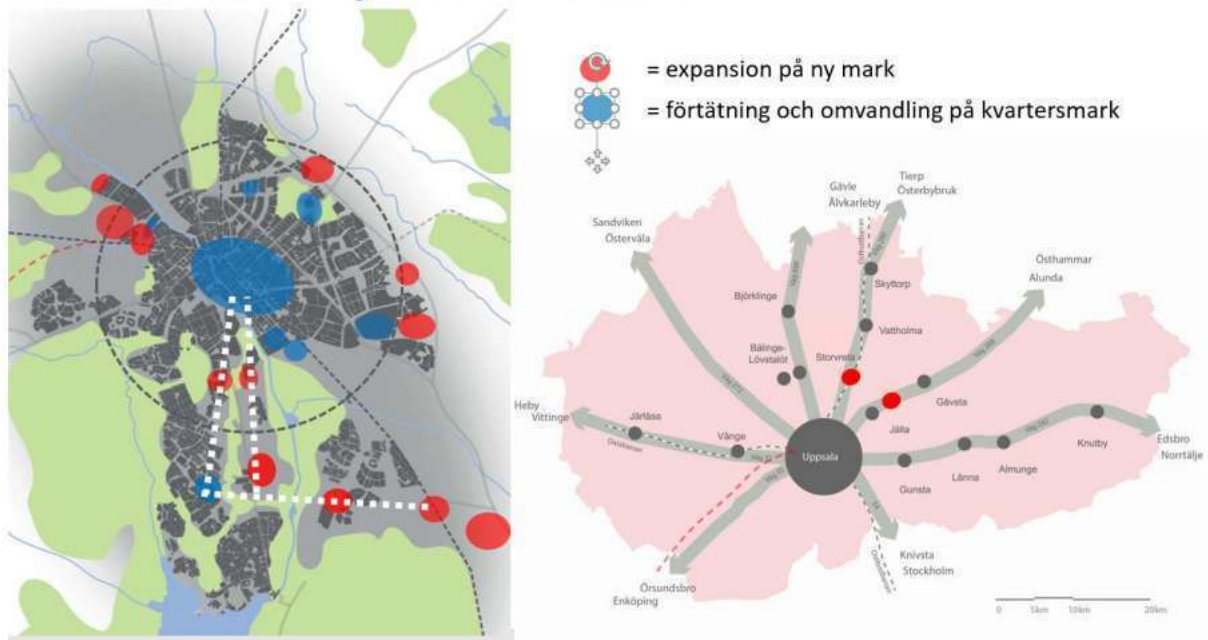
Bebyggelseutveckling till 2050 – **Extra hög**

Figur 5. Extra Hög-scenariot: 380' inv 2050. +75' bostäder, +155' invånare, +90' arbetsplatser
1,7% årlig befolkningsökning (1,6/år fr 2024). 4800inv/år i genomsnitt. 2300 bostäder/år. 2800 arbpl/år.

Sverige och Europa har mycket god ekonomi. Läges fördelarna som ges av Uppsalapaketet utnyttjas väl och ger extra etablerings- och inflyttningstryck. Exportnärings och återindustrialisering växer mest och är drivande för befolkningsutvecklingen. Sysselsättningsutvecklingen är mycket stark och ger över tid ett stort pendlingsnetto. Löneutvecklingen närmar sig Stockholmsnivåer. Flyttningsnettot är större än i ÖP-hög. Uppsalas dragningskraft och näringsliv stärks gentemot övriga kommuner i landet på ett generellt plan, liksom att (arbetskrafts-)invandringen till riket och direkt till Uppsala fortsatt blir relativt hög. Fler prioriterade tätorter växer (inom sin VA-kapacitet). Överledning VA i nordväst så att Stabby och Flogsta kan bebyggas med sammantaget flera tusen bostäder. Arosälänken (järnväg till Enköping-Västerås) etableras i ett nytt Uppsalapakete så att tågstation Börjetull kan invigas 2051.

Verksamhetsmiljöer i scenarierna

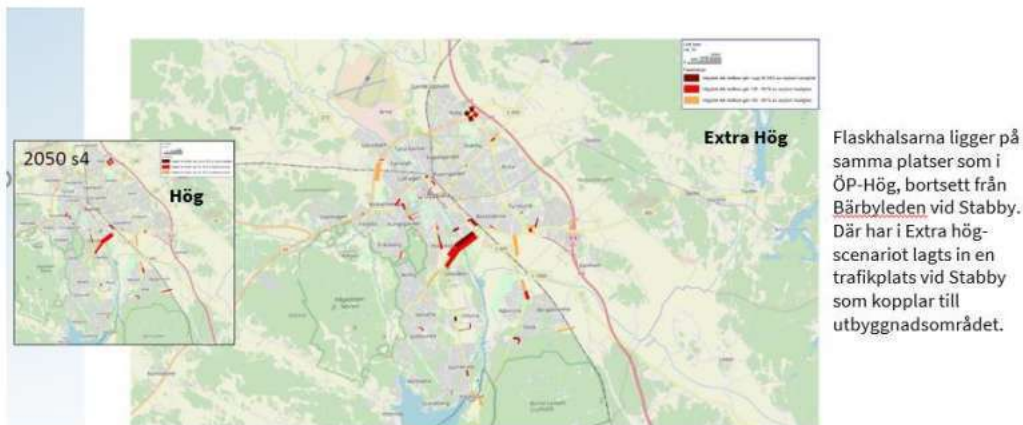
Figur 6. Verksamhetsmiljöer som kan etableras eller växa. Flera finns med redan i lågsceariot men växer då långsamt. I Extra Hög-scenariot har samtliga områden blivit närmast fullt etablerade. Utöver de markerade områdena fortsätter verksamheter att etableras och växa i blandade stadsmiljöer och etablerade verksamhetsområden genom mer begränsad omvandling och förtätning.

Analys

Två typer av kvantitativa analyser har gjorts av scenarierna. Extra Högscenariot har testats i en trafikmodell och ställts mot utfallen i högscenariot. Översiktsplanens högscenario har testats tidigare och utgör en grund för trafikplaneringen inklusive investeringsplaneringen i trafiksystemet. Vidare har gjorts en modellbaserad analys av hur kommunalekonomin påverkas. I övrigt har endast enkla kvalitativa bedömningar kompletterat bilden för de två extremscenarierna. I det fortsatta översiktsplanearbetet är det rimligt att gå vidare med bredare scenarioanalyser än de begränsade som gjorts här.

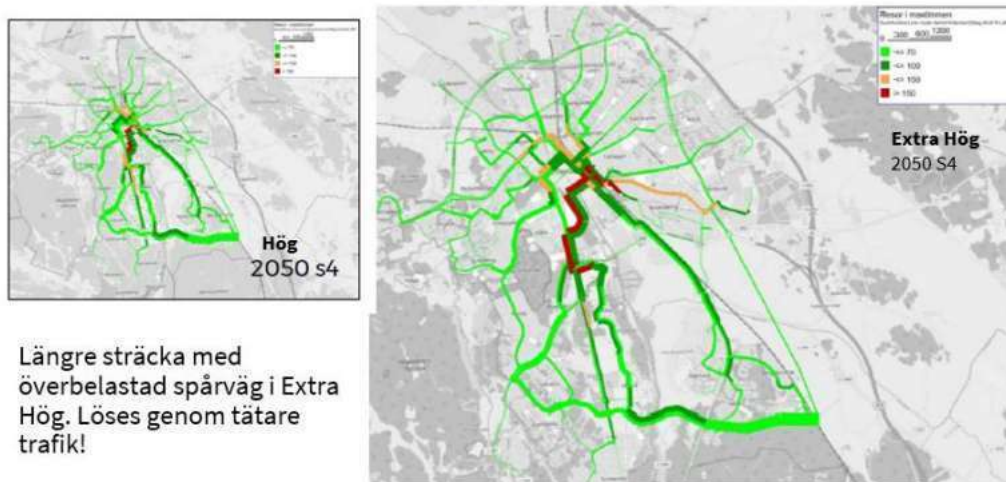
Trafiksystemet

Testen i trafikmodellen (se bilaga 1) visar för Extra Hög inga särskilda behov av merinvesteringar i det övergripande trafiksystemet utöver de som redan behövs i högscenariot, med undantag för ett par extra körfält på Bärbyleden på partiet genom Stabbyfälten, samt en ny trafikplats där. Detta behövs på grund av bostadsutbyggnaderna i Stabby och Flogsta.

Figur 7: Flaskhalsar i biltrafiksystemet i de två högsta scenarierna. I trafikscenarierna ligger antaganden om att särskild mix av styrmedel (S4) satts in för att hålla nere biltrafikutvecklingen.

I kollektivtrafiksystemet har antagits att Kunskapsspåret och Ultunalänken trafikeras med spårvagn. Det behövs av kapacitetsskäl i de högre scenarierna. I Extra hög behövs högre turtäthet för spårvagnen åtminstone på sträckan mellan Ångström och resecentrum. Högre turtäthet kan också behövas på en busslinje genom Boländerna. Resandeutbytet vid centralstationen ökar med ca 5.000 påstigande i Extra Hög jämfört med högscenariets 60.000.

Längre sträcka med överbelastad spårväg i Extra Hög. Löses genom tätare trafik!

Figur 8: Beläggning i kollektivtrafiksystemet i de två högsta scenarierna.

Kommunalekonomin

De ekonomiska förutsättningarna för ett växande Uppsala har analyserats i en modell för långsiktig ekonomisk planering. Förutsättningarna har för samtliga scenarier bedömts för Uppsala kommunkoncern, det vill säga Uppsala kommun och kommunens helägda bolag.

Förutsättningarna har redovisats i termer av verksamhetens resultat respektive årets resultat för Uppsala kommun samt låneskuld per invånare för kommunkoncernen som också är av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska mål.

Ingångsvärdena i modellen bygger på den demografiska behovsutvecklingen i enlighet med de olika scenarierna, behov av skilda tröskelinvesteringar, investerings- och makroekonomiska antaganden samt nyckeltal för kostnader i de olika kommunala verksamhetsgrenarna.

Modellen för den långsiktiga ekonomiska analysen skiljer sig från resursfördelningsmodellen i mål och budget på flera sätt. Analysmodellen bygger på en rak framskrivning av kostnaderna och intäkterna med utgångspunkt i det faktiska utfallet. Till skillnad från mål och budget innefattar inte modellen några politiska satsningar och inte heller effektiviseringar i syfte att prioritera mellan verksamheterna. Därför ska antaganden om effektivisering och ambitionshöjning i modellen inte jämföras med motsvarande i mål och budget.

Därutöver antas samma kommunalekonomiska utjämning som finns idag gälla under hela perioden fram till 2050. Kommunalskattesatsen har också hållits konstant. Modellen för den långsiktiga ekonomiska analysen bygger på en rak framskrivning av kostnaderna vilket förutsätter ett linjärt förhållande mellan demografi och kostnader. Detta är en förenkling då produktionsförhållandena påverkas av flera andra faktorer som verksamhetens mognad, teknikutvecklingen. Därtill tillkommer även de politiska ambitioner samt värderingsförändringar som på en längre sikt påverkar förhållandet mellan kostnader och behov. För att fånga en del av dessa faktorer har modellen kompletterats med antaganden om effektivisering och ambition. En genomsnittlig ambitionshöjning om 0,5 procent antas för samtliga scenarier medan de årliga effektiviseringarna har varierats i spannet 0,3-1,0 procent för att uppnå en resultatnivå som säkrar god ekonomisk hushållning. Beroende på de olika makroekonomiska antagandena som utmärker de olika scenarierna har inflation, hyror och löner varierats.

Effektiviseringarna och därigenom det starkare resultatet får stor påverkan på låneskulden per invånare genom att investeringarna till större del finansieras med egna medel. Trots att demografin i Extra Högsceariot har störst andel i förvärsarbetande ålder så blir låneskulden per invånare betydligt större än i övriga scenarier vilket framförallt förklaras av nödvändiga tröskelinvesteringar som fördras till följd av högre inflation då det antas råda en högkonjunktur.

De stora investeringsutgifterna (Uppsalapaketet mm) för de tre högre scenarierna, Bas, hög och extra hög, under perioden fram till 2030 kräver en större effektivisering under utbyggnadsperioden för att kommunen ska klara ett positivt resultat. Därutöver dämpas skuldutvecklingen till följd av att intäkter från avyttringar av tillgångar och markförsäljning delfinansierar utbyggnaden. Därefter sjunker det årliga effektiviseringsbehovet, lägst är det i Extra Hög. Lågsceariot har behov av medelhög årlig effektivisering/omställning under hela perioden på grund av svag ekonomisk tillväxt samt ökande marginella kostnader till följd av en blygsammare demografisk utveckling.

En väsentlig utmaning för samtliga scenarier finns i finansieringsbehovet som uppstår till följd av stora initiala investeringsutgifter som behöver finansieras genom externa medel (lån) och där de ekonomiska vinsterna kommer senare i form av markförsäljning. Ju större investeringsutgifterna är, desto större blir behovet av att lånefinansiera de initiala investeringsutgifterna och därmed de finansiella riskerna i form av kassaflödesrisker.

Taxehöjningar för VA-kollektivet blir nödvändiga i samtliga scenarier på grund av såväl nyinvesteringar som reinvesteringar vatten- och avloppsanläggningar. Trots vidlyftiga investeringar i främst Extra högsceariot blir taxehöjningarna som lägst där, cirka 5 procent. I lågsceariot krävs störst taxehöjningar, men skillnaden är inte stor.

Ökande investeringsvolymerna innebär en risk för undanträngningseffekter i resursfördelningen inom de kommunala verksamheterna. Allt större andel av resurserna kommer att gå till att finansiera drift- och kapitalkostnader på bekostnad av andra viktiga förutsättningar som kompetens- och teknikutveckling samt undervisning i skolan.

Summering

Extra Hög-scenariot

Extra högscenariot bedöms vara väl så gott som bas och hög, med den snäva analys som redovisats ovan. Utmaningen är att investeringsverksamheten kan belastas av höga priser ungefär som under de senaste åren (fram till Corona-utbrottet). Den omfattande investeringsverksamheten ger dock också rationaliseringspotentialer. Dels bör det finnas skal- och upprepningsfördelar, dels kan övervägas mer strukturella rationaliseringar. Exempel på det sistnämnda kan vara att ändra upplägg på hela verksamhetsgrenar för att minska behovet av anläggningar. Vidare ger behovet av många nya tröskelinvesteringar i infrastruktur möjlighet att pröva nya lösningar som exempelvis svarar upp mot klimatmålen.

Vid sidan av ovan analyser är en uppenbar utmaning med Extra hög att klara kompetensförsörjning till den kommunala verksamheten och att organisatoriskt klara av en stark utvecklingstakt i samhällsbyggandet under lång tid på ett sätt som svarar upp mot hållbarhetsmålen.

Slutligen är det viktigt att påpeka att Extra hög knappast kommer att inträffa enbart på grund av Uppsalapaketet. Det krävs en omvärldsutveckling som stödjer Uppsalas allt starkare position och konkurrenskraft som nordlig nod i huvudstadsregionen. Vidare krävs ett mycket aktivt arbete för att understödja etablering av nya och expansion av befintliga exportnärings. Att den höga befolkningsutvecklingstakten skulle inträffa utan kraftfull tillväxt i exportnäringsarna och andra kunskapsintensiva verksamheter som motor är mindre troligt.

Låg-scenariot

Lågscenariot har inledningsvis ganska gynnsamma förutsättningar genom att investeringarna hålls på låg nivå och de investeringar som görs är förhållandevis billiga. Efter ungefär tio år försämras dock bilden, till följd av, relativt sett, allt sämre demografi och svagt skatteunderlag. Effektiviseringstakten i verksamheten behöver ligga ganska högt under hela perioden på grund av svag ekonomi och demografi. Inte heller lågscenariot ser ut att innebära oöverstigliga svårigheter.

Risker

Stora tröskelinvesteringar i infrastruktur ger stor potential men också ekonomiska och sociala risker som utlöses om befolkningsutveckling och arbetsplatstillväxt kraftigt understiger det utbud som skapas. För de tre högre scenarierna, där Uppsalapaketets infrastrukturinvesteringar ligger med, finns ett uppenbart sådant riskmoment. Om Uppsalapaketet istället uteblir men befolkningsökningen ändå blir kraftig så uppstår en trängselproblematik vad gäller transporter och utrymme för boende och aktiviteter som kan bli svår att hantera.

Bilaga: Trafikanalyser Uppsala 2050, Extra Hög

30 oktober 2019

WSP

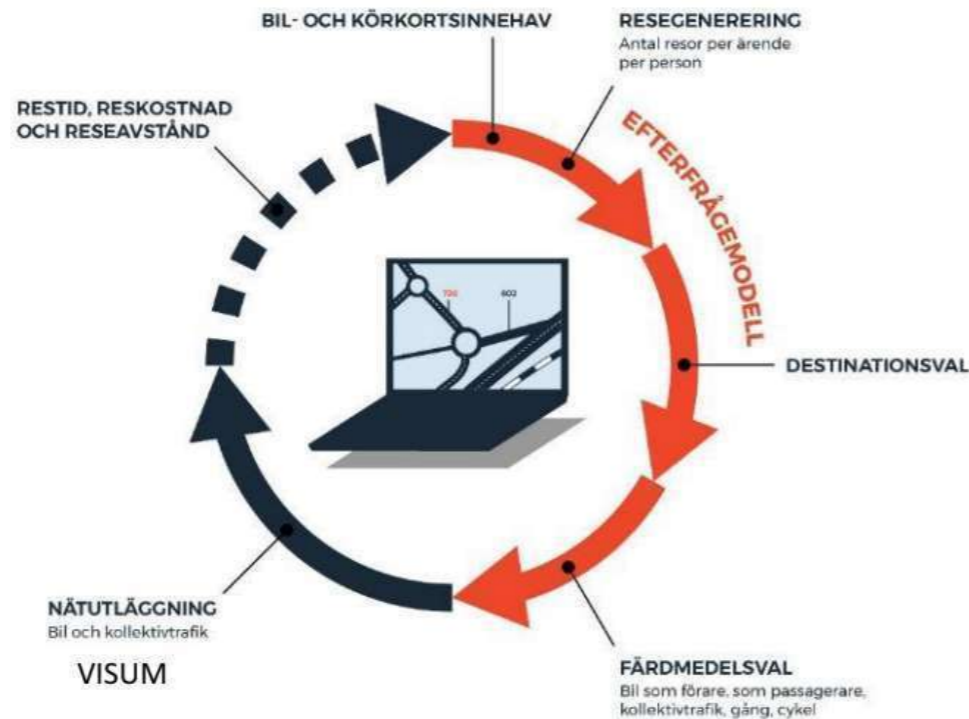
Uppsala trafikanalyser 2050+

Olivier Canella – Anna Enström

**Indata och
förutsättningar**

LuTrans trafikmodell

—Färdmedel

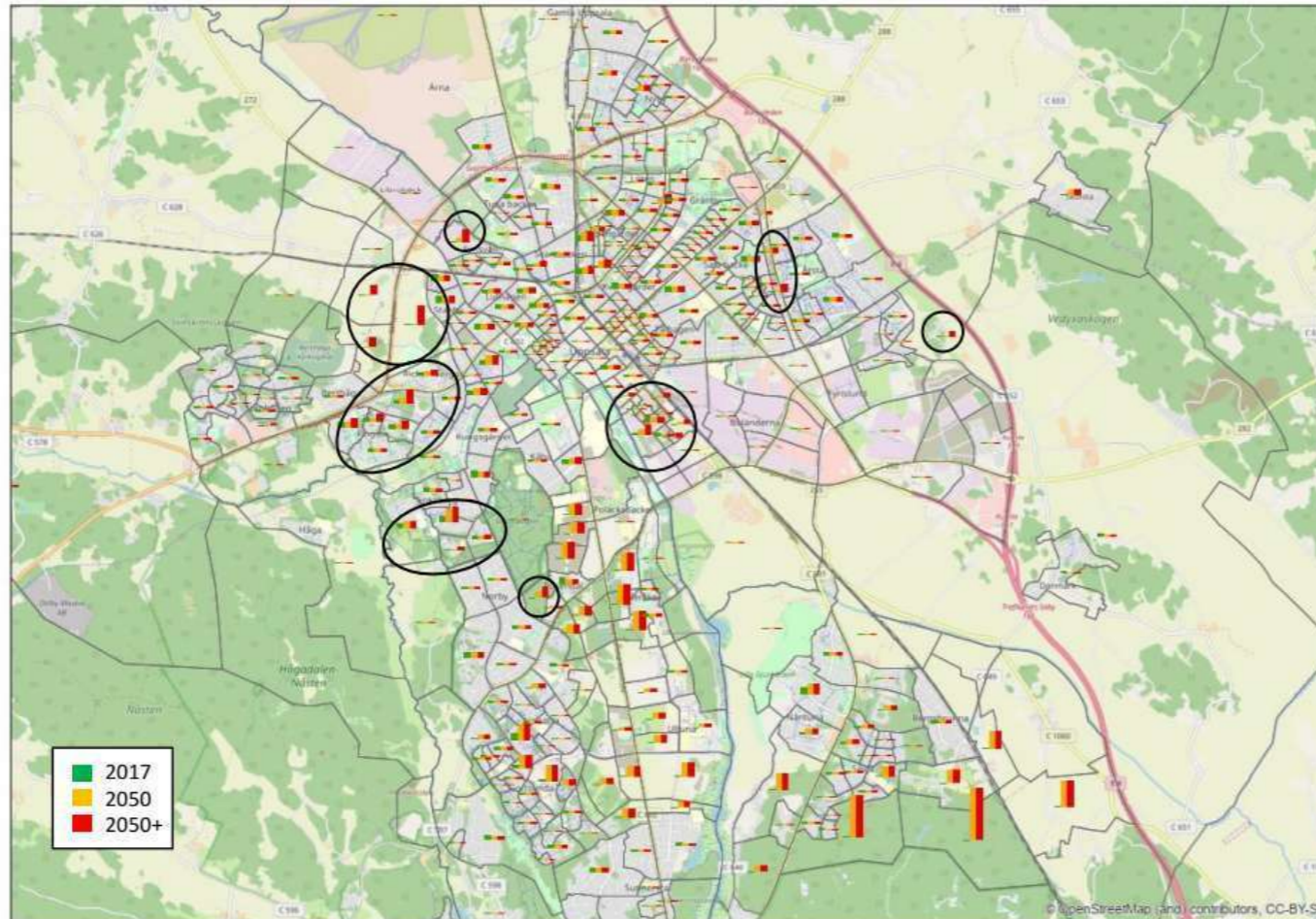
- Bil som förare
- Bil som passagerare
- Kollektivtrafik
- Gång
- Cykel

—Ärende

- Arbetsresor
- Inköpsresor
- Skolresor (grundskola/gymnasium respektive universitet)
- Fritidsresor
- Övriga resor

Befolkningsutveckling

4

Utvecklingsområde från
2050 till 2050 +:

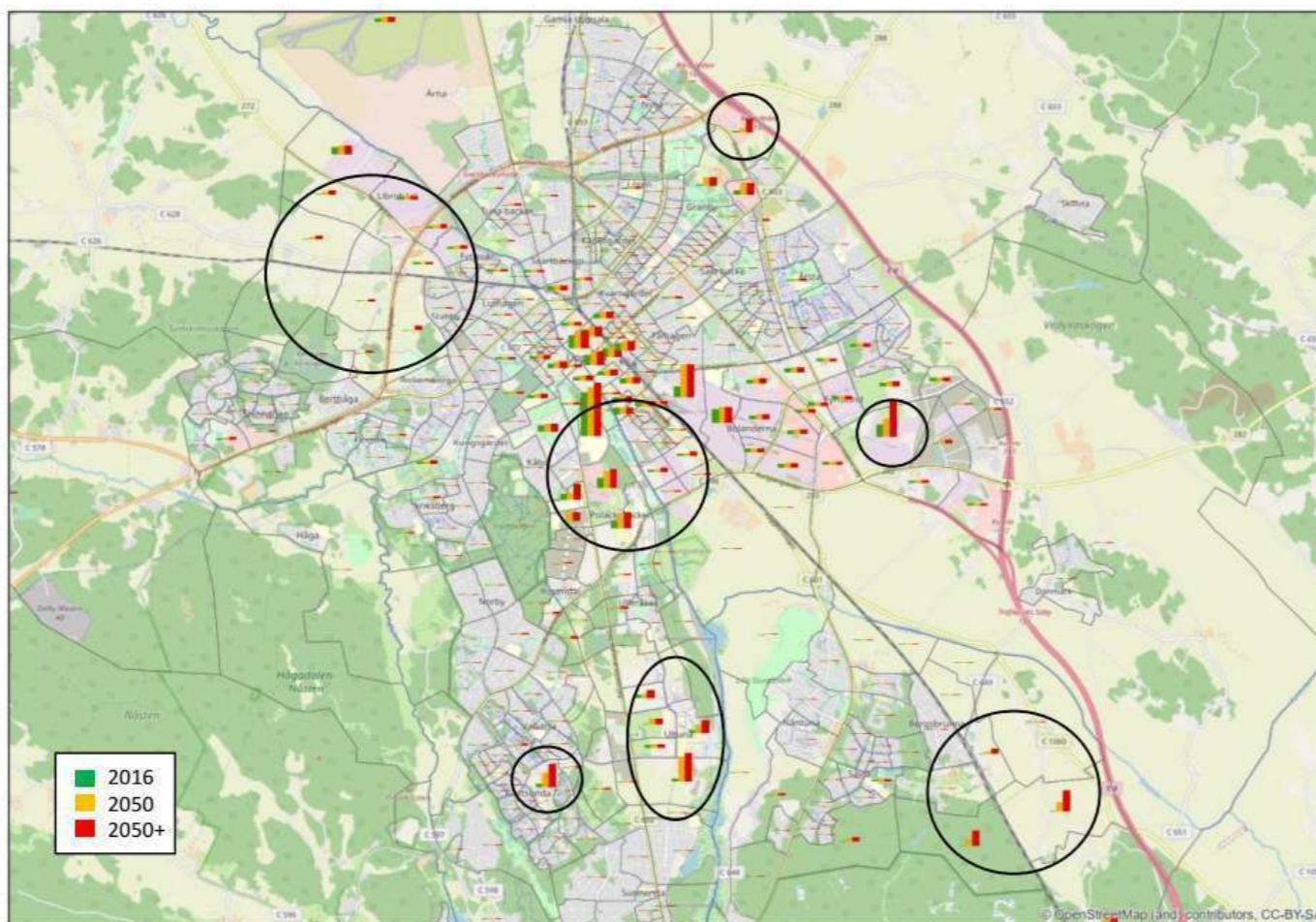
- Flogsta
- Stabby
- Årsta
- Kungsängen
- Gungsta/Länna
- Storvreta
- Bälinge/Lövstalöt

Kommun

2017	219 600
2050	339 700
2050+	376 200

Arbetsplatsutveckling

5

Utvecklingsområde:

- Stabby
- Gränby
- Fyrislund
- Ultuna
- Gottsunda
- Bergsbrunna
- Storvreta

Kommun

2016	99 100
2050	157 600
2050+	187 700

Infrastruktur bil

2030

- Hastighetsplan
- Tullgrandsbron
- Nya lokalvägar i Boländerna
- Nya vägar i Storvreta
- Nya lokalvägar i Ulleråker-Rosendal
- Ny lokalväg vid Glunsta
- Planskild korsning vid järnvägs korsning (Vimpelgatan, St Olofsgatan, Börjegatan)
- Luthagsleden-Råbyvägen 1 körfält (exkl. svängfiler)
- Fyrislundsgatan (Vaksalgatan-Fålhagsleden) 1 körfält (exkl. svängfiler)
- Vaksalagatan (gränby-innerstan) 1 körfält mindre (buss)

- v55 2+1 med hastighetsmål 100 km/t

2040

- Nya lokalväg i Bergsbrunna + koppling E4
- Ny väg i Storvreta med ny tpl på E4
- Planskild korsning vid järnvägs korsning Ringgatan

2050+

- Ny trafikplats på Barbyleden
- Nya lokalgator vid Stabby

Infrastruktur kollektivtrafik

2030

- Spårväg Resecentrum-Gottsunda/Ulleråker-Bergsbrunna
- Ny pendeltågstation Uppsala Södra

2040

- Ny busslinjen Bergsbrunna-Gränby med 10 min trafik (via befintliga vägar)
- Ny pendeltågstation Alsike

2050

- Stadsbuss 5 min turtäthet
- Förlängd linje på Bärbyleden under E4 och in i kommande industriområde
- Linjen Bergsbrunna-Gränby med 10 min trafik (nya vägar)

2050+

- Förlängd U-linje till Gottsunda

Infrastruktur cykel

2030

- Öppna Vindbron för GC-trafik
- GC-bro Börjetull (mellan Bärbyleden och Fyrishov)
- Ny GC-bro över Vaksalagatan (öster om jvg)
- Ny GC-bro över Strandbodgatan (öster om jvg)
- Ny GC-väg längs väg 600 Garnisonsvägen-Björklinge
- Ny GC-väg mellan Flogsta-Starbo-Kvarnbo
- Väg 55 Uppsala Örsundsbro
- Gunsta-Länna väg 282
- Björklingestråket
- Börjestråket
- Uppsala Näs-stråket
- Danmark Bergsbrunna
- Sävja Flottsund
- Vimpelgatan läggs om i esplanades förlängning

- Ultuna brons
- Tullgrandsbron

2040

- GC-väg längs Ostkustbanan Bergsbrunna-Alsike
- GC-väg längs väg 272
- Storrreta-Vattholma väg 290
- Länna-Almunge

2050

- Gränby GC-länk under E4:an
- GC tunnel under järnvägen vid Kapellgärdet Norr om Råbyvägen
- Vattholma-Skyttrop
- GC-väg Vänge-Järlåsa väg 72

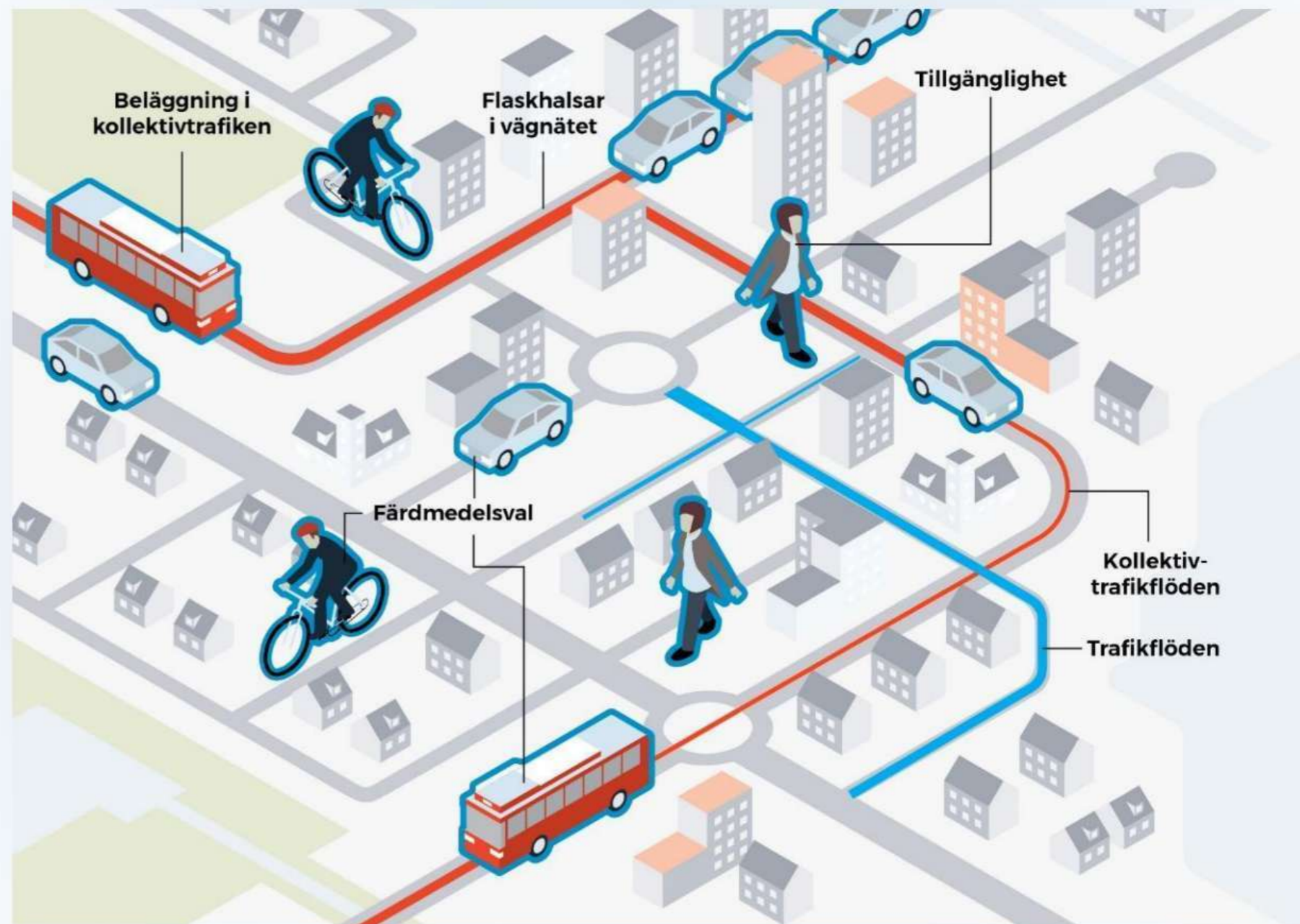
Modellantaganden

Gemensamt till alla scenario

- 2 % per år ekonomisk utveckling
- Oförändrad kollektivtrafiktaxa

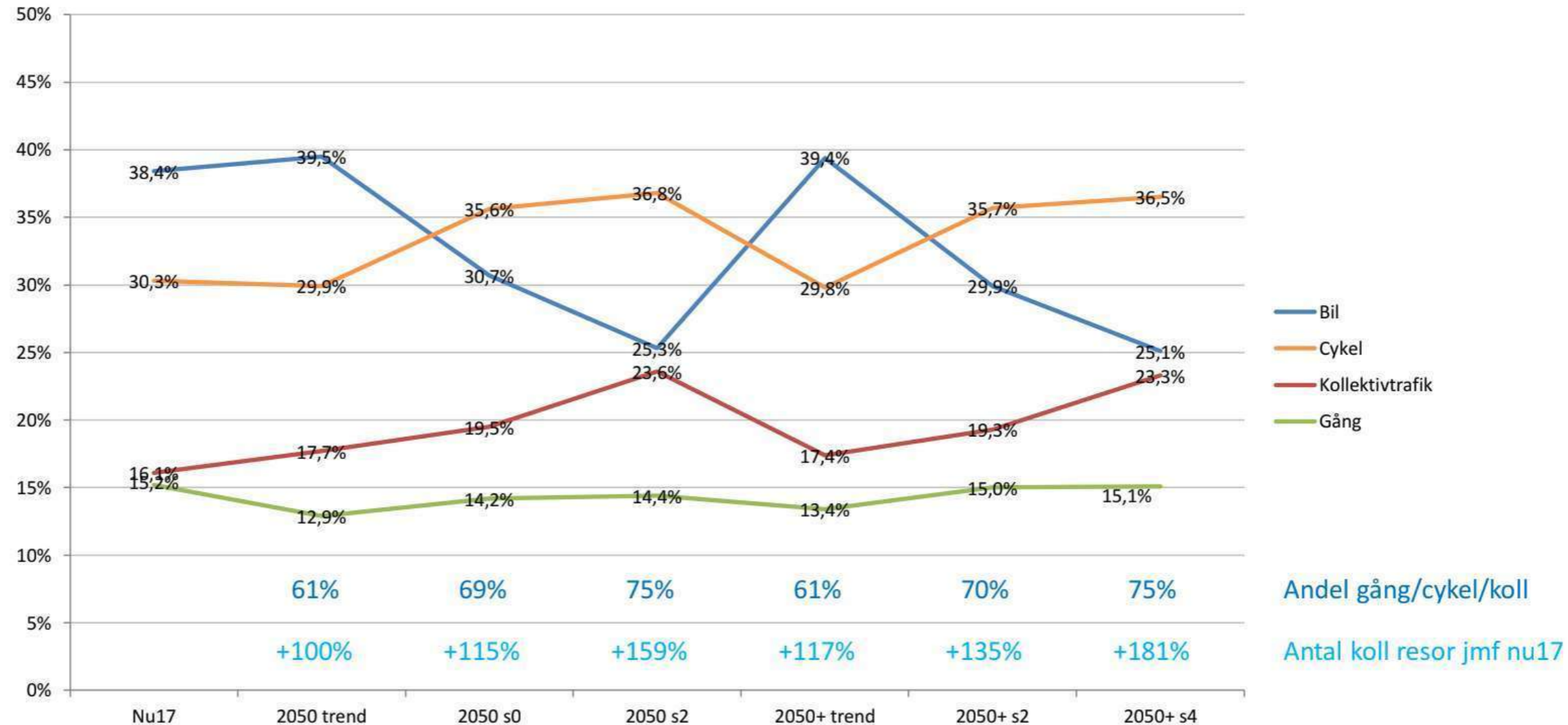
	Parkering (utökad område till hela staden)	Bilpool (staden)	Milkostnad (bil)	Kollektivtrafik taxa
S0	+ 10 kr/timme	10 %	Realt oförändrat	Realt oförändrat
S2	+ 18 kr/timme	25 %	Realt oförändrat	Realt oförändrat
S4	+ 18 kr/timme	25 %	Följer inkomstutveckling	ABC gemensam taxa (ingen zon) - Månadskort 860 kr - Enkelbiljett 31kr

Resultat

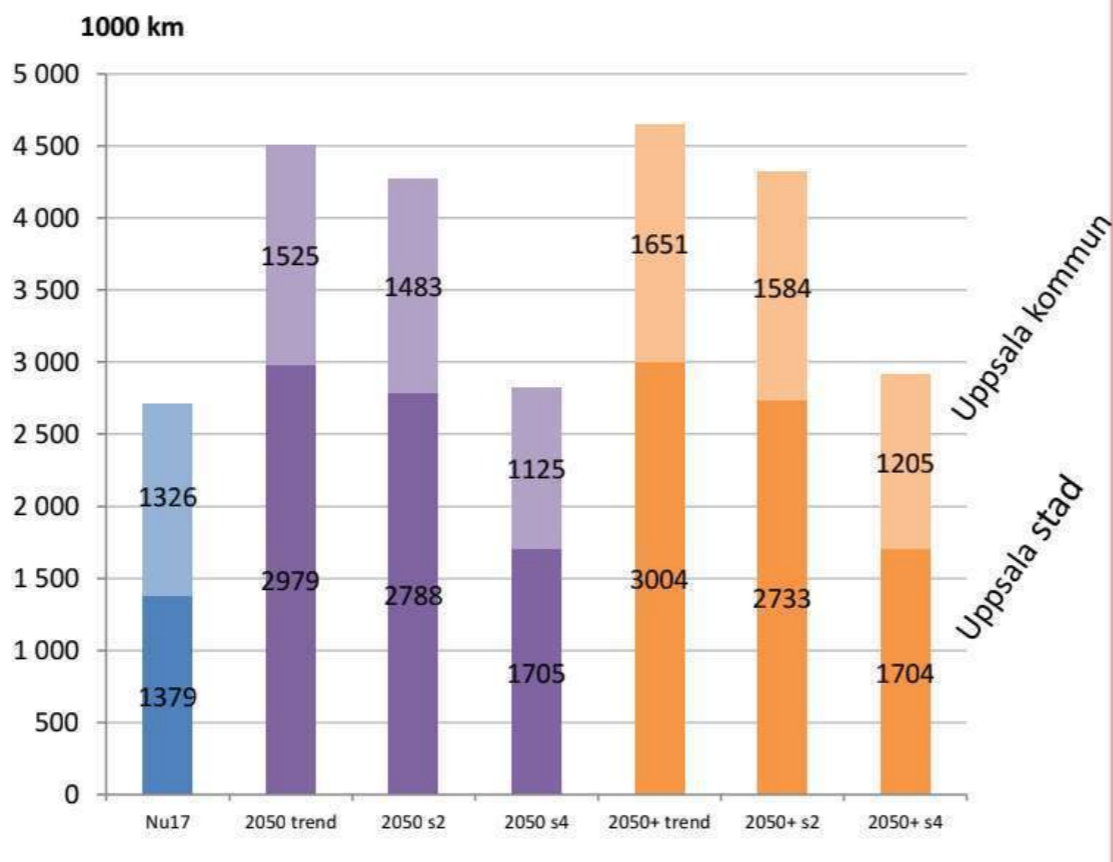
S0: p-avg 10kr + bilpool 10%
 S2: p-avg 18kr + bilpool 25%
 S4: S2 + ökat milkostnad + kolltaxa ABC

Färdmedelsandelar Uppsala stad, alla resor

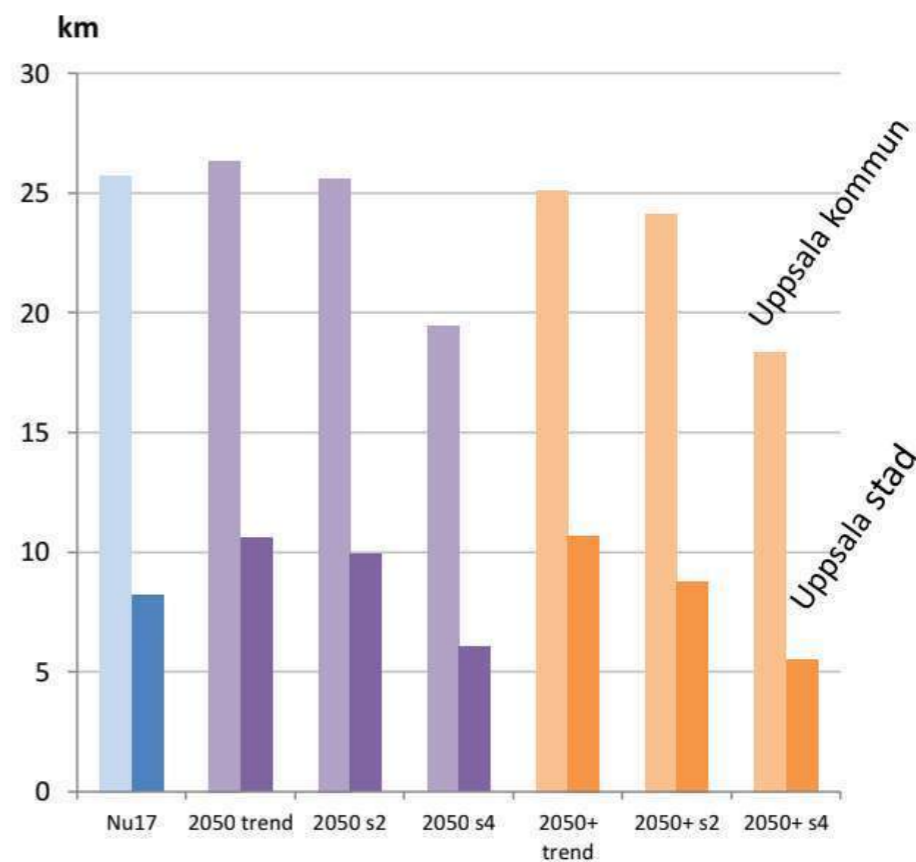

2050 och 2050+ får lika färdmedelsandelar vid trend och likande respons på styrmedel paket

Trafikarbete (Uppsala stad respektive resten av Uppsala kommun)

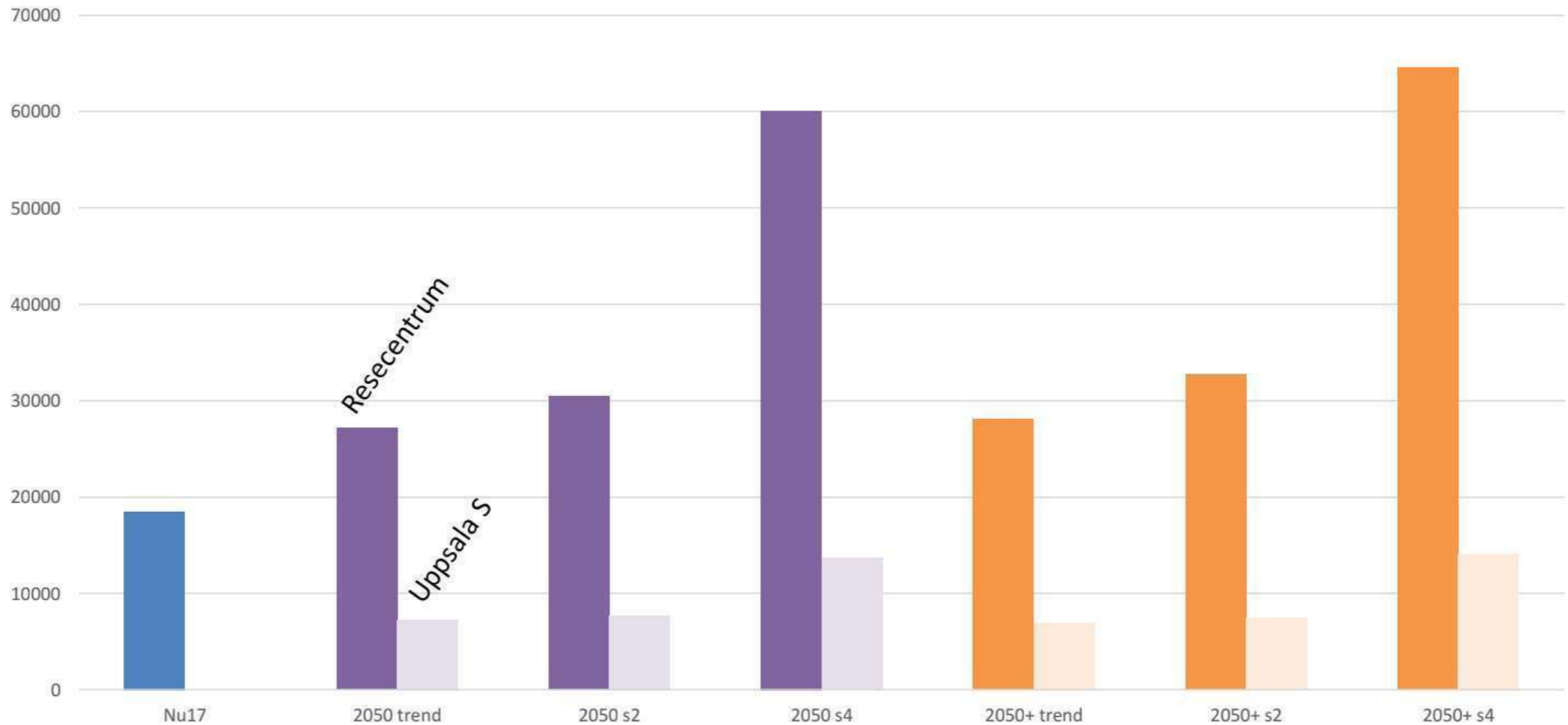
Total stad / kommun

Per capita stad / kommun

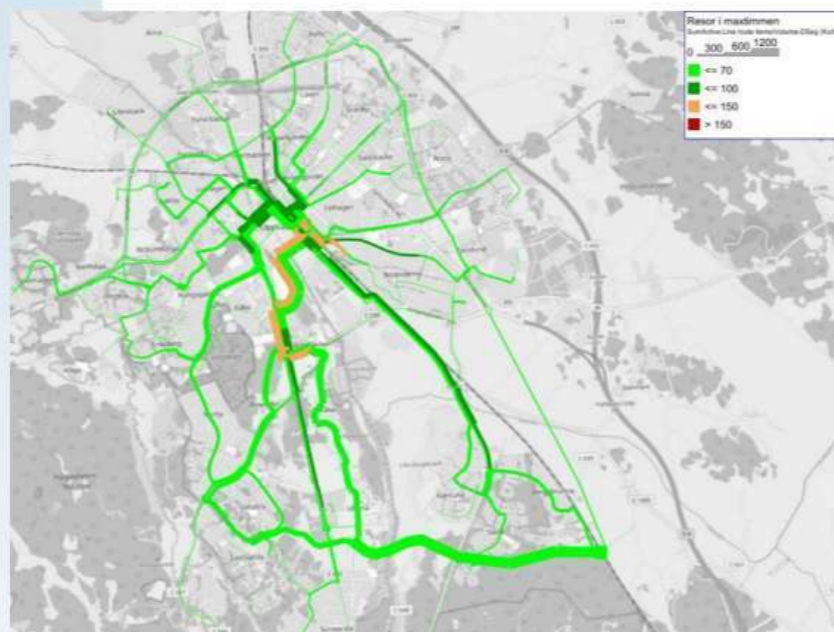
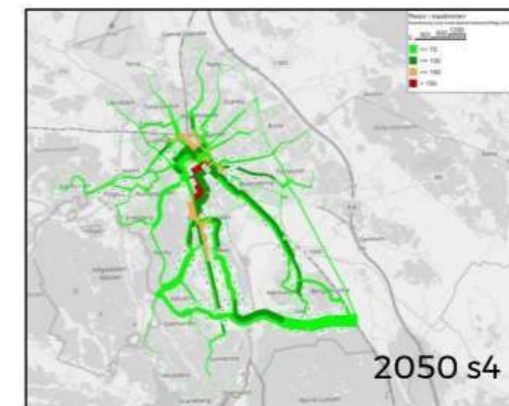
Trafikarbete per capita minskar lite i 2050+ scenarier jmf 2050. Totalt ökar dock trafikarbete per dag

Påstigande Resecentrum respektive Uppsala Södra

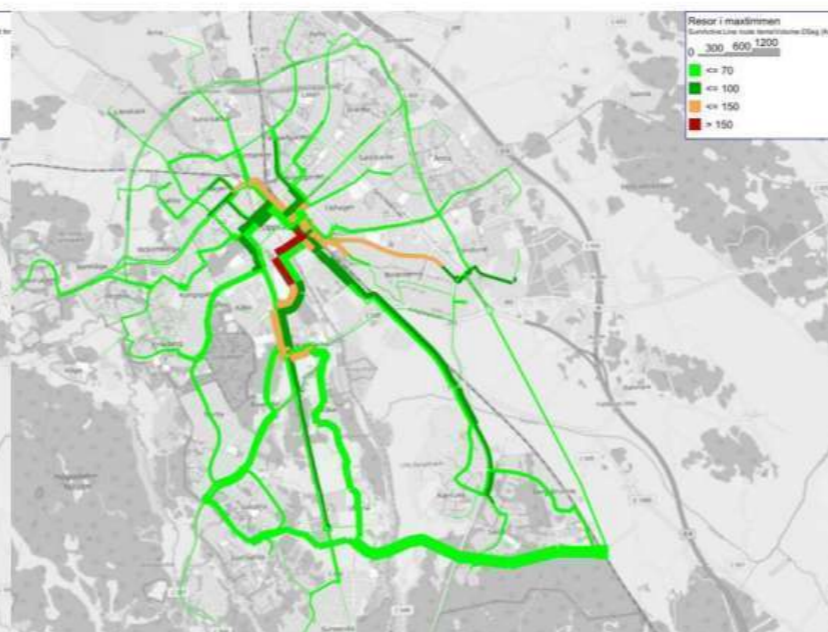

Antal påstigande på ungefär samma nivå i 2050 och 2050+. Nya bostäder och arbetsplatser är inte i direkt anslutning till stationer (utom en del arbetsplatser vid Uppsala Södra)

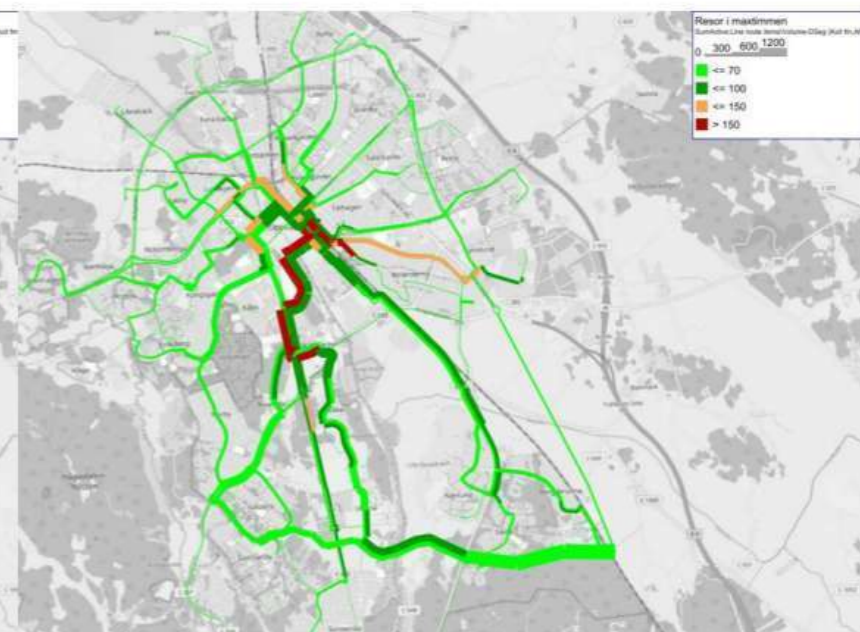
Beläggning kollektivtrafik (förmiddagens maxtimme)

2050+ trend

2050+ s2

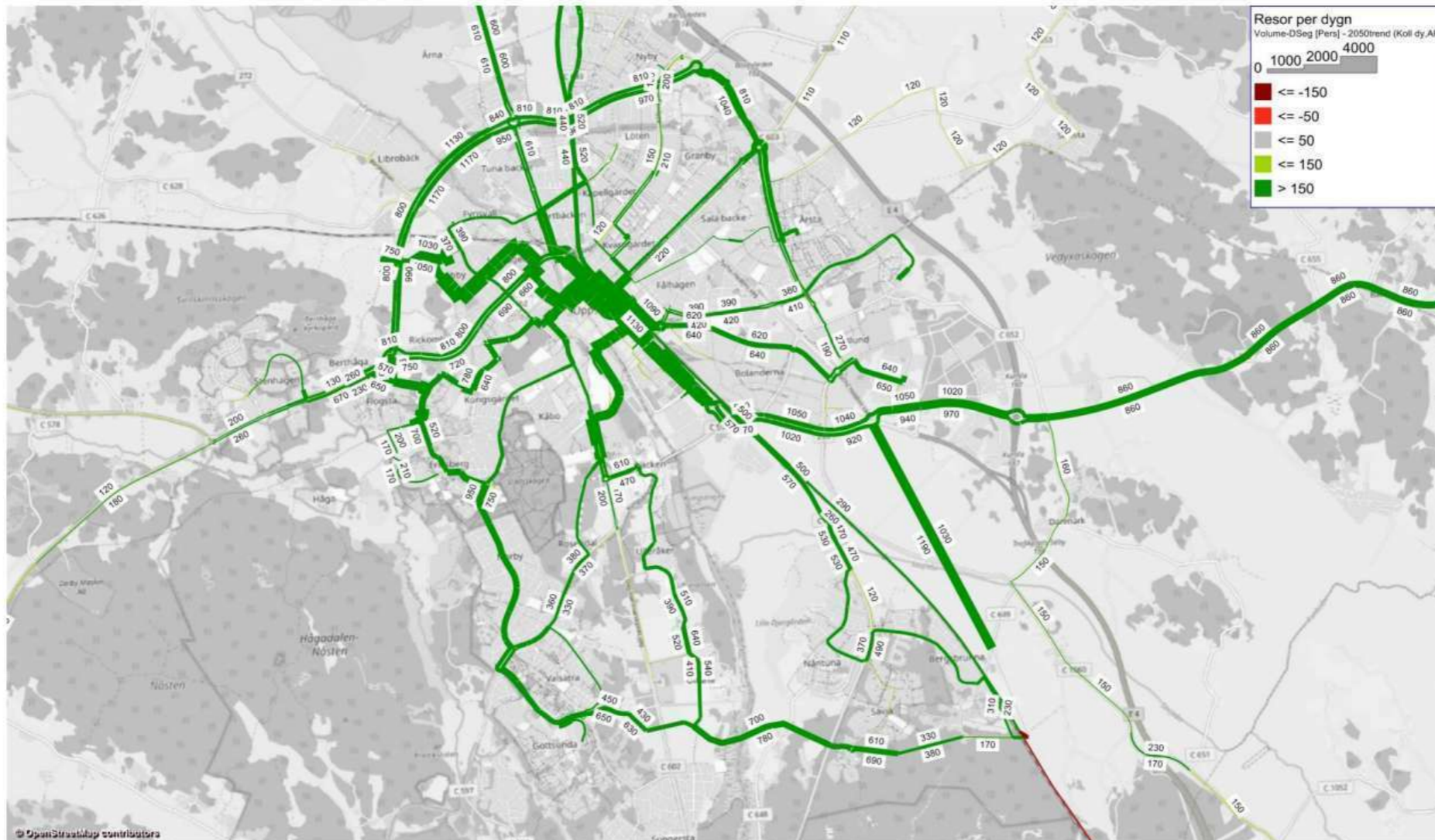

2050+ s4

Liknande situationen än i 2050. Utbud räcker år 2050 i trend och s2 scenario (exkl. kort sträcka vid centrum)

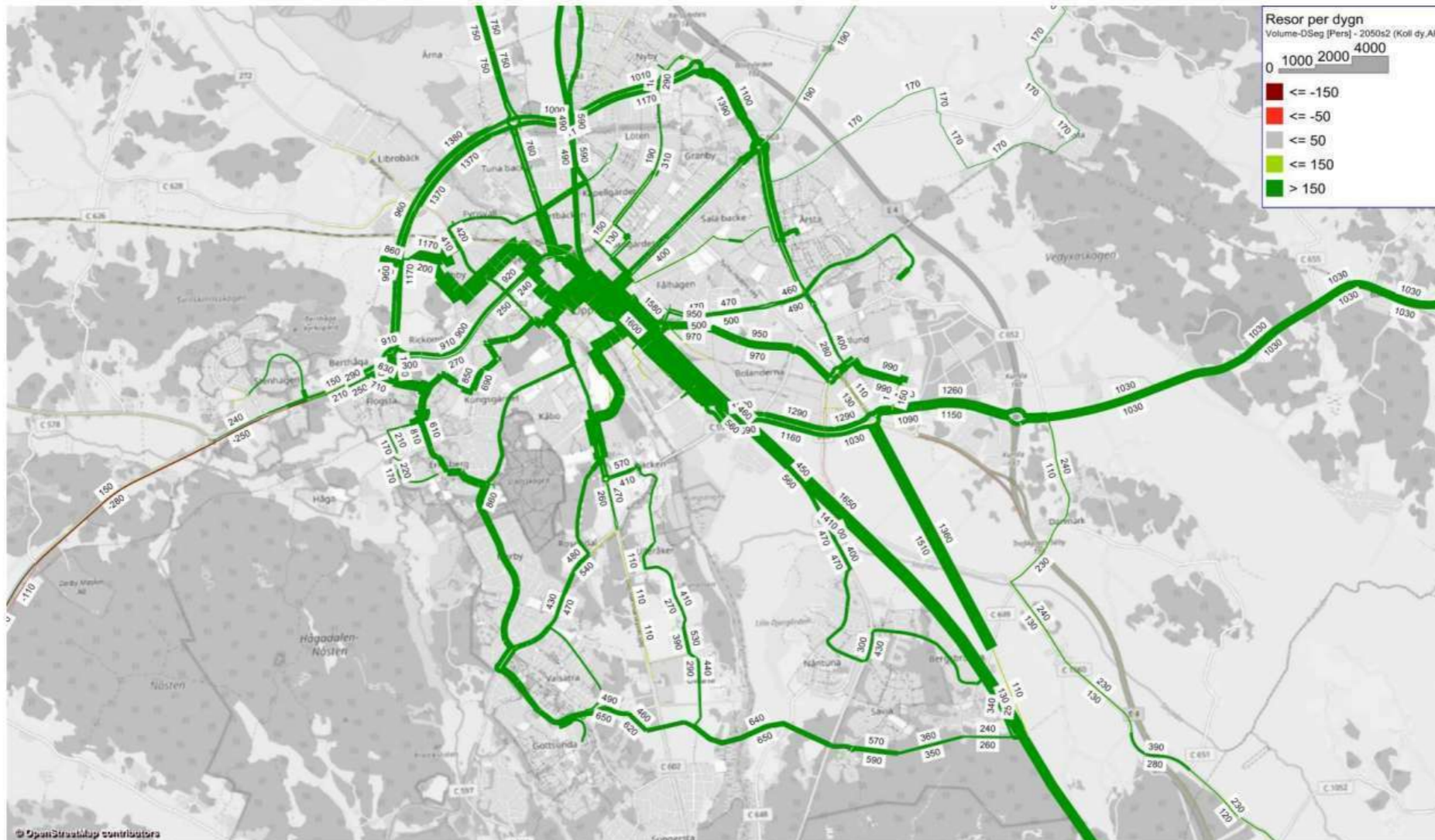
Med styrmedel 4 är kollektivtrafik nät mer ansträngd, speciellt spårvagn. Kapacitet överskrivs till Polacksbacken på spårväg

Skillnadsbild kollektivtrafik mellan 2050+ trend och 2050 trend

Ökat resande på alla sträckor men mest på U linjen, regional buss från Gunsta, från Stäbby till centrala tätort och i centrala tätort

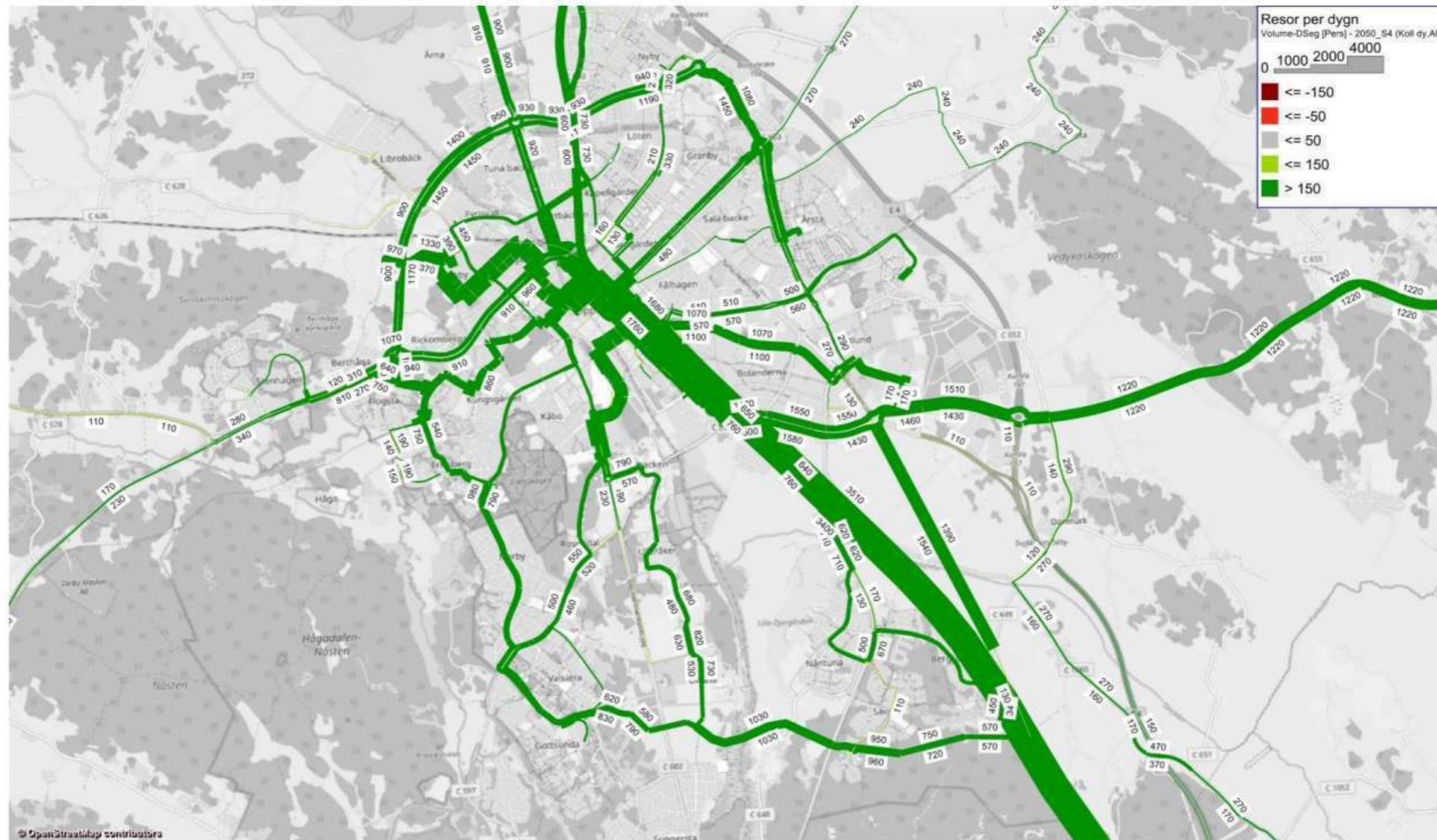
Skillnadsbild kollektivtrafik mellan 2050+ s2 och 2050 s2

Ökat resande på alla sträckor men mest på U linjen, regional buss från Gunsta, från Stäbby till centrala tätort och i centrala tätort

Större ökning på tåget med högre andel kollektivtrafik pendling till/från Stockholm

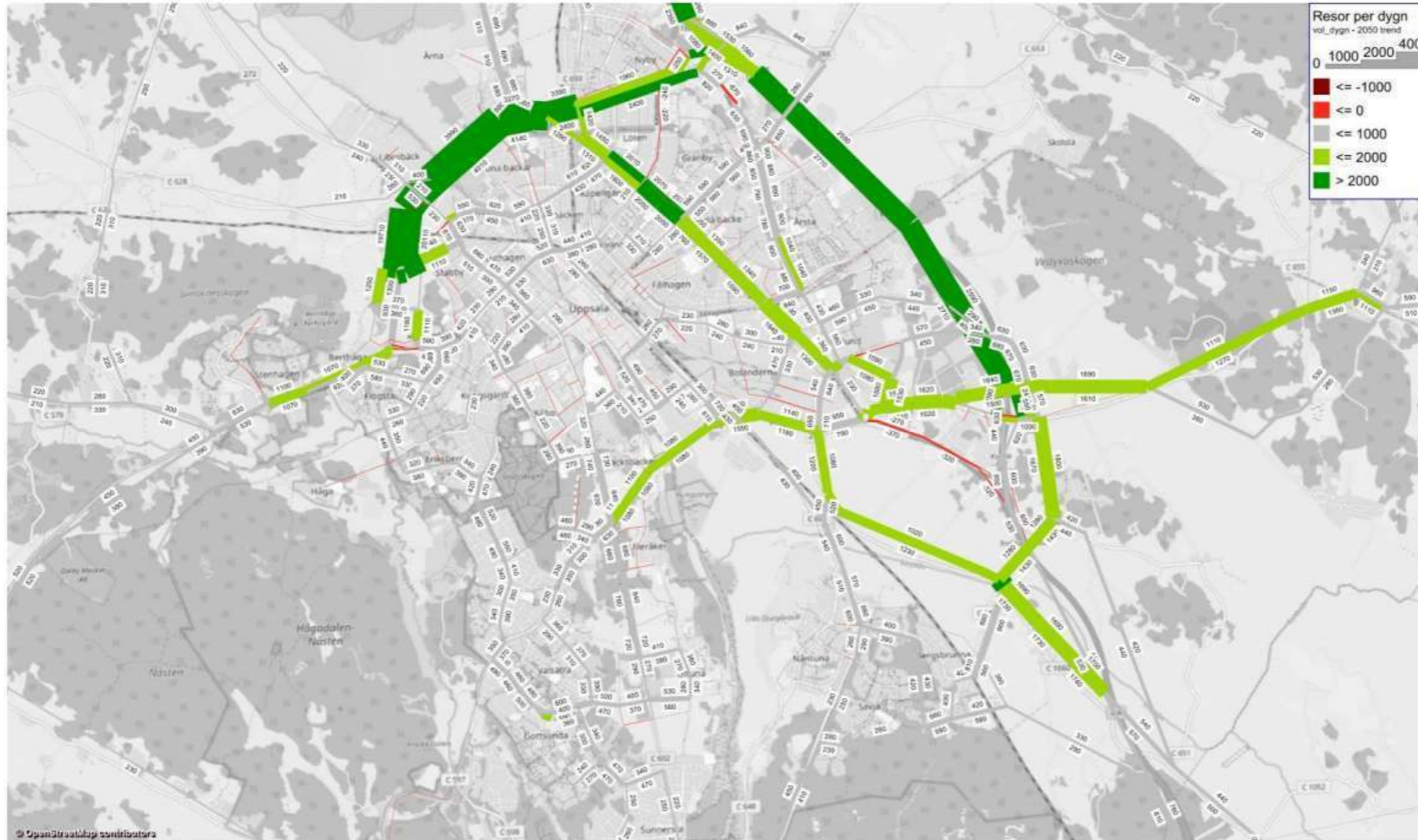
Skillnadsbild kollektivtrafik mellan 2050+ s4 och 2050 s4

Ökat resande på alla sträckor men mest på U linjen, regional buss från Gunsta, från Stäbby till centrala tätort och i centrala tätort

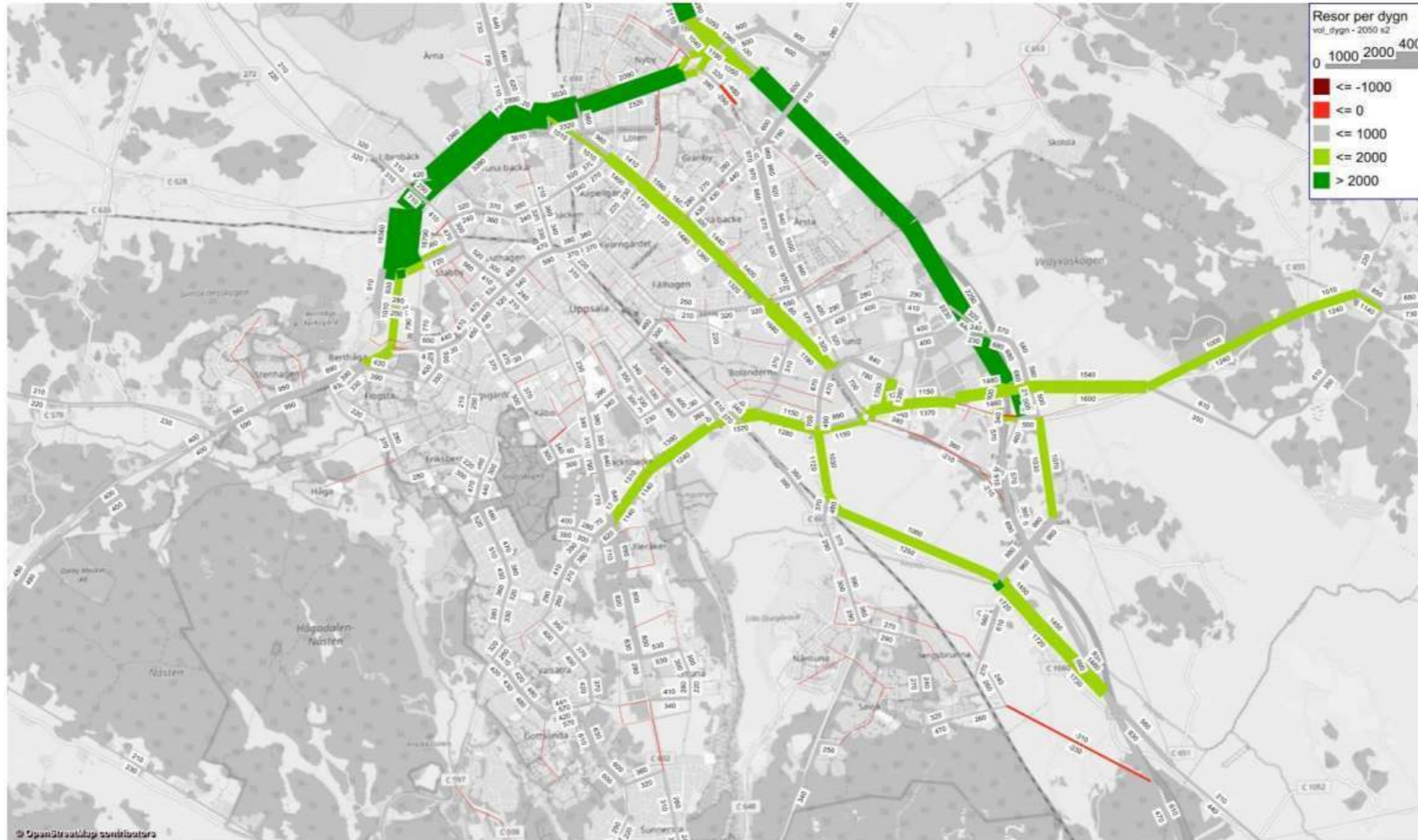
Även större ökning på tåget med högre andel kollektivtrafik pendling till/från Stockholm

Skillnadsbild biltrafik mellan 2050+ trend och 2050 trend

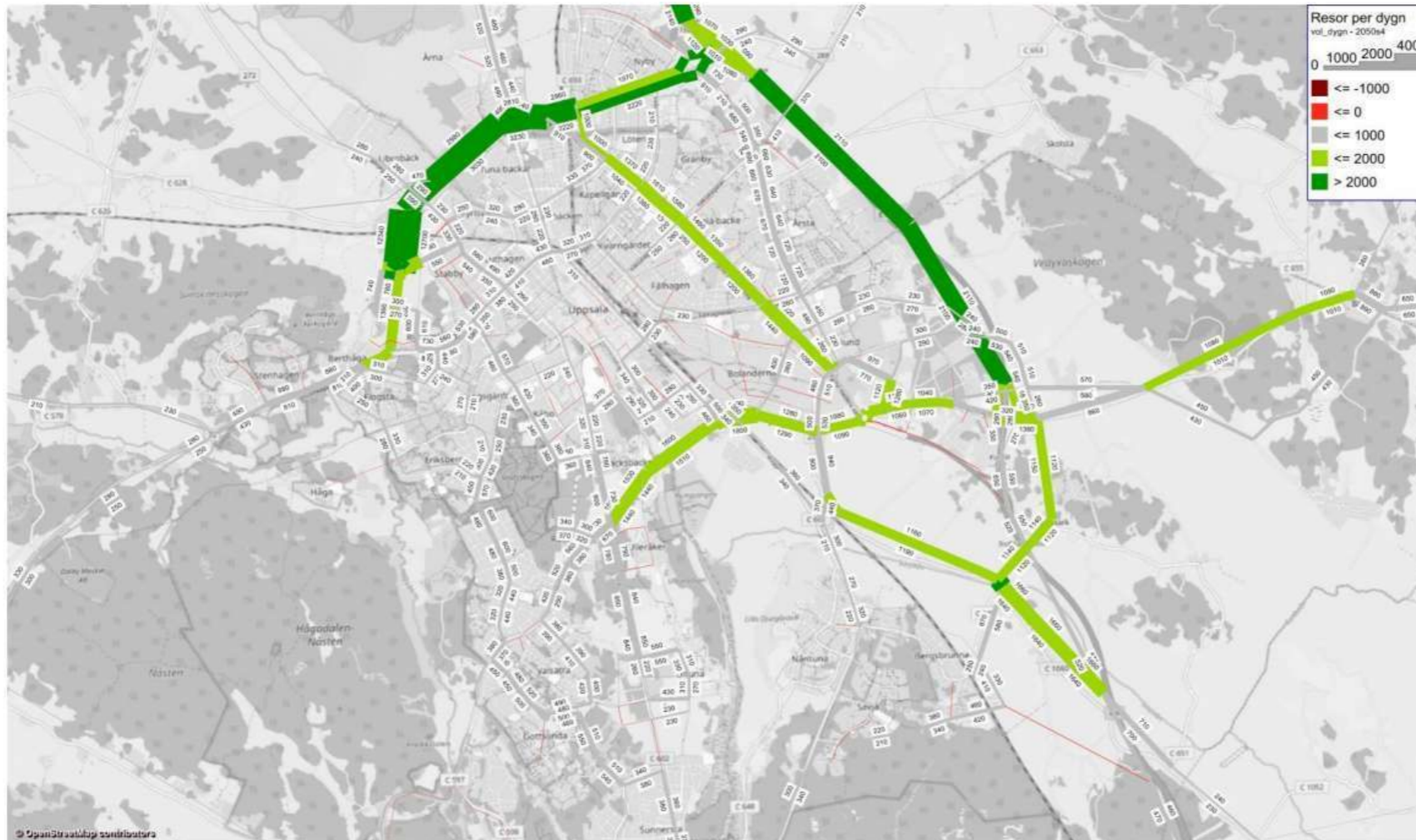
Ökat resande på huvudleden E4, Kungsängsleden, Bärbyleden, Tycko Hedens väg och från Gunsta.

Skillnadsbild biltrafik mellan 2050+ s2 och 2050 s2

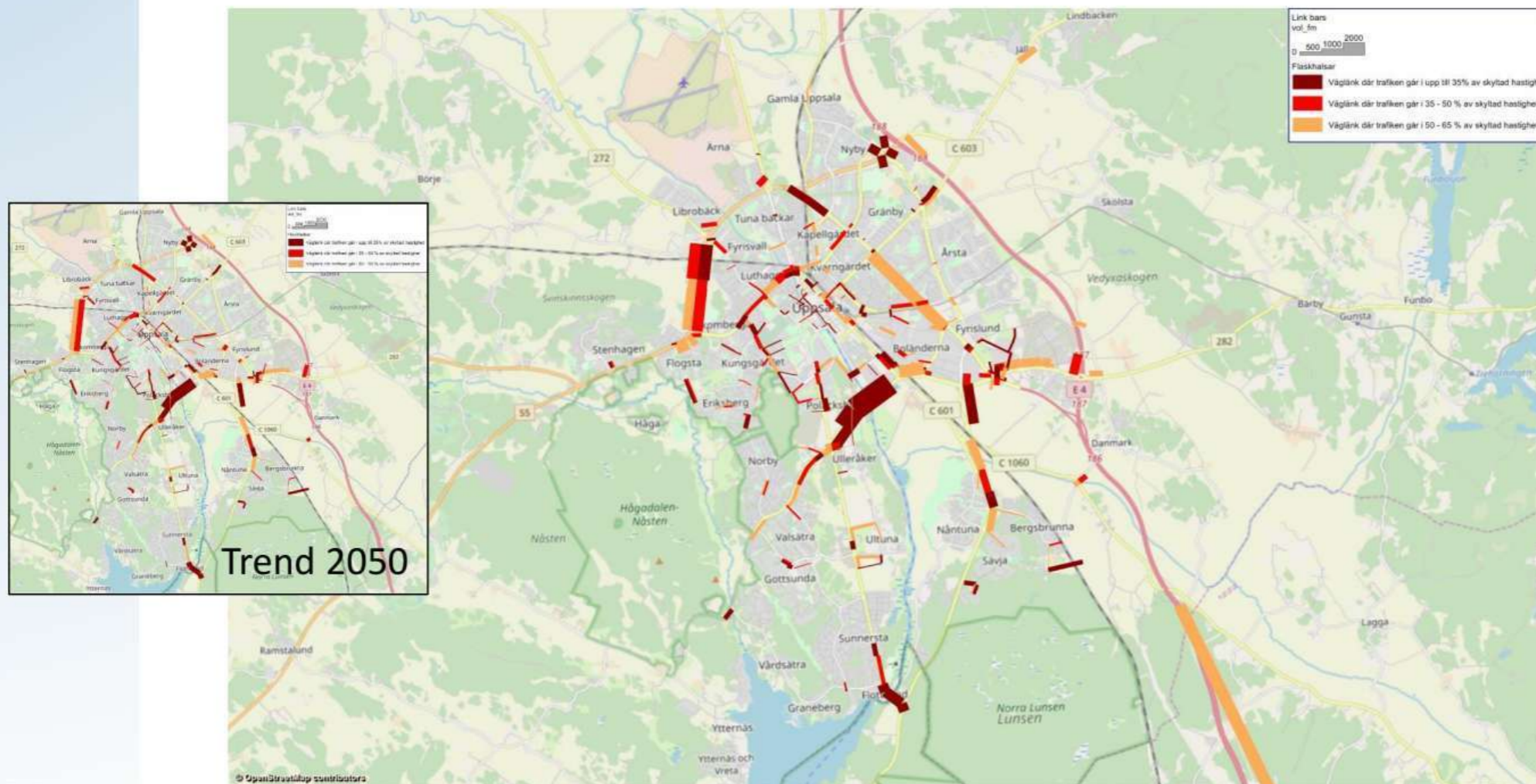
Ökat resande på huvudleden E4, Kungsängleden, Bärbyleden, Tycko Hedens väg och från Gunsta.

Skillnadsbild biltrafik mellan 2050+ s4 och 2050 s4

Ökat resande på huvudleden E4, Kungsängsleden, Bärbyleden, Tycko Hedens väg och från Gunsta.

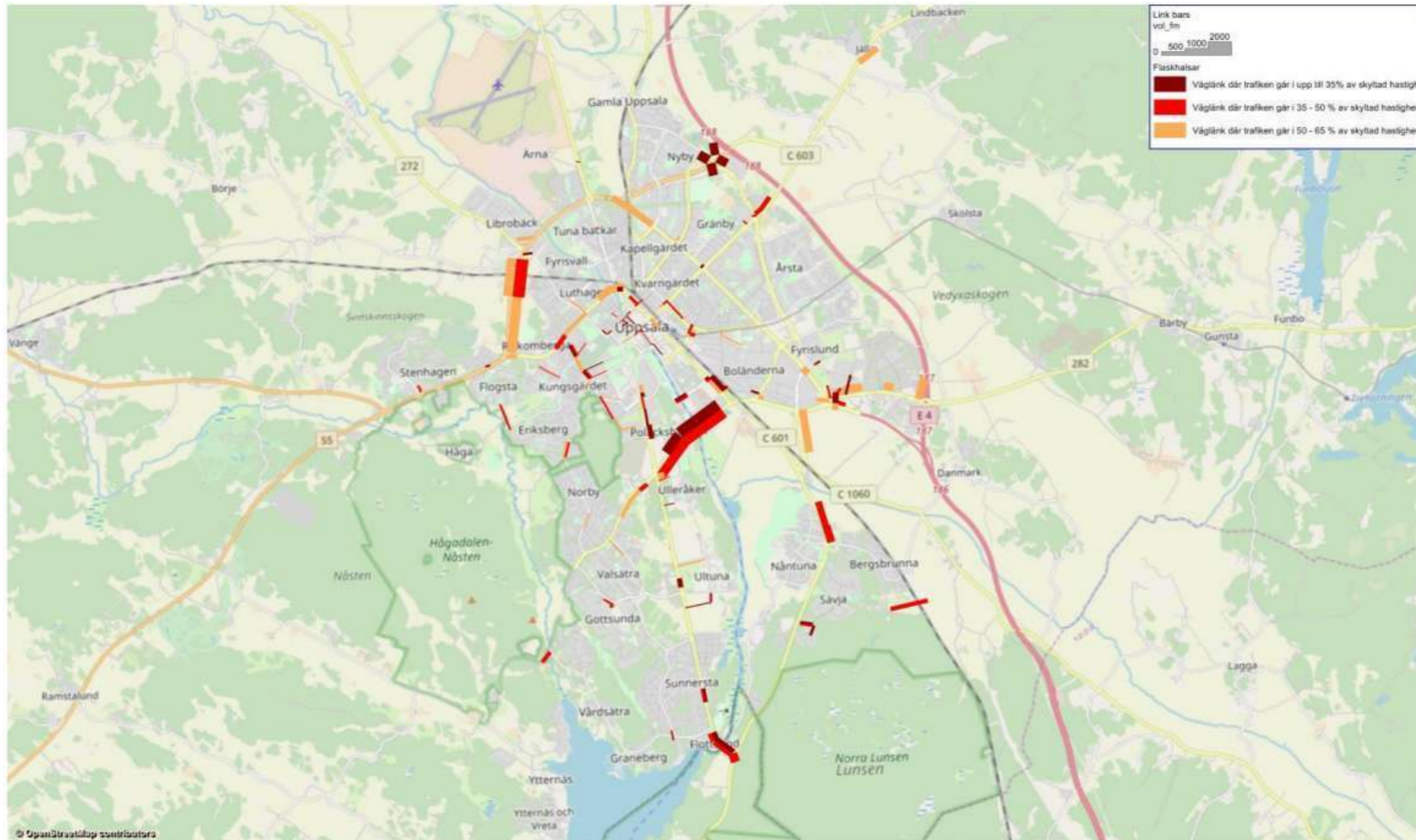
Flaskhalsar 2050+ trend

Många viktiga stråkar med starka flaskhalsar:

- Flottsundsbro
- Kungsängsleden
- En del omkring Bergsbrunna
- Bärbyleden vid Stabby

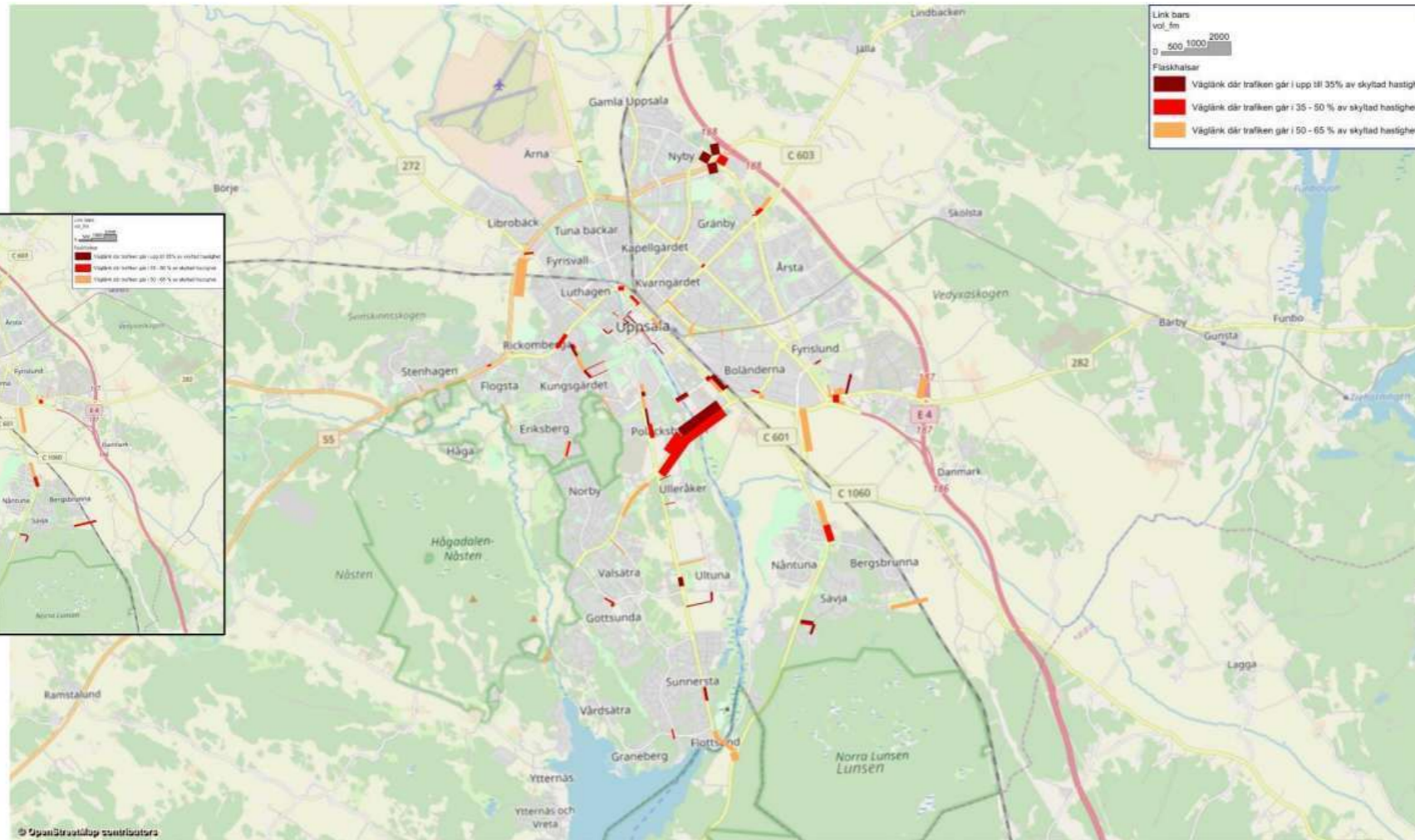
Flaskhalsar 2050+ s2

Bättre situationen men fortfarande några viktiga stråkar med starka flaskhalsar:

- Flottsundsbro
- Kungsängsleden
- En del omkring Bergsbrunna

Flaskhalsar 2050+ s4

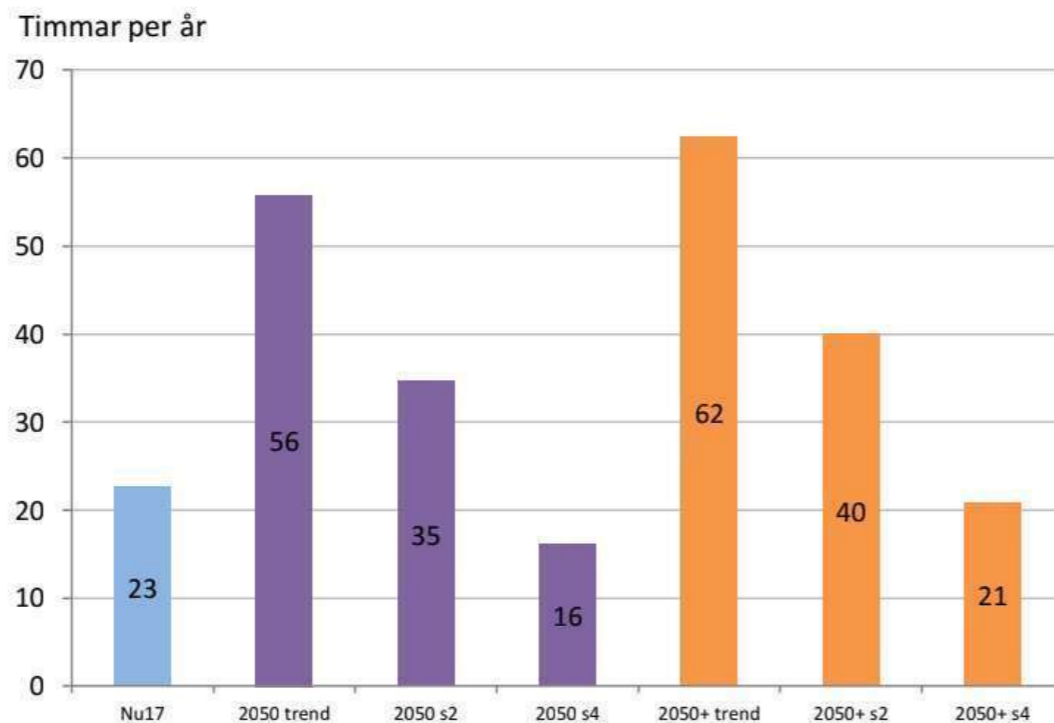

Bättre situationen (än s2) med enbart Kungsängsleden som största framkomlighetsproblem.

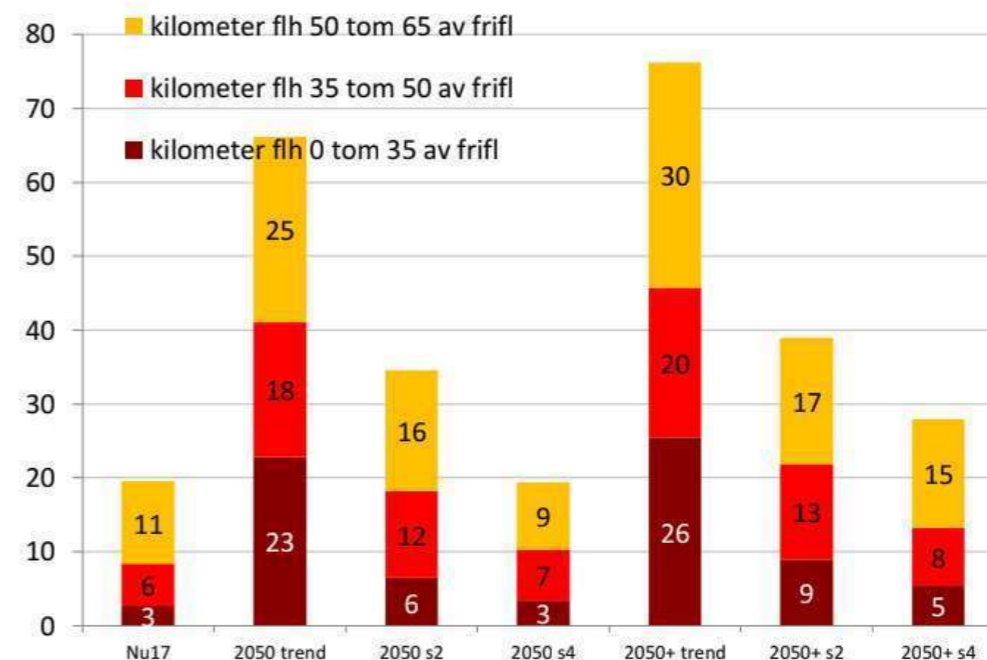
Flaskhalsar ligger på samma ställe än i 2050 scenario, exklusive en del vid Bärbyleden (orange)

Tidsförlust (genomsnitt arbetsresa per år) och flaskhalsar i förmiddagens maxtimme

24

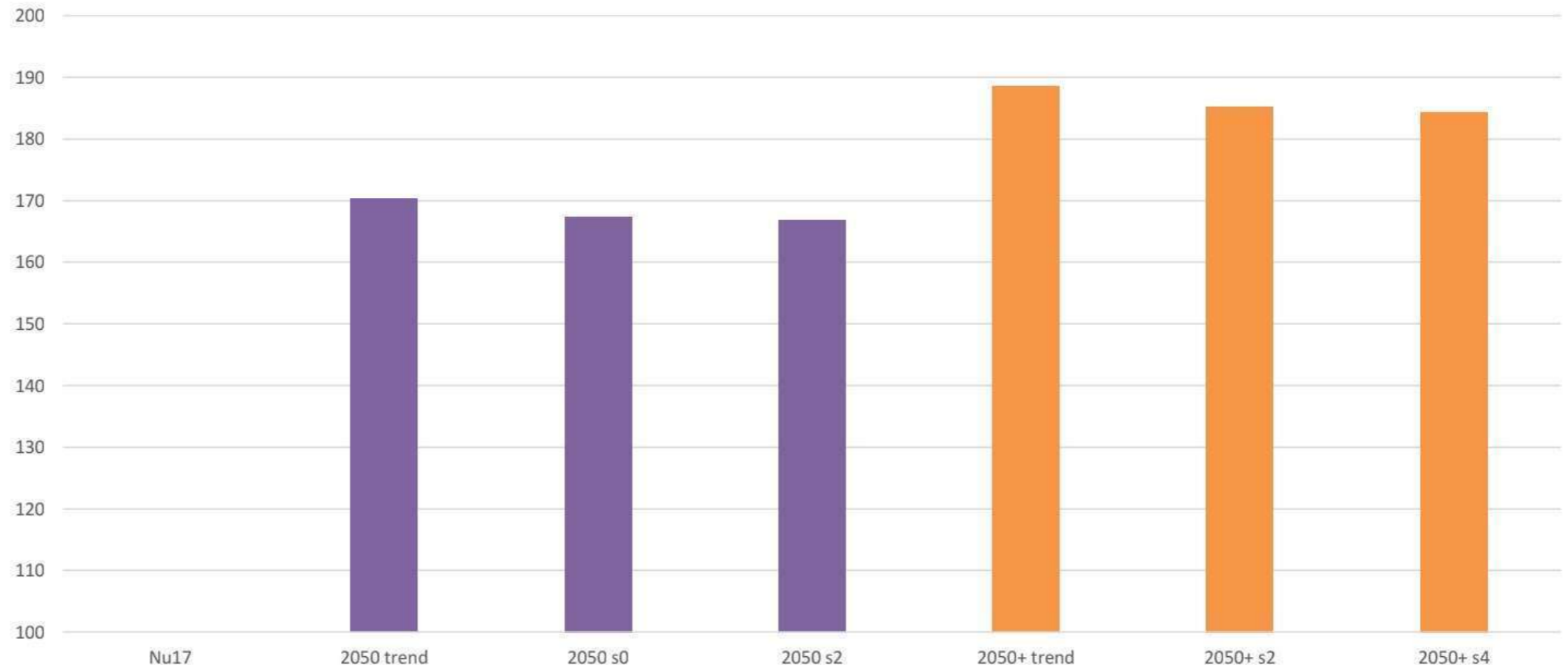
Tidsförlust ökar lite i alla 2050+ scenario jämfört med 2050

Flaskhalsar ökar lite i trend scenario (mest sträckor med 50-65% av skyltat hastighet). Situation är sämre på 2050+ s4 än i nuläge

Samhällsekonomisk nytta

Samhällsekonomisk nytta (nuläge = bas 100)

Tack!

wsp.com

wsp

wsp

wsp